

INTÉZETI SZEMLE  
*Jubileumi szám*

Budapest, 1978

A külföldiek magyarországi oktatása kezdetének 25. évfordulója alkalmából e számmal új köntösben köszönti olvasóit az Intézeti Szemle. A formai változás nem jelenti munkánk tartalmának megváltozását, hiszen továbbra is azon az úton kívánunk haladni, amelyen 4 évvel ezelőtt elindultunk, így a következő számokat eddigi munkánk szerves folytatásának tekintjük.

Az Intézeti Szemle módot nyújt a Nemzetközi Előkészítő Intézet és a társintézetek oktatóinak, munkatársainak arra, hogy a külföldi hallgatók egyetemi előkészítésével kapcsolatos oktatási és nevelési kérdésekben tájékozottassák egymást és a rokon területek szakmai közvéleményét. Ezzel – a maga lehetőségei szerint – az Intézeti Szemle is hozzájárul ahhoz, hogy a tevékenységünkre vonatkozó tapasztalatok egyre megalapozottabb és pontosabb elméleti általánosítást nyerjenek, s gyakorlati munkánk színvonala és hatékonysága folytonosan emelkedjék.

Az eddig megjelent 10 szám után az Intézeti Szemle formai megújulása a Nemzetközi Előkészítő Intézet 25 éves jubileuma alkalmából rendezett szakmai konferencia anyagának közlésével kapcsolódik össze.

A jubileumi konferenciát az igazgató üdvözlő szavai után Dr. Garamvölgyi Károly oktatási miniszterhelyettes ünnepi beszéde nyitotta meg.

Az ünnepség alkalmából a Nemzetközi Előkészítő Intézet emléklapok-jét kapták meg az intézet legelső dolgozói, s kitüntetésben részesültek legjobb dolgozóink is. Az ünnepség szünetében dr. Jurányi István, a Budaörsi úti diákotthon igazgatója megnyitotta az intézet múltjáról készült kiállítást.

Az első napon dr. Sztankó István, az intézet igazgatója előadásában ismertette a fejlődés 25 éves útjának főbb állomásait.

Az 1977. október 24. és 26. között rendezett ünnepség és szakmai napok előadásait, valamint a hozzászólásokat témakörök szerinti csoportosításban közöljük.

A SZERKESZTŐ BIZOTTSÁG

Budapest, 1978. január

## DR. SZTANKÓ ISTVÁN IGAZGATÓ ÜDVÖZLŐ BESZÉDE

Tisztelt Tudományos Ülés!

Kedves Elvtársak!

A mai jubileumi ülészsakon, amelyet a külföldiek magyarországi oktatása kezdetének 25. évfordulója alkalmából rendez Intézetünk, tisztelettel köszöntöm a körünkben megjelent dr. Garamvölgyi Károly oktatási miniszterhelyettes elvtársat.

Szeretettel üdvözlöm Sárdi Lajos elvtársat, a Pedagógusok Szakszervelete Központi Vezetőségének titkárát, úgy is mint az intézet volt vezetőjét.

Köszöntöm Dr. Császtvai Istvánné elvtársnőt, a XI. kerület Pártbizottságának titkárát.

Üdvözlöm az Oktatási Minisztérium Nemzetközi Kapcsolatok Főosztályáról dr. Sebő Lászlóné főosztályvezető és Szilassy Attila osztályvezető elvtársakat, a Tudományegyetemi és Tanárképző Főiskolai Főosztály képviselőjében megjelent Miklós Imre osztályvezető-helyettes elvtársat.

Köszöntöm a Külügyminisztérium, az Egészségügyi Minisztérium, a Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Minisztérium, a Munkügyi Minisztérium képviselőit.

Üdvözlöm az MSZMP Központi Bizottsága, az MSZMP Budapesti Bizottsága, a KISZ Központi Bizottsága, a KISZ Budapesti Bizottsága és a DIVSZ megjelent tagjait.

Tisztelettel köszöntöm a szocialista országok nagykövetségeinek képviselőit.

Köszöntöm a Szakszervezetek Országos Tanácsa, a Magyarok Világszövetsége, a Külföldi Kapcsolatok Intézete, a Szolidaritási Bizottság küldötteit.

Üdvözlöm az Intézet megjelent volt vezetőit és első oktatóit, akik úttörő munkát végeztek.

Köszöntöm az egyetemek képviselőit, akik alapozásunkra tovább építenek.

Üdvözlöm a Karikás Frigyes Katonai Kollégium, a Nyelvtudományi Intézet és más hazai társintézmények küldötteit, valamint az ünnepségünkön részt vevő régi és új tanítványainkat.



## DR. GARAMVÖLGYI KÁROLY OKTATÁSI MINISZTERHELYETTES ÜNNEPI MEGNYITÓJA

Tisztelt Elvtársak, Vendégeink, kedves Barátaim!

Engedjék meg, hogy az Intézet 25 éves fennállása alkalmából valamennyiüknek tolmácsoljam a minisztérium vezetésének jókívánásait.

Az évforduló, az ünnepi alkalom mindig visszapillantásra, összegezésre serkent, és arra, hogy a megtett út e mérföldkövénél a továbbhaladás irányát is lássuk és kijelöljük.

Az, hogy a külföldiek szervezett intézményes oktatását 25 évvel ezelőtt elkezdhetjük, s az, hogy e tevékenység az elmúlt negyedszázad alatt megerősödött és kiteljesedett, számos tényező és feltétel együttes meglétét kívánja. E tényezők között a társadalmi, politikai feltételek mellett a tudományos, a kulturális és a gazdasági feltételek a legfontosabbak.

Ebben az Intézetben ötven-hatvan ország évente mintegy 600 diákja tanulja meg a magyar nyelvet, azt a nyelvet, amelyet 200 évvel ezelőtt alkalmatlannak tartottak a tudományok művelésére. Ezt a nyelvet a latin és a német nyelv hivatalos egyeduralma idején, az évszázados hódoltságok korszakában a nép és ahhoz hű tudósok, pedagógusok őrizték meg. Ez az ünnepi alkalom így ünnepe mindazoknak, akik nyelvünk fennmaradásán, csinosításán, hajlékonyabbá tételén fáradoztak; névtelenek és ismert nevéek, költők és nyelvtanítók, nyelvújítók, hitvitázók és iskolamesterek, Sylvester Jánostól Kazinczy-ig, Ilosvai Selymes Pétertől Illyés Gyuláig.

S az ünnep kapcsán szóljon a megemlékezés a magyar tudományról, iskolarendszerünkről, a szocialista magyar pedagógiáról, hiszen a Föld közeli és távoli országaiból érkező diákok többsége elsősorban nem nyelvünk kedvéért, hanem azért jön hozzánk, hogy a mi nyelvünkön olyan tudományos ismereteket, felsőfokú képzettséget szerezzon, aminek mind hazája, mind önmaga hasznát látja. Abban, hogy felsőoktatásunk megfelel ennek a kívánalomnak, – hatszáz éves egyetemi hagyományaink mellett – része van annak is, hogy olyan példákra tekinthetünk és mutathatunk, mint a Bolyaiak és Semmelweis Ignác, mint Eötvös Loránd és Szent-Györgyi Albert. Lukács György és Benedikt Ottó.

Ám hiába volna szép és gazdag a nyelvünk, élénk a tudományos életünk, megfelelően differenciált az iskolarendszerünk, ha hiányoznának azok a társadalmi, politikai és gazdasági feltételek, amelyek a külföldi ösztön-

díjasok nagyszámban és szervezeten való fogadását lehetővé teszik. Hogyan lehetett volna az oktatás ezen formájáról beszélni a felszabadulás előtt, amikor az iskolarendszert a szakutcák, a megkülönböztetések, a falak jellemezték?! Hogyan lehetett volna egy olyan társadalomban, amelynek jelszavait és ideológiáját a faji, vallási és nemzetiségi uszítás jellemezte?! Hogyan lehetett volna a külföldi ösztöndíjasok fogadásáról beszélni a 3 millió kol-dus országában, ahol a diplomások időnként annak is örültek, ha inségmun-kához jutottak?!

A mai naphoz az utat 1917 és 1945 nyitotta meg.

Szervesen kapcsolódik ez az intézeti ünnepség a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 60. évfordulójának közelgő országos és világméretű megünnepléséhez. A Nagy Október után fokozatosan kialakuló új világpolitikai viszonyok, a szocializmus minden területen megmutatkozó hatása alapján a gyarmati rendszer felbomlása, a fejlődő országok sorának kialakulása kellett ahhoz, hogy ezekből az országokból itt és most így tanulhas-sanak. Az ellenforradalmi elnyomás éveiben pedig a világon szinte egyedül a Szovjetunió adott segítséget az elnyomott országok szabadságért küzdő üldözött fiainak, közöttük a magyaroknak is a tanuláshoz. Ma pedig minden szocialista ország internacionalista kötelességének tekinti, hogy erejéhez mérten részt vállaljon ebből a nemes feladatból.

25 évvel ezelőtt, tehát alig 7 évvel a felszabadulás után a romokból új életre ébredő Magyarország már fogadta a külföldi diákok első csoport-ját. Elsőként éppen az akkor lángokban álló és harcoló Korea fiai s több európai szocialista ország ösztöndíjasait.

A fejlődő országok fiai részére az ötvenes évek végén, a hatvanas évek elején nyitottunk kapukat. Az első időben bizony megcsodáltak a bu-dapestiek egy-egy afrikai diákot, hát még ha a külföldi diákok egy-egy egész csoportját látták együtt. Napjainkra azonban megszokottá, természetessé vált a kép. A külföldi diák hozzátartozik egyetemeink életéhez, mindennap-jaihoz mind Budapesten, mind a többi egyetemi városunkban.

A külföldiek számának fokozatos emelkedésében az ugrás a hatvanas évek második felében következett be. Az ország gazdasági fejlődése ekkor tette lehetővé az adományozott ösztöndíjak számának gyors emelését.

Az Intézet épületeinek, dolgozóinak, hallgatóinak számára vonatkozó statisztikai adatok jól tükrözik ezt. 1965-ben egyetlen épületben, 1969-ben már három épületben folyhatott az oktató-nevelő munka. Az intézet állomá-nyában dolgozó oktatók száma ötről 1971-re 60 fölé emelkedett. Napjaink-ban csaknem eléri a százat. A hallgatók számában bekövetkezett változás hasonló mértékű. A hetvenes évek kezdetére elért szám kisebb-nagyobb in-gadozásoktól eltekintve állandósult.

A tárgyi, személyi feltételek alapjainak megteremtése után az Intézet kollektívája hozzáláthatott a munka tartalmi feltételeinek folytonos javításá-hoz. Természetesen nem minden előzmény nélkül. Építhettek azokra a gya-korlati és elvi tapasztalatokra, amelyek a korábbi években itthon és a szo-cialista országok testvérintézményeiben már összegyűltek. Itt és most tisz-

telettel kell megemlékeznünk azokról, akik ezt a munkát 25 évvel ezelőtt –úttörőként– elkezdték, s az első időben végezték. A hatvanas évek második felétől a sajátos igényeknek megfelelően az Intézet oktatói maguk írják a tankönyveket és jegyzeteket. A jelen és a közelmúlt idejét hasonló alkotói munka szakaszaként könyvelhetjük el, és értékeljük az úttörő módszertani tevékenységet.

Az Intézet – lévén tehát a magyar idegen nyelvként való oktatásának egyik bölcsője és központja – az elmúlt években feladatokat vállalt a külföldön oktató magyar lektorok munkájának segítségével is. Mindezt lektori konferenciák s ezzel kapcsolatos kiadványok fémjelzik.

A Nemzetközi Előkészítő Intézet dolgozóinak belső és külső kiadványokban s egyéb fórumokon közzétett szakmai publikációi mellett az Intézet bővülő tevékenységi körét és feladatvállalását jelzi az 1972-ben létrejött Nemzetközi Diákklub. Ez a klub – az internacionalizmus és a népek közötti barátság fejlesztése jegyében – a Magyarországon tanuló külföldiek diák-egyesületeinek kulturális, társadalmi és politikai tevékenységét hivatott koordinálni.

Természetesen minden tevékenységnek és nevelési hatásnak egyetlen célt kell szolgálnia, azt, hogy a külföldi diákok – amellet, hogy otthonosan érezzék magukat, s otthonuknak, második hazájuknak tekintsék a szocialista Magyarországot, s példának a szocialista társadalmat – minél több tudást, minél nagyobb képzettséget szerezzenek az itt töltött évek alatt.

Az egyetemeken, főiskolákon velük foglalkozó tanárok munkájáról is meg kell emlékeznünk, akik tanulmányaik segítése érdekében fokozott figyelemmel, hozzáértéssel és szeretettel látják el e feladatukat is.

A külföldiekkel való lelkiismeretes foglalkozás fokozottabb biztosítása érdekében a Külföldi Diákok Osztálya létrehozásával bővítettük a Nemzetközi Előkészítő Intézet feladatkörét az elmúlt tanévben, hiszen a fejlődő országok segítése mellett továbbra is kiemelt feladatnak tekintjük: fogadni a szocialista országok ösztöndíjasait, s ugyanígy magyar fiatalokat küldeni a Szovjetunió és a többi baráti szocialista ország egyetemeire és főiskoláira. Míg a fejlődő országok diákjainak fogadásakor nálunk a szakemberellátásban való segítség motívuma dominál, addig a szomszédos baráti országokkal való kapcsolatainkban a kölcsönösség és a szocialista kooperáció elve a meghatározó.

Itt kell említést tenni arról is, hogy immár több ezer azoknak a magyar szakembereknek a száma, akik az elmúlt 30 évben külföldön – legtöbben közülük a Szovjetunióban – végeztek egyetemi, főiskolai tanulmányokat, s ma a népgazdaság és a kulturális élet legkülönbözőbb területein folytatnak alkotó tevékenységet. Ugyanígy a világ legkülönbözőbb részein találhatunk olyan felsőfokú végzettségű szakemberekkel, akik a tárgyalások során magyarul szólalnak meg, akik nálunk szereztek diplomát.

Tekintve, hogy a magyar oktatási intézmények sorában a Nemzetközi Előkészítő Intézethez hasonló speciális feladatkört ellátó intézményt nem

találunk, különösen fontosak a különböző országokban hasonló tevékenységet végző intézetek, fakultások közötti szakmai kapcsolatok. Éppen ezért üdvözljük örömmel a meghívott vendégek között a szovjet, az NDK-beli, a bolgár, a lengyel és a csehszlovák társintézmények képviselőit.

Kívánom, hogy a ma kezdődő szakmai tanácskozás valamennyi résztvevője számára hasznos és gyümölcsöző legyen. A következő szakmai napok programja legyen szerves folytatása az eddigi munkának, s kiindulópontja a további, az eddigieknél intenzívebb szakmai információ-cserének.

Pártunk és államunk a fejlődő országok iránti internacionalista kötelességtudatból nagy fontosságot tulajdonít az itt folyó munkának, hiszen a kulturális, oktatásügyi kapcsolatok fejlesztése fontos szerepet játszik a szocialista és fejlődő országok közötti barátság megerősítésében.

Tisztelt Elvtársak!

Az Intézetkollektívája iránti elismerés kifejeződése látható az elmúlt évek során az intézet dolgozóinak juttatott számos kitiüntetésben, elismerésben. Ezek a kitiüntetések – bár egy-egy dolgozó kapja kézbe – mindig az egész kollektívának szólnak. Munkájukat a többiekkel együtt végezve, sikerüket mindig az egész részeként érik el. Ha valamely oktatási intézményről el lehet mondani, hogy oktatási feladatai mellett fontos nevelési feladatokat is ellát, úgy a Nemzetközi Előkészítő Intézetről különösen! Hiszen itt teljesen új környezetben kell biztosítani a megfelelő nyelvtudást s az esetleges előképzettség hiányainak pótlását, távol a családtól, az otthontól. Tehát otthon és családot is kell helyettesíteni. Az új környezetnek és kollektívának olyannyira kell erre törekednie, hogy végbemeghessen a hallgatókban a fiziológias, pszichés és szociális akklimatizáció is. Mindez a további tanulmányok sikerének egyik alapfeltétele. Ilyen nevelői hatások érvényesítésére sohasem egy-egy ember, csakis egy igazi nevelői kollektíva képes. Hiszen itt – különösen az első napok, hetek korlátozott kommunikációs lehetőségei között – minden gesztusnak, minden hangsúllynak jelentése, meghatározó jelentősége lehet. Itt valójában mindenkinek nevelőnek, pedagógusnak kell lennie a szó legigazibb és legszebb jelentésében.!

E gondolat jegyében kívánok sok sikert az Intézet régi és új dolgozóinak, hallgatóinak, s mindazoknak, akiknek a külföldiek oktatásával bármilyen kapcsolatuk van vagy volt külföldön vagy idehaza, itt a Nemzetközi Előkészítő Intézetben, a főiskolákon, az egyetemeken, a különböző intézményekben vagy társadalmi szervezetekben.

Kívánom, hogy az elkövetkező évtizedek újabb sikereket, a tartalmi munka színvonalának további emelkedését hozzák a következő jubileumig, s azon túl is. A konferencia munkájához sok sikert kívánok.





# VISSZATEKINTÉS

## INTÉZETÜNK NEGYEDSZÁZADOS ÚTJA

**DR. SZTANKÓ ISTVÁN**, *intézeti vezetőtanár,  
a Nemzetközi Előkészítő Intézet igazgatója*

A Nemzetközi Előkészítő Intézet felsőoktatási intézmény. Feladata a külföldi hallgatók magyar nyelvi és szaktárgyi előkészítése egyetemi és főiskolai tanulmányaik megkezdése előtt. Fejlődésére jellemző, hogy kezdetben egy országból 20 hallgatót, most pedig 64 országból 570 hallgatót fogadunk és oktatunk. Intézetünkben 25 év alatt mintegy 6.000 hallgató került a különböző felsőoktatási intézményekbe.

A létrehozását indokló kormányhatározat a következőképpen fogalmazta meg az Intézet célját: "Arra kell törekednünk, hogy mind több külföldi – mindenekelőtt a fejlődő országokból jött – hallgatót fogadjanak egyetemünk."

Pártunk és kormányunk haladó külpolitikájának gyakorlati érvényesítése az, hogy hazánk szakemberképzéssel segíti a fejlődő országokat. Ezért hallgatóinknak mintegy kétharmada a volt gyarmati országokból érkezett és érkezik hazánkba. Viszonylag kisebb számban vannak az európai szocialista országokból, és néhányan a fejlett kapitalista országokból is jönnek.

Mint említettem, kezdetben csak egy-két országból fogadtunk hallgatókat, de ma már hatvan-hetven országból. Ez jelzi feladataink bonyolultságát is, hiszen a világ sokszínű politikai felfogása, tradíciója, világnézete, kultúrája találkozik itt össze. Ugyanakkor a külföldi hallgatóknak egy számukra ismeretlen környezetbe kell beilleszkedniük. Ebből a laza konglomerátumból kell tanárainknak egy év alatt egyetemi tanulmányokra érett és a szocializmussal szimpatizáló embereket kovácsolniuk.

Az Intézet jogelőde, a Koreai Előkészítő Iskola 1952-ben 20 hallgatóval kezdte el működését. Ekkor itt még csak magyar nyelvi előkészítés folyt heti néhány órában. Bár a névben szereplő "iskola" oktatási intézményre utal, valójában ekkor inkább diákotthonról lehetett beszélni. Néhány év múlva a feladatok megnövekedése tette szükségessé, hogy a Zsombolyai úti diákotthon egyetemi előkészítővé alakuljon át.

1957-ben az intézet a Külföldi Ösztöndíjasok Egyetemi Előkészítője nevet kapta. Ezután kezdődött meg a magyar nyelv mellett a szaktárgyi oktatás is. Az előző öt év ugyanis azt tanúsította, hogy több ország hallgatóinak matematikai, fizikai, kémiai és biológiai előképzettsége eléggé hiányos. Ugyanakkor a szaknyelv gyakoroltatása is indokolta a szaktárgyi képzést. 1958-ban készült az Intézet első rendtartása, amely nagy vonalakban vázolta az előkészítés feladatait.

1962-ben a középiskolás rendszer helyett a felsőoktatáshoz igazodó intézményi igyekeztek létrehozni, amely jobban szolgálta az előzőekben vázolt célok megvalósítását. Ez már valóban oktatási intézmény volt. Ekkor jött létre a korábbi – többnyire óraadókból álló – ideiglenes tanári kar helyett a 10 főből álló állandó tantesület. A tapasztalatok és felmérések alapján megkezdődött az állandó tantervek összeállítása, tankönyvek, jegyzetek és segédletek kidolgozása is. Tanáraink – önálló úton haladva – valóban úttörő munkát végeztek.

Intézetünk 1964-től 1966-ig az Eötvös Loránd Tudományegyetem egy-ségeként működött az Eötvös Loránd Tudományegyetem Nemzetközi Előkészítő Kollégiuma néven. A kollégium részére új szervezeti-működési szabályzat készült, melyhez csatlakoztatva kidolgozásra került a Tanulmányi-Vizsga- és Fegyelmi Szabályzat is. Kialakult az oktatást ellátó két szervezeti egység, a magyar nyelvi és szaktárgyi lektorátus.

A magyar nyelvtanításban az 1964-65-ös tanévben alapvető változás történt, ugyanis – az egyetemeken szokásos féléves rendszer helyett – bevezették a három fozozatú nyelvoktatást. Alapfokon a hallgatók mintegy 500 szót tanultak, ez lehetővé tette számukra a nyelvi akklimatizációt, ennek időtartama egy-egy hónap volt. A középfokon a hallgatók megtanulták a magyar beszéd és a magyar nyelvű szövegek megértéséhez szükséges anyagot. A szóanyag ebben a szakaszban 1500-2000 lexikai egységre növekedett. A felsőfokú szakaszban az anyag tulajdonképpen a hallgatók szakmai irányultságának megfelelő szövegyűjtemény volt. A szövegek igyekeztek megközelíteni az egyetemeken szaknyelvének nehézségi fokát.

Az 1964-65-ös oktatási évben a Beloiannis Gyár KISZ szervezetének segítségével elkészült az első nyelvi laboratórium, s ebben az évben rendezték be a kémiai és fizikai előadót is. A laboratóriumot továbbfejlesztve 1966-ban egy modern – az országban ekkor egyedülálló – csehszlovák gyártmányú nyelvi laboratóriummal gyarapodott az Intézet, amely nagyban megkönnyítette a magyar nyelv oktatását.

Intézetünk 1966 végén újra önálló lett, ekkor vette fel a jelenlegi Nemzetközi Előkészítő Intézet nevet.

A művelődési miniszteri utasítás értelmében az intézet feladata: "A magyar felsőoktatási intézményekben tanulmányokat folytatni kívánó külföldi állampolgárok magyar nyelvre oktatása, a választott szaknak megfelelő szakmai előkészítése, az előkészítés időtartamára részükre térítés ellenében otthon és étkezés biztosítása, a Magyar Népköztársaság építőmunkájának megismertetése, valamint a magyar nyelv idegen nyelvként történő oktatása módszereinek állandó tökéletesítése."

Az Intézet a Művelődésügyi Minisztérium közvetlen felügyelete alá tartozott. A felügyelet általános feladatait a Nemzetközi Kapcsolatok Főosztályára bízták, s azóta is az látja el a feladatot.

1969 elején átadták új, központi, 8 szintes, panel elemekből készült épületünket. Az új épület már az átadás pillanatában kicsinek bizonyult,

ezért az Intézet megkapta az Eötvös Lóránd Tudományegyetem Nándorfe-jérvári úti kollégiumát is, amely a Nemzetközi Előkészítő Intézet kettős számú épületkomplexuma lett. Mindkét épületben egyaránt helyet kapnak oktatási és diákközhelyi egységek.

Az Előkészítő Intézetben folyó oktató-nevelő munka speciális jellege megköveteli az Intézet oktatóitól, hogy olyan tankönyvek és tanítási módszerek kidolgozására törekedjenek, amelyek még eredményesebbé teszik a diák és tanár munkáját. E cél érdekében alakult meg 1971-ben a Tudományos és Módszertani Csoport. Ennek a feladatkörébe tartozott a tankönyvek, jegyzetek és oktatási segédletek kidolgoztatása, a módszertani kutatások irányítása, valamint a szakmai továbbképzés megszervezése a tanárok részére. Feladatul kapta a csoport még azt is, hogy nyújtson segítséget a külföldön dolgozó magyar vendégtanároknak és lektoroknak.

Az Intézet új szervezeti egységként 1972-ben alakult meg a Nemzetközi Diákklub, amelynek az a célja, hogy előmozdítsa és segítse a Magyarországon tartósan tanulmányokat folytató külföldi hallgatók kulturális öntevékenységének gyakorlását, a szabadidő hasznos és kulturált eltöltését. Céljai közé tartozik a Magyar Népköztársaság kulturális, társadalmi, történelmi és gazdasági életének megismertetése. A klub feladata az is, hogy fejlessze a magyar fiatalokkal való baráti kapcsolatokat. A Nemzetközi Diákklub célkitűzéseinek megvalósítása érdekében a kulturális öntevékenység, a kulturális tömegfelvilágosító munka és szórakoztatás formáit alkalmazza. A diákklub élén a klubtitkárság és a klubtanács áll. A klubtanácsban szavazati joggal részt vesz minden jóváhagyott egyesület elnöke.

A nemzeti egyesület létrehozását a magyar oktatási intézményekben tartósan tanulmányokat folytató külföldi állampolgárok kezdeményezhetik, ha legalább 10 fővel rendelkeznek. Ezeknek az egyesületeknek külön irodahelyiségek vannak a diákklubban. Az egyesületek száma jelenleg 32.

1973-tól jelenik meg saját kiadásunkban az "Intézeti Szemle", főleg belső használatra szánt tudományos és módszertani folyóiratunk. Lapjain oktatóink beszámolnak kísérleteikről, eredményeikről, problémáikról, valamint a Szovjetunióban és a népi demokratikus országok külföldi előkészítőin szerzett tapasztalataikról.

A hetvenes évek első felében a két lektorátus szekció nevet és bővülő feladatokat kapott. Ezek lettek az oktatást, nevelést irányító és koordináló szervezeti egységek.

1. A Magyar Nyelvi Szekció: a magyar nyelv oktatását látta el, közreműködött a nyelvoktatás módszereinek tökéletesítésében és a hallgatók nevelését szolgáló feladatok ellátásában.

2. A Szaktárgyi Szekció /Természettudományi Szekció/: a szaktárgyak oktatását látta el, közreműködött a nevelési és oktatási módszerek tökéletesítésében és a szemléltető eszközök fejlesztésében.

1976 végén az Oktatási Minisztérium a központi feladataiból többet átadott az Intézetnek. Ezek ellátására az Intézetben belül létrehoztuk a Külföldi Diákok Osztályát, amelynek feladata a magyar felsőoktatási intézmé-

nyekben tanuló külföldi ösztöndíjas hallgatókkal kapcsolatos valamennyi főhatósági feladat elvégzése /a felvétel-és kizárás kivételével/. Az osztály javaslatára a Nemzetközi Előkészítő Intézet igazgatója dönt a külföldi hallgatók évisméltési, évhalasztási, szakváltóztatási ügyeiben. Az osztály kapcsolatot tart a felsőoktatási intézmények vezetőivel, az ösztöndíjat adományozó társadalmi szervezetekkel, a szocialista országok budapesti nagykövetségeivel és a diákegyesületek vezetőivel. E szervezetet folyamatosan tájékoztatja a felmerült problémákról. Ugyancsak az osztály intézi a fejlődő országokból jövő diplomás ösztöndíjasok továbbtanulását. A külföldi egyetemekre és főiskolákra kiküldött magyar hallgatókkal kapcsolatos ügyintézés átvétele most folyik. Jelenleg az osztály intézi már a felvétellel kapcsolatos ügyek egy részét, például a pályázati felhívások eljuttatását az iskolákhoz és intézményekhez. Szervezi a felvételi beszélgetéseket.

Az 1977/78-as tanévet új szervezeti rendben kezdtük el. Az eddigi 11 szervezeti és oktatási alapegység helyett 5 oktató-nevelői és kutatási egységet hoztunk létre.

Ezek a következők:

1. Magyar Nyelvi Szakcsoport I.  
Feladata: a bölcsész, közgazdász, orvos és agrár csoportok nyelvi oktatása;
2. Magyar Nyelvi Szakcsoport II.  
Feladata: a mérnök és vegyész csoportok oktatása;
3. Társadalomtudományi Szakcsoport  
Feladata: a történelem, az irodalom, a művészettörténet, a politikai gazdaságtan és a Magyarország című tantárgyak oktatása;
4. Matematika-Fizika Szakcsoport  
Feladata: a matematika, fizika, valamint az ábrázoló-geometria oktatása;
5. Kémia-Biológia Szakcsoport  
Feladata: a nevében szereplő két tantárgy oktatása.

A szakcsoportok lényegében tanszéki feladatokat látnak el, önállóan dolgoznak, szervezik az oktatást, és irányítják a kutatási feladatok megoldását.

Mivel a módszertani problémákat és a tanítással, valamint a neveléssel összefüggő kérdések kimunkálását a szakcsoportokkal kívánjuk elvégeztetni, ezért feleslegessé vált a Tudományos és Módszertani Csoport további fenntartása.

Az oktatási évet már az új Tanterv szerint kezdtük el. Ez figyelembe vette az eddigi tapasztalatokat, valamint az egyetemek igényeit. Ugy véljük, hogy ez jobban segíti majd előkészítő munkánkat.

Év elejére ugyancsak elkészült az Intézet módosított és kiegészített Tanulmányi, Vizsga- és Fegyelmi Szabályzat-tervezete az 1971-ben kiadott helyett. Az 5 éves gyakorlat sok új kérdést vetett fel. Ezek közül egy-

kettőt meg is említék: eddig csak az egyetemi felvételi tárgyakból kellett vizsgázni a hallgatóknak, s így a nem vizsgaköteles tárgyakból nem tanultak megfelelően. A mostani szabályzat-tervezet jobban differenciál az egyetemi és főiskolai felvételeknél. Pontosabban rögzítettük az igazolatlan hiányzásoknál előírt figyelmeztetés, fegyelmi büntetés fokozatait stb. A kifejeződő magasabb követelményeket az élet, a fejlődés hozta magával.

E tanévtől kezdődően igyekszünk diákothonainkat – amelyek elhelyezést és nyugodt tanulást biztosítanak a hallgatóknak – az eddiginél nagyobb mértékben neveléscentrikussá tenni. Keressük azokat a legcélravezetőbb nevelési formákat, amelyekkel eredményesen lehet hatni a külföldi hallgatókra. A cél érdekében két diákothonunkban – az igazgatók mellett – 3-3 nevelőtanárt kívánunk alkalmazni.

Intézetünk tanárai és dolgozói nagy lelkesedéssel kezdték az oktatási évet. Ebben szerepet játszott az is, hogy pártunk és kormányunk intézkedésére szeptember 1-től mi is béremelést hajtottunk végre; a fizetések átlagban 14%-al emelkedtek. Az oktatási miniszterhelyettesnek ezzel és az szervezéssel kapcsolatban az Intézet igazgatójához küldött leveléből idézem a következőket: "Az Intézetet éppen speciális rendeltetésénél fogva, jelentős oktató-nevelő munkája miatt, oktatási kormányzatunk megkülönböztetett figyelemmel kezeli. Ezt bizonyítja, hogy a 7/1977. számú miniszteri utasítás is a felsőfokú oktatási intézmények közé sorolta."

A folyó tanév kiemelkedő feladatai között szerepel, hogy a második félétől kezdődően valamennyi csoportnál megkezdjük a Magyarország című tantárgy oktatását. Tovább korszerűsítjük nyelvi laboratóriumainkat. Erre a célra ebben az évben csaknem egymillió forintot fordítunk. A kiadás alatt álló Színes Magyar Nyelvkönyv és 8 szaktárgyi jegyzet mellett 1979 végére valamennyi jegyzetünket átdolgozzuk.

Végül, de nem utolsósorban beszélnünk kell nemzetközi kapcsolatainkról is. Intézetünk intenzív kapcsolatokat épített ki a Szovjetunió és népi demokratikus országok egyetemeivel, intézményeivel, különösen azokkal, ahol a mienkhez hasonló jellegű oktató- és nevelőmunka folyik. Ezekre a kapcsolatokra azért van szükségünk, mert intézetünk az országban egyedülálló, s így tapasztalatokat csak a külföldi testvérintézményektől szerezhet.

A kijevei Lenin renddel kitüntetett Sevcsenkó Állami Egyetem Külföldi Állampolgárokat Előkészítő Kara és a Nemzetközi Előkészítő Intézet között a kapcsolat 1969-re vezethető vissza. Jelenlegi munkatervünk közös teendőinket 1980 év végéig határozza meg.

A lipcsei Karl Marx Egyetem Herder Intézete és intézetünk között az első szerződés megkötésére szintén 1969-ben került sor. A szerződés megújítása 1976-ban történt, és ez az 1978-as év végéig terjedő globális feladatokat öleli fel.

A szófiai Külföldi Diákok Nasszer Intézete és a Nemzetközi Előkészítő Intézet közötti együttműködési szerződés első példányát 1973-ban írtuk alá. Ennek munkatervi megújítására most a szimpozionon kerül sor. /Azóta a szerződés aláírása megtörtént./

1977-ben munkamegállapodás jött létre a Halle-Wittenbergi Martin Luther Egyetem, "Walter Ulbricht" Munkás-Paraszt Fakultása és a budapesti Nemzetközi Előkészítő Intézet között. Ez a teendőket 1978. év végéig rögzíteni.

Nagyon jó kapcsolat alakult ki 1971-től a lodzi Tudományegyetem Külföldiek Lengyel Intézete és intézetünk között. Célszerűnek tartanánk, ha ezt az együttműködést szerződés megkötésével még tervszerűbbé és intenzívebbé tennénk. Erre a tanácskozás idején konkrét javaslatot tettünk. /Azóta a szerződés aláírása megtörtént./

Csehszlovákiában a November 17. Egyetemmel alakult ki kapcsolatunk még 1971-ben. Kár, hogy a jól indult és gyümölcsöző együttműködés intenzitása a későbbiek folyamán csökkent. Jónak és hasznosnak tartanánk, ha a csehszlovák elvtársakkal – közvetlen szomszédainkkal – is szerződésben rögzíthetnénk jövőbeli teendőinket.

Szívesen építenénk ki – papírforma szerint is rögzített – kapcsolatot a harkovi Állami Egyetem Külföldiek Előkészítő Karával is. 1976 tavaszán ottjártamkor az oktatásban sok olyan megoldással találkoztam, amit mi is jól fel tudnánk használni, oktató-nevelő és kutatómunkánk javításánál.

Ezek a szerződések lehetővé teszik a pedagógiai és módszertani munka javítását: így alkalmat adnak a tanári tapasztalatcserékre, tanulmányutakra, egymás konferenciáin való részvételre, tantervek és programok, valamint jegyzetek, módszertani kiadványok és évkönyvek cseréjére. Oktatástechnikai eszközök bemutatása és cseréje is lehetővé válhat.

A szerződések elősegíthetik a tudományos és módszertani munkát is: közös kutatásokat és kísérleteket lehet folytatni. Alkalmat adódhat módszertani, nevelési, pedagógiai, nyelvi és szaktárgyi problémák közös megoldására. Közösen is összeállíthatnánk tananyagokat a diákok otthoni nevelés részproblémái kimunkálására. Együtt írhatnánk cikkeket és tanulmányokat, és biztosítani lehetne ezek közös kiadását.

Az ideológiai nevelőmunkában nagyon fontosnak tartjuk – és a szerződés erre is lehetőséget ad –, hogy diájkjainkkal megismertessük a szerződő országok társadalmi rendszerét, szokásait. Ennek egyik módszere a kiállítások cseréje lehetne.

A szerződés adta lehetőségek eredményességét bizonyítja az is, hogy a munkatervek alapján 1973-tól 1977 szeptemberéig 27 oktatónk /dolgozónk/ látogatott el a testvérintézményekbe, és körülbelül ennyien viszonzták látogatásunkat.

A nemzetközi kapcsolataink fejlesztése érdekében szerveztük mostani tanácskozásunkat, és tervezzük, hogy évenként a saját kiadású Intézeti Szemlének egy-egy nemzetközi számát jelentetnénk meg. Témaköreink lehetnének:

1979-ben az előkészítő oktatás története, a fejlődés főbb állomása: és eseményei;

1980-ban a nevelés rendszere a társintézményekben;

1981-ben a nyelvoktatás módszertanával kapcsolatos összegezők;

1982-ben pedig a szaktárgyi oktatás felépítése és kapcsolata a nyelvtanítással.

A felsorolt témákban a társintézmények minden év szeptember 1-ig küldhetnek el anyagaikat országuk nyelvén, nyomdakész állapotban. /Tehát az elsőt 1978. szeptember 1-ig/. Mi a beküldött tanulmányok eredeti szövegét és magyar fordítását közölnénk.

Itt említtem meg, hogy tanáraink több éve magyar nyelvet oktatnak az NDK-ban, Hanoiban és Havannában, de megtalálhatóak mint UNESCO-szakértők Afrika több országában is.

Intézetünk állandóan képviselteti magát a KGST illetékes bizottságainak tanácskozásain. Így például a fejlődő országokból jött egyetemi hallgatók problémáival foglalkozó KGST tanácskozást ez évben intézetünk Nemzetközi Diákklubjában tartották meg.

Ezek voltak intézetünk – nem mindenben zökkenőmentes – fejlődésének legfőbb állomásai. Az előrehaladás természetesen nemcsak a számszerű növekedésen keresztül mérhető le, – 1952-ben 3, jelenleg 103 tanár, és több mint 100 más beosztású dolgozó van intézetünkben – hanem a munka minőségének emelésén is. Ezért köszönetet mondok mindazoknak, akik ebben a szép, de nehéz munkában fáradságot és időt nem kímélve részt vettek.

## РАЗВИТИЕ МЕЖДУНАРОДНОГО ПОДГОТОВИТЕЛЬНОГО ИНСТИТУТА ЗА 25 ЛЕТ

д-р Иштван Станко, старший преподаватель, директор  
Международного Подготовительного Института  
(резюме)

В этом году Международному Подготовительному Институту исполняется 25 лет.

Предшественник института начал свою работу в 1952 году под названием Корейская подготовительная школа. В этой школе в то время обучалось 20 корейских студентов. Наше учебное заведение в 1957 году было переименовано и расширено. С 1964 по 1966 гг. институт действовал как международный подготовительный коллегий Университета им. Лоранда Этвеша.

С конца 1966 года оно стало самостоятельным и получило название, которым и теперь пользуемся. В 1969 году институт переселился в новое центральное здание. За эти годы произошли значительные



количественные и качественные изменения. Соответственно с ними количество студентов возросло до 550-600.

Были составлены новые учебные программы, учебники, учебные пособия. При этом быстро развивалась методика преподавания. В последнее время были созданы новые организационные формы обучения, способствующие дальнейшему развитию.

В результате этого с 1 сентября работает пять специальных групп, обеспечивающие функции кафедр.

В рамках института как самостоятельная единица в 1972 был создан международный студенческий клуб, а в 1976 г. Отдел иностранных студентов.

Также значительны международные связи Института.

## 25 JAHRE DES INTERNATIONALEN VORBEREITUNGSINSTITUTS

Dr. István Sztankó, Dozent, Direktor des  
Internationalen Vorbereitungsinstituts, Budapest

### Resümee

Das Internationale Vorbereitungsinstitut feiert in diesem Jahr seinen 25. Jahrestag.

Sein Rechtsvorgänger, die Koreanische Vorbereitungsschule, hat seine Tätigkeit mit 20 Studenten im Jahre 1952 begonnen. Diese Institution hat 1957 den Namen "Vorbereitungsinstitut der Ausländischen Stipendisten auf das Hochschulstudium" erhalten. Vom 1964 bis 1966 übte sie ihre Tätigkeit unter dem Namen "Internationales Vorbereitungskollegium der Eötvös Lóránd Universität" aus.

Im Jahr 1966 ist sie eine selbständige Institution geworden und bekam ihren heutigen Namen. Das Zentralgebäude des Instituts wurde im Jahre 1969 fertig. Inzwischen setzten sich viele Änderungen bezüglich der Qualität und Quantität durch. Die Anzahl der Studenten ist bis auf 550-600 gewachsen.

Neue Lehrpläne, Lehrbücher, Hilfsmaterialien wurden ausgearbeitet, und es entwickelte sich weitgehend die Methodik des Unterrichts.

Am 1. September 1977 sind 5 Fachgruppen mit Lehrstuhlaufgaben gebildet worden.

Als selbständige Einheit des Instituts fungieren seit 1972 der Internationale Studentenklub und seit 1976 die Abteilung der Ausländischen Studenten.

Die internationalen Beziehungen des Instituts sind sehr bedeutend.

## JUBILEUMI GONDOLATOK

*DR. HEGYI ENDRE, egyetemi docens, az Eötvös Loránd  
Tudományegyetem Magyar Nyelvi Lektorátusának vezetője*

A körülmény, mely alkalmat ad arra, hogy pár gondolatot csatlakoztassak Sztankó elvtárs szavaihoz, részben személyes vonatkozású. Ugyanis néhány hónap híján éppen negyedszázada annak, hogy a Központi Magyar Nyelvi Lektorátus vezetésével megbíztak, s így ott lehettem azok között, akik az első kapavágásokat végezték az eleddig járatlan területen.

Túlzás nélkül lehet mondani, hogy történelmi jelentőségű feladatra vállalkoztunk. Az a nagy változás, mely hazánkban társadalmilag, politikailag széles nemzetközi aktivitást biztosított, nyelvünket is kiemelte elszigeteltségéből. Az előzőek során már elhangzott, kik, milyen számban és miért tanulják a magyar nyelvet. S hogy a számukra nyújtott kezdeti szerény lehetőségek mennyire megnövekedtek, ahhoz elég csak körülnézni itt, ahol jelenleg vagyunk.

Most a külföldiek magyaroktatásának elvi módszertani témakörébe vágó néhány diakronikus kérdéséről szeretnék néhány szót ejteni. Még a megszépítő visszaemlékezés sem tudná velem úgy érzékeltetni egykori igyekezetünket, hogy ne tegyem mindjárt hozzá: maga az igyekezet nem pótolhatta a hiányokat, melyek abból adódtak, hogy nem voltak tapasztalatok, következésképpen hiányoztak a belőlük kialakítható eljárások s az eljárásokból rendszerezhető módszerek.

Mit tehet ilyenkor az ember? Oda fordul, ahonnan tanácsot remélhet. Igen ám, de a nyelvtanítás éppen azokban az időkben került mindenütt válságba, így azután az az előny, amivel a hagyománygazdagság tekintetében az úgynevezett világnyelvek velünk szemben rendelkeztek, nem gátolhatott bennünket, hogy a megújulás lendületében versenyképesnek érezhessük magunkat.

A világnyelvek oktatóinak a meglevőt kellett korszerűsíteniük, nekünk pedig korszerű alapokat kellett leraknunk. S ez ma nem csupán kronológiai kérdésként hagyományozódik ránk, hanem ahhoz is sok köze van, amit a szovjet Gansina s az angol Strevens egyaránt vallanak: egy nyelv tanításának módszere a tanulandó nyelv fonetikai, morfológiai és szintaktikai szerkezetétől függ.

Mindazt, ami nyelvpedagógiailag univerzális jellegű, beleértve az oktatás technikai eszközeit is, igénybe vettük; azon túl azonban magunk erejére voltunk utalva.

A magyar nyelv ragozó volta s az a körülmény, hogy idők folyamán a tőhöz zárkózott toldalékok ma is őriznek viszonylagos önállóságot, nyelvünk formális mozgatójának szinte egyedülálló lehetőségeit kínálták abban a korszakban, mikor a transzformációs műveletek szinte parancsolólag jelentkeztek azok előtt, akik vallották, hogy a nyelvet mozgásában kell vizsgálni.

A tételes grammatizálás túlkapásait korlátozó eljárások, módszerek élére nyelvünknek mégsem az említett tulajdonsága, hanem a vonzatosság került, de a kettő egymással összefügg. A vonzatosság nem valami magyar specialitás, mégcsak nem is latin örökség, legfeljebb a latinos műveltség segítette a felismerését, miként más nyelvben is történt. A vonzatosságnak a szintaxis középpontjába helyezésére azonban – a francia Tesniere elméleti fejtegetésein túllépve – gyakorlatilag Magyarországon került sor, pontosan 15 évvel ezelőtt, amikor az erről szóló első egyetemi jegyzet a bölcsészkaron megjelent, hogy újabb s újabb tapasztalatok birtokában tudományelméletileg mindjobban terebélyesedjék, kiteljesedjék.

Az elmélet annyit ér, amennyit belőle a gyakorlat igazol, a gyakorlat értékét pedig társadalmi hasznossága szentesíti. Éppen ezért a kiteljesedés nagyon fontos állomásaként kell említenem azt a gyümölcsöző együttműködést, mely a valamikori közös indulás legnemesebb hagyományait folytatva a Magyar Nyelvi Lektorátus és a Nemzetközi Előkészítő Intézet között 1969-ben felújult, s amelynek eredményeként a vonzatközpontú s transzformációs nyelvoktatás néven ismert koncepció a Nemzetközi Előkészítő Intézet tanárainak közreműködésével a tankönyvírók tapasztalataival gazdagítva beleépült abba a nyelvkönyvbe, melyet azóta is használnak nemcsak az Intézetben, de sok helyütt külföldön is.

A megoldott problémák törvényszerűen új, megoldatlan problémákat vetnek fel. A jövőbelátás szükségszerűen vetette fel az utódok kinevelését, ugyanis az évek során mind nyilvánvalóbbá vált, hogy más alapozással kell tanítani a külföldieket magyarra, mint a magyarokat anyanyelvük törvényeire.

E realitásból kiindulva a Művelődésügyi Minisztérium 1971-ben oktatási programot hagyott jóvá. Ez a program azóta is bázisa a "magyar mint idegen nyelv" szakosképző speciális stúdiumnak a bölcsészkaron.

A világnyelvek országai postgraduális képzés vagy tanfolyamszervezés formájában gondoskodnak az utánpótlásról. Rendes egyetemi oktatás, illetve tanárképzés keretében nemzetközi viszonylatban ez az első ilyen képzési forma, s vannak tanárjelöltek, akik ezt a munkaterületet életpályául választották. Ezek a hallgatók – mint ismeretes – egyetemi elméleti képzésüket a Nemzetközi Előkészítő Intézetben rendszeres gyakorlati munkával egészítik ki: hospitálnak és gyakorló, illetve vizsgatanítást végeznek, mielőtt a diplomájukat kézhez kapnák. Azok közül pedig, akik már kézhez kapták, nem egy áll itt közöttünk a Nemzetközi Előkészítő Intézet ifjú tanáraként.

Nem volt könnyű az út, mely idáig vezetett. Köszönet mindazoknak, akik segítettek megtenni.

## МЫСЛИ ПО ПОВОДУ ЮБИЛЕЯ

д-р Эндре Хеди, доцент Будапештского  
университета

(резюме)

Автор работает заведующим центральным лекторатом венгерского языка в будапештском университете. Лекторат занимается преподаванием предмета "Венгерский язык как иностранный" для студентов, обучающихся по специальности венгерский язык и литература.

Автор в своём выступлении подробно рассказывает о значении методики глагольных управлений и трансформаций в обучении венгерскому языку.

## EINIGE GEDANKEN ANLÄBLICH DES JUBILÄUMS

Dr. Endre Hegyi, Dozent, Leiter des Zentrallektorats  
für Ungarisch an der Eötvös Lóránd Universität

Resümee

Der Verfasser ist Leiter des Zentrallektorats für Ungarisch für Ausländer an der Eötvös Lóránd Universität. Das Lektorat hat die Aufgabe, Lehramtkandidaten auf dem Gebiet "Ungarisch als Fremdsprache" auszubilden.

Der Referent spricht ausführlich über die Bedeutung der betonten Behandlung der Rektion und Transformation im Ungarischunterricht.

## A SZIMPOZION ALKALMÁBÓL RENDEZETT KIÁLLÍTÁS MEGNYITÁSÁRÓL

*DR. JURÁNYI ISTVÁN, intézeti tanár,  
a Budaörsi úti Diákotthon igazgatója*

A szimpozion egyik ünnepélyes eseménye volt az ebből az alkalomból rendezett kiállítás megnyitása. A kiállítás megrendezésével az volt a célunk, hogy képekkel és eredeti dokumentumokkal felidézzük az elmúlt 25 évet, ugyanakkor az itt tanuló hallgatók bevonásával bemutassuk a függetlenné vált vagy függetlenségükért küzdő országok gazdasági és kulturális életének néhány momentumát is. Végül külföldi vendégeink és az újonnan érkezett hallgatók részére a magyar folklór szélességét és sokoldalúságát igyekeztünk bemutatni.

A fent említett kiállításhoz szorosan kapcsolódott a Nagy Októberi Szocialista Forradalom tiszteletére rendezett képkiallítás a mai szovjet fiatalok életéről.

A színházterem előtti előtérben elhelyezett állványokon nagyított fotók és az állványok előtti vitrinekben régi jegyzetek, könyvek és dokumentumok idézték fel az eltelt évek munkáját. A földszinti tantermekben kapott helyet a külföldi országok életét és a magyar folklórt bemutató kiállítási anyag. Az első teremben az észak-afrikai arab diákok, elsősorban a tunéziai hallgatók mutatták be népük és országuk művészetét. A kiállításukat háttérként körülfogta a sportfoglalkozásokról készített sok-sok tabló, mivel a tunéziaiak nagy része a Testnevelési Főiskolán tanul. A következő teremben a ciprusi hallgatók és a hozzájuk csatlakozó néhány görög hallgató mutatta be népük harcát és művészi alkotásait. Az ázsiai hallgatók /a mongol, laoszi, vietnami/ külön teremben helyezték el országuk képekben és népi alkotásokban igen változatos anyagát. Az európai szocialista országok diákjai közül a szovjetek, a lengyelek és a bolgárok egy közös teremben gyűjtötték össze kiállítási tárgyukat és képeiket. A következő teremben a palesztin hallgatók megrázó képekben és plakátokon hívták fel a figyelmet a palesztin nép harcára, ugyanakkor bemutatták nemzeti és népi kulturájuk értékeit is. Az afrikai hallgatók együtt rendeztek kiállítást a már függetlenné vált vagy éppen függetlenségükért küzdő afrikai népek életéről, művészetéről.

A kontinensek és az egyes országok életét bemutató termék színes sorát magyar népművészeti terem zárta.

A konferencia vendégei nagy elismeréssel nyilatkoztak a látottakról, többen hangsúlyozták, hogy az új hallgatók bevonása egy-egy ilyen megmozdulásba nevelési szempontból igen jelentős dolognak számít.

## A NEMZETKÖZI ELŐKÉSZÍTŐ INTÉZET MAGYAR OKTATÁSÁNAK NÉHÁNY ELVI ÉS GYAKORLATI KÉRDÉSE

*DR. GINTER KÁROLY, intézeti vezetőtanár, a Magyar Nyelvi (I).  
Szakcsoport vezetője*

A nyelvtanulás világszerte egyre nagyobb szerepet, helyet kap az ifjú nemzedék képzésében. Egyéni és társadalmi indítékok egyaránt ösztönzik a fiatalokat, hogy nyelveket tanuljanak. Anélkül, hogy ezeket az indítékokat részletesen elemeznénk, megállapíthatjuk, hogy az a nyelvtanulás, amely a külföldi hallgatók képzésének mintegy bevezetője, mind egyéni, mind társadalmi érdekeket szolgál. A hallgatók egyéni érdekét azáltal, hogy lehetővé teszi olyan irányú és szintű képzésüket, amelyre saját hazájukban nincs módjuk. Társadalmi érdeket elégít ki azzal, hogy a küldő ország gazdasági és társadalmi fejlődését elősegítő szakokban adjuk át ismereteinket, s a tudományos és kulturális kapcsolatteremtésnek távlatilag komoly jelentősége lehet a nemzetközi kapcsolatok további alakításában. A nyelv ebben az utóbbi vonatkozásban az egyéni közlési szerep síkjáról egy minőségileg más, társadalmi méreteket öltő kapcsolatteremtő eszközzé válik.

Míndezeket elmondhatjuk valamennyi társintézmény tevékenységéről is. A mi helyzetünket azonban nem azonosíthatjuk mindenben valamennyi társintézmény helyzetével. Néhánnyal közös az, hogy kevésbé ismert nyelvet kell megtanítanunk, amely a későbbiekben nem lesz oly mértékben használható nemzetközi szinten a tudományos továbbképzésre, mint az orosz és a német. Valamennyiüktől megkülönböztet azonban az a tény, hogy nem indoeurópai nyelvbe kell bevezetnünk hallgatóinkat, hanem egy részükre teljesen idegen, sajátos kommunikációs jelrendszert kell nekik átadnunk. Vizsgáljuk meg röviden, miben áll a magyarnak, ennek a finnugor nyelvnek a sajátos jellege.

A hagyományos nyelvleírás fejezeteinek rendjében nézzük először a hangzórendszert. Hangzóink gazdagságával csak néhány távoli nyelv hangállománya versenyezhet. Ez a változatosság külső vizsgálók szerint nyelvünket széppé teszi, de a helyes hangképzés elsajátítását aligha könnyíti meg. Jellegzetes nehézsége, hogy az időtartamnak jelentés megkülönböztető szerepe van, illetve a hangok, elsősorban a magánhangzók helytelen időtartamú hangoztatása az eredetileg értelmes szavakat jelentés nélküli hangzócsoporttá degradálja. A magánhangzók két változatának időtartam-aránya 1:2, 1:2,5. A rövid és hosszú hangzók megszokott mennyiségi normái jel -

legzetes ritmust adnak szavainknak, s e ritmus legalább olyan fontos összetevője szavaink hangalakjának, mint a magánhangzók minősége. Vannak olyan magyar tájnyelvek, amelyekben a köznyelvhez képest rendszeres hangzóhelyettesítéseket találunk. Ezek azonban nem módosítják a rövidség-hosszúság mennyiségi különbségét, így megértjük a tájnyelvi beszélőket. Elgondolható, hogy milyen nehéz a szó hangalakjában ezt a ritmusképet is megtanítanunk a külföldiekkel. Hasonló a probléma ahhoz, amit egyes ázsiai nyelvek tanulásában tapasztalunk, ahol a hangsorhoz hangfekvést, jelentést módosító dallamot is el kell sajátítani.

A ritmus, a hangzók időtartamának konvencionális változása különös jelentőséget ad a magyarban a szótagoknak mint hangnál nagyobb szóalkotó elemeknek. Különösen érezhető ez a mondat dallamának a kialakításában, ahol az emelkedő-eső dallamváltozásnak igen határozott, szótagokhoz kötött szabályai vannak. A mondat dallama a beszélő szándékának a kifejezése, amely az objektív közlési tartalomra, az üzenetre épül az egész társadalom használatában álló, mindenkitől értett, mégis sok esetben egyéni változatban.

A nyelvfelfrás másik területe a szókészlet, a szótár vizsgálata. Bár a magyar nyelv több évezredes fejlődése, a magyar nép hosszú vándorlása során igen sok új szótári elemet olvasztott magába, a finnugor alapszókinccs ma is nyelvünk leglényegesebb részét, mintegy törzsét alkotja. A jövevényszavaknak csak egy része olyan, hogy az indoeurópai /latin/ nyelveket beszélők részére valóban segítséget jelent nyelvünk tanulásában. Gyakorlatilag tehát szinte minden szót újként kell megtanulnia annak, aki hazánkban kíván egyetemre járni. Ez bizonyos kiegyenlítettséget hoz a munkába, a szótanulás tekintetében nincs előnyös vagy előnytelen helyzetből induló hallgató. Más oldalról azonban komoly segítséget ad szókészletünk jó belső szervezettsége, a szóképzésnek és a szóösszetételnek, a belső szóteremtés e két forrásának gazdagsága. Képzőrendszerünk annyira világos és élő, hogy ha a hallgatóink véletlenül olyan önálló szóalkotást végeznek, melyet a magyar anyanyelvűek nem használnak, a létrehozott eddig nem létező szót minden nehézség nélkül megértjük.

A szótan, az alaktan és a mondattan az ismert nyelvek bemutatásának három hatalmas fejezete. Ez a magyarra megállapított, a latinból örökölt rendszer csak bizonyos nehézségekkel tartható fenn eredeti formájában. A magyar szavaknak nincs olyan szófajra jellemző formai mutatójuk, mint a klasszikus modell, a latin nyelv szavainak. Hogy egy szó milyen szófajhoz tartozik, az tehát nem alaki tényezőkből állapítható meg, hanem a jelentéséből, formalizálva legfeljebb a mondatban betöltött szerepéről – ez azonban már inkább a mondattan része. A mondattá fűző toldalékolás tehát, amely nyelvünkben igen változatos, s melynek pontos szabályai vannak, lényegében az üzenetből levezethető, a mondathoz s nem a szóhoz kötött formarendszer. Feltűnő ebben a formarendszerben, hogy az ígét, mely maga viszonylag rövid paradigmákkal rendelkezik, igen gazdag határozórendszer veszikörül, s ez a változások térbeli és időbeli paramétereit igen

pontosan behatárolja. Az igeképzés elevensége igen nagy nyelvi tömörítésre nyújt lehetőséget.

Jellegzetessége nyelvünknek a kötetlennek mondott szórend, amely sokkal kötöttebb, mint ahogy azt a magyarul spontán beszélők legnagyobb része gondolja. Igaz, hogy bizonyos kötött belső szervezetségű tömböket leszámítva egy adott szócsoportot szinte tetszés szerint építhetünk ki mondatná, de a változatok közül csak egy felel meg a kommunikáció kontextuális követelményeinek. Vagyis lehet egy mondat szórendje önmagában jó, tehát a nyelvben megvalósítható forma, ugyanakkor a valóságos szövegösszefüggésben használhatatlan, helytelen.

Mindebből látható, hogy a magyart tanulónak igen gazdag, sok szóbályal pontosan körülbástyázott, belsőleg igen jól szervezett nyelvi szert kell elsajátítania.

A munka tárgyát megismerve nézzük meg a nyelvelsajátítás folyamatának a két pólusát, a tanárt és a diákat.

Tanáraink magyar-idegennyelv szakos oktatók. Anyanyelvük a magyar, elsajátítottak legalább egy idegen nyelvet, vagyis megismerték a nyelvtanulás nehézségeit. Rendelkeznek mindazzal a módszertani ismerettel, melyet az egyetemi képzés megadhat, s – tételezzük fel – mindazokkal az egyéni adottságokkal, melyek a felkészült oktatóból valóban jó oktatót varázsolnak. Mindez a mi intézetünkben szükséges, de nem elégséges feltétele az eredményes nyelvoktatásnak. Meg kell tanulni saját anyanyelvünket kívülről szemlélni, úgy, ahogy a hallgatóink látják. Nekik nem olyan természetesen a magyar nyelv szerkezetei, mint az anyanyelven beszélőknek, egyáltalán, nekik csak néhány rövid, a nyelvoktatásban is programozható szakasz lehet természetes; minden más magyarázatra szorul. Ebbe az alapállásba helyezkedve kell végezni az oktatást, s ezt a szemléletet elsajátítani igen nehéz, fáradságos munka. Segítséget jelent benne az, hogy a budapesti egyetem már készíti fel ifjú tanárjelölteket erre a feladatra is.

A diákokról szólva utalhatok mindannyiunk – vendégek és hazaiak – napi tapasztalataira. Munkánkat befolyásolja a hallgatók előképzettsége; ez csak kivételes esetekben jelent valóságos magyar nyelvi ismereteket, legtöbbször valamilyen idegen nyelv ismeretét. Már az is nagy előny, ha a hallgató ismeri anyanyelvének rendszerét, képes azt a konkrét nyelvi valóságtól elvonatkoztatva mint rendszert szemlélni. Voltaképpen ezt a rendszerszemléletet segített építeni az idegen nyelvek tanulása folytán szerzett tapasztalat is, hacsak ez a nyelvtudás nem valamiféle teljesen direkt módszerű folyamat eredménye.

A diák munkáját motiválja a cél: másként tanulja nyelvünket az, aki kizárólag eszköz-jelleggel kívánja használni /ilyen a hallgatóink döntő többsége/, s másként sajátítja el az, aki célt is lát abban, hogy magyarul megtanul. Ennek a motivációs különbségnek az eredménye az, hogy a bölcsész-hallgatók az átlagnál jobban, pontosabban megtanulnak magyarul, míg az



egyéb szakirányokban a szaktárgyi oktatás intenzív belépésével a magyar nyelv háttérbe szorul. A köznyelvi beszédhelyzetekben már mozogni tudó hallgatók azt gondolják, hogy a természetes élethelyzettel meg támogatott nyelv képes az elvontabb szaktárgyi ismeretek pontos kifejezésére is. – Nyilvánvalóan kihat a tanulásra a beilleszkedési igény: ez egyébként nem zetenként különböző. Vannak hallgatók, akik rögtön meg akarnak ismerkedni országunkkal, mások az egész tanév folyamán alig mozdulnak ki a diákotthonból. A kapcsolatteremtési igény nemcsak egyéntől egyénhez vezethet, hanem az egyéntől – aki egy más társadalom képviselője is egyben, vagyis él benne társadalmi hovatartozásának gondolata – a társadalom felé is. Ez utóbbi kapcsolatnak igen jelentős tudatformáló szerepe van.

Vizsgáljuk meg a továbbiakban, hogy hogyan valósul meg intézetünkben a megismert nyelvi jelrendszer átadása, milyen módszereket s ezeken túl milyen didaktikai alapelveket kell szem előtt tartanunk az eredményes munkához.

Módszereinket elsősorban a célok határozzák meg, másodsorban a valóságos lehetőségek, adottságok befolyásolják. A beilleszkedés, a közösségi ember létfeltételeinek megteremtése vezet minket arra, hogy a tanításunkban a nyelv kommunikatív funkcióját helyezzük előtérbe. Azonnal használható nyelvi ismereteket akarunk adni, olyanokat, amelyek egy adott nyelvi szinten rögtön alkalmasak valamely kommunikációs feladat betöltésére – legyen az akár pusztán az üdvözlés, a köszönés. Oktatásunkban a nyelvtannak – a bölcsészek kivételével – nincs helye mint külön tantárgynak, ismeretanyagként, hanem a gyakorlati nyelv, a beszéd és az írás elsajátítását meggyorsító szabályrendszernek kell lennie. Ez a szabályrendszer annak ellenére, hogy az egységes magyar köznyelv gerincét tanítja meg, eltérő, pontosabban szólva hiányos lehet a hallgatók anyanyelve, esetleg jól ismert közvetítő nyelve szerint. Azokat a jelenségeket, amelyek a cél és az anyanyelvben azonosak, kevesebb nyomatékkal, rövidebb gyakorlással kell tanítanunk, vagy éppen tudottnak kell vennünk, míg a teljesen új vagy a részlegesen eltérő formák megtanítását több magyarázatnak, gyakorlásnak, ismétlésnek kell biztosítani. Ezen a téren igen fontosak számunkra a kontrasztív, összevető nyelvészeti kutatások eredményei. Hazánkban elsősorban magyar-orosz, magyar-német, magyar-francia, magyar-angol viszonylatban folynak ilyen vizsgálatok.

A funkcionális szempontból fakad az a tény is, hogy a nyelvelírás minden fejezetét – hangtan, szótan, mondattan – egyszerre kell építenünk, hiszen a helyes mondatok megalkotásához mindig mindenre szükség van. Nem várhatjuk tehát meg a tökéletes artikuláció kialakítását egyes hangokon; rögtön szavakon, sőt mondatokon, párbeszédkeken kell tanítanunk a megközelítően helyes kiejtést, párhuzamosan, de nem azonos energiával építve a hangképzést és a szerkezetant. Az első időkben a hangképzésnek nagyobb szerepet kell kapnia, a hibás beidegződést ugyanis később igen nehéz javítani.

Az eddigi gyakorlatnál nagyobb figyelmet kell szentelnünk a nagyobb intonációs egységeknek, a szó szerkezetek, mondatok nyomatékviszonyainak, beszéddallamának. Hogy azonban a hallgatók erre a tényezőre is ügyel-hessenek, fel kell szabadítanunk a figyelmüket az üzenetet felépítő sok rész-lettevékenység tudatos elvégzése alól; minél több mondatépítő mozzanatot automatizálnunk kell, s erre mind a nyelvi órák adott részét, a tanítás ki-jelölt fázisait, mind a nyelvi laboratóriumi órákat felhasználjuk.

Ahogy elméletileg előre meghatározhatóan módosítják munkánkat a hallgató nyelvi adottságai, ugyanúgy befolyásolja a tanórai gyakorlatot az egyes hallgatók egyénisége. Ez jelentős mértékben meghatározza a tanulás ütemét, eredményességét. Az ütem, az elért nyelvi szint azonban mutat bizonyos általánosabb vonásokat is. Ahhoz például, hogy a teljesen más nyelvi rendszerből érkezők megragadják nyelvünknek a lényegét mondat-szerkesztésének a rész-szabályokat átfogó legfőbb elveit, 5-6 hónap tanu-lásra van szükség. Tipikusan ilyen ütemet mutatott a vietnami hallgatók előkészítése akkor, amikor ez csak Magyarországon folyt. /Jelenleg ha-zájukban kapnak a vietnami hallgatók olyan alapozást, hogy hozzánk már a kritikus időpont után érkeznek, s így eredményeik mind nálunk, mind ké-sőbb az egyetemeken jobbak az előző években feljegyzett adatoknál./ De megfigyelhető más, rövidebb szakaszú munkagörbe is: a magyar nyelvben 5-6 hét után mélypont, telítettség mutatkozik, amelyet lassú emelkedés kö-vet, majd még egy hullámvölgy után jutnak el a hallgatók a decemberi fél-évi vizsgákhoz. A szakórák januári tömeges belépése újabb mélypontot je-lent, melyből 5-6 hét után ocsúdnak fel diákjaink; március elejétől a hónap végére eső szaktárgyi beszámolóik csökkentik a nyelvoktatás hatékonyságát.

Módszereinket befolyásolja a közvetítő nyelv megléte vagy hiánya is. Bár vannak olyan tanáraink, akik beszélnek hazánkban kevésbé ismert idegen nyelveket /arab, vietnami, koreai, mongol/, számuk nem minden év-ben elégti ki a szükségleteket, ezért sem gyakorlati, sem elméleti meg-fontolásból nem törünk lándzsát sem a direkt, sem az indirekt módszer mellett. Igyekszünk ezekből a ritka nyelvekből alapvető szöszedetet adni a hallgatók kezébe. Nem egy ilyen szögyűtemény első magyarországi vállal-kozásnak tekinthető; az elmúlt hetekben készült el például a magyar-laoszi szöszedet. Más tekintetben sem zárkozunk el az idegen nyelvű magyaráza-toktól. Az első félévben nyelvünket és országunkat bemutató és a társa-dalmi beilleszkedést elősegítő előadásokat tartunk idegen nyelveken. Ugyan-akkor azonban feladatunknak tekintjük, hogy minél előbb maga a magyar nyelv váljék a szellemi kapcsolatteremtés, a magyarázat eszközzévé. Tö-rekszünk tehát az új nyelvi rendszer kiépítésére, de nem gondoljuk azt, hogy az anyanyelv – esetleg a közvetítő második nyelv – rendszere kikapcsol-ható a hallgatók tudatából.

Meg kell jegyeznünk, hogy gyakorlati szempontból is csak a közvetlen társadalmi, személyes érintkezés nyelvben szükséges az anyanyelv kikap-csolásáig felgyorsítanunk a reakciók ütemét. A szakképzésben gondolnunk kell arra is, hogy diákjaink hazájukba visszatérve ismereteiket anyanyelvi

környezetben hasznosítják, adják valami módon tovább. Ott pedig a magyar nyelv – mint ahogy más, részükre idegen nyelv is – már nem használható.

Módszereink további variálását teszi szükségessé az, hogy csoportjaink részben egynyelvűek, részben többnyelvűek. Az első esetben a tanár nyelvtudása meghatározza a közvetítő nyelv létét vagy hiányát – természetesen arra törekszünk, hogy legyen. Az utóbbi esetben azonban – hacsak a tanár nincs abban a szerencsés helyzetben, hogy valamennyi nyelvet beszéli legalább alapfokon – egyesek részére van közvetítő nyelv, másoknak nincs. Ilyenkor nemcsak a magyarázat jó logikai felépítésére van szükség, hanem nagy tapintatra is, hogy a közvetítő nyelv egyeseket előnyben részesítő jellege ne gátolja a többieket a megfelelő haladásban, illetve ne legyen feszültségek forrása a csoporton mint közösségen belül.

A nyelvi változatosság magyarázata, hogy csoportszervezésünk első alapelve az, hogy milyen szakirányban akarnak tanulni a hallgatók. Így vannak agrár, közgazdász, bölcsész, mérnök, orvos és vegyész irányultságú csoportjaink. A közös nyelv szempontja, a második rendező elv így a gyakorlatban már nem érvényesülhet teljesen, ebből következik vegyes nyelvű – kisebb szakirányokban igen vegyes nyelvű – csoportjaink létrejötte. Ki kell tehát használnunk azokat az előnyöket, amelyeket mind az egyik, mind a másik lehetőség kínál, s meg kell próbálnunk csökkenteni a két szervezési forma hátrányos velejáróit. Az egynyelvű csoport előnye lehet a tanár alkalmas megválasztásával az érthető magyarázat és a kontrasztív vizsgálatok előrejelzéseinek tudatos felhasználása, hátrányos azonban, hogy a hallgatók egymás között nem használják, gyakorolják kellőképpen a magyart. A soknyelvűség megnehezíti az értelmezést, sokféle kontraszt figyelembevételét igényelné a tanártól, de a magyart mint közösségformáló eszközt rögtön az emberi kapcsolatok kialakításának szolgálatába állítja.

Csoportjaink tanévbeosztása a következő: az első félévben legalább 10 héten át heti 33 órában tanulják a magyar nyelvet. Törekszünk arra, hogy a hallgatóknak ennél hosszabb idő, 14 hét álljon rendelkezésére a tanuláshoz, ezért tanévünket szeptember 12. körül kezdjük. Az így nyert időtöbbletet részben a magyar, részben a szakirányonként szükséges tantárgyak oktatására fordítjuk. Szervezésileg ez azt jelenti, hogy vannak 14 és 12 hetes első félévvel dolgozó csoportjaink. Az első hat hetet minden esetben kizárólag a nyelvtanításra tartjuk fenn a már említett 33 heti órában. A 7. héten átengedünk hat órát a belépő első szaktárgynak, a 11., illetve a később indulóknál a 10. tanulmányi héten megjelenik a második szaktárgy újabb hat órában. Ebből hármat a magyar ad, hárommal pedig a heti óraterhelést növeljük. A szaktárgyak belépését kísérletek előzték meg. Ezeknek a mérései, ellenőrzései azt mutatták, hogy a magyarul vezetett szakórák megfelelő tanári felkészülés és nyelvi fegyelem esetén – bár pillanatnyi ingadozásokat okoznak – összességükben nem rontják a magyartanulás hatékonyságát. Külön kérdés, hogy a szakórák elérik-e a kívánatos intenzitást.

Az első félévben tanított tárgyak egyébként a következők:

	1.	2.
Agrár	matematika	kémia
Bölcsész	leíró nyelvtan	történelem
Közgazdász	matematika	történelem
Mérnök	matematika	fizika
Orvos	fizika	biológia
Vegetész	kémia	matematika

A felsoroláshoz két megjegyzést kell fűznöm. 1. A matematika oktatásának megkezdését az indokolja, hogy tapasztalataink szerint igen nagy szükségük van rá hallgatóinknak a magyarországitól sokszor eltérő szakmai felkészültségük miatt, és ez a legkevésbé beszédigényes tárgy, mivel önálló belső jelrendszerrel dolgozik. A matematika szövegnyelve alig éri el a történelem szókincsének negyedét-ötödét. 2. A filológusok szaktárgyai 4-4 órában lépnek be, mivel náluk szaktárgy marad mindvégig maga a nyelv is. Ez adja az ő esetükben a szaktárgyakra fordított 12 óra harmadik harmadát.

A második félévben a magyar nyelvre heti 12 óra jut, az általánosan tanított "Magyarország" című tárgyra kettő, a szaktárgyakra 21 óra. Ezt az utóbbi időt az első félévben már megkezdett tárgyakon kívül egy harmadik is segít kitölteni. Ez az agrárcsoportokban a biológia, a bölcsészeknél az irodalom, illetve a művészek esetében a művészettörténet, a közgazdász csoportokban a politikai gazdaságtan, a mérnököknél a kémia, az orvosoknál a biológia, végül a vegetészeknél a fizika. Megemlíteném, hogy a filológusok magyarra fordított óraszámja az általános 12-vel szemben 17.

Valószínűleg feltűnt, hogy a filológusok részére külön óratervet készítettünk. Számuk az utóbbi években növekedett, jelenleg ők képezik hallgatóink 8-10%-át. Igen fontosnak tartjuk jó előkészítésüket egyrészt azért, mert szaktárgyaik – magyar leíró nyelvtan, magyar történelem, magyar irodalom, művészettörténet – teljesen újak a hallgatóknak, akik érkezésükkor nem rendelkeznek semmiféle szakmai előképzettséggel, másrészt mert a magyarországi képzés világviszonylatban is szinte az egyetlen mód arra, hogy valaki nyelvünkkel és irodalmunkkal egyetemi studiumok szintjén, főszakként megismerkedjék. Egyébként az ő képzésükben tudjuk legjobban összekapcsolni a nyelvi és a szaktárgyi oktatást, hiszen a szaktárgyakat tanító kollégák másik egyetemi szakja a magyar nyelv.

Ismertetve a csoportokat, a munkamenetet, röviden megemlítem, hogy év végi eredményeink magyar nyelvből több év óta kiegyenlítetten 65-68%-os tudásszintet mutatnak. Ebből szám szerint viszonylag kevés az a hallgató, aki a minimális elégséges tudásszintet /41%/ sem éri el. Minthogy az elmarasztalás arányát a szaktárgyak jelentősen növelik, általában hallgatóink 10%-a nem bocsátható záróvizsgáink után egyetemre. Ezek vagy visszatérnek hazájukba, vagy külön engedéllyel még egy esztendeig hallgatói maradnak intézetünknek.

Az elmondottak alapján megállapítható, hogy intézetünkben nincs könynyű dolguk sem a diákoknak, sem a tanároknak. Ugyanakkor igen jelentősnek tartjuk oktató-nevelő tevékenységünket mint a szocialista és a fejlődő országok között épülő kapcsolatok szerves részét, s ebből a nézőpontból előretekintve igyekszünk munkánkat állandóan fejleszteni, javítani. Ezt a célt szolgálják most készülő új tankönyveink, tanáraink eszmei és szakmai továbbképzése, bekapcsolódásuk nyelvünknek más nyelvekkel való ösaszvetésébe, más országokban való tanításába: intézetünk tanárai eddig négy földrészen kapcsolódtak be a felsőoktatásba, s elismerés fogadta munkájukat. Mindezt áttekintve elismeréssel kell adóznunk az elmúlt 25 esztendő tevékeny munkásainak, e szakma: "a magyar mint idegen nyelv" megte-remtőinek, úttörőinek, s munkájukat tovább fejlesztve úgy gondolom, biza-kodással nézhetünk az elkövetkező évek, évtizedek elé is.

#### ПРИНЦИПАЛЬНЫЕ И ПРАКТИЧЕСКИЕ ВОПРОСЫ ОБУЧЕНИЯ ВЕНГЕРСКОМУ ЯЗЫКУ В МПИ

д-р Карой Гинтер, старший преподаватель, зав.  
спецгруппой венгерского языка (I)  
(резюме)

Обучение языкам - всемирное явление, служащее индивидуальным и общественным целям. Освоение венгерского языка происходит в сложном взаимовлиянии угрофинских, и отличающихся от них других языковых свойств.

Помимо особенностей, определённых объективными языковыми факторами, учебный процесс формируется под влиянием личности преподавателя и студентов, а также уровня их знаний и конкретной цели учёбы.

Центральный принцип обучения и основная задача языка едины - это коммуникация. В преподавании живого языка грамматика играет роль катализатора, она имеет самостоятельное значение только в обучении филологов. Так называемый "директный метод" и метод, основанный на использовании языка-посредника вопрос не принципиальный, а практический, зависящий от наличия языка-посредника.

В докладе далее освещаются вопросы, связанные с организационными проблемами обучения венгерскому языку, а также с достигнутыми нами результатами.

EINIGE THEORETISCHE UND PRAKTISCHE FRAGEN DES  
UNGARISCHUNTERRICHTS IM INTERNATIONALEN  
VORBEREITUNGSINSTITUT

dr Károly Ginter, Dozent, Leiter der I. Sektion für  
ungarische Sprache im Internationalen  
Vorbereitungsinstitut, Budapest

Resümee

Das Sprachstudium ist eine Welterscheinung und dient persönlichen wie gesellschaftlichen Interessen. Das Erlernen der ungarischen Sprache - welche eine finnisch-ugrische Sprache ist, und deshalb in wichtigen Zügen von der Muttersprache fast aller Studenten abweicht - wird durch ihre eigenartigen Eigenschaften stark beeinflusst.

Neben diesen Faktoren wird die Arbeit auch durch die Persönlichkeit des Lehrers und der Studenten sowie durch die Zielstellung der Aufbereitung des Lehrmaterials geprägt.

Unsere Methodik stellt die konstitutive Aufgabe der Sprache: die Kommunikation in den Vordergrund. Beim Unterrichten einer gesprochenen Sprache dient die Grammatik nur als Hilfsmittel um das Verstehen zu beschleunigen. Eine selbständige Bedeutung hat sie nur bei der Ausbildung von Philologen.

Das Verwenden von Vermittlersprachen oder der direkten Methode ist keine theoretische, sondern von den Sprachkenntnissen des Lehrers und der Studenten abhängige praktische Frage. Organisatorische Fragen und Ergebnisse werden noch im Referat erörtert.

# A NYELVI ÉS SZAKTÁRGYI OKTATÁS KOORDINÁCIÓJÁNAK LEHETŐSÉGEI ÉS HATÁSAI A KÜLFÖLDI HALLGATÓK TANULMÁNYI ELŐKÉSZÍTÉSÉBEN

*DR. LOTHAR KAISER, a lipcsei Mark Károly Egyetem  
Herder Intézetének igazgatóhelyettese*

A külföldi hallgatók képzése az európai szocialista országokban közismerten elsőrendű eszköze a proletár internacionalizmus fejlesztésének és ápolásának. Éppúgy szolgálja a békés egymásmellettélést, mint a szorosabb értelemben vett tudományos és kulturális együttműködést az egyes országok között.

A külföldi hallgatók képzésének egyik része az előkészítés, amelynek célja, hogy egy év alatt úgy készítse fel a hallgatókat tanulmányaik folytatására, hogy minden nagyobb nehézség nélkül részt tudjanak venni az egyetemeken és főiskolákon folyó munkában. Ezzel kapcsolatban ismételten visszatérő problémák jelentkeznek, amelyeket a következőképpen lehetne összefoglalni: a felsőfokú tanulmányok folytatásához szükséges tudás- és ismeretanyagot meg kell tanítani, illetve fejleszteni kell, másrészt nem elegendő egy év az előkészítésre.

Mínthogy az előkészítés idejének meghosszabbítása különböző okokból kifolyólag csak kivételes esetekben lenne lehetséges, mindegyik előkészítő intézet számára megfontolandó kérdés az előkészítés hatásosságának fokozása. Mivel a heti óraszám további emelésével pedagógiai-pszichológiai okokból nem lehet számolni, és a szemináriumi csoportok létszáma csökkentésének is megszabott határai vannak a velük kapcsolatban megnövekedő tanerőszükséglet miatt, szükséges az úgynevezett "belső tartalékok" felkutatása. Ezek közé tartoznak a jobb tantervek és tananyagok, a technikai segédeszközök jobb felhasználása, a tanárok magasabb képzettsége és a nagyobb koordináció a nyelvi és szaktárgyi képzés között.

A koordinált munka sikere egész sor feltételtől függ. Ilyenek:

- a tanárok képesítése;
- a tananyagok szakmai és nyelvi elemzése, és ezek megfelelő módszertani előkészítése;
- a tananyag és a módszerek megfelelő célkitűzésekkel történő megtervezése.

A szaktárgyi tartalom és a nyelvi forma egységének a felismerése révén abból indultunk ki, hogy az előkészítés ideje alatt mindennemű oktatás nyelvtanítás, és ebből következik, hogy a nyelvtanár a tanítás során egy

meghatározott terjedelem és mélység szerint változtatható mértékű szak-  
tárgyi anyagot tárgyal, és mindegyik szaktanár a matematikai-természet-  
tudományos és műszaki tények megtanításával összekapcsolva meghatáro-  
zott mértékben nyelvtanítást is végez.

Hogy mindez hogyan történik, arról később tesztek említést. Egy ilyen munkamód természetesen a tanárok részéről széles körű képzettséget fel-  
tételez, de legalábbis azt, hogy a szaktanár alapvető nyelvoktatási, mód-  
szertani és nyelvészeti képzettséggel rendelkezzen, és a nyelvtanítás kez-  
detétől tanítson. A nyelvtanár viszont biztosan ismerje azt a matematikai,  
természet tudományos és műszaki tananyagot, amellyel a koordinált oktatás  
során számolnia kell. Míg a szaktanárok nyelvoktatás- módszertani és  
nyelvészeti képzése semmilyen nehézséget nem jelentett és jelent – a nyelv-  
tanárok természet tudományos és műszaki továbbképzését illetően még csak  
a kezdetnél tartunk.

Nem kell és nem is szükséges, hogy csak szakmai témát dolgozzanak  
fel a tanárok. A nyelvoktatásnak olyan funkciója is van, hogy a mindennapi  
élet és az országismeret köréből vett témáknál a külföldi hallgatók számá-  
ra lehetővé teszi, hogy megismerjék társadalmi életünket, illetve hogy el  
tudjanak igazodni társadalmi életünkben, és hozzájáruljon véleményük és  
magatartásuk kialakulásához. Ezen témáknak határt kell azonban szabni  
olyan témák és a hozzájuk kapcsolódó nyelvi anyagok javára, amelyek ta-  
nulmányaik folytatásának feltételei.

A szaktárgyi oktatás területén is van sok olyan téma, amely nem igény-  
li a koordinált feldolgozást, mert a szakmai tartalom sem, a nyelvi felé-  
pítés sem kívánja meg a szerzett ismeretek további bővítését és elmélyíté-  
sét. Vannak azonban úgynevezett "kulcstémák", amelyeket koordinált fel-  
dolgozás révén kell elsajátíttatni. Ezek elsősorban a szakismeretek köré-  
ben adódnak, s részben világnézeti, részben műszaki-technológiai vonat-  
kozásúak. Így kapcsolódik össze például "Az atomok bemutatásának fejlő-  
dése" című témánál természet tudományos, történelmi, filozófiai és egy tisz-  
tán kémiai szempont. "Az ammóniák szintézise" és "A gépek határfoka"  
című témák tárgyalásánál lehetséges kémiai, illetve fizikai vonatkozások  
mellett műszaki, technológiai, közgazdasági, munkaszervezési és törté-  
nelmi szempontok figyelembevétele is. "Az élőlények keletkezése és fejlő-  
dése" című téma tanítása során azonnal kitűnik, hogy a biológiai és a filo-  
zófiai vizsgálati mód összefüggésben van egymással. Ezzel egyidőben azt  
vizsgáltuk, hogy az említett témákhoz milyen nyelvi anyag szolgál alapul,  
és hogy az általunk megállapított lexikális és nyelvtani minimum a mérnök-  
műszaki, illetve orvosi-agrár szakirányok hallgatói számára megfelelő-e.  
Mint hogy ezt bizonyítani tudtuk, elhatároztuk, hogy a példaként említett té-  
mákat felvesszük a munkatervbe a koordináltan tárgyalandó témák közé.  
A döntést módszertani feldolgozás követte a célkitűzések és az oktatásszer-  
vezési feladatok szerint. Ezeknek a módszertani feldolgozásoknak az alap-  
ján azt kellett eldönteni, hogy a komplex témák mely részeit kell a szakó-  
rán, mely részeit a nyelvoktatásban feldolgozni, és melyek azok a részek,



amelyekkel a diákoknak egyéni munka során kell megbírkoznuk. Ezzel egyidőben azt is meg kellett állapítani, milyen időpontban kell a különböző szakcsoportokban feldolgozni.

Igy például a kémia oktatása során a mérnöki-műszaki szakcsoportban tanuló diákok számára "Az ammóniák szintézise" című témát a Haber-Bosch féle eljárás szerint, a kémiai egyensúly elmélete, valamint a tömeghatás törvénye szerint két részben tárgyalják, tehát elméleti alapon és a műszaki szakosítás alapján. Alapul szolgál ehhez a megfelelően összeállított szöveg, amelyet a szaktanár dolgoz fel olyan metodikai sorrendben, ahogy ez az idegennyelvi oktatásban szokásos. Ez azt jelenti, hogy ő tanítja meg a lexikát, amely a közeg megértésének feltétele, és tud azokra a már ismert nyelvtani szerkezetekre támaszkodni, amelyeket a diákok a nyelvtanulás során már megismertek. A szövegértés ellenőrzését szaktárgyi gyakorlatok és az ismeretek alkalmazása követi, amelyek egyidejűleg a legfontosabb szóanyag felhasználására és megszilárdítására adnak alkalmat. Egy speciális, egyéni olvasásra szánt, megfelelően előkészített szöveget és egy útmutatót csatoltak hozzá, hogy megkönnyítsék a diákok számára az egyéni foglalkozást. Ez a szöveg más tényezők mellett hozzájárul az olvasási készség fejlődéséhez is. Az ellenőrzést szemináriumi foglalkozásként végzik el.

Praktikus, ha a kémiával párhuzamosan a nyelvórákon tovább tárgyalják az "Ammoniák szintézise" témáját egy terjedelmesebb olvasmány formájában, amely a nyersanyagok, a melléktermékek és az ammóniák felhasználásának kérdéseivel éppúgy foglalkozik, mint az ammóniákszintézis történeti fejlődésével. A fizikához tartozó témák köréből éppúgy tárgyaljuk majd a hőtán és a mechanika, a kinetikus gépelmélet, az energiaellátás kérdéseit, mint a munka és a teljesítmény fogalmát. Az alapvető ismereteket a gépeknél, és itt is elsősorban a gépek hatásfokánál használják fel. Világos, hogy megvan a témakör szöveges összefogása, amely tekintettel van mindarra, ami idegennyelvi és a szaktárgyi szempontból fontos. A lexikával és a szöveggel a nyelvi helyzetnek megfelelő formában a fizikatanár foglalkozik. A nyelvoktatás egy terjedelmesebb, több részből álló hallás utáni szövegértés beiktatásával kapcsolódik ehhez a folyamathoz "A gépek hatásfokának néhány kérdéséhez" címmel. A hatásfok fogalmának meghatározásából indul ki, és ezt az effektust mutatja be a gőzgépeknél, az Ottó- és Diesel motoroknál, a gőz- és gázturbináknál és az elektromos energia mechanikai energiává való átalakulásának /elektromotorok/ vonatkozásában. A szöveg befejező része a hőerőművek perspektíváit és a környezetvédelem kérdéseit veti fel. A hallás utáni szöveg megértését különböző feladatok megoldása révén ellenőrzik. A fent említett példánál ezek a következők:

- egy táblázat elkészítése a különböző gépek hatásfokának a bejegyzésével;
- néhány kérdésre adott felelet mondatokban /mi a különbség a fizikai és a technikai hatásfok között ?/;

– azoknak a problémáknak a bemutatása, amelyek a hőerőművekben történő energiatermeléssel kapcsolatosak.

A nyelvi és szaktárgyi képzés közötti koordináció példaként említett lehetőségei arra készítettek minket, hogy a szövegfeldolgozás ilyen formáit keressük. Az ilyen jellegű szövegek felkeltik az érdeklődést, azt eredményezik, hogy az olvasás öröme mellett javul az olvasási készség, és hozzá szoknak a hallgatók a segédanyagok használatához. Ilyen szövegek kidolgozása azonban nem könnyű, csak kollektív munka révén lehetséges, és megköveteli, hogy szakmai, módszertani, nyelvészeti és pedagógiai-pszichológiai szempontokra is tekintettel legyünk. Mindenekelőtt azonban azt kell elérni, hogy a nyelvtanároknak legyen bátorságuk az ilyen szövegek feldolgozásához, és képezzék magukat ennek érdekében. A koordinált munka a nyelvi és szakoktatásban nemcsak a tematika és a vele kapcsolatban levő hallás-olvasás- és beszédfejlesztésben jut kifejezésre. Kiterjed a nyelvi anyag egészére: a lexikára, a nyelvtanra és a szóképzés módjaira is. Nálunk összetett lexika és összesített nyelvtan van. Ez adja a keretet. Csak ezen a kereten belül folyhat a tanítás minden szakon.

A nyelvi és szaktárgyi oktatás közötti koordináció lehetőségeinek és határainak a megismertetésével fel akarjuk hívni a figyelmet egy belső tartalékra, hogy fontosságát feltárjuk, és hozzá tudjunk járulni a tanulmányi előkészítő munka hatásfokának emeléséhez.

#### ВОЗМОЖНОСТИ И ВЛИЯНИЯ КООРДИНАЦИИ ЯЗЫКОВОГО ОБУЧЕНИЯ И ОБУЧЕНИЯ К СПЕЦИАЛЬНОСТИ В УЧЕБНОЙ ПОДГОТОВКЕ ИНОСТРАННЫХ СТУДЕНТОВ

д-р Л. Кайзер, заместитель директора Института им.  
Хердера Лейпцигского Университета им. Карла Маркса  
(резюме)

В подготовке иностранных студентов имеется две главных проблемы. С одной стороны, следует преподавать им учебный материал, необходимый для продолжения учёбы на высшей ступени, с другой стороны, один год не достаточен для подготовки.

Одно из возможных решений – повышение эффективности подготовки (так называемое использование "внутренних резервов"): улучшенные учебные программы, технические вспомогательные средства, повышенная подготовленность преподавателей и лучшая координация между языковой и предметной группой.

Единство содержания специального предмета и языковой формы означает, что преподаватель языка в определённой степени обучает и специальному предмету, а с другой стороны преподаватель специальности в определённой степени осуществляет и языковую подготов-

ку. Имеются так называемые "ключевые темы", которые могут быть наиболее эффективно разработаны с помощью координации двух сфер обучения. Например, в преподавании химии так разработана тема "Синтез аммиака", а в физике - "Эффективность механизмов". Для всего этого нужна хорошая коллективная работа.

ÜBER MÖGLICHKEITEN UND GRENZEN DER KOORDINIERUNG  
VON SPRACH-UND FACHUNTERRICHT IN DER  
STUDIENVORBEREITUNG DER AUSLÄNDER

dr. Lothar Kaiser, Oberstudienrat, stellvertretender  
Direktor des Herder-Instituts der Karl-Marx-  
-Universität, Leipzig

Resümee

Bei der Vorbereitung der ausländischen Studenten gibt es zwei wichtige Probleme, einerseits muß den Studenten soviel Lehrstoff vermittelt werden, daß sie in der Lage sind, den Lehrveranstaltungen folgen zu können, andererseits steht uns dafür nur ein Jahr zur Verfügung.

Eine der möglichen Lösungen ist, die Effektivität der Studienvorbereitung zu erhöhen, (die sogenannten "innere Reserven" aufzudecken): bessere Lehrmaterialien, technische Hilfsmittel, höhere Qualifikation der Lehrer und stärkere Koordinierung zwischen dem Sprach- und Fachunterricht.

Unter der Koordinierung von fachlichem Inhalt und sprachlicher Form wollen wir u.a. verstehen, daß der Sprachlehrer ein bestimmtes, nach Umfang und Tiefe vertretbares Maß an fachlichen Inhalten behandelt und der Fachlehrer nach seinen Möglichkeiten Sprachunterricht leistet. Es gibt sogenannte "Schlüsselthemen", mit deren Hilfe wir die Koordinierung der beiden Fachgebiete effektiver vorantreiben und ausnutzen können. Z.B. so wurde im Chemieunterricht das Thema "Wirkungsrad von Maschinen" auf dieser Art und Weise behandelt. Dazu ist natürlich eine gute kollektive Arbeit notwendig.

# MAGYAR NYELVI OKTATÁS A BUDAPESTI MŰSZAKI EGYETEMEN

*HÁRSNÉ KIGYÓSSY EDIT, a Nyelvi Intézet  
Magyar Nyelvi Csoportjának vezetője*

A Budapesti Műszaki Egyetemen a külföldi hallgatók magyar nyelvi oktatását a Nyelvi Intézet Magyar Nyelvi Csoportja végzi. Míthogy a Budapesti Műszaki Egyetemre a Nemzetközi Előkészítő Intézetből nagy számmal kerülnek külföldi hallgatók, úgy gondolom, hogy a Nemzetközi Előkészítő Intézet és a közel 10 éves tapasztalattal rendelkező Magyar Nyelvi Csoport közötti szakmai tapasztalatcsere mindkét fél számára igen hasznos lehet. Ebben a tanévben is 200 körül van a Budapesti Műszaki Egyetemre beiskolázott I. éves külföldi hallgatók létszáma.

Tájékoztatásul szeretném elmondani, hogy a Műszaki Egyetemen a magyar nyelvi oktatás az első és a második évfolyamon van, az első évben heti 6, a második évben heti 3 órában. A negyedik félévet szigorlattal zárjuk. Mivel a külföldi hallgatók számára a magyar nyelv alaptárgy, a szigorlati osztályzat a diplomájukba is belekerül, és az átlagba is beleszámít.

Igen fontos tapasztalatunk, hogy az egyetemre érkező diákoknak az első évben nagyon nehéz beilleszkedési gondokkal kell megküzdeniük. Azt mondhatnánk, hogy ez a második beilleszkedési időszak szinte nehezebb, mint a Magyarországra érkezés utáni. A Nemzetközi Intézet védettsége és bizonyos homogén közege után az egyetemen és az egyetemi kollégiumokban a magyar diákok és a sokféle szakmai tanszék oktatói között, az egyetem munkarendje által diktált tempó mellett kezdetben szinte elvesznek a külföldiek, idejüket nem tudják jól megszervezni /előfordul, hogy heti 45–50 órájuk is van a kötelező konzultációkkal együtt/, s a beilleszkedési problémáik olykor különböző betegségekben is manifesztálódnak.

Nyilvánvaló, hogy a sikeres beilleszkedéshez hozzájárul a nyelvtudás szintje is, amellyel az egyetemre érkeznek, hiszen minél könnyebben kommunikálnak, minél jobban megértik az előadásokat, a jegyzeteket, annál könnyebben találják meg a helyüket, mely a szakmai fejlődésnek is egyik lényeges feltétele. A Nyelvi Intézet Magyar Nyelvi Csoportja még a tanév megkezdése előtt foglalkozik a beérkező hallgatókkal. A karok és a tankörök alapján nyelvi csoportokba osztják őket, ilyen keretekben vesznek részt a tanév előtti úgynevezett beilleszkedési tanfolyamon, melyet a karok szerveznek. A beilleszkedési tanfolyamon a fő szakmai alaptárgyakból és magyar nyelvből történik előkészítés és felmérés. A nyelvi felmérés és az egyetemi nyelvoktatásra történő előkészítés egyik része egy felmérő teszt elkészítése. A teszt célja, hogy az I. éves hallgatók nyelvi szintjét felmér-

je, skitapogassa gyenge pontjaikat, megvizsgálja bizonyos nyelvi készségek szintjét.

A teszt feladatai: 1. tollbamondás az íráskészség és szövegértés ellenőrzésére; 2. hallás utáni szöveg, melynek megértését a tartalmat összefoglaló egyetlen jó mondat aláhúzásával jelzi a hallgató /az egyetlen lehetséges választ több mondatból kell kikeresnie/; 3. nyelvtani feladatok, melyek az igeragozás alaktanának ismeretét, az igemódok használatának tudását mérik, továbbá a névszóragozás, a magyar birtokos szerkezetek, illetve a birtokos személyragozás és a birtoklást kifejező mondatok helyes használatát kívánják meg. Van továbbá olyan feladat, mely az igeneves szerkezetekkel kapcsolatos, amely a vonzatok helyes használatával, és végül egy részben nyelvtani, részben logikai feladat, amely mellérendelt mondatok helyes értelmezésének kiválasztását célozza. Az egész teszt összértéke 100 pont. Az elmúlt évben az eredmény 68% volt. Ebben az évben: 70%. Ha elemezzük a teszt eredményeit, azt tapasztaljuk, hogy a múlt idő és a felszólító mód alaktanában, a tárgyas ragozás és a felszólító mód használatában mutatkoznak hiányosságok, továbbá gyengébb eredményeket kaptunk a birtokos személyragozással, a birtokos szerkezetekkel kapcsolatos feladatokban. Számunkra ez azzal a tanulsággal jár, hogy a felsorolt hiányosságokat pótolnunk kell, s a tanév első hónapjában ezek is a tanmenet részét képezik, vagyis az új anyaggal párhuzamosan ezeket a nyelvtani jelenségeket is ismételjük, gyakoroltatjuk. Figyelembe véve a beilleszkedés említett nehézségeit és a nyári felejtést is, összegezve azt mondhatjuk, hogy az említett, bizonyos visszatérő hiányosságoktól eltekintve a külföldi hallgatók nyelvtudása az egyetemre érkezésükkor javuló tendenciát mutat.

A következőkben szeretném felvázolni a műegyetemi magyar nyelvoktatás rendszerét, célját és módszereit. Tantárgyi programunk szerint: "A magyar nyelvoktatásnak célja, hogy nyelvi alapot adjon a külföldi hallgatóknak az egyetemen folytatandó tanulmányaihoz." Ezt a megállapítást részletezve tehát az a cél, hogy a hallgatók:

- a) a magyar nyelvű szakmai előadásokat megértésük;
- b) magyar nyelvű tankönyvekből, jegyzetekből tudjanak tanulni;
- c) az előadásokon magyar nyelven jegyzeteljenek;
- d) a szerzett ismeretanyagot képesek legyenek magyar nyelven szóban és írásban kifejezni zárthelyi dolgozatok, konzultációk, beszámolók, vizsgák alkalmával;
- e) a magyar nyelvoktatás során vázlatosan megismerjék a szocialista magyar ipar jelentősebb létesítményeit, külkereskedelmi szempontból fontos anyagi és szellemi termékeit, valamint a műszaki tudományok kiemelkedő magyar képviselőinek munkásságát.

Lényegében tehát nyelvi készségek kialakításáról van szó, a passzív és az aktív nyelvtudás több irányú fejlesztéséről, mely ugyanakkor a neve-

lés szempontjait is szolgálja. Mindezen célok eszközéül, nyelvi anyagául szolgálnak a műszaki alaptárgyi és differenciált műszaki szakszövegek.

Oktatásunkban az az alapállásunk, hogy a külföldi hallgatók 3 éves szervezett magyar nyelvi képzése, tehát az egy éves oktatás a Nemzetközi Előkészítő Intézetben és a két évig tartó nyelvtanítás a Műszaki Egyetemen egységes folyamata. Felsőoktatási tananyagunk tehát ráépül a Nemzetközi Előkészítő Intézet tananyagára. A lexikai anyag az I. évfolyamon: adaptált műszaki alaptárgyi szövegek, a II. évben szakáganként eltérő eredeti szakmai szövegek. Nyelvtani anyagunk: a Nemzetközi Előkészítő Intézetben tanított alaktan és funkcionális mondattan után a funkcionális szófajtan a szóképzés keretében, a II. évben pedig a 2 éven át tanult nyelvtan szélesebb körű alkalmazásának gyakorlása, a nyelvi jelenségek összefüggéseinek megvilágítása.

Tananyagunk differenciált a készségek fejlesztése szempontjából. Vannak szövegeink, melyeket olvasás útján dolgozunk fel, a szintetikus szövegértés különböző módszereivel közelítve meg az anyagot, és vannak hallás utáni megértésre szánt szövegeink, melyeknek fontossága vetekedik az elsőkével, mert ezekkel a szövegekkel az előadások értését, a jegyzetelés képességét kívánjuk kialakítani. Az aktív nyelvtudás fejlesztésére az előbb elmondottak második oldala szolgál. Így például a négy félév zárthelyi dolgozatainak rendszerét is úgy alakítottuk ki, hogy a mondatszerkesztési feladatokból elindulva az önálló szóbeli és írásbeli reprodukcióig, vagyis a logikailag és tartalmilag összefüggő téma elmondásáig és az írásbeli megfogalmazásáig jussanak el a hallgatók.

A helyes mondatszerkesztés azonban csak a biztos alaktani ismeretekre épülhet és a magyar szórend általánosan ismert szabályaira. Ezért van nagy jelentősége az egyetemen a Nemzetközi Előkészítő Intézetben tanult alaktan, szórend, önálló mondatszerkesztés ismeretének, mivel a szakszöveg tartalmi összefüggései csak ezek ismeretében világosodhatnak meg, illetve csak ezek ismeretében képes a hallgató a témát érthetően és logikusan előadni vagy megfogalmazni. Ebben a munkában fontos módszertani szerepe van a vázlatkészítésnek, mely nemcsak a nyelvi készségek fejlesztését, hanem a logikai készséget, a szellemi fegyelmezettséget, végső soron a szakmai anyag elsajátítását is elősegíti. A kiejtés javítása és a nyelvtani begyakorlás az egyetemen folytatódik. Laboratóriumi anyagunk természetesen a Nemzetközi Előkészítő Intézet anyagára és a saját tananyagunkra épül.

Végül szeretném megemlíteni az évenkénti nyelvi versenyt, melynek alapja egy műszaki jellegű ismeretterjesztő hangosfilm /pl. a METRO üzeme, a TVK bemutatása, Porkohászat stb./. A díjak /könyvek/ kiosztása a Magyar Nyelvi szakköri foglalkozáson ünnepélyesen történik.

A Budapesti Műszaki Egyetem Nyelvi Intézetének nevében köszönöm az ünnepi ülésre szóló meghívást, és szeretnék gratulálni a jubiláló Nemzetközi Előkészítő Intézet oktatóinak, különösen a magyar nyelvet tanító kartársaknak további jó munkát és eredményeket kívánok, hiszen jó együttműködésünk és tapasztalataink kicserélése közös célunk jó ügyét szolgálja.

Эдит Кидьóши, старший преподаватель Группы венгерского языка Языкового Института Будапештского Технического Университета

(резюме)

Иностранцы студенты изучают венгерский язык в университете только на I-ом и II-ом курсах. На первом году изучения языка загрузённость составляет 6 часов в неделю, а на втором 3 часа в неделю. В конце второго курса они сдают госэкзамен по языку.

Уровень знания студентов по венгерскому языку определяется в начале учебного года с помощью теста (диктант, задания по грамматике и на понятие текста). В составлении учебной программы специалисты обращают внимание на результат теста.

Цель Института иностранных языков БТУ состоит в том, чтобы дать студентам хорошую начальную языковую подготовку и подготовить их к дальнейшему изучению спецпредметов в университете. В этом плане обучение языку является органическим продолжением работы, начавшейся в Международном Подготовительном Институте.

В ходе обучения преподаватели университета стараются систематизировать знания студентов не только по языку, но и по логике и самостоятельной работе.

#### BEITRAG ZUM UNGARISCHUNTERRICHT

Edith Kigyóssy, Dozent am Lektorat für ungarische Sprache an der Technischen Universität, Budapest

#### Resümee

An der Technischen Universität haben die Studenten nur im 1. und 2. Studienjahr Ungarischunterricht, im ersten Jahr wóchentlich 6, im zweiten Jahr wóchentlich 3 Stunden. Das zweite Jahr absolvieren sie mit einem Rigorosum.

Die Sprachkenntnisse der neuen Studenten werden durch einen Test geprüft (Diktat, verstehendes Hören, grammatische Aufgaben), dessen Ergebnisse auch bei der Zusammenstellung des Lehrplans in Betracht genommen werden.

Die Zielsetzung des Sprachinstituts an der Technischen Universität Budapest sichert Studium der ausländischen Studenten eine zuverlässige Grundlage. Die Arbeit in diesem Institut ist also die Fortsetzung des im Internationalen Vorbereitungsinstitut begonnenen Sprachunterrichts.

Während des Sprachunterrichts wird nicht nur auf die Entwicklung der Sprachfertigkeit, sondern auch auf die logische Fertigkeit und die Herausbildung der geistigen Disziplin geachtet.

## A MAGYAR IRODALOM TANÍTÁSÁNAK HELYZETE ÉS NÉHÁNY FONTOSABB PROBLÉMÁJA

**ANDRÁSSY ATTILA**, intézeti vezetőtanár,  
a Magyar Nyelvi (II.) Szakcsoport vezetője

Közismert, szinte közhelyként ható megállapítás, hogy az irodalom-  
oktatás sokrétű és különleges feladat: ismeretátadás, de mivel tárgya nem-  
csak az irodalomtudomány, hanem maguk az irodalmi alkotások is, az ér-  
telmi és érzelmi nevelés harmóniáját kell tanítása során megteremtenünk.  
Ezeknek a feladatoknak a megvalósítása az anyanyelvi oktatáshoz kapcsoló-  
dó, anyanyelven folyó irodalomtanításban is sok nehézséget jelent, de még  
több és bonyolultabb probléma megoldását igényli a mi sajátos helyzetünk-  
ben.

A referátum már jelezte, hogy bölcsész csoportjaink oktatásában  
szaktárgyként tanítjuk a magyar nyelvet, s ehhez hozzá kell tennem azt,  
hogy az irodalomtanítás függvénye, kiegészítője, továbbfejlesztése a nyelv-  
oktatásnak, maga is nyelvoktatás. Egyéves nyelvtanításunknak természet-  
esen csak egy redukált nyelv elsajátíttatása lehet célja, de a célszerűen ki-  
választott irodalmi alkotások szövegét olvastatva szinte a teljes nyelvvel  
állítjuk szembe hallgatóinkat, s ennek során nemcsak lexikai ismereteik  
gyarapodnak, nyelvtörténeti, stilisztikai ismereteket is szereznek.

Az intézeti szaktárgyi oktatás kialakításában mindig különös figyel-  
met szenteltünk a bölcsész csoportokban tanítandó szaktárgyak kiválasztásá-  
ra, a tananyag megszerkesztésére. A 70-es évekig a "magyar kultúra"nevű  
tárgy keretében tanítottunk történelmet, irodalmat, nyelvtani ismereteket,  
művészettörténetet. A következő lépés az volt, hogy ezt a túl bonyolultnak  
és nehézkesnek bizonyult koncentrációt megszüntetve önálló szaktárgyi  
programokat alakítottunk ki. Ez a tanárok kiválasztása szempontjából is  
hasznos volt, megkönnyítette az oktatásszervezést.

További problémát jelentett, /és részben jelent ma is/, hogy a böl-  
csész csoportokba kerülő hallgatók összetétele választott szakmájuk szem-  
pontjából erősen heterogén. Ide kapnak beosztás azok, akik magyar szako-  
sok lesznek, de mellettük a bölcsészeti fakultás más szakjaira /idegen nyelv,  
történelem, művészettörténet, szociológia stb./ jelentkezők, a különböző  
pedagógiai főiskolákra készülők, a jogászok és a művészeti főiskolákon ta-  
nulni szándékozók is.

A szakirányultság szerinti differenciáltság problémáját azzal az okta-  
tásszervezési módosítással oldottuk meg, hogy a művész és művészettör-  
ténész hallgatók számára úgynevezett művész csoportokat alakítottunk,



amelyekben irodalom helyett művészettörténetet oktatunk. További specializálódásra nincs szükség, a periférikusan jelentkező szaktárgyi igényeket /biológia, földrajz/ bifurkált vagy külön tárgyként elégítjük ki.

Az érdeklődési területen meglevő heterogenitást tovább színezi egy-egy csoport diákjainak nemzetiségi, életkori, műveltségbeli szintkülönbsége. Előképzettségről a bölcsész hallgatóknál általában nem beszélhetünk, de nem szorul magyarázatra, hogy milyen nehézséget jelent a magyar irodalom fejlődését és jelenségeit megértetni az együtt tanuló kelet-európai, latin-amerikai és az európai kultúrát alig vagy nem ismerő arab vagy ázsiai hallgatókkal, akik közül az egyik 17 éves, és éppen hogy befejezte a középiskolát, a másik néhány évig egyetemre járt, vagy már diplomát is szerzett. Ilyen adottságok mellett az irodalomtanár csak akkor végezhet eredményes munkát, ha – figyelmesen reagálva az eltérő alapismeretekre – általánosan érdeklődést tud kelteni szaktárgya iránt, és a rendelkezésére álló rövid idő alatt képes megközelítően azonos tudásszintre hozni a hallgatókat.

Az elmúlt tanév során kidolgoztuk a Nemzetközi Előkészítő Intézet új tantervét és oktatási programját. Ennek a magyar irodalom oktatására vonatkozó része saját tapasztalatainkból kiindulva, az egyetemi oktatás igényeit is figyelembe véve korrigálta az előző tantervnek a magyar középis-kolás tantervhez kötődő analógiáját. Olyan tantervi követelményeket állapítottunk meg, amelyeket el tudunk érni a maximalizmus veszélye nélkül. A hallgatóknak ismerniük kell a magyar irodalomtörténet fejlődésének fő vonalát, az egyes korszakok lényeges jellemzőit, világosan kell látniuk az adott irodalomtörténeti korszakok legfontosabb irányzatait, stílustörekvéseit, ismerniük kell egy-egy korszak legkiemelkedőbb íróinak, költőinek életművét, kiemelkedő alkotásait. El kell sajátítaniuk az irodalmi alkotások megértéséhez és értékeléséhez nélkülözhetetlen alapvető irodalomelméleti ismereteket. A tárgy oktatása során törekednünk kell arra, hogy az ismeretek segítségével a marxista világnézetben alapuló eszmei, erkölcsi, esztétikai nevelési hatást érzünk el.

A tananyag elrendezésében tekintetbe kell vennünk, hogy heti 6 órában összesen 120 óra áll rendelkezésünkre, s ezt úgy kell elosztanunk, hogy számolunk a hallgatók nyelvtudásának fokozatos fejlődésével, valamint azal a ténnyel, hogy az egyetem első évére készítjük elő tanítványainkat. Ennek érdekében az irodalmi alapfogalmak, alapismeretek tanításával kezdünk, s ehhez a népköltészet relatíve könnyebb szövegei adják az illusztrációt, s ezért szentelünk több időt a régi magyar irodalom oktatására, hiszen az egyetemen az első évben ezt fogják tanulni hallgatóink. Természetesen a régi magyar irodalmat kevés szöveggel, inkább csak rövid részletekkel, szemelvényekkel mutatjuk be, XIX. és XX. századi irodalmunkból /talán azért is, mert nálunk a líra mindig domináns vagy legalább jelentős szerepet játszik/ már többet tudunk olvasni.

A tanterv megszerkesztésében gondot jelentett a szaktárgyi koncentráció megvalósítása, s a különösen lényegesnek tartott együttműködés a történelemtanítással. Ez is magyarázata annak, hogy a népköltéssel kezdünk, s viszonylag lassabb ütemben oktatjuk régi irodalmunkat, mert így megteremtjük a lehetőségét annak, hogy a történelemórán szerzett ismeretek megalapozzák az irodalmiakat. Az ilyen ideális megoldás a tanév során mindvégig természetesen nem valósítható meg, ezért az oktatásban arra kell törekednünk, hogy a koncentráció a hallgatók tudatában megtörténjen.

A tanterv és a program – bármennyire átgondolt és célszerű is – megvalósulásában a tanítási órán, pontosabban az órák során értékelhető. Az irodalomóra speciális módszertani megoldásokat követel. Irodalomoktatásunkban alapelvnek tartjuk a passzív befogadásból az aktivitásba történő átmenetet. A tanítás folyamatában a reprodukivitástól az önálló ismeret- és gondolatközlés felé igyekszünk haladni, ezen az úton tudjuk fejleszteni a hallgatók értékelő és elemzőképességét. Két fő órátípus alakult ki gyakorlatunkban: a vegyes típusú óra, amelyben eleinte a közlés a domináns módszer, majd később a megbeszélés s végül az előadás; és a szövegfeldolgozó, gyakorló típusú óra, amelynek középpontjában a fontosabb szövegek /versek, epikus részletek/ közös feldolgozása áll, később kisebb feladatok szemináriumi jellegű megbeszélése, vitája kerülhet sorra. A kétféle órátípus alkalmazása a tanár döntésétől függ, s ezt a tananyag és a csoport tudásszintje határozza meg.

Az intézet irodalomoktatásában egyik fő gondunk a megfelelő személyi és tárgyi feltételek biztosítása. Az utóbbi években külső óraadó tanárok is oktatták a tárgyat, s ezek gyakran nem tudták leküzdeni a speciális helyzetből adódó nehézségeket. Bizonyos, hogy csak a nyelvtanításunkban jártas pedagógus képes az irodalomtanítás céljait eredményesen megvalósítani. Hasonlóan fontos ideiglenes jegyzet, majd speciális szöveggyűjtemény készítése, mert ezek nemcsak az óravezetéshez, hanem a hallgatók felkészüléséhez is segítséget adnak. Új szervezeti felépítésünk szerint az irodalomoktatás a most alakult Társadalomtudományi Szakcsoport feladatköréhez tartozik, amely világosan látja ezeket a problémákat, és megtette az első lépéseket annak érdekében, hogy megoldódjanak.

Végezetül eddigi munkánk eredményeiről hadd idézzek olyan véleményt, amely objektív külső szemlélőké. Az elmúlt év bölcsész csoportjainak egyetemi vizsgálónői írták jelentésükben: "A szaktárgyi követelmények – bár természetesen nagyon is a jellegzetes körülmények figyelembevételével alakultak – jó színvonalat képviselnek, teljes mértékben alkalmasak arra, hogy megfelelő alapképzést biztosítsanak. Tantárgyaik közül – érthető okokból – a magyar irodalom és a magyar történelem tanulása okozza a legtöbb nehézséget. A csoport hallgatóinak többségétől szép, értelmes beszámolókat hallottunk." "Ilyen szép eredményt csak jól összehangolt oktatói-nevelői tevékenységgel lehet elérni. Tapasztalatom szerint az

intézetben a tanár-diák viszony olyan, amilyenek egy szocialista oktatási intézetben lennie kell, sokat foglalkoznak a diákokkal, őszinte emberi kapcsolatot alakult ki tanár és diák között."

Hiszem, hogy így van. Ezért dolgozunk tovább is.

ПОЛОЖЕНИЕ И НЕКОТОРЫЕ ВАЖНЫЕ ПРОБЛЕМЫ  
ОБУЧЕНИЯ ВЕНГЕРСКОЙ ЛИТЕРАТУРЕ

Атила Андраши, старший преподаватель института,  
заведующий спецгруппой венгерского языка (II)

(резюме)

Преподавание венгерской литературы базируется и зависит от знания языка, хотя и имеет самостоятельные, специальные цели. Это подтверждает настоящий корреферат.

Особое внимание в нашем институте уделяется решению проблем, связанных с преподаванием специальных предметов: истории, литературы и т.д. Национальные, языковые, возрастные различия; различный уровень подготовки студентов, различия в профессиональной ориентации являются очень важными фактами из тех, что определяет содержание и методы преподавания.

Специальные цели и высокие требования к знанию венгерской литературы решительно повлияли на устройство всего учебного материала. Особое внимание обращается на то, чтобы дать студентам наиболее полное и глубокое представление по специальным предметам, для чего концентрируется график обучения. Уроки литературы требуют специальных методических типов уроков, которые используют способы активизации студентов.

Наши дальнейшие задачи - это преодоление трудностей объективного порядка: обеспечение всех условий для нормального преподавания. Экзамен в конце года отражает результаты нашей работы. Последним этапом, которой служат отзывы председателей экзаменационных комиссий, что является важным для будущей работы.

DIE LAGE UND EINIGE WICHTIGE PROBLEME DES  
UNTERRICHTS DER UNGARISCHEN LITERATUR  
IN UNSEREM INSTITUT

Attila Andrásy, Dozent, Leiter der. I. Sektion  
für ungarische Sprache im Internationalen  
Vorbereitungsinstitut, Budapest

Resümee

Das Korreferat schließt sich dem Referat vom Ungarischunterricht an und stellt fest, daß der Unterricht der Literatur in unserem Institut in einer Abhängigkeit zu dem Sprachunterricht ist (sosehr ihn auch spezifische Ziele bestimmen). Der Literaturunterricht ist eigentlich selbst Sprachunterricht.

Von den Faktoren, die den Inhalt und die Methoden des Unterrichts bestimmen, sind die sprachlichen und die Nationalitätsunterschiede sowie die unterschiedlichen Bildungsniveaus, die Fachrichtungen und das Lebensalter besonders wichtig. Man hat die spezifischen Ziele und das Anforderungssystem des Literaturunterrichts festgelegt. Diese Prinzipien haben Menge und Tiefe des gelehrtens Stoffes entscheidend beeinflußt. Man mußte die Verwicklichung der Konzentration der naturwissenschaftlichen Fächer in Betracht nehmen. Besonders wichtig ist die Zusammenarbeit mit dem Geschichtsunterricht.

Die Literaturstunde fordert spezielle methodische Lösungen. Es haben sich einige Typen von Stunden entwickelt, die die Methoden des Sprachunterrichts, der Aktivierung anwenden. Die Überwindung der Schwierigkeiten, die bei der Sicherung der sachlichen und persönlichen Bedingungen auftreten, bedeutet noch weitere Aufgaben. Der Spiegel unserer bisherigen Ergebnisse ist die Prüfung am Ende des Studienjahres.

Die Berichte der Prüfungsvorsitzenden geben eine gute Kontrolle zur Fortsetzung unserer Arbeit.

# A VIETNAMI HALLGATÓK MAGYAR NYELVI OKTATÁSA

*FÜGEDI ISTVÁN, intézeti vezetőtanár*

Intézetünknek évek óta sok olyan vietnami hallgatója van, akik hazájukban 7 hónapon keresztül heti 20 órában, az órák háromnegyed részében vietnami oktatóktól tanulták a magyar nyelvet. Ilyen előzmények színté csábítanak olyan kijelentésre, hogy a magyar nyelv további oktatása valami merőben új módszerek alkalmazása, merőben új követelmények elé állítja a tanárt. Erről szó sincs.

A vietnami hallgatókkal való foglalkozást úgy tekintjük, mint az oktatás második szakaszát, amelyet a metodikai irodalom az összetett beszédjártasságok kialakítása fázisának nevez. Ebben a szakaszban a hallgató olyan mértékben sajátítja el a nyelvet, hogy figyelme elsősorban az információcsere tartalmára irányul.

E tudásszint eléréséhez két alapelv következetes alkalmazására van szükség. Először: szélesíteni kell a tudatosság körét, elmélyíteni tartalmát; másodsor: biztosítani kell a hallgató aktivitását, vagyis szellemi energiájának a lehető legjobb kihasználását, /többek közt a formai elemek automatizálása érdekében is/. Ez nem könnyű feladat. Ezt azért is hangsúlyozom, hogy rámutassak arra, hogy a vietnami hallgatókat oktató tanárookra nem kisebb felelősség hárul, mint azokra, akik az oktatást az alapoknál kezdik.

A tudatosságra való törekvés a vietnami diákok oktatásában még fontosabb, mint más nemzetiségű diákoknál. Ennek legfőbb oka az, hogy a vietnami és a magyar nyelv rendszere közötti különbség összehasonlíthatatlanul nagyobb, mint például a magyar és más európai nyelvek között. Nyelvünk rendszere teljesen idegenszerű a vietnami diáknak, s ez fordítva is áll. Hogy csak egy példát említsek, számunkra egzotikum az, hogy a vietnami nyelvben a cselekvéstartalmat hordozó szavak sem formai jegyek, sem jelentésük alapján szófajilag nem kategorizálhatók. Csak a mondatban derül ki, hogy megnevezünk, minősítünk-e velük, vagy csupán igei természetüket mutatják. Ugyanez a szófaji osztályozhatatlanság másféle szavaknál is előfordul. Például a magyar távol, távoli, távolság szavaknak a vietnamiban egy és ugyanaz a szó felel meg.

A vietnamiak oktatásában magasabb fokra kell emelni a tudatosságot. A tudatosság magasabb foka azt jelenti, hogy a hallgató ne csak a "hogyan"-ra kapjon választ, hanem lehetőség szerint a "miért"-re is; jelenti a mon-

datok születésének, átalakíthatóságának ismeretét, s legmagasabb fokon a valóságnak a célnyelv látásmódja alapján történő megragadását, ami együtt jár az anyanyelv és a célnyelv közötti kontrasztív szemlélettel is olyképpen, hogy a hallgató nemcsak a különbséget látja meg, hanem a különbség okát is, és a különbségekben az azonos elemeket is.

A magyarban például a "függ" ige vonzata "valamitől", a vietnami megfelelő "valamibe". Két különböző, de ugyanakkor az azonosság jegeit is magában foglaló látásmódról van itt szó. Amikor a hallgató az ilyen összefüggéseket keresi, és észre is veszi, ez nemcsak a nyelv tudatosabb ismeretét jelenti, hanem egyfajta intellektuális töltésű örömet is, ami érzelmileg is motiválja a nyelv iránti érdeklődését. Egyik-másik diákban még a nyelvünk iránti szenvedélyes érdeklődés is felébred. Ugy vélem, nem kell bizonygatnom, hogy mindennek -- áttételesen -- politikai hatása is van.

Csak a legnagyobb elismeréssel lehet szólni azoknak az oktatóknak a munkájáról, akik a Hanoi Idegennyelvű Egyetemen a magyar nyelvet tanítják. A hallgatók ott igen jó nyelvtani alapra tesznek szert. Produktív fokon elsajátított szókincsük nagy, kifejezőképességük jó. Nyelvi megnyilatkozásaikban azonban gyakran akadnak típushibák, zavaros mondatok.

Ennek egyik oka az, hogy a sokrétű szabályrendszerben a szabályok keverednek. A megadott vezérlő sablon irányítását más szabályok keresztetik. Ezért születnek az ilyen mondatok: A szentet erőművekre használják fel. Magyarországból ipari országgá vált. A hidak összekötik Pestet és Budával.

Amikor a hallgató ez utóbbi mondatot szerkeszti, tudatában a következő megállapítás születik meg: Van Pest és Buda; és van egy nyelvi séma: összeköt valamit valamivel. Ezért aztán együtt szerepel a mondatban a "valamivel" meg az "és". A sablon szerepe olyan erős a hallgatóban, hogy még akkor is nehéz rávezetni a helyes megoldási variációkra, ha lefordítjuk a mondatot vietnamira, utána visszafordítatjuk magyarra.

A példa alapján és általánosságban is mondhatjuk, hogy a hallgatók nyelvhasználatában nem érvényesül kellőképpen a két nyelvben meglévő analógia. A típushibák, zavaros mondatok másik oka a negatív transzfer. Negatív transzferrel állunk szemben például ebben a mondatban: Nem a vizsgának tanulok, hanem a tudásnak. Ebben a mondatban csupán egy helytelenül megválasztott ragról van szó. Ilyen esetben kisebb a félreérthetőség lehetősége, mint amikor a mondat szerkezetében és a toldalékokban, illetve azok hiányában jelentkezik a vietnami nyelvi szemlélet.

A vietnami mondat gyakran explicit formában is kifejezi azt, ami a magyarban csupán beleértendő, ugyanakkor a magyar nyelvi gondolkodás által várt előjáró olykor elmarad, máskor az ige előjárói, illetve irányjelölő funkciót is betölt. Vegyük példaként a következő mondatot: Jegyet vesznek a színházba. Ez a mondat a negatív transzfer maradéktalan érvényesülése esetében így hangzik: Én vesz jegy megy színház. Ez nemcsak hogy nem jó, de a benne előforduló valamennyi szó felhasználásával nem is lehet olyan magyar mondatot szerkeszteni, amely tartalmilag megegyezne a

"Jegyet veszek a színházba" mondattal. Vietnami hallgató legjobb esetben ilyen mondatot szerkesztene: Jegyet veszek a színházba /való/ menéshez. Vietnami hallgatóink írásbeli munkáiban nagy számban fordulnak elő ilyen szerkezetek.

Igen gyakran a nyelvi forma mechanikus értelmezésével, valamint az interferenciával magyarázható nemcsak a zavaros mondat, hanem a mondat tartalmában jelentkező logikai ellentmondás, sőt az írott és mondott szöveg szerkezeti kuszasága is.

Az elmondottakból következik, hogy a vietnami hallgatókban fejleszteni kell nyelvünk természetének a megértését, anélkül azonban, hogy túl sokat beszéljünk a nyelvről.

Oktatómunkánk középpontjában a beszédtevékenység álljon. Beszédre pedig csak a beszéd gyakoroltatásával lehet eredményesen tanítani. Legfőbb feladatunk ilyen meghatározása nem mond ellent annak, hogy hallgatóink számára a magyar nyelv eszköz ahhoz, hogy az egyetemen megértsék az előadásokat, s az egyetemi jegyzeteket könnyen olvashassák. A hallgatóknak az egyetemen nagyrészt receptív jártasságra van szükségük. Az is igaz viszont, hogy a "reproduktív jártasságok nagyobb mértékben segítik a receptívek kialakulását, mint fordítva."

A beszédtevékenység a nyelvet tanuló számára az aktivitás legmagasabb formája. Ezt a tényt még a kezdőket tanító tanárnak is figyelembe kell vennie, a haladókat tanítóknak pedig különösen. Ennek az igazságnak a tudatában kell kezelni az úgynevezett készségfejlesztő gyakorlatokat is, amelyeket végezhetünk majdhogynem mechanikusan, máskor csak alap, kiindulás az önálló nyelvi megnyilatkozáshoz vagy a beszédértés fejlesztéséhez.

Különös módon a vietnamiak éppen a beszédértésben gyengék, pedig általában a közlés szokott a gyengébb oldala lenni a nyelvet tanulónak. Vietnami hallgatóink adott témáról könnyen, termékeny fantáziával beszélnek, sőt a közlés tekintetében még életszituációban is megállják a helyüket, viszont igen gyakran leolvasható az arcokról a reménytelen igyekezet, nem tudják felfogni az egyszerű formában közölt információt sem.

A tanár a diáknak a nehézségek leküzdésében elsősorban a tanórán ad segítséget. Keresnünk kell azonban annak a módját is, hogy hogyan tehetjük tudatosabbá, hatékonyabbá a hallgató otthoni munkáját. Mivel nem lehet az adott óraszámkereten változtatni anélkül, hogy valamilyen érdeket ne sértenénk, ez különösen égető feladat.

A vietnami hallgatók beszédértésbeli nehézségein segíteni munkaigényes feladat. Biztosítani kell az otthoni szöveghallgatást, s a tankönyvi szövegeket új, az élőbeszédhez közelebb álló szövegekkel kell kiegészíteni. Ezt a hallgatók nemcsak tudomásul veszik, hanem igénylik is.

ОБУЧЕНИЕ ПОДГОТОВЛЕННЫХ ВЬЕТНАМСКИХ СТУДЕНТОВ  
ВЕНГЕРСКОМУ ЯЗЫКУ

Иштван Фюгеди, старший преподаватель института  
(резюме)

Дальнейшее занятие с вьетнамскими студентами мы можем считать второй стадией обучения, которую методическая литература называет фазой составных речевых навыков. В этой стадии внимание устремляется в первую очередь на содержание обмена информацией. Чтобы подняться до этого уровня, необходимо осуществлять два принципа:

1. нужно углублять сознательность.
2. нужно обеспечивать активность студентов, то есть наиболее лучшее использование его умственных способностей по возможности.

Вьетнамцы приобретают хорошую грамматическую основу в Ханойском Подготовительном Институте, их лексика, осваивая на репродуктивной степени большая, они хорошо могут выражать свои мысли. Однако в высказываниях часто бывают типичные ошибки, непонятные предложения. Это отчасти объясняется тем, что в употреблении языка студентами не осуществляется аналогия, имеющаяся во вьетнамском и венгерском языках. (Типичная ошибка, например, что окончание существительного, которое зависит от глагола сочетается с неподходящим существительным.) Другая причина - интерференция, которая часто происходит из-за огромной разницы между двумя языками.

Речевая деятельность является самой высокой формой для человека, учащегося языку, поэтому речевая деятельность должна стоять в центре нашей учебной работы.

Наши вьетнамские студенты в понимании речи более слабые, чем в письменном и устном выражении своих мыслей. Поэтому нужно обеспечивать домашнее прослушивание текстов, нужно дополнять тексты учебника новыми текстами, более подходящими к характеру нашего языка.

Кроме того, необходимо искать способы, ведущие к более успешным результатам в домашней работе студентов.

DER UNGARISCHUNTERRICHT DER IN VIETNAM  
VORBEREITETEN VIETNAMESSISCHEN STUDENTEN

István Fügedi, Dozent im Internationalen  
Vorbereitungsinstitut, Budapest

Resümme

Die weitere Beschäftigung mit den vietnamesischen Studenten kann so betrachtet werden, als die zweite Etappe des Unterrichts, die in der Methodik mit dem Namen "Phase der zusammengesetzten Sprachfertigkeiten" bezeichnet wird. Die Aufmerksamkeit richtet sich in dieser Periode auf



den Inhalt des Informationsaustausches. Zur Erreichung dieses Wissensniveaus ist notwendig, zwei Grundprinzipien konsequent anzuwenden:

1. Man muß den Kreis der Bewußtheit erweitern, ihren Inhalt vertiefen,
2. Die Aktivität der Studenten, die möglichst beste Ausnützung ihrer geistigen Kräfte muß gesichert werden.

Die Vietnamesen haben sich im Vorbereitungsinstitut in Hanoi gute grammatische Kenntnisse angeeignet, ihr produktiv Wortschatz ist groß, ihr Ausdrucksvermögen ist gut.

Es gibt aber in ihrer sprachlichen Äußerungen oft typische Fehler, unklare Sätze. Der Hauptgrund dafür ist, daß die Analogie in der Muttersprache und Zielsprache in ihrem Sprachgebrauch nicht genug zur Geltung kommt. (Ein häufiger Fehler ist z.B. daß die Rektion des Verbs nicht an das entsprechende Substantiv geknüpft wird.)

Der andere Grund dafür ist der negative Transfer, der wegen der riesengroßen Unterschiede zwischen den beiden Sprachen sehr oft wirkt.

Die Sprechfähigkeit ist für den Studenten, die höchste Form der Aktivität, deswegen soll diese Tätigkeit im Mittelpunkt der Lehrtätigkeit stehen. Das verstehende Hören ist die Schwäche der vietnamesischen Studenten. Ihr mündliches und schriftliches Ausdrucksvermögen ist wesentlich besser. Deswegen muß die Möglichkeit gesichert werden, auch zu Hause verschiedene Texte anhören zu können. Die Texte des Lehrbuches müssen durch neue, dem Charakter unserer Sprache besser entsprechenden Texte ergänzt werden. Darüber hinausgehend muß man nach die Möglichkeiten suchen, die die außerunterrichtliche Arbeit der Studenten erfolgreich machen.

## SAKKNYELV? CSOPORTNYELV? RÉTEGNYELV?

LILIENBERG SÁNDOR, intézeti vezetőtanár

Az oktatómunka konkrét problémáinak megvitatása előtt hasznos néhány kérdésben egyértelmű álláspontot kialakítani.

Van-e szaknyelv, rétegnyelv, csoportnyelv? Ezek az elnevezések belekérültek a köztudatba, a mindennapi szóhasználatba, anélkül, hogy pontos meghatározásukkal találkoznánk.

A "szaknyelvet" a tudományos igénnyel megírt művek a "csoportnyelvek" fogalomkörébe sorolják. A csoportnyelvről, rétegnyelvről pedig azt olvashatjuk, hogy azok nem külön nyelvek, hanem a közös magyar nyelvnek a változatai. Tehát változatok, nem nyelvek.

A nyelv az egy nyelvközösséghez tartozók között a gondolat kifejezésének tökéletes eszköze, melynek belső törvényekre épülő rendszere van. Vagyis a nyelv egy és oszthatatlan.\*

Vajon mi az, ami különbözik, aminek érdekében – ha szerintem helytelen elnevezéssel is – bizonyos eltérést akartak kifejezni? A szókincs. A szakszókincs. És ennek van egyedül létjogosultsága. Ne feledjük, ez is csak a köznyelvbe ágyazva jelenhet meg, nem pedig valamiféle "szaknyelvtannal" rendelkező "szaknyelvben". Oszlassuk hát el a ködöt!

A szakszókincs elsajátítása a legkönnyebb, ha megfelelő időben és helyen sajátítják el. Sokkal könnyebb, mint a köznyelvé. Miért? Azért, mert a szaktudományok világában minden tárgynak, műveletnek csak egy jelentése van. Csak egy és nem is lehet több, mert minden tévedést kizáró fogalmakkal kell dolgoznia. Itt nincs /nem is lehet/ árnyaltsága, kettős jelentése, hangulata a szavaknak. Próbálja meg valaki az ilyen és ehhez hasonló szavaknak szinonimáját megmondani: kalapács, áram, kénsav, érték-többlet, anyagszere vagy vakbélgyulladás!

Ebből a tényből kiindulva válik igazán érthetővé, hogy a szakszavakat csak akkor lehet könnyen és haszonnal megtanulni, ha az általuk jelölt tárgyat láthatjuk, megvizsgálhatjuk, használatban kipróbálhatjuk.

Összegezve: szakmai, technikai kifejezéseket idő előtt tanítani felesleges időtöltés. Az ilyen szavak nem kötődnek természetes szöveghelyzetekhez, nem sikerül szemléltetni őket, nem lehet szituációt teremteni velük. Észrevétlenül lekopnak, feledésbe mennek, pedig sok energiát öltünk bele megtanításukba. Évek óta figyelemmel kísérem a tankönyvbe erőltetett szakszavak sorsát. Ilyenekét például:

műszer, készülék, százalék, zseblámpa, ábra, gőzgép, szerszám  
vonz, szerkeszt, csökken. . . és sorolhatnám sokáig.

Belekényszerítettük a szövegbe, hogy megjelenésük után röviddel eltűnjenek. A jövő tankönyveit illetően le kell vonnunk a tanulságokat!

A másik megoldatlan probléma az, hogy mi a célunk, a szaktárgyak oktatása vagy megértetése.

A magyar oktatási rendszerben az egyetemi felvételekre pályázó diákok 6, illetve 8 évig tanulják a felvételi tárgyakat /természetesen az anyanyelvükön!/.

A külföldi ösztöndíjas diáknak 6-8 hónap áll a rendelkezésére. Azt hiszem, vita nélkül leszögezhetjük, hogy ilyenformán az oktatás szóba sem jöhet. Ennyire rövid idő alatt és egy számukra ismeretlen nyelven ez lehetetlenség. Ennek nemcsak időbeli, hanem nyelvi akadály is van.

Néhány szót az alapképzettségükről becslés alapján. Gondolom, hogy 80-90% között mozog azoknak a száma, akik közepes vagy annál jobb szint eléréséhez szükséges alapokkal rendelkeznek. Tehát a feltétel adott ahhoz, hogy az otthon szerzett tudásukat átültessük magyar nyelvre. Ezért itt a megértetésre van szükség, nem az oktatásra. Ezt tudja biztosítani a redukált nyelvi oktatás és a rövid idő.

A szaktárgyak oktatása két komoly veszély forrása. Az egyik az, hogy az "oktatás" mindig a nyelv alapos ismeretének igényével lép fel. Nem, vagy csak alig veszi figyelembe a diákok nyelvi tudásszintjét. Gondoljuk meg, a teljes nyelvvel oktató tanárt a diák nem érti, s a hatásfokot tovább rontja a gyors anyagvégzés.

A másik, pszichológiai természetű probléma, hogy az a diák, aki már bizonyos biztonságérzettel alkalmazta a nyelvórákon tanultakat, elveszti a talajt a lába alól. Ugy érzi, hogy a megszerzett nyelvi ismeretei semmire sem használhatók. Délutánjait tanulás helyett a sok ismeretlen szó kikeresésével tölti. Így alakul ki az a helyzet, hogy az aránylag elfogadható kezdeti fejlődést, jó munkaritmust a megtorpanás, az elbizonytalanodás és gyakran a visszaesés követi.

A teendő tehát szükségszerűen a nyelvoktatás közelítése a szaktárgyak megértetése során.

Шандор Лилиенберг, старший преподаватель института.

(резюме)

Почему нужно нам заниматься этой темой? Критерии языка. Почему неправильно говорить о профессиональном языке и о языке групп и общественных слов? Специальный термин, "профессиональная терминология" не значит недооценивание. Несколько слов о специальных текстах. Время и способ начала обучения специальным терминам. Что показывает опыт?

Является ли нашей целью обучение специальным предметам, или то, чтобы студенты понимали их?

Сколько лет учится венгерский ученик до окончания средней школы?

С каким основным образованием придет к нам иностранный ученик, который не говорит по-венгерски?

Период обучения специальным предметам в институте.

Что требуют университеты?

Какие опасности заключаются в обучении специальным предметам?

Что можно делать?

## FACHSPRACHE, SONDRERSPRACHE, FACHWORT, FACHAUSDRUCK?

Sándor Lilienberg, Dozent im Internationalen  
Vorbereitungsinstitut, Budapest

Resümee

Warum müssen wir das Thema behandeln?

Die Merkmale der Sprache.

Warum ist es nicht richtig von Fachsprache, Sonder-  
sprache zu sprechen?

Das Fachwort, der "Fachausdruck" bedeutet keine Unter-  
schätzung.

Einiges über die Fachtexte.

Der Zeitpunkt, die Art und Weise der Einführung der  
Fachwörter und Fachausdrücke.

Was zeigen die Erfahrungen?

Was ist unser Ziel: Der Unterricht oder die Verständig-  
ung im Fachunterricht?

Wieviel Jahre lernt der zukünftige Student in Ungarn  
die Fachgegenstände?

Mit welcher Vorbildung, welchen Vorkenntnissen kommt  
der ausländische Student, der die ungarische Sprache nicht  
beherrscht?

Die Zeit des Fachunterrichts in unserem Institut. Was  
wird von den Universitäten verlangt?

Welche Gefahr schließt der "Fachunterricht" in sich?

Was kann man machen?

# AZ INTENZÍV NYELVOKTATÁS SZEREPE ÉS JELENTŐSÉGE A SZEMÉLYISÉG ALAKÍTÁSÁBAN

*MÁHR LÁSZLÓNÉ, intézeti vezetőtanár*

Az intenzív szó jelentése: megfeszített, fokozott, alapos, tartalmas, tüzetes. Az intenzív szó jelentésének ez a sokrétősége ébresztette fel bennem a gondolatot, hogy a tanítás, a tanulás hatásfokának növeléséhez vezető utat – amely egyúttal személyiségformáló tényező is – az idegenyelv-oktatás területén elsősorban a tanár és a tanuló szemszögéből vizsgáljam, az egyéb tényezőkre nem térve ki. A vizsgálódás eredményeként pedig megkíséreltem nagy vonásokban összefoglalni, hogyan, milyen úton emelhető – a Nemzetközi Előkészítő Intézet követelményeit szem előtt tartva – az idegenyelvi kommunikáció szintje, s ezen keresztül hogyan alakítható a tanuló személyisége. Rá kell mutatni arra is, hogy ebben a folyamatban nemcsak a szorosan vett lingvisztikai szempontok érvényesülnek, hanem a pszichológiai és a szociolingvisztikai tényezők is meghatározó helyet foglalnak el. Ezeket tehát nem szabad figyelmen kívül hagynunk a tanár és a tanuló együttes munkájában.

A Nemzetközi Előkészítő Intézetben tanuló külföldi hallgatóknak 10 hónap alatt kell eljutniuk az idegenyelvi beszéd szintjéig. Ez annyit jelent, hogy nemcsak érteniük kell a nyelvet, de tudniuk kell a hallottakat írásban is rögzíteni. Mindez megfeszített munkát, alapos tudást kíván. Megköveteli a nyelvet, a nyelvi viselkedés tüzetes ismeretét, a tájékozottságot a küldő ország szokásrendszeréről, társadalmi berendezéséről. Ily módon a tanár szakmai tudása, politikai tájékozottsága, egyénisége egyik döntő tényezője az eredményes nyelvtanításnak, a tanulói személyiség alakításának.

Miért szükséges, hogy a tanár a küldő ország életét, szokásait, társadalmi közegét jól ismerje? Miért célszerű, hogy a tanár tisztában legyen a tanuló anyanyelvével, vagy tanult nyelvével?

Tudjuk, hogy a nyelvtanuláskor a tanuló tudatosan és szándékosan közelíti meg az idegen nyelvet. Ezt úgy teszi, hogy már birtokában van az anyanyelv jelentésrendszerének, és azt viszi át a másik nyelv területére. Tehát az idegen nyelv tanulásakor az idegen nyelv minden elsajátított szava az anyanyelv szavain keresztül viszonyul a tárgyakhoz, mégpedig a tanuló saját szokásrendszerén átszűrve. És itt jelentkezik a nyelvtanuláskor az első nehézség. Működésbe lép az idegen nyelvi környezet hatása, ugyanakkor azonban hat a régi szokásrendszer és az anyanyelv is. Konfrontálni kell tehát a küldő ország szokásait, hagyományait, a nyelvhasználat sajátosságait a fogadó ország szokásaival, sajátosságaival, nyelvhasználatával, hogy

a tanítás, a tanulás hatékonyságát emelni, a személyiség tulajdonságait alakítani tudjuk.

A fentiekből következik, hogy tudatosan kell törekednünk a tanulók személyiségének megismerésére, teljesítőkéességüknek a maximumot megközelítő kihasználására. Ehhez azonban fel kell használnunk a tanuló környezetéről, nyelvhasználatáról stb. szerzett információkat. Miután ezen a területen még sok a tennivaló, egy-két példával szeretnék utalni arra, hogy a nyelvtanulás "nehéz" pontjainak legyőzésére hogyan célszerű a fogadó és a küldő ország komplex összehasonlítása, azaz nyelvi rendszerének, szokásainak, társadalmi berendezkedésének stb. konfrontálása. Ezzel ugyanis jórészt feltárhatók azok a buktatók, amelyekkel a tanuló szemben találkozhatja magát az idegennyelvi kommunikáció során.

Azt sem szabad elfelejtenünk, hogy a beszédtevékenység által továbbított információknak csak egy része használódik fel nyelvi célokra. A másik rész másféle információkat tartalmaz, amelyek sok esetben nehezítik a megértést. Ilyen például a megszokottól eltérő hangszín, hangjelítés stb. Hasonló nehézséget okozhatnak – s éppen ezért számolni kell ezzel a nyelvoktatásban – a szűkebb értelemben vett nyelven kívül a beszédet kísérő gesztusok is. A gesztusok élénksége és változatossága ugyanis területenként különbözik. Egy fejbólintás jelenthet igent és nemet is, például a bolgároknál az utóbbit jelenti. Az ujjakon történő számolás sorrendje például jellemző lehet egy-egy népre: az orosz és a spanyol anyanyelvű hallgatók a kisujjal kezdik a számolást, a magyar pedig fordítva. Az idegennyelvi beszédprodukciónban ezek ismerete is motivációs szerepet tölthet be, különösen a dialógusban.

Tudott dolog, hogy a nyelv befolyásolja az ember egész pszichológiai felépítését. Az idegen nyelv tanításakor ezért nagyobb mértékben kellene tanulmányozni a nyelvi kategóriáknak a viselkedésre gyakorolt hatását, elsősorban az anyanyelv befolyását. Az anyanyelv ugyanis nemcsak a beszédprodukciónban hat gátló vagy segítő módon, de nagymértékben befolyásolhatja a beszédértést is. Ez annyit jelent, hogy az idegen nyelvi kommunikáció során az anyanyelv mint szűrő torzíthatja az értést. Lotz János az anyanyelv befolyásáról írja, hogy "egy kísérlet során három egyenlő intenzitású staccatőütést játszottak le egy csehnek, egy lengyelnek és egy franciának; azok ezeket az ütések az anyanyelvük hangsúlymintái szerint interpretálták!" Olyan gyakorlatokat kell tehát szerkeszteni, amelyek segítségével a tanuló az idegen nyelv rendszerében biztonságosan eligazodhat, s az anyanyelv gátló tényezője visszaszorítható. Vigotszkij szerint ugyanis "az idegen nyelv olyan szituációkban mutatkozik gyengének, ahol az anyanyelv erős, és ott bizonyul erősnek, ahol az anyanyelv árulja el gyenge oldalait." Erre – helyszűke miatt – csak egy példát említenénk, ami /írásban és beszédben is/ nehézséget jelent a magyar nyelvet tanulónak. Ez abban jelentkezik, hogy az időtartam eltérése nem minden nyelvben nyelvi értékű. A magyar nyelvben az időtartam eltérése nyelvi értékű, fonematikus különbség, tehát a szó felépítésében a rövid és a hosszú hang egymással

nem cserélhető fel. Például: a kór, mint betegség és a kor, mint időtartam. A hangoztatás időtartamának tehát jelentésmegkülönböztető szerepe van. Éppen ezért körültekintően kell eljárunk, amikor vizsgálódásunkat kiterjesztjük például a nyelvi szerkezetek egybevetésére, a nyelvhasználat sajátosságaira stb. Még csak kevésbé feltárt területe a nyelvoktatásnak két nyelv – a bázis és a cél nyelv – szókészletének, a nyelvhasználat sajátosságainak egybevetése. A szókészlet gondos vizsgálata alapján ugyanis következtetéseket vonhatunk le egy nyelvközösségnek nemcsak a fizikai, hanem a társadalmi környezetére vonatkozólag is. A szókészlet ugyanis nagymértékben tükrözi a kultúra, a társadalmi berendezkedés fejlettségi fokát.

Ismeretes, hogy az egyes országok életében fontos szerepet játszó területekkel kapcsolatban minden nyelv a kifejezések gazdagságával rendelkezik, melyet célszerű lenne bővebben elemeznünk, hogy oldjuk a nyelvi megnyilatkozás nehézségeit. A nyelvhasználat sajátosságára itt csak egy-két esetet említenék, mintegy jelezve a kérdés jelentőségét. Például a számok használata esetében a sport területén használt sajátos nyelv is jelentősen nehézset. A sporteredmények számokban meghatározva nem fordíthatók adekvát módon a méterrendszerrel használó országokban és az angolszász országokban fennálló különbségek miatt. Itt ismét Lotz Jánosra hivatkoznék, aki ezzel kapcsolatban azt írja, hogy "1069 métert 4 percen belül megpróbálni lefutni nem ugyanaz, mint hajtani a 4 perces mérőföldért." Az egyes szokások nyelvi kifejezése sem fordítható minden esetben adekvát módon, éppen a már említett nyelvi függés, az élő szokás hiánya miatt. Például ott, ahol nem emlékeznek meg a névnapokról, semmit nem mond, illetve mást fejez ki a 'köszöntjük a Máriákat' mondat, mint nálunk. Hasonló helyzetbe kerülünk, ha 'ifjúvávatásról' beszélünk. A példák száma még tovább bővíthető, az említettekkel csak az idegen nyelvű beszédprodukciónak nehezítő néhány tényezőre szerettem volna felhívni a figyelmet.

A rendelkezésre álló idő nem engedi, hogy a nyelvoktatás intenzitását szolgáló valamennyi kérdésre kitérhessek. Ezért elsősorban a kommunikációhoz nélkülözhetetlen nyelvi és társadalmi problémákból gyűjtöttem össze néhányat azzal a céllal, hogy a figyelmet a teendőkre irányítsák. Az egyes részkérdések tanulmányozása nemcsak az idegen nyelv elsajátításához segíthet hozzá hatékonyan, hanem jelentős segítséget nyújthat a személyiség kibontakozásához az érdeklődés felkeltésével, a tanulási módszerek helyes megtervezésével, a fegyelmezett, tudatos gyakorlattal.

Legfontosabb feladatunk tehát, hogy a nyelvtanítás ideje alatt olyan optimális tanulási stratégiát alakítsunk ki, amely foglalkozik mind a nyelv elsajátításával, mind pedig azoknak a sajátos nevelési feladatoknak megvalósítási módjával, amelyek körébe a logikus gondolkodásra nevelés, az esztétikai, a világnézeti és a proletár internacionalizmusra való nevelés tartozik. A nyelvtanítás az idegen nyelvű beszédre nevelés gyakorlati célján kívül országismereti, művelődési feladatokat is ellát, mellyel ugyancsak nevelési célokat valósít meg.

A hatékony nyelvoktatás folyamatát talán a következő példa szemlélteti igazából. Két ember indul útnak együtt. Eddig külön-külön gondoskodtak magukról, saját erőforrásaikból merítettek. Mostantól kezdve útjuk iránya közös, de szokásaik különbözősége és számos egyéb tényező az eredetileg tervezett útvonaltól eltérítheti a két embert. Ahhoz, hogy mind a ketten a közös célba jussanak, pontosan tervezett együttes munkára van szükség. Ezt a munkát hivatott megszervezni az idegen nyelv oktatásának metodikája, amely a nyelvtudományon kívül kapcsolatban áll egyéb tudományokkal is.

A nyelvoktatás felhasználja továbbá a modern nyelvtudománynak azokat az eredményeit, amelyek fokozhatják a nyelvoktatás hatékonyságát, és így lehetőséget teremtenek az egyén képességeinek a kibontakoztatására.

Különösen érvényes ez a Nemzetközi Előkészítő Intézetben, ahol több, mint 60 ország fiataljai ismerkednek a magyar nyelvvel, országunk életével, a szocialista társadalommal. Ennek tudatában kell azon munkálkodnunk, hogy a Nemzetközi Előkészítő Intézetben tanuló fiatal embereket elindítsuk azon az úton, amely elvezet ahhoz, hogy jó szakemberként, a közösség érdekében munkálkodva, kapcsolataikat a Magyar Népköztársasággal, a szocialista társadalommal megtartva térjenek vissza hazájukba. Ezt azzal érhetjük el, ha megfogadjuk Kőlesey szavait, melyek szerint: "teljesen birtokában kell lenni a nyelvnek, melyet a nép beszél: ez az első s elengedhetetlen feltétel."

#### РОЛЬ И ЗНАЧЕНИЕ ИНТЕНСИВНОГО ОБУЧЕНИЯ ЯЗЫКАМ В ФОРМИРОВАНИИ ЛИЧНОСТИ

Клара Мар, преподаватель института  
(резюме)

1. Определение значения слова "интенсивный" и его использование в этом выступлении. Соотношение между вопросами "Кто?", "Кому?", "Что?", "Когда?", "Где?", "Как?" учит. Роль психолингвистических и социолингвистических факторов в этом процессе.
2. Сопоставительный анализ системы обычаев, аттитудов страны-базы и страны-цели. Необходимость этого анализа с точки зрения обучения языка и формирования личности. Значение среды языка-цели: её позитивное и негативное влияние, детерминативный характер политической, эконсмической, культурной жизни и языковой среды страны-базы.
3. Тесная связь новой системы обычаев с коммуникацией (на чужом языке). Психологическая, лингвистическая и методологическая основы развития навыков воспитания речи и мультиперсональной коммуникации, то есть возможности увеличения интенсивности обучения.



DIE ROLLE UND BEDEUTUNG DER INTENSITÄT IM  
FREMDSPRACHENUNTERRICHT BEI DER BILDUNG  
DER PERSÖNLICHKEIT

Klára Máhr, Oberassistent im Internationalen  
Vorbereitungsinstitut, Budapest

Resümee

1. Die Bestimmung des Begriffes "intensiv". Sein Gebrauch im Referat. Die Erläuterung der Fragen "wer? wen" unterrichtet, "was? wann? wo? wie?" wird vermittelt. Die Relevanz der psycho- und soziolinguistischen Faktoren in diesem Prozeß.

2. Konfrontative Untersuchung der Attitüde und der Traditionen, Gewohnheiten des Heimat- und Aufenthaltslandes. Die Notwendigkeit der Untersuchungen für den Fremdsprachenunterricht und die Erziehungsarbeit. Die Bedeutung der fremdsprachlichen Umgebung; die positive und negative Wirkung der bestimmenden Charakterzüge des Heimatlandes in Hinsicht auf das sprachliche Milieu, das politische, wirtschaftliche und kulturelle Leben.

3. Die enge Beziehung, die Wechselwirkung zwischen der Kommunikation in der Fremdsprache und den neuen Gewohnheiten. Als Resultat: Notwendigkeit der Entwicklung der Fähigkeiten und Fertigkeiten des verstehenden Hörens und der inter-, bzw. multipersonalen Kommunikation auf psychologisch, linguistisch und methodisch ausgearbeiteten Grundlagen, d.h. im Unterricht besteht so die Möglichkeit zur Steigerung der Intensität.

Zusammenfassend: der intensive Sprachunterricht - basierend auf interdisziplinäre Grundlagen aufgebauter Methode - schafft einerseits Bedingungen zur gründlichen Aneignung der Fremdsprache, bietet andererseits Gelegenheit zur Hebung des Kenntniserwerbs und dadurch zur Erziehung sozialistischer Persönlichkeiten.

# A KONTRASZTÍV ELEMZÉS JELENTŐSÉGE A KOREAI HALLGATÓK KIEJTÉSTANÍTÁSÁBAN

OSVÁTH GÁBOR, intézeti tanársegéd

1. A kiejtés oktatásában rendkívül nagy segítséget jelent a célnyelv és forrásnyelv artikulációs bázisának kontrasztív vizsgálata. A nyelvi kongruencia jelenségeinek elemzése jelzi az interferencia várható veszélyeit, a tanulságok didaktikai alkalmazása pedig csökkentheti a negatív transzferek számát.

2. A koreai hallgatók magyar nyelvi kiejtésében tapasztalt nagyfokú akcentus, gyakran érthetelenséget eredményező idegenszerűség oka a két nyelv hangrendszere, artikulációs bázisa közötti nagymértékű eltérés. A koreai magánhangzó-rendszer a magyarhoz képest nagymértékben divergens: a 14 magyar magánhangzó fonémával szemben 21 koreai magánhangzó fonémát találunk. Magánhangzó állományukat 10 monoftongus és 11 diftongus alkotja. A magyarral ellentétben a magánhangzók rövidege és hosszúsága nem releváns jegy. Hangrendszerükből hiányzik a magyar ö, ü; a negatív transzfer következtében mindkettőt diftongikus ejtéssel pótolják: ön helyett üönu, üveg helyett üübegü. A magyar a fonémát egy illabiális magánhangzóval [ɔ] helyettesítik.

3.1 A mássalhangzó-állományt illetően a koreai nyelv a magyarhoz képest nagymértékben konvergens, mivel a 19 koreai mássalhangzó fonémával szemben 25 magyar áll. Ha a 19-ből levonjuk a koreai nyelvészek által a rendszerbe sorolt 5 hosszú mássalhangzó-párt, az arány még kedvezőtlenebb: 14 : 25. Az inkongruens jelenségeket elemezve a következő képet kapjuk:

3.1.1 A laterális l és a tremuláns r meghatározott fonetikai helyzetben egy koreai fonéma variánsaiként realizálódnak, így például magánhangzó előtt r-ként; ezért ejtenek diákjaink rámpát lámpa helyett.

3.1.2 A zöngés-zöngétlen oppozíció nem releváns jegy. A mássalhangzók rövidege és hosszúsága ezzel szemben a koreai nyelvben is jelentésmegkülönböztető értékű. Érdekes módon a hosszú mássalhangzót zöngétlennek, a rövidet zöngésnek hallják. Ez az idegen szavak koreai átírásában is tükröződik: a Budapest szóban a Buda b-jét és a Pest p-jét ugyanazzal a betűvel jelöli, a p-t kettőzik: [Putappészüttü].

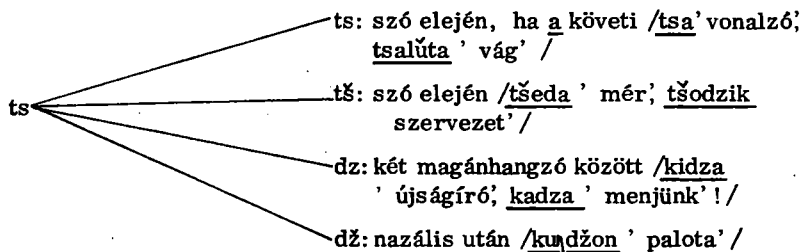
3.1.3 A t-ty; d-gy; n-ny valamint a c-cs; sz-s párok fonémikusan nem különülnek el egymástól.

3.1.4 A z, zs, dz, dzs fonémavariánsként, meghatározott hangkörnyezetben él hangrendszerünkben. A negatív transzfer következtében általában c-vel vagy cs-vel pótolják: zsír → [tšírű].

3.1.5 Az f és a v hiányzik hangrendszerünkéből. A v-t a bilabiális p/h-vel, az f-et pedig a koreai fonéma értékű hehezetes p<sup>h</sup>-val helyettesítik. Valószínűleg ennek köszönhető az f h-val történő cseréje, annak spiráns volta miatt: fekete → [hekete.]

3.1.6 Hiányzik a j mássalhangzó fonéma. Pótlására az i-vel kezdődő diftongusokat használják fel.

3.2 A két mássalhangzó-rendszer nagymértékű inkongruenciája komoly nehézség a tanításban. Megoldást az jelenthet, ha hallgatóinknak megmagyarázzuk: a koreai rendszerből hiányzó fonémákat koreaiul beszélők bizonyos fonetikai helyzetben koreai fonémák variánsaiként a koreai beszédben is ejtik. Erre jó példa a koreai ts affrikáta, amely bizonyos hangkörnyezetben a következő variánsokban realizálódhat:



Számos példával tudjuk megvilágítani ezt a törvényszerűséget a hallgatók számára saját nevük magyar akadémiai helyesírás szerinti, tehát fonetikus átírása segítségével: nem Kvang Cso és Von Pe a hallgató nevének magyar írása és kiejtése, hanem Kvang Dzso és Von Be a nazális okozta részleges hasonulás hatására.

3.3.1 Fonológiai szempontból külön figyelmet érdemel a koreai zár-, rész-, és zár-részhangok rendszere. E fonémák rendszere nemcsak a zöngesség jegyének hiánya miatt különbözik a magyartól: a koreai zár-, rész-, zár-részhangok kapcsolódási lehetőségei, funkcionális megterheltsége igen lényeges mértékben különbözik a hasonló magyar hangoktól. Az említett koreai fonémák képzésénél bizonyos szótagok végén és szóvégi helyzetben mindig elmarad az utolsó képzésmozzanat: a zár felpattanása, illetve a levegő kiáramlása. Hasonló jelenségre a magyarban is van példa a t n, d n hangkapcsolat ejtésénél a hadnagy, látna stb. szavakban. A koreai nyelvben ez jóval lényegesebb és jellemzőbb törvényszerűség. Az íráskép és a kiejtés ennek következtében igen sok esetben eltér egymástól. A következő

példában három fonémát egy közös variáns képvisel szóvégi helyzetben; a nats 'nap', nats<sup>h</sup> 'arc', nas 'sarló' szavak kiejtése ugyanaz: /na<sup>t</sup>/. E törvényszerűség miatt a koreaiul beszélő a magyar szó érzékelésekor a meghatározott szótag és szóvégi helyzetben levő zár-, r és-, és zár-réshangokhoz egy veláris magánhangzót is "odahall": száz helyett [satsű], kéz helyett [ketsű], hiszen anyanyelvében csak magánhangzó előtt teljes képzésűek ezek a mássalhangzók. Ezt a jelenséget bizonyítja az idegen szavak koreai átírása is: Budapest [Putappészjuttű], Karl-Marx [Kalulű Maksű]

3.3.2 Ugyanebben a fonetikai helyzetben a tremuláns r-ből laterális l lesz. Ezért képes kiejteni a koreaiul beszélő helyesen a hal szót, de az ár szóból már [arű] lesz, ami a megértést is nehezíti.

3.4 A koreai hangtörvények közül egy okoz interferenciát: az l/r magához hasonlítja a mögötte álló n hangot. Tsonlima → [Tsollima]. Meglepő, hogy ez a törvény negatív transzfert jelent a fordított, azaz l + n magyar hangkapcsolat ejtésénél! Így lesz a fiatal nőkből [fiatallók], a tanulnak-ból [tanullak] stb, stb. Elég arra gondolnunk, hogy nyelvoktatásunk alapozó időszakában milyen fontos igék végződnek l-re /indul, hall, tanul, ül, áll, sétál, talál stb./, és milyen sok igei toldalék kezdődik n-nel /a -nak/-nek igei személyrag, a feltételes mód és a főnévi igenév egész paradigmája/, s rögtön világossá válik, hogy ez a látszólag perifériális jelenség mennyire megegyezik a koreai diákok beszédjének megértésével.

4.1 A hangsúly és hanglejtés terén is találunk problémákat. A magyarhoz hasonlóan a koreai szóban az első szótag hangsúlyos, viszont a logikai nyomaték és szórend kapcsolatában a koreai nyelv jóval kevesebb lehetőséget enged meg: az S-O-V szórend szigorúan kötött. Sok olyan gyakorlatra van szükség, ahol a különböző mondatrészekre vonatkozó kérdések helyes megszerkesztését, és a rájuk adott válasz módosított szórendjét kell tudatosítanunk és készséggé fejlesztenünk.

4.2.1 A hangmagasság a monoszillabikus kínaival és vietnámmal ellentétben az agglutináló koreaiakban nem fonemikus jegy. Bár a koreai nyelv szóképzésében /hasonlóan a japánhoz és vietnámmal/ 60-70% a kínai jövevényszó, a koreaiakban /és a japánban/ ezek a szavak elvesztették tónus-értéküket a kölcsönzés során. E sajátosság hiánya magyarázza azt, hogy a vietnámi hallgatónál megfigyelhető szaggatott beszédritmus nem jellemző a koreai diákok magyar kiejtésére.

4.2.2 Hanglejtését tekintve a koreaiakban is elkülönül egymástól az eldöntendő és kiegészítendő kérdés. Eltérést az jelent, hogy a koreai eldöntendő kérdésben csak az utolsó szótag hangmagassága emelkedhet. A koreaiakban mindig a mondat végén elhelyezkedő igei vagy névszói állítmány a magyar -e kérdőszócskához hasonló funkciójú, úgynevezett kérdő ragot kaphat. Az ilyen mondat hanglejtése a magyarhoz hasonlóan a kijelentő mondat ereszkedő dallamához közelít. A fő különbség itt az, hogy a koreai kérdő ragos forma a magyar -e kérdőszócskához képest sokkal produktívabb, jellemzőbb.

5. A koreai hallgatók kiejtéstanfásában rendkívüli mértékben megnő a drillszerű fonetikai gyakorlás, a nyelvi laboratóriumi órák szerepe. Nagyon fontos, hogy a hallgatók rendszeres időközben magnetofonról ellenőrizhessék kiejtésüket; hogy tájékoztassuk őket egyéni és kollektív kiejtési hibáikról. Egy lépéssel közelebb visz majd a megoldáshoz a készülő többnyelvű kontrasztív nyelvi leírás, amely fonológiai, morfológiai és szintaktikai síkon összeveti a forrás- és célnyelv egyező és eltérő vonásait, természetesen a hallgató számára érthető nyelvezeten és tárgyalásban.

#### ЗНАЧЕНИЕ КОНТРАСТИВНОГО АНАЛИЗА В ОБУЧЕНИИ ПРОИЗНОШЕНИЮ КОРЕЙСКИХ СТУДЕНТОВ

Габор Ошват, преподаватель института  
(резюме).

В своём выступлении автор объясняет, что причиной значительного акцента корейских студентов является большое различие артикуляционной базы и звуковой системы между двумя языками.

Автор анализирует языковой состав двух языков и выделяет те венгерские гласные и согласные, в произношении которых заключается особая трудность для корейских студентов. Перечисляются самые частые звуковые чередования.

В выступлении показано, что корейцы способны произносить венгерские фонемы вариантами корейских фонем, в определённом фонетическом положении. Пояснение этой закономерности студентам является важной дидактической задачей.

Стремление к открытому слогу в речи корейцев очень затрудняет понимание. В выступлении анализируются причины этого явления.

Наконец говорится о том, что в МПИ подготавливается контрастное описание венгерского языка на разных языках. В этом пособии анализируются и проблемы правильного произношения.

DIE BEDEUTUNG DER KONTRASTIVEN ANALYSE IM  
AUSSPRACHENUNTERRICHT DER KOREANISCHEN STUDENTEN

Gábor Osváth, Oberassistent im Internationalen  
Vorbereitungsinstitut, Budapest

Resümee

Der Beitrag stellt fest, daß der Grund für den Akzent der koreanischen Studenten im wesentlichen Unterschied zwischen der Artikulationsbasis und dem Lautsystem der beiden Sprachen besteht.

Es werden der Lautbestand analysiert und jene Laute hervorgehoben, die den koreanischen Studenten außerordentlich große Schwierigkeiten bereiten.

Es werden die häufigsten und charakteristischsten Lautunterschiede aufgezählt.

Es wird festgestellt daß die Phoneme, die in dem koreanischen Lautsystem fehlen, durch die Koreaner in gewissen phonetischen Situationen als Formvariant auch in der koreanischen Sprache gesprochen werden.

Die Beleuchtung dieser Gesetzmäßigkeit ist eine wichtige didaktische Aufgabe.

## A MÁSODÉVES HALLGATÓK NYELVOKTATÁSÁNAK SPECIÁLIS FELADATAI ÉS MÓDSZEREI

*SZÉKELY JÓZSEF, intézeti vezetőtanár, a Magyar  
Nyelvi (II.) Szakcsoport vezetőhelyettese*

A másodéves hallgatók létszáma intézetünkben évenként mintegy 40–50, az összhallgatói létszámnak valamivel kevesebb, mint tíz százaléka. Közülük másodéves csoportokban azok tanulnak, akik az év végi vizsgán /javítóvizsgán/ valamely szaktárgyból /szaktárgyakból/ elégtelen osztályzatot kaptak, és magyar jegyük legalább elégséges. Azok is ezekben a csoportokba kerülnek, akiknek mincsen ugyan elégtelen osztályzatuk, de nem érik el a továbbtanuláshoz szükséges 2,5-es átlagot, vagy valamilyen ok miatt /például betegség/ az előző tanévben tanulmányaik megszakítására kényszerültek, illetve az év végén nem vizsgáztak. A magyarból elégtelen hallgatók kezdő csoportokba kerülnek.

A másodévesek nyelvóráinak száma heti 12: 9 komplex és 3 társalgási óra. Kezdetől fogva tanulnak szaktárgyakat is. A különböző tárgyak heti óraszámja a tanév folyamán nem változik. A nyelvet a számukra készített jegyzetből tanulják. A jegyzet minden szakirány számára azonos. A közigazdász, agrár, mérnöki, orvosi szövegek mellett az olvasmányok jobban megismertetik a hallgatókat Magyarországgal, a magyar történelem egyes fontosabb eseményeivel és személyiségeivel, a magyar kultúrával, és foglalkoznak bizonyos közérdeklődésre számottartó politikai kérdésekkel. A nyelvtani anyag más rendszerezésben és némileg kiegészítve tárgyalja az első évben tanultakat.

A célkitűzés természetesen ugyanaz, mint az első éveknél: a felsőfokú tanulmányok folytatásához szükséges nyelvi szint elsajátítása. A cél elérését azonban – legalábbis részben – más úton, más eljárásokkal kívánjuk megközelíteni.

Mivel a tanév kezdetén a másodéves diákok jól-rosszul meg tudják magukat értetni, sokan közülük azt hiszik, hogy kielégítő a nyelvtudásuk. Ezért már az első órákon rá kell döbbsentenünk őket arra, hogy milyen gyengén tudnak magyarul, és meg kell magyaráznunk nekik: nyelvtudásuk fejlesztése megkönnyíti a szaktárgyak megértését, elsajátítását. Ha mindezt sikerül velük megértetnünk, akkor nem becsülik le a nyelvtanulás jelentőségét, és nem fogják hanyagolni a nyelvvvel való foglalkozást.

A tanórák felépítését, levezetését alapvetően meghatározza az a tény, hogy ezek a diákok már tanultak magyarul, de nyelvtudásuk csekély, felshínes. Ezt a nyelvtanítás minden fázisában figyelembe kell vennünk.

Fontos feladat a hallgatók beszédkészségének fokozása. Ezért a hallgatókat igen sokat kell beszéltetniük. A rövidebb olvasmányokat hallás után – mintegy szöveg reprodukcióként – dolgozzuk fel. Az egyes olvasmányok – kiegészítésként más szövegeket olvasunk, ezeket is mint reprodukciós szövegeket vesszük. Egy-két példa: A jegyzet egyik olvasmánya: "A mikroszkóp feltalálása", az ehhez olvasott két másik szöveg: "A mikroszkóp fejlődéstörténete", és: "Új típusú elektronmikroszkópok". Másik olvasmány: "A levegő szennyeződése": Az ezt kiegészítő szövegek: "Mi történik a levegőbe kerülő szennyező anyagokkal?", és: "Magyarország legmagasabb kékmenye". Így az egyes témákról a diákok nagyobb ismeretanyaggal, és nagyobb szókinccsel rendelkeznek, könnyebben tudnak beszélni róluk. Hogy az így szerzett ismeretek ne merüljenek feledésbe, ezek a kérdések a félévi és év végi vizsga tematikájában is helyet kapnak. Egyébként a szöveg-reprodukciókat és a fogalmazásokat a hallgatók külön papírra írják, a tanári javítás és az órán történő közös megbeszélés után a kijavított szöveget másolják a füzetbe. A vizsgára való felkészüléskor ezeket fel tudják használni.

A beszédkészség fokozásához szükséges, hogy a hallgatók egyszerűbb szövegeket élőszóban történő előadás vagy magnón való meghallgatás után azonnal elmondjanak. Kissé nehezebb vagy hosszabb szöveg esetén a táblára vázlat kerül, amely megkönnyíti a reprodukálást. A diákok számos esetben önálló szövegfeldolgozást végeznek. Ilyenkor természetesen megfelelő tanári útmutatást kapnak, és az előre megadott szempontok szerint végzik a munkát. Más jellegű feladata: rövidebb-hosszabb beszámoló készítése kijelölt vagy szabadon választott témáról. Ezeknek a kiselőadásoknak az időtartama általában 15–20 perc. A téma rendszerint összefüggésben van a tanult anyaggal, de előfordul, hogy a hallgató hozza a témát, amely lehet valamely általa olvasott, ismert érdekes jelenség, tudományos ismeret stb.

A nyelvtani anyag tárgyalása ismétlésszerűen folyik. Ez azt jelenti, hogy a nyelvi jelenségek bemutatásánál, magyarázatánál mindent felhasználunk, amit a hallgatók az adott jelenségről már tudnak, illetve tanultak. Ők mondják a példamondatokat, ők próbálják megállapítani a nyelvtani szabályokat, ők próbálják beilleszteni az újonnan tárgyalt jelenséget a tanult rendszerébe. A nyelvtani anyag tudatosításában, automatizálásában a gyakorláson kívül nagy szerep jut az alkalmazásnak, a felhasználás mikéntjének. A továbbiakban a már tanult nyelvtani anyag felhasználását, helyes alkalmazását a szóbeli és írásbeli megnyilatkozásokban számon kérjük, és hogy ne felejtsek el, a lehetőség szerint visszatérünk rá, a későbbiek folyamán is ébren tartjuk.

Az utóbbi évek tapasztalatai alapján a hallgatók szívesen vesznek részt az órákon. Az érdekes olvasmányok, a különböző időszerű kérdések megbeszélése, a nyelvtani anyag új szempontok szerinti ismétlése a változatos gyakorlatok lekötik őket, így a magyarórák nem válnak sablonossá, unalmassá számukra.



Ennek ellenére az elért eredmények – elsősorban objektív körülmények miatt – nincsenek arányban a ráfordított munkával. A fő ok a hallgatók nagy részének az átlagosnál jóval gyengébb előképzettsége, nem megfelelő logikai készsége. Szorgalmuk általában kielégítő, különösen, ha figyelembe vesszük, hogy a szaktárgyak tanulására milyen sok időt kell fordítaniuk.

Ami az elért eredményeket illeti, feltétlenül előrehaladás történik a következő területeken:

– megértési készség /Ugyanakkor meg kell jegyezni: reprodukciós készségük általában jelentősen elmarad szövegértési készségük mögött./;

– beszédbiztonság /Többségük bármilyen témáról könnyebben, észrevehetően kevesebb gátlással tud beszélni, mint annak előtte./;

– a beszéd gyorsasága területén.

Rendkívül kicsi a fejlődés, illetve eddig még nem sikerült kellő eredményt elérni a következő területeken:

– a kiejtés javítása /Megjegyzendő: kiejtésük különben elfogadható; nem szokott alapvető problémaként jelentkezni./;

– a helyes olvasás;

– az írásbeli kifejezőkészség fokozása /A rendszeres gyakorlás ellenére számos hiba fordul elő írásbeli munkáikban./;

– a pontosságra, szabatoságra való törekvés.

A tanév végi vizsgákon általában a másodéves hallgatók 75–85 százaléka megfelel a követelményeknek. A másodszor is elégtelenre vizsgázott hallgatók túlnyomó többsége rendszerint valamelyik szaktárgyból /szaktárgyakból/ nem felel meg. Nyelvből többnyire elsajátítják a továbbtanuláshoz szükséges minimumot.

#### СПЕЦИАЛЬНЫЕ ЗАДАЧИ И МЕТОДЫ В ОБУЧЕНИИ ЯЗЫКУ СТУДЕНТОВ ВТОРОГО КУРСА

Йожеф Секей, старший преподаватель института, заместитель заведующего спецгруппой венгерского языка (II.)

(резюме)

Число студентов, повторяющих курс обучения в институте в каждом году приблизительно 40 – 50 человек. Из общего количества те, которые на заключительном экзамене получили неудовлетворительную отметку по какому-нибудь специальному предмету, но экзамен по венгерскому языку выдержали по крайней мере удовлетворительно, учатся в так называемых группах повторного курса.

Количество уроков венгерского языка в этих группах еженедельно 12 часов (9 комплексных и 3 разговорно-практических уроков). Для студентов, проходящих повторный курс, составлены специаль-

ные учебники по венгерскому языку, и по специальным предметам они проходят учебный материал предыдущего года.

Цель обучения этих студентов по сравнению с первым годом не изменяется (достижение нужного уровня овладения венгерским языком).

Но учебный материал должен обеспечить повышенную активность студентов, систематическое повторение материала и поднятия уровня их языковых навыков на более высокую степень.

Автор в докладе подробно знакомит с учебным материалом и методическими соображениями их составления и применения.

## DIE SPEZIELLEN AUFGABEN UND METHODEN DES SPRACHUNTERRICHTS DER STUDENTEN IM ZWEITEN STUDIENJAHR

József Székely, Dozent, Leiter der II. Sektion  
für ungarische Sprache am Internationalen  
Vorbereitungsinstitut, Budapest

### Resümee

Die Zahl der Studenten im zweiten Studienjahr liegt in unserem Institut jährlich bei etwa 40-50.

In den Gruppen des zweiten Studienjahres studieren von ihnen die Studenten, die ihre Prüfung (Nachprüfung) am Ende des Studienjahres nicht bestanden, die aber in Ungarisch wenigstens die Note genügend erreicht haben. Die Zahl der Sprachstunden in diesen Gruppen ist wöchentlich 12; 9 komplexe und 3 Konversationsstunden.

Diese Studenten lernen aus einem für sie zusammengestellten Kollegienheft. Alle Fachrichtungen haben das gleiche Kollegienheft.

Die Zielsetzung ist natürlich dieselbe wie bei den Studenten im ersten Studienjahr und zwar die Aneignung der zur Fortsetzung der Studien an verschiedenen Hochschulinstitutionen notwendigen Sprachkenntnisse.

Dieses Ziel wollen wir aber auf einem anderen Weg, mit anderen Methoden erreichen. Man muß der Aktivität der Studenten Raum geben. Zur Steigerung der Sprachfertigkeit ist es notwendig, daß unsere Studenten einfache Texte lebendig erzählen und vom Tonband gehörten Text selbständig vortragen können. In zahlreichen Fällen machen die Studenten eine selbständige Textbearbeitung.

Die Grammatik wird als eine Wiederholung betrachtet. Im Bewußtwerden und in der Automatisierung des grammatischen Stoffes spielt die Anwendung - neben der Übung - eine große Rolle.

Unsere erzielten Ergebnisse:

- Die Fertigkeit des Verstehens der Studenten wächst
- Ihre Sicherheit beim Sprechen verbessert sich wesentlich
- Das Redetempo erhöht sich in gewissem Maße

Es gelang uns kein gutes Ergebnis zu erzielen, bzw. der Fortschritt ist außerordentlich gering auf dem Gebiet der Verbesserung der Aussprache und auf dem des Bestrebens nach Exaktheit.

80-90 Prozent dieser Studenten entspricht im allgemeinen den Anforderungen in den Prüfungen am Ende des Studienjahres. Die Studenten, die zweimal durchgefallen sind, werden – mit weniger Ausnahme – der Norm in irgendwelchem naturwissenschaftlichen Fach nicht gerecht.

Das zum Studium notwendige sprachliche Minimum wird im allgemeinen erreicht.

## A NEVELÉSI FOLYAMAT ELVI ÉS GYAKORLATI EGYSÉGE A KÜLFÖLDI HALLGATÓK TELJES TANULMÁNYI IDEJE ALATT

*SOMOS BÉLA, intézeti vezetőtanár, igazgatóhelyettes*

A társadalmi munkamegosztás fejlődése révén napjainkban a tudomány, a technika, a társadalmi tevékenység minden területén differenciálódás és integrálódás figyelhető meg, melynek eredményeként új tudományágak, határtudományok, tevékenységformák alakulnak ki.

Részben a társadalmi munkamegosztás, részben a nemzetközi kapcsolatok fejlődése eredményezte, hogy az elmúlt negyedszázad alatt a szocialista országok pedagógiai gyakorlatában létrejött az a sajátos pedagógiai tevékenység, amelyet "a külföldi hallgatók egyetemi előkészítő oktatása" fogalom jelöl. A fogalom és a tevékenység mai formája a többlépcsős fejlődés eredménye.

Kezdetben úgy tűnhetett, csupán arról van szó, hogy a hallgatókat meg kell tanítani a fogadó ország nyelvére, s kezdődhet az egyetem. Később kiderült, hogy egyrészt: diákjaink szakmai előképzettsége rendkívül különböző és sokszor hiányos; másrészt: az egyetemi tanulmányok sikerességének előfeltétele a szakmai, szaknyelvi előkészítés is, s ennek legtermészetesebb közege a hallgatók választott pályájának megfelelő szaktárgyi oktatás. Ám a nyelvi, szakmai alapok önmagukban nem biztosítják a zökkenőmentes beilleszkedést, ehhez egész sor szokásbeli, magatartásbeli követelmény elsajátíttatása, vagyis sokrétű nevelőmunka szükséges. Így a külföldi hallgatók egyetemi előkészítése komplex oktató-nevelő tevékenységet jelent.

Az előkészítés időszaka azonban csupán töredék ahhoz az időhöz képest, amit a külföldi hallgatók a fogadó országban töltenek, épp ezért az előkészítő év /vagy évek/ oktató-nevelő munkájának kellő perspektívába helyezése, a vállalható és elvégezhető feladatok megállapítása, a pedagógiai cél és eszközrendszer kijelölése, a pedagógiai folyamat egységének biztosítása érdekében állandó követelménynek kell tekintenünk a felsőoktatási intézményekkel való kapcsolatok erősítését, a koordináció fokozását.

Ám ha munkánkat valódi távlatba kívánjuk helyezni, még tovább kell lépünk. Tovább kell bővíteni a kört, munkánk hatósugarát, éspedig a hallgatók ittlétét megelőző és diplomájuk megszerzését követő időrevonatkozóan:

- a) az érkező hallgatók kiválasztása módszereinek javítása terén;

- b) a végzett hallgatókkal való foglalkozás, munkájuk, további sorsuk figyelemmel kísérése, segítése területén.

Tevékenységünk így több lépcsőn át a kezdeti – önmagában is nagy-igényű – nyelvi előkészítés problémaköréből a külföldi hallgatók oktatásának, a velük, sorsukkal való törődés komplex kérdésévé vált és válik.

### I. A tevékenységformára vonatkozó ismeretek rendszere, rendszertani kérdései

Munkánk a társadalmi tevékenységformák közt viszonylagos önállóságot nyert, a tevékenységre vonatkozó tapasztalatok, összefüggések egyre biztosabb általánosítási alapként szolgálnak, így létrejöttek a feltételei annak, hogy a pedagógiai tudományok rendszerében egy új ág kialakulásáról beszéljünk. Ez a pedagógia, amelynek pontos, frappáns elnevezését még nem találtuk meg, – talán adaptációs pedagógiának nevezhetnénk – az általános pedagógiához és a felsőoktatás pedagógiájához képest a "különös" egyik formájaként jelenik meg.

Ha a szakterületünkre vonatkozó ismeretek rendszerezését, azaz a gyakorlatból kialakuló tudományág belső strukturáját kívánjuk felvázolni, a következő főbb fejezetek, kérdéskörök kidolgozására gondolhatunk:

1. a külföldi hallgatók nevelésének általános alapjai /a nevelés fogalma itt tágabb jelentésében értendő/, azaz: sajátos feladatai, tartalma, célrendszere;
2. speciális iskolaszervezetten: a külföldiek oktatásának és nevelésének szervezeti keretei;
3. a külföldiek oktatásának és /szűkebb értelemben vett/ nevelésének általánosítható sajátosságai, törvényszerűségei;
4. a nyelvoktatás módszertana és a tantárgyi módszertanok;
5. a szakterület kialakulásának, fejlődésének története;
6. a szakterület szociológiai vonatkozásai, társadalmi és tudományos kapcsolatai;
7. összehasonlító pedagógia: a különböző országokban folyó hasonló jellegű munka összevetése.

Természetes, hogy e vázolt szerkezetben jónéhány kérdés még megválaszolatlan, de az is bizonyos, hogy jóval több részletismerettel rendelkezünk, mint egy felületi megközelítés mutatná, és sok esetben csupán az anyagrendezés, a megfogalmazás, a kiegészítés a hátralevő feladat.

## II. Az oktató–nevelő munkát befolyásoló és jellemző tényezők

A meglevő tapasztalatok megfogalmazása, értelmezése, a megválaszolatlan kérdések számbavétele, a munkánkat befolyásoló sajátosságok feltérképezése, a meglevő ismeretek korrigálása folytonos s mindújra sorakerülő feladat.

Melyek azok a sajátosságok, amelyek oktató–nevelő munkánk jellemzőit a hallgatók összetételéből adódóan befolyásolják?

a) hallgatóink heterogenitása /a nyelv, a nemzetiség, a nyelvismeret, a nyelvtanulási gyakorlat különbségei, az előző iskoláztatás, a korábbi –tágabb és szűkebb –társadalmi környezet, a társadalmi és emberi eszmények, az új környezettel szembeni elvárások tekintetében, továbbá az életritmus s a szabadidő eltöltésének különbségeiben stb./;

b) hallgatóinknak az új környezetről és környezetben való tájékozatlansága, önállótlanúsága;

c) hallgatóink életkora /diákjaink többsége felnőtt, vagy a felnőttkor közelében van, az ebből adódó önállóság és önállóság-igény ütközik a sajátos helyzetükből – a nyelv és helyismeret hiányából – adódó önállótlanúsággal./;

d) a családi háttér és környezet tartós nélkülözése.

A fentiekből következik, hogy oktató–nevelő munkánkban

a) elsősorban a heterogenitás következtében – a nevelési célkitűzések megállapításakor is differenciálnunk kell;

b) a nyelvismeret kezdeti hiánya, illetve tartós körülhatároltsága folytán a kommunikációval kapcsolatos kérdések fokozott jelentőséget kapnak;

c) az új környezetbe való beilleszkedés szükségessége az akklimatizációval kapcsolatos pszichológiai, szociológiai és orvosi problémakör pedagógiai vonatkozásainak sajátos helyet biztosít;

d) a heterogenitás és az egyéni problémák sokfélesége az egyéni bánásmód és az egyéni sajátosságokhoz való alkalmazkodás jelentőségét növeli;

e) ezzel együtt nő a közösségi nevelés fontossága, hiszen diákjainknak korábbi közösségi létformáikból kikerülve egy teljesen új közösséghez kell alkalmazkodniuk, s abba beilleszkedniük, s még tovább: cselekvő részesévé válniuk. Ez a szocializáció fogalmát tölti ki, s a különböző közösségekben való tevékenység révén valósul meg;

f) az időtényező jelentősége is növekszik, egyrészt az előkészítés időszakának szűkrezabottsága, másrészt az oktatási és nevelési súlypontok helyes meghatározásának az előkészítő oktatás eredményességére gyakorolt hatása miatt.

### III. Az egységes nevelési hatások biztosítása a gyakorlati munkában

Az elméleti tisztázás esetén és után gyakorlati munkánkban évről-évre sok és sokirányú szervező, egyeztető, koordináló feladatot kell elvégeznünk, hogy az elvi egység a nevelés gyakorlatában is kiteljesedjék.

Az egységes pedagógiai elvek és nevelési hatások biztosítása több dimenzióban történik, részben a nevelés fő szervezeti formái és egységei közti összhang, a személyiségformálás főbb területei közti arányok biztosítása, másrészt a hallgatók itt-tartózkodásának időszakában a nevelési folyamat egyes szakaszai közt lehetséges törések nagyságának csökkentése révén.

#### 1. Az egyéni bánásmód és a közösségi nevelés egysége

Diákjaink számára az új környezetbe való megérkezés általában életforma- és életritmusváltást, új szabály- és követelményrendszer tudomásulvételét, egy új életvitel kezdetét, egészében tehát kisebb vagy nagyobb törést jelent. Az idegrendszer labilisabb, a pozitív és negatív hatások befogadására érzékenyebb lesz. /Ezt az érzékenységet fokozzák a nagyvárosi környezeti hatásai, s az új klimatikus viszonyok idegéletlani hatásai./ Az adaptáció lélektanának, szociológiájának kidolgozása a szociológusok és pszichológusok számára jelent eddig még sajnos felfedezetlen vadászterületet.

A későbbiek szempontjából is meghatározó fontosságú a fogadás körülményeinek /elhelyezés, szállás, étkezés, oktatási feltételek, kulturális, higiéniai lehetőségek és körülmények stb./ azaz a nem verbális hatásoknak a szerepe.

Diákjaink mindegyike külön világ, így mindegyikük problémáinak megoldása külön foglalkozást igényel, s ez annyira szerteágazó, hogy részletezése az adott keretek között lehetetlen. De a sok egyéni gondban közös: a közösséghez tartozás szükségessége. /A közösséghez tartozás szükségességét éppen az érzi legjobban, aki nélkülözi ezt. Ha egy vagy több közösség tagjaként létezzünk, úgy mozgunk benne, mint hal a vízben, észre sem vesszük, de ha nincs, kapkodunk a levegő után. Ez egy egyszerű, – saját országban belüli – iskola vagy munkahely változásánál is lemérhető./

A hallgatók egyéni helyzetükből adódóan megérkezésüket követően hamar több kisebb vagy nagyobb közösség tagjainak érezhetik magukat.

Az első és legtermészetesebb közeg, amelynek minden hallgató minden különösebb szervezés nélkül része, a saját nemzetiségét alkotó diákok együttese. S ez a legállandóbb közössége is, hiszen megérkezésétől hazautazásáig beletartozik. Szervezetileg ezt a közösséget a diákegyesület fogalma jelöli, s a különböző diákegyesületeket a Nemzetközi Diáklklub fogja össze egy nagyobb közösséggé. A diákegyesületek lehetőséget adnak a külföldi diákoknak arra, hogy népi, nemzeti kulturájukat ápolják és bemutassák, s ezzel – s más módon is – haladó politikai nézeteiket kinyilváníthassák.

Az első év folyamán hasonlóan fontos elsődleges közösségnek számít a tanulócsoport, amelyben tíz-tizenkét – általában különböző nemzetiségű – diák mintegy ezer órát tanul együtt egymást segítve, egymással versenyezve. Önértékelési és viszonyítási normáik jelentős része e körben alakul ki, s tekintve, hogy a tanulás az alapvető tevékenységük, ennek közösségformáló jelentősége vitathatatlan.

Az első időszakban, a célnyelv tanulásának kezdetén az egy nyelvet beszélő diákok egy másik közösségben, az úgynevezett nyelvi szekciókban is otthon érezhetik magukat. Az elsődleges információk egy részét ebben a keretben kapják, s ez a közösségi élet feltételeinek megteremtéséhez jelentős hozzájárulás.

Természetes közeg, és a tanév kezdete után néhány hónappal egyre inkább a közösség arculatát és jellemzőit viseli az egy diákothonban lakó diákok együttese, amely az összes nemzetiség képviselőjét feltételező diáktanács révén a diákönkormányzat, a demokratizmus gyakorlásának is színtere.

Egy-egy diák tehát egyidejűleg és természetesen több közösséghez tartozónak érezheti magát, s mivel ezek a közösségek egymást átjárják, részben fedik, illetve egyik a másikat magában foglalja, ez a tény a nyitottság kritériumát – ami az igazi közösségek jellemzője – kellően biztosítja.

## 2. A tanórákon folyó és a tanórán kívüli nevelőmunka egysége

Hallgatóink a különböző közösségekben sokirányú tevékenységet folytatnak. Elsődleges tevékenységük a tanulás, s beilleszkedésükben ennek eredményessége döntő tényező. A tanórán kívüli nevelőmunkánk tervezésekor és megszervezésekor így fő feladataink:

- a) a személyiség harmonikus fejlesztése érdekében az értelmi, erkölcsi, politikai, esztétikai, testi nevelésre kellő időt és energiát fordítsunk;
- b) irányítótevékenységünk a szükséges területen és mértékben nyilvánuljon meg, kellő teret hagyva a hallgatók önállódási törekvéseinek;
- c) a tanórán kívüli programok arányos elosztásban a tanév rendjéhez, a tanulmányi feladatokhoz igazodjanak;
- d) kellő idő s megfelelő /objektív és szubjektív/ feltételek álljanak rendelkezésre az önálló tanuláshoz;
- e) a hallgatók regenerálódása érdekében időt és alkalmakat biztosítsunk a kulturált szórakozásra, szabadidő tevékenységre;
- f) jó színvonalú, vonzó programválasztási lehetőség álljon a hallgatók előtt az egyéni érdeklődésnek megfelelő változatosságban.

A tanórán kívüli nevelőmunka a közösségi neveléssel kapcsolatban felsorolt szervezeti egységekben folyik. Az egységek munkatervüket az intézeti nevelési programmal egyeztetve készítik el.



A személyiség sokoldalú formálása érdekében a tanórán kívüli nevelőmunka eseményei – a nevelés fő területei szerint – a következőképpen tagolhatók:

- a) az értelmi nevelést szolgálják a tanulmányi versenyek, a feladatmegoldó versenyek, információs előadások, filmvetítések, tanulmányi kirándulások stb.;
- b) az erkölcsi-politikai nevelést az intézeti ünnepek, szolidaritási akciók, nemzeti ünnepek, földrész-estek, kirándulások, információs előadások, társadalmi munkaakciók, baráti találkozók stb.;
- c) az esztétikai nevelést színház-, múzeum-, kiállításlátogatások, az intézeti filmvetítések, a hallgatók kulturális rendezvényei;
- d) a testi nevelést a hallgatók számára rendezett sportversenyek, uszodalátogatások, egészségügyi felvilágosító előadások;
- e) a fizikai munka megismerését a gyárlátogatások, társadalmi munkaakciók szolgálják.

#### IV. A felsőoktatási intézményekkel való kapcsolattartás szükségessége, lehetősége és formái

Hallgatóink számára az előkészítő év célját és értelmét az eredményes egyetemi és főiskolai tanulás adja meg. Így az előkészítő oktatás és nevelés cél- és feladatrendszere is csak az egyetemi és főiskolai tanulmányok összefüggésében vizsgálható. Egyrészt azért fontos ezt szem előtt tartani, hogy az előkészítés során a valóban teljesítendő és teljesíthető feladatok elvégzésére vállalkozunk, másrészt, hogy a nevelési feladatok megtervezésénél a későbbi egyetemi tanulmányok során történő fejlődésre is számíthassunk.

Az előkészítő évet eredményesen befejező hallgatók számára – hasonlóan a Nemzetközi Előkészítő Intézetbe érkezésükhöz – az egyetemi vagy főiskolai tanulmányok megkezdése is kisebb-nagyobb törést jelent, hiszen egy védettebb környezetből egy nagyobb önállóságot igénylőbe – mélyvízbe – kerülnek. Annak érdekében, hogy a törés nagyságát csökkentjük, az átállást megkönnyítsük – a fentebb elmondottakra gondolva – egyre nagyobb figyelmet szentelünk az egyetemekkel, főiskolákkal való kapcsolatok keresésének és a meglévő kapcsolatok erősítésének.

Az elvi egységet a szocialista pedagógia alapelvei adják, amelyek mind a Nemzetközi Előkészítő Intézet, mind a felsőoktatási intézmények nevelőmunkáját meghatározzák. A szervezeti egységességet társadalmi téren a nemzeti diákegyesületeket összefogó Nemzetközi Diákklub hivatott teljesíteni. Az adminisztratív egységesség államilag szabályzott biztosítéka, hivatalos szerve a közelmúltban létrejött Nemzetközi Előkészítő Intézet Külföldi Diákok Osztálya, melynek funkciója az összes Magyarországon tanuló külföldi és külföldön tanuló magyar ösztöndíjas tanulmányi és fegyel-

mi ügyeinek intézése, tanulmányainak figyelemmel kísérése, a velük való egységes bánásmód adminisztratív felügyelete.

Az elvi, az adminisztratív, a szervezeti és társadalmi megközelítés egységessége mellett az oktató-nevelő munka gyakorlati összehangolásának fokozására intézetünkben az elmúlt évben intézkedési tervet készítettünk. /Az összehangolás bonyolultságát jelzi, hogy hallgatóink évente kb. 40 felsőoktatási intézménybe mennek, s ezen egyetemek, főiskolák profilja, székhelye, nagysága, tradíciói mind különbözőek, és különböznek a külföldiek oktatásában szerzett tapasztalataik is. Nem lenne helyes, ha kapcsolatainkban aszerint állítanánk fel fontossági sorrendet, hogy mely intézmény hány külföldit fogad, hiszen a kevesebb diákot, s csak újabban fogadó intézményeknek – lévén kevesebb tapasztalatuk – nagyobb szükségük van a Nemzetközi Előkészítő Intézettel való kapcsolatok erősítésére, mint a külföldieket régóta fogadó egyetemeknek. S ez a megállapítás magában foglalja azt is, hogy a kapcsolatok erősítése nemcsak a Nemzetközi Előkészítő Intézetnek, hanem a fogadó intézményeknek is érdeke, s helyzetük előnyösebb, hiszen a Nemzetközi Előkészítő Intézetnek 40 irányba, a fogadó intézményeknek csupán egy irányba kell az ilyen jellegű kapcsolatot építeni és ébrentartani. /

A Nemzetközi Előkészítő Intézet és a többi felsőoktatási intézmény közti egység, egységesség biztosításának egyik fő területe és eszköze az információcsere. Az információcsere a tantervekre, tantárgyi programokra, a tananyagokra, az oktatási szerkezetre, a nevelési tapasztalatokra vonatkozik. Formái:

- a., dokumentumok küldése;
- b., körkérdés, azaz meghatározott szempontok alapján történő adatgyűjtés;
- c., közös munkaértekezletek;
- d., a Nemzetközi Előkészítő Intézet tanárainak egyetemlátogatásai, egyetemi oktatók látogatása a Nemzetközi Előkészítő Intézetben, stb.

Nyilvánvaló, hogy az egyetemekről, főiskolákról érkező – a hallgatóinkra, s általában oktató-nevelő munkánkra, tantárgyi programjainkra vonatkozó – valamennyi kívánság teljesítése a Nemzetközi Előkészítő Intézet lehetőségeit meghaladja. A visszajelzések azonban részben igazolják munkánkat, biztonságérzetet adnak hozzá, másrészt segítségünkre vannak a folytonosan szükséges korrekciók elvégzésében.

A Nemzetközi Előkészítő Intézet és a fogadó intézmények kapcsolatának – az említettek mellett – egy másik fontos területe az, hogy hallgatóink már az előkészítő év folyamán ismerkednek a fogadó egyetemmel, főiskolával. Ennek is különböző formái vannak, pl.: egyetemlátogatások, egy-egy egyetemi előadás meghallgatása, külföldi és magyar egyetemisták tájékoztatói az egyetemi életről, követelményekről, egyetemi KISZ-szervezetek

patronáló tevékenysége, beilleszkedési tanfolyam /az előkészítést követő s az egyetemi tanulást megelőző időszakban/ stb.

Míndezek eredményeként – szerencsés esetben – diákjaink ismerős-ként és ismerősöket találva, az egyetemi követelményekről tájékozottan, s azokra felkészülve lépik át az egyetem küszöbét.

Összefoglalva: A külföldi hallgatók egyetemi tanulmányának előkészítése a pedagógiai gyakorlatban elkülönült és önálló tevékenységgé vált, mely tevékenységnek sajátos szervezeti keretei, feltételei, követelményei, módszerei vannak. Célkitűzésünk a többi hazai oktatási intézmény – tehát a szocialista iskola és pedagógia – célkitűzésével azonos: magasfokú szaktudással rendelkező, sokoldalúan és harmonikusan fejlett szocialista emberek formálása. Tevékenységünk e cél felé mutat, munkánk azonban egy hosszabb pedagógiai folyamat első, rövid szakaszát jelenti, így elsősorban a további nevelés hatékonyságához szükséges alap megteremtésére hivatott, s a célkitűzés teljesítése a további tanulmányok együttesében értékelhető.

Az előkészítés sikeressége állandós minden évben újra kezdődő koordinálást kíván gyakorlati munkánkban. Összhangot kell teremtenünk az ott-honi és itteni, az itteni és az egyetemi tanulmányok között. E híd szerepének betöltése csak akkor remélhető, ha a direkt és indirekt, a tanórai s a tanórán kívüli nevelési hatások egységesek, s egymást kiegészítik. Az egyén és a közösség közti helyes viszony megtalálása és formálása a beilleszkedés és a további tanulmányok sikerességének feltétele, s az internacionalizmus szellemében való nevelés alapja.

A nevelési folyamat egységének és célirányosságának fokozása érdekében – a napi feladatok teljesítése mellett – égető feladatunk az egyes kérdéskörök, részletkérdések módszeres kutatása. Nagy, s egyelőre megoldatlan feladataink vannak a szelekció, a hallgatók kiválasztásának javítása s a végzett hallgatókkal való kapcsolatok fokozása terén.

Az eddiginél gyorsabb előrehaladás az egyes előkészítő intézetek, fakultások egyéni erőfeszítéseinek fokozása mellett ezen intézmények közti információcsere javulásától, a kutatómunka koordinálásától várható.

ПРИНЦИПИАЛЬНОЕ И ПРАКТИЧЕСКОЕ ЕДИНСТВО ПРОЦЕССА  
ВОСПИТАНИЯ ВО ВРЕМЯ ПОЛНОГО СРОКА ОБУЧЕНИЯ  
ИНОСТРАННЫХ СТУДЕНТОВ

Бела Шомош, старший преподаватель, заместитель директора  
Международного Подготовительного Института  
(резюме)

Подготовка иностранных студентов к учёбе в университете стала самостоятельной деятельностью в педагогической практике. Эта деятельность имеет своеобразные рамки, условия, требования, методы. Цель нашего института и других венгерских высших учебных заведений, то есть цель социалистической школы и педагогики – формирование многосторонне и гармонично развитых высококвалифицированных специалистов социалистического общества. Деятельность МПИ только первый и короткий этап на пути этого длительного педагогического процесса. Наша задача в первую очередь состоит в том, чтобы создать основы для дальнейшей, эффективной воспитательной работы.

Успех подготовки требует постоянной и в каждом году повторяющейся координации в нашей практической работе. Надо привести в соответствие учёбу дома и в МПИ, в МПИ и в университете. Институт может успешно выполнять роль моста только в том случае, если косвенное и непосредственное воспитательное воздействие на уроке и вне урока едины и дополняют друг друга.

Формирование правильного отношения личности и коллектива является условием успешной ориентации студента в новой среде и его успеха в дальнейшей учёбе.

Методологическое исследование отдельных вопросов воспитательной работы – рядом с решением множества отдельных проблем каждый день – наша важная задача.

Перед нами стоит большая и до сих пор нерешённая задача улучшения подбора студентов и укрепления связи между МПИ и нашими выпускниками.

Воспитательную работу можно усовершенствовать и путём улучшения обмена информацией между отдельными подготовительными институтами и факультетами, и координации исследовательской работы.

DIE THEORETISCHE UND PRAKTISCHE EINHEIT DES  
ERZIEHUNGSPROZESSES WÄHREND DER GANZEN STUDIENZEIT  
DER AUSLÄNDISCHEN STUDENTEN

Béla Somos, Dozent, stellvertretender Direktor  
am Internationalen Vorbereitungsinstitut, Budapest

Resümee

Die Vorbereitung der ausländischen Studenten hat sich in der pädagogischen Praxis abgesondert und ist zu einer selbständigen Tätigkeit geworden, die spezifische Organi-

sationsrahmen, Bedingungen, Anforderungen und Methoden hat.

Unsere Zielsetzung ist mit den anderen heimischen Institutionen, also mit der Zielsetzung der sozialistischen Schule und Pädagogik identisch: die Ausbildung vielseitiger und harmonisch entwickelter sozialistischer Menschen, die über hohe Fachkenntnisse verfügen.

Unsere Tätigkeit richtet sich auf dieses Ziel, unsere Arbeit bedeutet aber nur die erste kurze Phase eines langen pädagogischen Prozesses, sie ist also vor allem zur Schaffung der notwendigen Grundlage für die Wirksamkeit der weiteren Erziehung berufen. Die Erfüllung unserer Zielsetzung kann nur zusammen mit den weiteren Studien bewertet werden.

Der Erfolg der Vorbereitung verlangt eine ständige und eine jedes Jahr wiederanfangende Koordinierung. Man muß die heimischen und hiesigen Studien sowie die hiesigen und die Studien an der Universität in Einklang bringen.

Die Erfüllung der Funktion dieser Brücke ist nur dann zu erwarten, wenn die direkten und indirekten Wirkungen, die Wirkungen im Unterricht und außerhalb des Unterrichts einheitlich sind und einander ergänzen.

Die Anpassung und der Erfolg der weiteren Studien sind nur dann gesichert, wenn ein richtiges Verhältnis zwischen dem Individuum und dem Kollektiv zustandekommt. Das ist der Grund zur Erziehung zum proletarischen Internationalismus.

Unsere brennende Aufgabe ist die Erforschung bestimmter Teilfragen im Interesse des Erziehungsprozesses.

Wir haben große, aber vorläufig noch ungelöste Aufgaben auf dem Gebiet der Selektion.

Wir müssen die Auswahl der Studenten verbessern und mehr Kontakte zu den Absolventen gewinnen.

Es ist neben der Steigerung der Kraftanspannung der einzelnen Vorbereitungsinstitutionen und Fakultäten ein schneller Fortschritt durch die Verbesserung des Informationsaustausches zwischen den Schwesterinstituten und durch die Koordinierung der Forschungsarbeit zu erwarten.

## A NEVELÉSI FOLYAMAT TERVEZÉSÉNEK ÉS SZERVEZÉSÉNEK TAPASZTALATAI

*IVAN IVANOVICS NYIKOLAJENKO, a kijevi Sevcsenkó  
Egyetem Külföldi Állampolgárokat Előkészítő  
Fakultásának dékánja*

A jubileumi tanácskozássra akkor kerül sor, amikor a Szovjetunió népei a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 60. évfordulójának méltó megünneplésére készülnek.

Az idei jubileumi év sok jelentős eseményt hozott. A legfontosabb, történelmi jelentőségű esemény ezek sorában, amely hosszú évekre meghatározó jelentőségű lesz országunk kommunista fejlődésében; a Szovjetunió új alkotmányának országos, össznépi vitája, majd a Legfelsőbb Tanács által való elfogadása.

E történelmi dokumentum alkotmányosan is rögzítette népünknek a kommunista párt vezetésével elért eredményeit a kommunista építőmunkában; a fejlett szocialista társadalom felépítését, a proletárdiktatura államának átalakulását össznépi állammá, a szocialista demokrácia további kiszélesítését és elmélyítését, a valódi és teljes néphatalom biztosítását. Népünk okkal nevezi az új alkotmányt a kommunizmus építése manifesztumának. A Szovjetunió új alkotmánya a mi munkánk szempontjából a külföldi diákok nevelésének újabb hatalmas lehetőségeit is feltárta.

Az ideológiai nevelőmunka szervezeti és tartalmi tökéletesítésének feladatait az SZKP XXV. kongresszusa határozta meg.

A kongresszus állást foglalt az ideológiai munka főbb irányai tekintetében, és kimondta, hogy a nevelőmunka hatékonysága további növelésének útja – ahogy Leonid Brezsnyev elvtárs, az SZKP főtitkára megfogalmazta a kongresszuson – az egész nevelésügy komplex megközelítése, vagyis az ideológiai-politikai nevelőmunka, a munkára nevelés és az erkölcsi nevelés egysége, azoknak a sajátosságoknak a figyelembe vételével, amelyek a dolgozók egyes csoportjait jellemzik.

Különös fontosságra tesz szert ezzel kapcsolatban a nevelési folyamat komplex, perspektívikus és tudományosan megalapozott tervezése.

Mindezek a feladatok szorosan kapcsolódnak a Szovjetunióban tanuló külföldi diákok neveléséhez.

A külföldi diákokat képző oktatási intézmények hálózata igen felelős-ségteljes munkát végez: feladatuk nem egyszerűen jól képzett szakemberek képzése, hanem olyan szakembereket kell nevelniük, akik aktív részeseivé válnak népük társadalmi-politikai életének, és bátor harcosai lesznek a nemzetközi függetlenség, a társadalmi haladás, a demokrácia, a béke és a szocializmus ügyének. Ezért nevelőmunkánk központi kérdése az internaciona-

lizmusra való nevelés, a barátság és tisztelet érzésének kialakítása a Szovjetunió és a többi szocialista ország népei iránt, a marxista-leninista világnézet alapjainak lerakása, a szocialista életmódhoz való pozitív viszony kialakítása.

Megfelelő hatékonyságú ideológiai-politikai nevelőmunka véleményünk szerint csak úgy végezhető, ha azt a korszerű irányítás-és szervezéselméletnek az oktató-nevelő munkára alkalmazott követelményeire alapozzuk, ugyanakkor tekintettel vagyunk munkánk szociológiai és társadalomlélektani vonatkozásaira is, valamint felhasználjuk a pszichológia és neveléstudomány eredményeit.

A nevelési folyamat tudományosan megalapozott szervezése olyan formák és módszerek alkalmazását tételezi fel, amelyek segítségével a hallgatók számunkra fontos személyiségjegyeinek fejlődése irányíthatóvá válik.

A nevelés tudományosan szervezett rendszere a következő tényezők ismeretét követeli meg:

1. a nevelés céljai és feladatai, a nevelési folyamat egyes szakaszaira konkretizálva és figyelembe véve az egyes diákcsoportok sajátosságait;
2. információk a hallgatók gondolatvilágáról, eszmei értékrendszerükről;
3. különböző hatású nevelési módszerek, amelyek lehetővé teszik az adott esetben leghatásosabbak kiválasztását.

Más megfogalmazásban: a nevelőmunkát rendszeresen, céltudatosan és hatékonyan kell végeznünk.

Mint ismeretes, az ideológiai nevelőmunka összetevői közé tartozik a nevelőmunka tartalma, iránya, formája és eszközei, valamint maga a nevelő. Ezek a komponensek szerves egységet alkotnak. A külföldi diákok eszmei nevelését csak komplex módon megközelítve biztosíthatjuk.

A Szovjetunió előkészítő fakultásain óriási tapasztalat gyűlt össze a nevelőmunkával kapcsolatban. Ezekre támaszkodva állítjuk össze a tanévre szóló programjainkat. A tervezéskor a nevelőmunka legkülönbözőbb formáival és eszközeivel számolunk, amelyeket a gyakorlati tapasztalatok alapján állandóan tökéletesítünk. Hogy a nevelőmunka formái és eszközei valóban hatékonyak legyenek, nem elég a programok sorozatának tematikáját kidolgozni, hanem egységes rendszerbe kell szervezni őket, megjelölve a végső célt, valamint az egyes periódusok nevelőmunkájának célját.

Engedjék meg, hogy röviden szóljak a Kijevi Egyetem Előkészítő Fakultásán folyó nevelőmunka tervezésének és szervezésének néhány gyakorlati kérdéséről.

Nevelőtestületünk és egy erre a célra létrehozott munkacsoport több év óta foglalkozik az eszmei-politikai nevelőmunka tudományos szervezésének módszertani kérdéseivel. A szovjet előkészítő fakultások össz-szövetségi nevelési konferenciájának ajánlásait figyelembe véve a következőképpen határoztuk meg a fakultásunkon folyó nevelőmunka fő feladatait:

- a marxista-leninista világnézet alapjainak kialakítása;
- a szocialista életmódhoz való pozitív viszony kialakítása;
- a Szovjetunió és a szocialista országok gazdasági-társadalmi rendszerének, a szovjet társadalom ideológiájának, külpolitikájának megismertetése;
- az internacionalizmus és a népek közötti barátság érzésének kifejtése.

A továbbiakban az egyes időszakokra vonatkozó nevelési feladatokat határoztuk meg:

- a fakultás egyes szervezeti egységeinek a speciális feladatait, így az egyes tanszékek, a dékánátus, a diákközhelyekben működő diáknapcsoportok feladatait és helyét a nevelőmunka általános rendszerében;
- a különböző szervezeti egységekben folyó munka koordinálásával kapcsolatos feladatokat;
- az órán kívüli nevelőmunka egységes tervét, amely lehetővé teszi a különböző szervezeti egységek munkájában mutatkozó átfedések kiküszöbölését, a programok felesleges zsúfoltságának megszüntetését és azt, hogy figyelmünket a tartalmi, a szervezési és a módszertani előkészítésre összpontosítsuk;
- a tanítási órán történő és az órán kívüli nevelőmunka egységes komplex tervének létrehozását.

A tanórákon történő és az órán kívüli nevelőmunka komplex tervének összeállításában a legtöbb problémát az egyes időszakok feladatainak meghatározása okozta. Ennek magyarázata az, hogy maga a nevelés megszakítatlan, egységes folyamat. Ezért nem mondhatjuk, hogy valamennyi feladatot valamelyik konkrét időszakban már teljesítettük. Ugyanakkor, figyelembe véve az előkészítő fakultás sajátosságait és az oktató-nevelő munka általános didaktikai elveit, a terv az eszmei nevelőmunka fő feladatait három szakaszra osztva rögzíti.

Az első szakaszt úgy szoktuk jellemezni, hogy ez a szovjet szocialista életmódról, a természet és a társadalom fejlődésének törvényszerűségeiről alkotott kezdeti kép kialakításának az időszaka.

A második szakasz a tudományos ismeretek elmélyítésének és kiszélesítésének időszaka. Ekkor már a szocialista életmód konkrét megnyilvánulásaival ismerkednek a hallgatók, világossá válik előttük a szovjet valóság különböző oldalainak kapcsolata, s az ebben megnyilvánuló törvényszerűségek.

A harmadik szakaszban történik az elsajátított tudományos ismeretek rendszerezése és gyakorlati alkalmazása, s az országismereti információk alkalmazásaként elmélyül a szocialista életmód iránti igény a hallgatókban.

Gyakorlati szempontból az első szakaszban például igen nagy figyelmet szentelünk a megfelelő emberi kapcsolatok kialakítására a tolmácsok-



kal, tanárokkal, adminisztratív dolgozókkal, s ezen keresztül bizalmat ébresztünk a külföldi hallgatókban a szovjet emberek iránt általában. A szovjet emberek életével való kezdeti ismerkedést szolgálják a fakultás környékén és a városban tett séták, a közvetítő nyelven tartott előadások, például a hallgatók viselkedési szabályairól, vagy a Szovjetunió kül- és belpolitikájáról, a szocialista országokról, a nemzetközi kapcsolatokról.

A leginkább bevált, leghatásosabb nevelési formák között említhetjük az Orosz Nyelvi Klubot, az Érdekes Találkozásuk Klubját, a nemzetiségekkel való találkozókat, ahol az őket érdeklő speciális kérdésekről van szó, az "Utazások a Szovjetunióban" című mozgófilmmel illusztrált előadásokat és másokat.

Az eszmei nevelőmunka rendszerében különleges helyet foglalnak el a Lenin életét és munkásságát ismertető különböző, ma már hagyományos - sá vált programok. Ezek túlnyomó része már a harmadik, ideológiai szempontból leggazdagabb nevelési szakaszra esik. A Lenin életéről és munkásságáról szóló beszélgetésekre szánt szövegeket a Társadalomtudományi Tanszék tervezi és állítja össze a foglalkozásokat vezető tanárok számára. Április 22-én minden évben Lenin órát tartanak a tanulócsoporthoz, amelyre a tanárok is, a hallgatók is előre felkészülnek.

Lenin életrajzának és műveinek az oktatási programhoz kapcsolódó elmélyültebb tanulmányozására további lehetőséget nyújtanak a társadalomtudományi tanszék által szervezett diákkörök.

Az októbertől ápriliséig terjedő időszakban az órán kívüli programok egységes komplexuma valósul meg: például a politikai dalok versenye, a Lenin Múzeum meglátogatása, a nemzetközi diákkonferencia, Lenin emlékművének megkoszorúzása, kommunista szombaton való részvétel és végül a záróest.

Jól beváltak a gyakorlatban Lenin születésének évfordulójára rendezett irodalmi /vers, fogalmazás/ és képzőművészeti versenyek. A verseny bizonyos értelmében nevelőmunkánk ellenőrzését is szolgálta: megtudhattuk belőle, hogy mennyire sikerült felkelteni a hallgatók érdeklődését a lenini tematika iránt. A számok azt mutatják, hogy a különböző országok diákjai aktívan vesznek részt a versenyben: a múlt évben 37 ország 462 hallgatója közül összesen 230 külföldi nyújtott be valamilyen pályázatot.

Az oktatói és a diákkollektíva számára egyaránt nagy megtiszteltetésnek számít, hogy évente 2-3 díjazott pályamű bekerül a Lenin Múzeumba őrzött kiállítási anyagba. Az elmúlt évben egy kenyai, egy jordán és egy costa-ricai diákunk munkája volt ilyen.

Fontos helyet foglal el nevelőmunkánkban az SZKP XV. Kongresszusának, a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 60. évfordulójáról és az új alkotmányról szóló dokumentumoknak a tanulmányozása. Ennek formáit igyekeztünk változatossá tenni, kerestük a minél hatékonyabb eszközöket, hogy a fakultás minden hallgatóját bevonjuk az említett anyagok feldolgozásába. Előadásokat, beszélgetéseket rendeztünk a témakörből csoportkeret-

ben, nemzetiségi gyűlésen, vitaklub ülésén, filmvetítéseket, találkozókat rendeztünk a XXV. kongresszus küldötteivel, a termelésben élenjáró dolgozókkal, a tudomány és kultúra kiemelkedő személyiségeivel. A köztársasági rádió külön adást szentelt a külföldi hallgatónak, a diákok "A barátok szemével", "A Nagy Október és a mai világ", "Az ország, amelyben tanulok" címmel mondhatták el gondolataikat ezekről a témákról.

Az orosz nyelvi és a természettudományi tanszékek módszertani segédleteket, oktatógépes programokat, laboratóriumi anyagokat állítottak össze ugyanezeknek a témáknak a feldolgozásához. A társadalomtudományi tárgyak szakóráin orosz és idegen nyelvű irodalom segítette a hallgatókat a témák feldolgozásában. Annak érdekében, hogy munkánk eredményességét lemérhessük, a vizsgatételek között külön kérdések vonatkoztak erre a témakörre, nemcsak a társadalomtudományi tárgyak, hanem az orosz nyelv vizsgaanyagában is. A vizsgákon a hallgatók a Szovjetunió 60 éves fejlődésének, a XXV. kongresszus határozatainak, az új alkotmánynak kiváló ismeretéről tettek bizonyosságot.

Az éves nevelési terv teljesítését részletesen elemzi a dékánátus, a tanszékek, a nevelési bizottság. Az elemzésből levonhatjuk a következőt, hogy az ily módon megtervezett munka valóban lehetővé teszi a nevelőtevékenység koordinálását. Ez a rendszer biztosítja, hogy a nevelőmunka rendszerében minden területnek meglegyen a felelőse, mindenki ismerje és teljesítse a feladatait.

Gyakorlati, szervezési szempontból a nevelési rendszer célszerűsége, áttekinthetősége megköveteli azt is, hogy az órán kívüli nevelést egy központi koordináló szerv tartsa kézben. Tapasztalataink szerint ilyen koordináló funkciót kiválóan el tud látni a diákokból és tanárokból álló szervezet, amelyet Barátság Tanácsa néven hoztunk létre.

E Tanács különböző szektorai és tanári bizottságai koordinálják fakultásunkon az összes programot. A Tanács ugyanakkor teret ad a diákok társadalmi aktivitásának is, s ezzel fontos nevelési feladatot is ellát. A Tanácsban részt vevő oktatók igyekeznek úgy irányítani és szervezni a munkát, hogy a szervezet fokozatosan diákönkormányzati jelleget kapjon.

A nevelési folyamatot tekintve tehát olyan rendszer jön létre e tanács segítségével, hogy sikerrel elkerülhetők a párhuzamos programbeli átfedések, ugyanakkor az egész órán kívüli nevelőmunka világos, áttekinthető rendszert alkot.

A nevelési bizottság jelenleg az oktatómunkában megvalósuló nevelési folyamatok tervezésével foglalkozik. Ez a munka is igen bonyolult, mivel az oktatási folyamat eszmei-ideológiai irányultsága nemcsak az oktató módszertani-pedagógiai ismereteitől és erkölcsi-politikai arculatától függ, hanem az ilyen szempontból átdolgozásra szoruló tananyagok minőségétől is.

A jelenlegi helyzetben az a megoldás kerül előtérbe, hogy a nyelvi órákon a lexikai és a nyelvtani anyaghoz kapcsolódó gyakorlatokat, szöve-

geket, példákat országismeretei témájú tartalommal töltjük meg. Mindez a nevelési folyamat egészét összefogó komplex és egységes nevelési rendszer létrehozásához vezetett fakultásunkon.

A komplex nevelési terv újabb és magasabb követelményeket támaszt a nevelőmunkával és a nevelőmunkában részt vevőkkel szemben. Nagy jelentőséget tulajdonítunk az egyes programok színvonalának is. Ezzel a problémával, akár a többi nevelési kérdéssel is rendszeresen foglalkozik a pártbizottság és a kari tanács.

A nevelési célú programok hatékonyságának mérésére a fakultáson speciális mérési módszereket vezettünk be, amelynek célja, hogy felszínre hozza a nevelési célokat segítő és akadályozó tényezőket az egyes programok alkalmával. Így a pozitív tényezők erősítésével és a negatív tényezők megszüntetésével lehetővé válik a hatékonyság növelése. A módszer kísérleti alkalmazásával kritikai elemzést végeztünk, amelynek eredményeképpen egyes nevelési formákat elvetettünk, másoknak a hatékonyságáról viszont újra megbizonyosodtunk. A nevelőmunka leghatékonyabb formáinak a különböző klubok bizonyultak, amelyek a hallgatók egyéni érdeklődése alapján szerveződtek, állandó aktivista gárdával rendelkeznek, ami elősegíti a hallgatók társadalmi aktivitásának kifejtését.

Nevelőmunkánk színvonalának további emelése megköveteli, hogy meghatározzuk a hatékonyság értékelésének kritériumait, és feltárjuk a munkánk eredménye és a kitűzött célok közötti összefüggéseket. Ennek kimunkálása természetesen hosszabb időt, több évet igényel, de úgy gondoljuk, hogy ezen a téren jó lehetőségek lennének a nemzetközi együttműködésre is.

A nevelőmunka fejlesztésének fontos tényezője a kádermunka is. Ezért az előkészítő fakultás dékánátusa és pártbizottsága ebben a témában is kidolgozott egy komplex tervet, amely előírja a nevelői testület színvonalának emelését, felhívja a figyelmet az egyetem most végzett fiatal nevelők alkalmazására, közülük is elsősorban a párt- és komszomol aktivistákra, végül tervbe veszi a pártbizottság szerepének növelését az új nevelők kiválasztásában és továbbképzésében.

A dékánátus és a pártbizottság tanfolyamokat szervez a pedagógus-kollektíva komplex szakmai és ideológiai-politikai továbbképzése érdekében. A továbbképzés három fő irányban folyik: ideológiai-politikai, országismereti és metodikai témakörökben, szemináriumi és előadás formákban egyaránt.

Jól tudjuk, hogy a budapesti Nemzetközi Előkészítő Intézet nagy tapasztalatokkal rendelkezik a külföldi hallgatók előképzésében. Az Intézet és a Kijevi Előkészítő Fakultás együttműködésének fejlesztése, a rendszeres tapasztalatcsere kétségtelenül hozzájárul majd az intézményeinkben folyó oktató-nevelő munka tökéletesítéséhez, közös feladatunk, a külföldi szakemberek képzésének egyre magasabb színvonalon való teljesítéséhez.

ОПЫТЫ ОРГАНИЗАЦИИ И ПЛАНИРОВАНИЯ ВОСПИТАТЕЛЬНОГО ПРОЦЕССА  
НА ПОДГОТОВИТЕЛЬНОМ ФАКУЛЬТЕТЕ ИНОСТРАНЦЕВ КИЕВСКОГО  
ГОСУДАРСТВЕННОГО УНИВЕРСИТЕТА ИМ. ШЕВЧЕНКО

Иван Иванович Николаенко, декан Подготовительного  
факультета для иностранцев Киевского института им.  
Шевченко

(резюме)

XXV съезд КПСС определил задачи усовершенствования идеологической воспитательной работы по организации и по содержанию. Комплексное, перспективное и научно обоснованное планирование воспитательного процесса играет особенно важную роль.

Главные практические вопросы воспитательной работы, проводимой на подготовительном факультете киевского университета:

- выработка методики идейно-политической воспитательной работы
- определение задачи воспитания в разных периодах обучения
- определение задач организационных единиц факультета; координация их работы
- организация воспитательной работы вне занятий при помощи Совета дружбы
- координация воспитательной работы на уроке и вне урока
- измерение эффективности воспитательных программ
- развитие работы с кадрами

DIE ERFAHRUNGEN BEI DER PLANUNG UND ORGANISIERUNG  
DES ERZIEHUNGSPROZESSES AN DER FAKULTÄT ZUR  
VORBEREITUNG AUF DAS AUSLANDSSTUDIUM DER  
SEWTSCHENKO-UNIVERSITÄT, KIEW

Iwan Iwanowitsch Nikolajenko, Dekan an der Fakultät  
zur Vorbereitung auf das Auslandsstudium der mit  
Lenin-Orden ausgezeichneten Sewstschenko-  
Universität, Kiew

Resümee

Die neue Verfassung der Sowjetunion ist auch in pädagogischer Hinsicht von großer Bedeutung. Der XXV. Parteitag der KPdSU hat die Aufgaben der organisatorischen und inhaltlichen Vervollkommnung der ideologischen Erziehungsarbeit beschlossen. Besonders wichtig ist die komplexe, perspektivische und wissenschaftlich begründete Planung des Erziehungsprozesses.

Die wichtigsten, in der Praxis existierenden Probleme an der Vorbereitungsfakultät der Sewtschenko-Universität sind folgende:

- die Ausarbeitung der Methodik der politisch-ideologischen Erziehungsarbeit,
- die Bestimmung der Erziehungsaufgaben für bestimmte Zeiträume,
- die Bestimmung der Aufgaben der organisatorischen Einheiten der einzelnen Fakultäten, die Koordinierung ihrer Arbeit,
- die Organisierung der Erziehungsarbeit außerhalb des Unterrichts mit Hilfe des Freundschaftsrates,
- die Koordinierung der Erziehungsarbeit im Unterricht und außerhalb des Unterrichts,
- die Messung der Wirksamkeit der Erziehungsprogramme,
- die Entwicklung der Kaderarbeit.

## A KOMMUNISTA NEVELÉS ASPEKTUSAI

*PROF. DR. GERHARD MÜLLER, a Halle-Wittenbergi  
Luther Márton Egyetem „Walter Ulbricht”  
Munkás-Paraszt Előkészítő Fakultás igazgatója*

Ez a jubileum nemcsak a Magyar Népköztársaság számára nagy jelentőségű, hanem mindnyájunk számára, akik pártjaink és kormányaink megbízásából a külföldi tanulmányokra való előkészítés területén dolgozunk. Ez a munka hosszú évek óta barátokként köt össze bennünket, és ennek a szimpozionnak hálás feladata, hogy a tapasztalatok kölcsönös cseréje útján hozzájárul a reánk bízott fiatal emberek egyre magasabb színvonalú, sokoldalú egyetemi előkészítéséhez.

A mai találkozást arra szeretném felhasználni, hogy néhány tapasztalatot ismertessek, amelyet mi – immár majdnem 25 éves munkánk során – a fiatal állampolgárainknak a Szovjetunió és más baráti szocialista országok egyetemén és főiskoláin folytatandó tanulmányaira való előkészítés során szereztünk.

Engedjék meg, hogy munkánknak különösen két fő pontjára térjek ki:

1. A jövődöbeli, külföldön tanuló egyetemi hallgatók kommunista nevelésének kérdéseire;
2. az országismeretei anyag közvetítésére.

Mint ismeretes, a Német Szocialista Egységpárt IX. Kongresszusa és a szocialista országok testvérpártjainak kongresszusai országaik főiskoláinak azt a feladatot adták, hogy a nevelés és a képzés hatékonyságát és minőségét tovább emeljék.

Emellett mindig nagy figyelmet szenteltünk a munkásosztály világnézeti és erkölcsi alapjainak közvetítésére.

A forradalmi munkásmozgalomnak olyan alapvető iskolapolitikai elveiből indultunk ki, mint a tudományosság és pártosság egysége, a képzés és nevelés egysége, az iskola és az élet egysége, a produktív tevékenység és az iskolai oktatás egysége.

A kommunizmusba való fokozatos átmenet ezenkívül még feltételezi a kommunista nevelés további tökéletesítésére irányuló őszinte igyekezetet. Az ifjúság kommunista nevelése megköveteli, hogy a fiatalok számára megbízható tudományos képzést, a marxizmus-leninizmus még meggyőzőbb alapjait közvetítsük. A kommunista nevelés annyit jelent, hogy fiataljainkban tudatosítanunk kell a világban végbemenő alapvető változásokat és a

mélyreható szociális folyamatokat; képessé kell tennünk őket arra, hogy korunk minden kérdését a munkásosztály szemszögéből nézve helyesen ítéljék meg, és kiálljanak a társadalmi haladásért.

A fiatalság számára közvetíteni kell a szocializmus és a kommunizmus tudományos világképét, az új rend és életmód fölényét, a Szovjetunió köré tömörült szocialista államközösségek hatalmát és erejét. El kell mélyíteni bennük a történelmi tudatot, a munkásosztály forradalmi hagyományait pedig tudatosítani kell bennük.

Először a kommunista nevelés néhány aspektusára szeretnék kitérni.

Korunk nevelőmunkájának összefolyamatában abból indulunk ki, hogy a társadalom további kiépítésénél a fejlett szocialista társadalomnak még hosszabb időszakáról van szó. Ugyanakkor mégis a személyiség kommunista neveléséről beszélünk. Felmerülhetne tehát a kérdés, vajon nincs-e mégis tényleges ellentmondásról szó? – Nem áll-e fenn a veszély, hogy a nevelés a társadalmi fejlődés elé siet?

Ugy vélem, természetesen, hogy mi, pedagógusok a társadalmi perspektívával különösen intenzíven foglalkozunk, mert a nevelés mindig a jövő számára történő beruházás. Azok a lányok és fiúk, akiket képeznünk és nevelnünk kell, az ezredfordulón fogják kifejteni a társadalmi élet különböző területein teljes tevékenységüket. Ebben az időpontban minden bizonyosan olyan problémák lesznek a napirenden, amelyek a kommunista társadalom megteremtésekor adódnak. Ezért kell már ma világos elképzeléseket alkotnunk arról, hogy milyen feladatokat kell majd megoldani, milyen követelményekkel fogják az emberek szembetalálni magukat.

Ez egyedül azonban nem elegendő! A jövőbe vezető út a jelenen visz keresztül. Most a kommunista társadalom első szakaszában élünk, amely ugyan sajátos vonásokat hordoz, mégis már ma kell próbálni lerakni a második szakasz alapjait. Azokhoz a feladatokhoz, amelyeket a kommunizmus építésénél meg kell oldani, kétségkívül hozzátartozik "a kommunista társadalom emberének a nevelése."

Tegyük fel tehát a kérdést: Hogyan nevelünk embereket, akik jóllehet a jelenben is tevékenykednek, ugyanakkor a jövő életét is alakítják majd? Másképpen fogalmazva: A kommunista nevelés milyen elemei érdemelnek már most figyelmet?

Bizonyosan nem elegendő feleletnek személyes vélekedéseket felsorakoztatni. A felelet objektív alapja kifejeződik a fejlett szocialista társadalom ismertető jegyeiben, amelyek a Német Szocialista Egységpárt és más testvérpártok programjában megfogalmazódtak. Ezek azokat a törvényszerűségeket képviselik, amelyek már a jelenben hatnak, és a kommunista jövőbe vezető utat meghatározzák.

Mutassuk be ezt néhány példán! A fejlett szocialista társadalom további alakításának folyamatában arról van szó, hogy "a széles tömegek szocialista tudatát tovább kell emelni, marxista-leninista világnézetét és kommunista erkölcsét aktívan kell alakítani, az egoizmust, individualizmust és a polgári ideológia más jelenségeit le kell győzni." Itt olyan tör-

vényszerűséggel találkozunk, amely csak a nevelés eszközével válhat teljesen hatékonyá. Az öntudat megköveteli, hogy a társadalmi fejlődés törvényeinek felismeréséből a magatartás hatását lássuk. Az öntudat a személyiség társadalmi aktivitásában jut kifejezésre.

Emellett az öntudatot két dimenzióban kell kifejleszteni. Egyrészt a fiatal emberekben cselekedetük hatását kell tudatosítani a tekintetben, hogy a tanulás nem öncél, hanem mindig eszköz a cél érdekében. A célkitűzés mindig erő kifejtés a társadalmi viszonyok alakítása és uralma során. A tanulnak színvonalától, – a rátermettségtől, ismeretek alkalmazásától – függ az ember társadalmi hatékonysága. Hallgatóinknak a munkáját, azaz tanulmányaikat ilyen összefüggésben kell nézünk. Bizonyára vannak olyanok, akik ezt még nem mérik fel, mert tanulmányaikat csak a meghatározott foglalkozás szem előtt tartásával végzik. Csak azt tanulják meg, amit feltehetőleg használni tudnak. A hivatásban bizonyára a munka a személyes fegyverzet fő eszköze. Mi azonban olyan embereket akarunk kiképezni, akik a társadalmi élet legkülönbözőbb területeinek aktív alkotói a politikai és kulturális életben egyaránt. Ezzel világossá válik az öntudat fejlődésének második dimenziója is.

A tanuláson kívül ma már sok fiatal ember – így a mi hallgatóink is – felelősnek érzi magát országunk társadalmi életéért éppúgy, mint a szocialista testvérországok fejlődéséért. A Szabad Német Ifjúság X. parlamentjén világossá vált a fiatalság erő kifejtése a népgazdaság fejlődéséért, életünk szebbé formálására falvainkban és városainkban, a szolidaritás és a nemzetközi együttműködés területén.

Itt megmutatkoznak a kommunista nevelésnek olyan elemei, amelyek jelentősékké válnak a távlatokat tekintve. Ezek közé tartozik az a készség, hogy mindig alaposan foglalkozzanak a nehézségekkel, hozzáfogjanak a bonyolult feladatokhoz, önzetlenül sikraszálljanak. A kommunista személyiség minden értéket elsajátít, amit az emberi társadalom eddig létrehozott. A társadalmi viszonyok továbbfejlődéséért és megjavításáért, az igazságosságért és a jólétért azonban egyedül nem lehet harcolni. Itt egy további törvényszerűség mutatkozik meg, amelyet pedagógiai aspektusból kell átgondolni, a fejlett szocialista társadalom továbbfejlesztésének folyamatában arról van szó, – amint ez a Német Szocialista Egységpárt programjában megfogalmazódott – hogy a termelési viszonyokat, mint a bajtársi együttműködés kapcsolatát és a dolgozók és munkáskollektívák közötti kölcsönös segítségnyújtást tovább kell fejleszteni és tökéletesíteni. A társadalmi kapcsolatok terén a kollektivitást erősíteni kell.

A kollektivitás a kommunista életmód döntő jegye, a kommunista személyiség lényeges tulajdonsága.

Az együttélés és az együttműködés alapja a kollektívákban a közös, világnézetileg megalapozott érdek, hogy országunk erősítéséért, a szocialista rend megszilárdításáért sikraszálljunk. A kollektivitás megmutatkozik azonban mások megbecsülésében is, a biztonság érzésében, így a vezetés készségében, illetve az alárendelésben, a fegyelmezettségben és a készen-



létben, abban, hogy a személyes érdekeket a kollektív érdekekkel összhangba hozzák.

A tanulást, a tanulmányokat, a munkát az eddigieknél jobban kell az egyéni és a kollektív tevékenység egységeként alakítani. Olyan problémákat és feladatokat kell állítani, amelyek csak kooperatív együttműködéssel oldhatók meg. Az ilyen típusú problémák és feladatok megoldása próbakő, élményt jelent a tanulmányok során és a munkában, barátokat szerez a közös cselekvéskor, megköveteli az egyes ember felelősségét a közösséggel szemben. Ez egyedül azonban nem elegendő. A kommunista személyiségnek tudnia kell, hogyan lehet kooperálni, hogyan lehet a kollektívában a közösségi munkát a legcélszerűbben kialakítani, hogy biztonsággal jó eredményt érjünk el.

A kommunista nevelés megköveteli tehát a kooperatív együttműködés, a kollektív élet szervezőinek képzését. Nem lehet kommunista nevelésről beszélni anélkül, hogy ne térnénk ki a tanuláshoz és a munkához való új beállítottság kialakítására. Lenin az 1919-ben írt "A nagy kezdeményezés" című cikkében kifejtette, hogy a kommunizmus ott kezdődik, ahol egyszerű munkások önzetlen módon, kemény munkát végezve gondolkoznak azon, hogyan növelhetik a munka termelékenységét, küzdenek minden egyes pud gabonáért, szénért, vasért, vagy más termékért, amelyet ezek a munkások nem a maguk és hozzátartozóik javára fordítanak, hanem a "távolállók" azaz az egész társadalom javára. . . /Lenin Művei 29. kötet 417. old./

Az itt elmondottak alapján és más megfontolásokból kiindulva a Német Szocialista Egységpárt IX. Kongresszusának határozata és dokumentumai alapján az elmúlt években új nevelési koncepciót dolgoztunk ki, amely segítséget ad nekünk, hogy a jövőbeni külföldi ösztöndíjas hallgatók kommunista nevelését mind jobban megvalósítsuk.

Ennek a nevelési koncepciónak az előterében többek között a kommunista nevelés következő alapelveinek kialakítása, illetve erősítése áll:

- a munkásosztály és marxista-leninista pártjának növekvő szerepéről való meggyőzés a fejlett szocialista társadalom építése és a kommunizmusba való fokozatos átmenet során;
- a Szovjetunióknak a szocialista államközösségen belüli vezető szerepéről való meggyőzés a szocializmusért, kommunizmusért, a békéért és nemzetközi együttműködésért, a szabadságért és a népek függetlenségéért folyó harcban;
- az a meggyőződés, hogy a szocialista népek és államok közötti együttműködés és barátság elmélyítése, állandó közeledésük törvényszerű történelmi folyamat;
- az a meggyőződés, hogy korunk a kapitalizmusból a szocializmusba való átmenet korszaka, és hogy ez a világra kiterjedő fejlődés-re egyre döntőbb befolyást gyakorolt;

- az a meggyőződés, hogy a kapitalizmus a társadalmi fejlődés gátjává vált, hogy az emberiség problémáját megoldani nem tudja, hogy az imperializmus halódó kapitalizmus;
- az a meggyőződés, hogy a nemzetközi fejlődés fő irányvonala a feszültség egyhülése lett, és hogy a békés együttélés politikája konstruktív felelet arra a kérdésre, hogy mi a jellege a különböző társadalmi rendszerű országok kapcsolatának.

Tisztában vagyunk azzal, hogy hallgatóink kommunista nevelése a tantestület tagjai számára magas követelményeket támaszt. A hallgatók kommunista nevelése ugyanis azt követeli a tantestülettől, hogy politikai, nevelési tevékenységét, tanításának tudományos színvonalát és pedagógiai-módszertani kvalitását emelje, és példamutató teljesítménnyel, pártos magatartással, a szó és a tett egységének valóságával példaként hasson a hallgatókra.

Mindenki tudatában van annak, hogy a kommunista nevelés követelményével nem állunk a kezdeteknél, hanem a szocialista nevelést minőségileg magasabb szinten folytatjuk.

Engedjék meg, hogy végezetül néhány észrevételt tegyek a jövőendő külföldi hallgatók országismereti előkészítésével kapcsolatban. Alapvetően abból indulunk ki, hogy a külföldre készülő a lehetőségekhez képest széleskörű ismeretekkel rendelkezzen a fogadó ország történelme és kultúrája területéről. Ezenkívül szükségesnek tartjuk, hogy bepillantást nyerjen a gazdasági fejlődésbe és a legfontosabb problémákba, amelyek a szocializmus, a kommunizmus építése során adódnak az illető testvéri országban. Ez természetesen feltételezi azt, hogy a hallgató ismeri a testvérpárt kongresszusainak legfontosabb határozatait és dokumentumait. Mindez képessé teszi a hallgatót arra, hogy bizonyos jelenségeket, amelyekkel az egyetemi tanulmányok megkezdésekor szembekerülhet, helyesen tudjon megítélni, besorolni és megérteni. Hallgatóink országismereti előkészítése során sok éve eredményesen együtt dolgozunk az országunkba akkreditált követségekkel és konzulátusokkal, valamint az információs és kulturális központokkal. Ez utóbbiakkal minden évben munkaszerződést kötünk, amelyben konkrétan meghatározzuk, milyen legyen a támogatás. Vezető munkatársaik hallgatóink számára általában havonta tartanak tematikus előadásokat, illetve vezetnek fórumot, amelyek korunk problémáival foglalkoznak. Ezenkívül megfelelő kiállításokkal állnak rendelkezésünkre, és a következő évi hallgatóikat minden évben meghívják központjaikba egynapos látogatásra.

Természetesen minden tantárgyban megtalálható az országismereti előkészítés, tehát nem túlzás, ha megállapítjuk, hogy az a szaktárgyi oktatás egyik principiuma. Különösen széles teret foglal el az országismereti előkészítés az "állampolgári ismeretek" című tantárgy oktatásában és az idegen nyelvek oktatásában. Közös kiindulási pont emellett az a tény,

hogy a Német Demokratikus Köztársaság és hallgatóink leendő fogadó országai között szoros a barátság az együttműködés és a kölcsönös segítségnyújtás. Ehhez járul még az, hogy az intézményekben relatíve nagy számban dolgozó vendéglektorok az országismeret közvetítését egyik legfontosabb feladatuknak tekintik.

Ezáltal intézetünk tantestületének egész kollektívája, valamint a képviseltek és központok munkatársai rendkívül nagymértékben járulnak hozzá a gondjaikra bízott fiatalok hazafias és internacionalista nevelésének erősítéséhez.

#### АСПЕКТЫ КОММУНИСТИЧЕСКОГО ВОСПИТАНИЯ

Выступление профессора д-р Герхард Мюллера, директора Рабоче-Крестьянского факультета им. Вальтера Улбрихта Подготовительного института Халлейского-Виттембергского Университета им. Мартина Лютхера

(резюме)

Единство научности и партийности, образования и воспитания, продуктивной жизни и школьного обучения является принципом воспитания.

Воспитание молодых в коммунистическом духе необходимо, ведь мы занимаемся с такой молодёжью, которая будет развёртывать свою деятельность на рубеже второго и третьего тысячелетия, когда уже, вероятно, проблемы создания коммунизма будут выдвигаться на первый план.

Социалистическое сознание нужно развивать в двух направлениях. С одной стороны, нужно вселить в сознание молодых влияние своих действий, с другой стороны нужно их формировать активными членами общественной жизни.

Коллективизм и позитивное отношение к работе являются основными свойствами коммунистической личности.

Выступление подробно знакомит с воспитательными концепциями, выработанными под влиянием и на основе директив IX-ого конгресса Немецкой Социалистической Единой Партии.

В заключении профессор Герхард Мюллер говорит о том, как они познакомят своих студентов со странами, в которых они будут учиться.

## DIE ASPEKTEN DER KOMMUNISTISCHEN ERZIEHUNG

Prof. Dr. Gerhard Müller, Direktor der  
ABF "Walter Ulbricht" - Institut zur Vorbereitung  
auf das Auslandsstudium der  
Martin-Luther-Universität Halle-Wittenberg

### Resümme

Unsere grundlegenden schulpolitischen Prinzipien sind die Einheit von Bildung und Erziehung, die Einheit von Unterricht und produktiver Tätigkeit.

Die kommunistische Erziehung der Jugend ist unerlässlich, denn wir erziehen solche Jungen und Mädchen, die um die Jahrtausendwende ihre volle Wirksamkeit in den verschiedenen Bereichen des gesellschaftlichen Lebens erreicht haben werden. Zu diesem Zeitpunkt werden mit großer Sicherheit verstärkt Probleme auf der Tagesordnung stehen, die sich bei der Schaffung der kommunistischen Gesellschaft ergeben. Die sozialistische Bewußtheit gilt es in zwei Dimensionen zu entwickeln. Einmal müssen den jungen Menschen die Wirkungen ihres Handelns bewußt gemacht werden, andererseits müssen sie zu aktiven Mitgestaltern des gesellschaftlichen Lebens erzogen werden. Die Kollektivität und das positive Verhältnis zur Arbeit sind wesentliche Eigenschaften der kommunistischen Persönlichkeit.

Das Korreferat legt die auf der Grundlage der Beschlüsse und Dokumente des IX. Parteitages der SED erarbeitete Erziehungskonzeption ausführlich dar.

Abschließend spricht das Korreferat über die vielseitige landeskundliche Vorbereitung der künftigen Auslandsstudenten.

## AZ IDEOLÓGIAI NEVELŐMUNKA HATÉKONYSÁGA

**KONSZTANTIN GANCSEV, a közgazdasági tudományok  
kandidátusa, a szófiai Külföldi Diákok „Gamal Abdel Nasszer”  
Intézetének rektorhelyettese**

A külföldi hallgatók ideológiai nevelését vizsgálva különösen fontos kiemelni az ideológiai nevelőmunka különböző formáinak hatékonyságát. A hozzánk érkező külföldi diákok természetesen különböző individuális képességekkel rendelkeznek, amely főleg azzal magyarázható, hogy különböző országokból jöttek, s gyökeresen eltérő politikai meggyőződéssel bírnak.

Intézetünk már sok figyelemre méltó eredményt ért el az ideológiai ráhatás területén. Ugyanakkor számunkra is világos ennek a munkának a bonyolultsága.

A jelenlegi helyzettel kapcsolatban szeretnék néhány eredményt és módszert megemlíteni, figyelembe véve az országunkban és intézetünkben létező viszonyokat.

### 1. A külföldi hallgatók ideológiai képzésének különböző formái:

A különböző országokból érkező diákok eltérő politikai, kulturális színvonallal és sajátossággal rendelkeznek. Arra törekszünk, hogy a legmegfelelőbb formákban meggyőzzük és tanítsuk őket. Ezzel kapcsolatban számunkra nagy jelentőséggel bírnak a megfigyelések. Tudjuk azt, hogy a vietnamiaknak nagy a munkaszeretete és a különböző mesterségek iránti vonzódása; a latin-amerikai hallgatóknak a dal és a tánc iránti szeretete kiemelkedő, az afrikai diákok érzékenysége, továbbá az arab hallgatók vitatkozás iránti érzéke a meghatározó. Mindezeknek a megfigyeléseknek a birtokában nagy figyelemmel keressük a politikai ráhatás eredményes módszereit. Ennek érdekében munkabrigádokat, vitákat szervezünk, amelyeket jól felkészült előadók vezetnek. Meg kell jegyezni, hogy az elvégzendő munka mértéke igen nagy. Ez a munka a pontos paraméterek meghatározásával és a különböző országokból érkező hallgatókra gyakorolt hatás eszközeinek megválasztásával fejeződik be.

### 2. A ráhatás közvetlen formái

Tapasztalataink azt mutatják, hogy a közvetlen formák felhasználása /gyűlések, beszámolók, kiállítások, filmvetítések stb./ egyedül nem hozza meg a kívánt eredményt. Ellenkezőleg! Néhány esetben a hallgatók negatívan reagálnak, mert úgy gondolják, hogy nálunk minden szigorúan "felülről" tervezett és irányított. Ezt belátva néhány olyan megoldást al-

kalmazunk, amely szerintünk már sokkal jobb eredménnyel jár. Szeretnénk néhányat említeni közülük.

a) A szocialista valóság hatása:

A múlt évben néhány napos kirándulást szerveztünk egy bolgár faluba a külföldi hallgatók számára. Ez nem egyszerű időtöltés volt, hanem hosszabb elidőzés egy-egy család környezetében. Sok diák barátságot kötött, és azóta is kapcsolatot tart fenn a vendéglátókkal. – A szocialista víványokat így a valóságban is láthatták a diákok.

b) Klubok létrehozása a bolgár irodalom, a költészet, a zene, ének és a tánc megismertetésére:

Itt csak azokat a külföldi diákokat fogadjuk, akik önálló elhatározásból vállalják a tagságot. Egyáltalán nem beszélünk a szocializmus elért eredményeiről, hanem a költészet, a zene, a tánc mellett megmagyarázzuk, megértetjük velük, hogy mindez a szocializmus ügye, és csakis a szocializmusban lehetséges. Nagy segítségünkre vannak a nemzeti alkotó szervezetek is, amelyekkel szerződéses viszonyban vagyunk.

c) Szoros együttműködést teremtettünk a bolgár felsőoktatási intézményekkel, a gyárak, középiskolák és szervezetek komszomol szervezeteivel. Ezek a szervezetek különböző találkozókat szerveznek, és egy-egy csésze tea mellett vagy filmvetítés után tagjaik elbeszélgetnek, vitatkoznak diákjainkkal. A találkozók elnök és beszámolóik nélkül zajlanak le. Kétségtelen, hogy a közvetett úton történő ráhatás különböző formáit még tökéletesíteni és számukat növelni kell. Gondolom, hogy ennek a kérdésnek a közös kidolgozása, vagyis az együttműködés formáinak kimunkálása nagyon hasznos lehet a szocialista országok képviselői számára.

d) Ettől az évtől kezdve az új hallgatók elhelyezése úgy történik, hogy különböző országok hallgatói laknak együtt. Ugyanakkor a külföldi hallgatókkal bolgár hallgatók is laknak, akik szintén kedvező hatással vannak nevelteinkre. Reméljük, hogy így jobban elérjük eszméink, kultúránk, tradícióink közvetett módon történő átadását.

3. Az értékelés kritériumai, az ideológiai-politikai nevelőmunka eredményei

Nem azért vetjük fel ezt a fontos kérdést, mert már megoldottuk. Ezzel kapcsolatban nem a már elfogadott rendszert szeretném ismertetni, hanem néhány irányelvet, melyet fontosnak tekintünk.

a) A hallgatók viszonya a mi országunkhoz, speciális viszonya a Szovjetunióhoz, a szocialista táborhoz, sikereinkhez és problémáinkhoz;

A tapasztalat szerint az egyike a fontos ismérveknek a hallgatók ideológiai-politikai színvonalára vonatkozólag, de természetesen függ a mi ideológiai nevelőmunkánktól is.

- b) A hallgatók viszonya más országok képviselőihez, azaz az internacionalista érzés szintén fontos útmutató.
- c) A hallgatóknak az oktatáshoz való viszonya szintén fontos ismérv. Ez természetesen nem abszolút értékű és nem az egyetlen. Ellenkezőleg! Nekünk több olyan hallgatónk van, aki jól tanul, és a tanulmányai befejezése után mégis tőlünk idegen megnyilvánulásai vannak.
- d) A külföldi hallgatók viszonya Intézetünkhez és a felsőoktatási intézményekhez a tanulmányaik befejezése után, hazájukba visszatérve talán a leglényegesebb kritériuma a mi ideológiai, politikai nevelőmunkánknak.
- e) A hallgatók hozzáállása és részvétele a saját népük harcában a szabadságért, a függetlenségért a szocializmusért a legfontosabb tényező, amely a legjobban kapcsolatban áll neveltjeink életével.

Az elmondottakból kitűnik, hogy nem egy kritérium létezik, hanem azok komplex csoportjáról beszélhetünk. Az a feladatunk, hogy elrendezzük és gazdagítsuk azokat, és a legmegfelelőbb módszerek alkalmazásával folytassuk a megkezdett munkát.

Az együttműködésünk ebben a tekintetben is nagyon hasznos lehet.

#### ЭФФЕКТИВНОСТЬ ПОЛИТИКО-ИДЕОЛОГИЧЕСКОГО ВОСПИТАНИЯ ИНОСТРАННЫХ СТУДЕНТОВ

Константин Ганчев, заместитель ректора софийского  
Международного Подготовительного Института имени  
Г.А. Нассера  
(резюме)

Необходимо иметь в виду, что студенты, приехавшие из разных стран, имеют различную политическую, культурную подготовку, различные обычаи. Соответственно этому факту мы выбираем воспитательные методы.

По опыту непосредственные формы воздействия (собрания, отчёты) не достигают желаемых результатов. Поэтому мы ищем разнообразные формы посредственного воздействия: экскурсии, клубные занятия, встречи и пр.

С этого года оказывает помощь то, что иностранные студенты живут вместе с болгарскими студентами.

Работу нужно оценивать не по одному, а по группе критериев, которые нам нужно ещё обогатить.

DIE WIRKSAMKEIT DER IDEOLOGISCHEN ARBEIT BEI  
DER ERZIEHUNG DER AUSLÄNDISCHEN STUDENTEN

Konstantin Gantschew, Rektor des  
Internationalen Vorbereitungsinstituts "Nasser"  
Sofia

Resümee

Es muß berücksichtigt werden, daß die Studenten aus den verschiedenen Ländern verschiedene politische, kulturelle Vorkenntnisse mitbringen und verschiedene Gewohnheiten haben. Dementsprechend werden die Erziehungsmethoden ausgewählt.

Unsere Erfahrungen zeigen, daß die direkten Formen der Überzeugung (Sammlungen, Berichte, usw.) die erwünschte Wirkung nicht erreichen. Deswegen werden die verschiedensten Formen der indirekten Überzeugung gesucht. Exkursionen, Klubadende, Freundschaftstreffen usw. Eine große Hilfe bedeutet für uns, daß die ausländischen Studenten seit diesem Jahr mit den bulgarischen Studenten zusammenwohnen. Die Wertung der Arbeit hat nicht nur ein einziges Kriterium, man spricht über die komplexe Gruppe der Kriterien, die noch bereichert werden muß.



## AZ ESZMEI NEVELŐMUNKA NÉHÁNY KÉRDÉSE

*DR. WITOLD DEMBOWSKY, a lodzi Tudományegyetem  
Külföldiek Lengyel Nyelvi Intézetének igazgatója*

Kapcsolatainknak köszönhetően ismerjük és nagyrabecsüljük a Nemzetközi Előkészítő Intézet eredményeit.

Figyelemmel hallgattuk a referátumot, amely sok érdekes javaslatot tartalmaz, és demonstrálja a Nemzetközi Előkészítő Intézet oktató-nevelő gárdájának rendkívül érdekes tapasztalatait.

Ehhez kapcsolódva azokról a tapasztalatokról szeretnék szólni, amelyeket mi szereztünk a külföldi diákok között végzett eszmei nevelőmunkánkban.

Intézetünk évente kb. 400 diákot fogad a világ 40 országából. A diákok közötti felmérések szerint a hallgatók nagy része Lengyelországba jövevele előtt keveset hallott hazánkról, társadalmi berendezkedéséről, a szocialista táborban elfoglalt helyéről. E felmérések hasznos útmutatók, rávilágítanak azokra a problémákra, amelyeket meg kell oldanunk. Nem titkolhatjuk a diákok és a nagykövetségek előtt, hogy érzelmileg hozzá akarjuk őket fűzni hazánkhoz és kultúránkhoz, szocialista gazdaságunkhoz, külpolitikai elveinkhez. Ezeket a főbb célkitűzéseket állítjuk intézetünk oktató-nevelő testülete elé.

Ennek megvalósítása kétféleképpen történik. Egyrészt a tantervben meghatározott tanórákon, másrészt a diák szabad idejében tartott eszmei jellegű foglalkozásokon.

Ami az elsőt illeti főleg a lengyel nyelvi, történelmi és a "Lengyelország" című tantárgyi programban, de a matematikai, fizikai, kémiai, biológiai programban is fellelhetők gazdasági, kulturális és társadalmi jellegű elemek.

A diákokat tájékoztatjuk hazánk mai kultúrájáról, gazdasági eredményeiről, együttműködésünkről a Szovjetunióval és a szocialista tábor többi országaival, a lengyel külpolitikáról. Akkor kezdjük mindezt, amikor a diákok lengyel nyelvtudása már lehetővé teszi e problémák megértését. Megismertetjük a diákokat a nemzeti felszabadító harcaink hagyományaival, a kommunistáknak a nemzeti és társadalmi felszabadításért folytatott harcával, a második világháború történetével, a háború okozta szörnyű veszteségekkel, az ország újjáépítésével, a népi Lengyelország új társadalmi rendjének létrejöttével és egyéb eredményeinkkel. Mindezt az órákon konkrét példákkal illusztráljuk.

Az általános tájékoztatás után minden nemzetiségi csoport részére kirándulásokat rendezünk.

A diákok, miután hallottak fővárosunk lerombolásáról, megtekintik Varsót. Meggyőződhetnek róla, mennyi erőfeszítésbe került a város újjáteremtése. Hogy megmutassuk a fasizmus igazi arcát, múzeumlátogatást szervezünk diákjaink számára a volt koncentrációs táborokba – Oswiecimbe /Auschwitz/, Majdanskbe és Stutthoffba.

Hogy megismertessük a diákokat azzal a küzdelemmel, amelyet a lengyel proletáriátus folytatott a társadalmi és nemzeti felszabadulásért, elvisszük őket a forradalmi mozgalmak múzeumába. Városunkban ennek a küzdelemnek különösen gazdag hagyományai vannak.

Kirándulást szervezünk az ipari központokba: Krakkóba, Katowicébe, Gdanskba, hogy megismerjék gazdasági eredményeinket. A szavak és a valóság e konfrontálása nagy hatást gyakorol diákjainkra. Amikor a kirándulásokról visszatérnek intézetünkbe, meg vannak győződve róla, hogy nem üres propagandát hallottak tőlünk. S arról is meg vannak győződve, hogy a következő találkozás a valósággal nemcsak megerősíti szavainkat, hanem további élményekkel, ismeretekkel gazdagítja őket.

A nevelési ráhatást nem sietjük el. Nézeteinket tapintatosan, de teljes meggyőződéssel fejtjük ki.

Rendszerint hivatkozunk diákjaink hazájának történetére. Ez a módszer meggyőződésünk szerint hasznos. Diákjaink kirándulásaik után gyakran maguk kezdeményezik a vitát, kérnek magyarázatot, elmondják észrevételeiket, s ami a legfontosabb, spontánul kifejezik rokonszenvüket.

Tevékenységünk másik területe a diák szabad ideje. Arra törekszünk, hogy az órán kívüli foglalkozásokat átgondolt nevelési terv alapján végezzük.

Ily módon a következőkre összpontosítjuk figyelmünket:

Először is a lehető legnagyobb önállóságot és önkormányzatot biztosítjuk a nemzetiségi csoportoknak. A tanév elején az igazgatóság felkér egy-egy tanárt a nemzetiségi csoportok vezetésére. Feladatuk, hogy foglalkozásokat tartsanak a diákok számára a diákok szabad idejében. Ezeket a foglalkozásokat bővítik és elmélyítik a tanórákon átvett témákat. A nevelési szituáció ez esetben kissé más. A tanár és a diák közelebb kerül egymáshoz. Élünk a diákok kezdeményezésével is, akik maguk is kérik kirándulások, találkozók szervezését.

Az egyik alapvető cél a nemzetiségi csoportok és a lengyel társadalom közötti kapcsolatok létesítése. A diákok találkoznak társadalmunk képviselőivel, üzem- és falulátogatásokon vesznek részt, művelődési házakat látogatnak, találkoznak munkásmozgalmi emberekkel, a politikai-gazdasági élet és a politikai szervezetek képviselőivel. E találkozók nemcsak tapasztalatcsereül szolgálnak, hanem nagyszerű alkalmak hazánk gazdasági életének a megismerésére is.

Ami kultúránkat illeti, a diákok hetente kétszer láthatják intézetünkben a lengyel és más szocialista országok filmművészetének alkotásait. Olyan filmeket mutatunk be, amelyek érzelmileg közelebb hozzák a diákokat társadalmi valóságunkhoz.

Intézetünk életében rendkívül fontos szerepet játszik a valamennyi diák által választott Külföldi Diákbizottság. A bizottság felelősséggel képviseli a diákokat az Intézet vezetőségével szemben. Minden kisebb és nagyobb konfliktust a bizottság segítségével oldunk meg.

Nevelőmunkánk fontos részét képezik a téli és nyári táborok, amelyeket az egyetemekkel közösen, lengyel egyetemi hallgatók részvételével szervezünk. A közös kirándulások és viták integráló hatással vannak a lengyel és a külföldi fiatalságra. A táborozások az éves nevelőmunka összegezésére is alkalmat nyújtanak.

Intézetünk diákjai egy év elteltével aránylag jól megismerik hazánk és más szocialista országok politikai helyzetét, az oktatás struktúráját és a társadalmi élet formáit. Mindezen nem kell keresztülmenniük a szocialista tábor, köztük Magyarország diákjainak. Nevelőmunkánkban számítunk politikai elkötelezettségükre. Segítenek akciók és viták szervezésében, politikai és gazdasági életünk, eredményeink megvitatásában saját országuk példájával érvelnek. Segítségük különösen értékes azért, mert erkölcsi magatartásukkal, tanulmányi előmenetelükkel példát mutatnak a többi diáknak.

НЕКОТОРЫЕ ВОПРОСЫ ИДЕЙНОГО ВОСПИТАНИЯ ИНОСТРАННЫХ  
СТУДЕНТОВ В ИНСТИТУТЕ ПОЛЬСКОГО ЯЗЫКА УНИВЕРСИТЕТА  
Г. ЛУДЗА

Витолд Дембовски, директор Института польского языка  
университета г. Лудза

(резюме)

Институт польского языка Университета г. Вудза принимает 400 студентов в год. Идеино-политическое воспитание этих студентов является главной частью педагогической программы. Эта работа идёт с одной стороны в ходе занятий, с другой стороны во второй половине дня. Занятия по страноведению в институте начинаются тогда, когда к этому даёт возможность уровень знания студентов по языку. После занятий по страноведению следует экскурсия по городу и посещение музеев. Полезное использование свободного времени как правило обеспечивают программы групп разных национальностей. В составлении программы этих групп в институте дают по возможности широкую самостоятельность.

EINIGE FRAGEN DER ERZIEHUNGSARBEIT IM  
INSTITUT FÜR AUSLÄNDER AN DER UNIVERSITÄT LODZ

Dr. Witold Dembovsky, Direktor des  
Instituts für Ausländer der Universität zu Lodz

Resümee

Die politische Erziehungsarbeit ist ein wichtiger Teil des pädagogischen Programms. Sie umfaßt einerseits den gesamten Unterrichtsprozeß, andererseits die außerunterrichtliche Arbeit und wird in kleinen Schritten realisiert.

Für die Studenten wird die Volksrepublik Polen erst dann vorgestellt, wenn sie über ausreichende Sprachkenntnisse verfügen.

Den Informationen im Unterricht folgen im allgemeinen die Stadtbesichtigungen, Museumbesuche, Exkursionen.

Die planmäßige Ausnützung der Freizeit wird durch die von den Lehrern organisierten Programme auf Gruppenbasis gestaltet. (In einer Gruppe sind Studenten einer Nation). Für die Gruppen wird eine bedeutende Selbständigkeit gesichert.

Die Winter- und Sommerlager werden gemeinsam mit den Universitäten organisiert.

Die Studenten aus den sozialistischen Ländern unterstützen die Erziehungsarbeit.

KÜLFÖLDI HALLGATÓK A BUDAPESTI  
MŰSZAKI EGYETEMEN  
CSÁKY JENŐNÉ, a Budapesti Műszaki Egyetem  
Oktatási Osztályának főelőadója

A külföldiek magyarországi oktatása megkezdésének negyedszázados évfordulóján a külföldieket az első időben fogadó és tanító tanárok a munkájukat folytatókkal, a Nemzetközi Előkészítő Intézet jelenlegi dolgozóival együtt meghatódottsággal gondolnak és gondolunk vissza a megtett út kezdetére, az első lépésekre.

Negyedszázad egy ember életében nagy idő, a történelemben azonban csupán egy pillanat. Ha meggondoljuk azonban, hogy e viszonylag rövid idő alatt munkánk milyen mértékben teljesedett ki, akkor elmondhatjuk: történelmi jelentőségű ez az évforduló.

Történelmi feladatra vállalkoztunk 25 évvel ezelőtt a szocialista országok hasonló jellegű intézményeinek tanáraival együtt, s e feladat teljesítésének eredménye, hogy ma szerte a világon több tízezer a szocialista országokban végzett szakember dolgozik népe felemelkedésén és boldogulásán orvosként, mérnöként, tanárként, közgazdászként, minisztériumok vezető szakembereként.

Munkánk színvonalának, hatékonyságának növekedésében nagy szerepe volt és van a szocialista országok hasonló intézményeivel való kapcsolatoknak, a hasznos tapasztalatok átvételének, s ezért a baráti országoknak és képviselőiknek itt és most is köszönetünket fejezzük ki. Csak néhány a sok hasznos tapasztalatból: 1962-ben a lipcsei Herder Intézetben tett látogatásunk eredményeként oktatási és nevelési dokumentumokat, jegyzeteket kaptunk. A Szovjetunióban sok tapasztalatot szereztünk a fogadási feltételekkel s az oktatásszervezéssel /pl. fonetika-oktatás/ kapcsolatban, s folyamatosan kapunk ma is a nyelvkönyvek, szaktárgyi jegyzetek eljuttatása révén.

A csehszlovák és lengyel társintézmény tapasztalataiból a tanítási tapasztalatok mellett jól hasznosítottuk a hallgatók bizonyítványai értékelésének tapasztalatait. A szófiai Nasszer Intézettel való állandó gyümölcsöző kapcsolataink példája az oktatási tapasztalatok rendszeres cseréje mellett a kétnyelvű diploma kiadása. S a példákat még sokáig sorolhatnám.

Mindezek eredménye is, hogy a 60-as évek közepén ugrásszerű fejlődés következett be, megnőtt a fogadott hallgatók és a tanárok létszáma, fokozatosan javultak az oktatási személyi és tárgyi feltételei. Így a Nem-

zetközi Előkészítő Intézet – mely a külföldiek oktatásában kulcsszerepet játszik – évről-évre nyelvilag és szakmailag egyre jobban felkészített, a társadalmi környezetünkben egyre otthonosabban mozgó hallgatókat küld az egyetemekre, főiskolákra.

Az oktatás sikerességének fontos előfeltétele a Nemzetközi Előkészítő Intézet és a felsőoktatási intézmények közötti folyamatos információcsere. Ez hozzájárulhat az intézeti tanulmányokról az egyetemi tanulmányokra való áttérés megkönnyítéséhez, hiszen míg a Nemzetközi Előkészítő Intézetben kiscsoportos oktatás folyik, ahol a 10–12 fős kollektívának a tanár a hallgatók nyelvi szintjéhez alkalmazkodva magyaráz, addig az egyetemeken egy nagyobb és a diákoknak még szokatlan kollektívában kell helytállniuk, ahol a 600–700 fő számára tartott előadásokon a tanár aligha tudja figyelembe venni a nyelvi nehézségeket, így az előadásoknak csak bizonyos százalékát értő diák komoly jegyzetelési problémákkal is küzd. E megnövekedett nehézségek legyőzése fokozott erőfeszítést igényel az olykor pszihés problémákkal is küzdő hallgatóktól.

Az egyetemeken folyó nevelőmunkánkban, a munka szervezésében és tervezésében a Nemzetközi Előkészítő Intézet heroikus munkájára építünk, s alapvetően fontosnak tartjuk a külföldi hallgatókkal s problémáikkal való egyéni foglalkozást. A külföldi hallgatókkal egyénenként való foglalkozásban és segítségükben részt vállalnak az egyetem hivatalos szervei és oktatói mellett KISZ-megbízatásként a 12–15 fős tankörök magyar hallgatói és a diákotthoni szobatársak is. A család távollétét enyhíti külföldi diákjaink számára, hogy meghívást kapnak magyar családokhoz /szüretre, disznóölésre, családi ünnepekre, a tanulmányi szünetek idejére/. Részt vesznek a külföldiek az egyetem által szervezett társadalmi munkaakciókban /pl. almaszedés/, a kollégiumok szépítésében, otthonossá tételében, a Forradalmi Ifjúsági Napok programjaiban /kulturális bemutatóval, kiállítások rendezésével, vitákban való részvétellel stb./, a szocialista építést bemutató kirándulásokon. Évről-évre megrendezzük a "Ki tud többet Magyarországról?" című vetélkedőket, melyek azt mutatják, hogy a külföldi ösztöndíjasok széles körű tájékozottságot szereznek a szocialista Magyarországról.

A Budapesti Műszaki Egyetem 7000 hallgatója között minden tizedik külföldi, évente 150 külföldi fejezi be sikeresen tanulmányait. Eddig összesen mintegy 1500 külföldi kapott diplomát a Budapesti Műszaki Egyetemen, ennek fele szocialista, fele fejlődő országbeli. A hallgatók összetételében az elmúlt másfél évtizedben érdekes változás következett be. Az első időben elsősorban a fejlődő országok diákjait fogadtuk, a 60-as évek végétől a 70-es évek elejétől azonban – amellet, hogy a fejlődő országokból érkezett hallgatók száma tovább emelkedett – egyre nagyobb számban fogadjuk a szocialista országok diákjait, aminek eredménye, hogy ma már hallgatóinknak mintegy a fele szocialista országból érkezett. Ezzel a sajátossággal a jövőben jobban kell számolnunk, az egyetemi pártbizottság és a Budapesti Műszaki Egyetem Rektori Tanácsa határozatának megfelelően nevelé-

sükre, a velük való foglalkozásra még nagyobb figyelmet kell szentelnünk. Bár haladás, előrelépés ezen a téren is történt, az elért eredményekkel nem lehetünk maradéktalanul elégedettek. Igen jónak tartjuk, hogy a szocialista országok diákjaira lehet számítani a társadalmi munkaakciók végzésekor, s az új hallgatók segítségével. Jó kezdeményezés, hogy a fejlődő országok diákjaihoz hasonlóan a szocialista országok diákjai is rendeznek kulturális esteket, a hazájukat bemutató előadásokat, filmvetítéseket, hiszen célunk, hogy a nálunk tanuló külföldiek ne csak Magyarországot, hanem a többi szocialista országot is megismerjék.

A Budapesti Műszaki Egyetem és a Nemzetközi Előkészítő Intézet nevelőmunkájának összehangolását segíti, hogy az egyetem Külföldi Hallgatók Nevelési Bizottsága munkájában évek óta és rendszeresen részt vesz a Nemzetközi Előkészítő Intézet képviselője is.

Munkánk sikerességét a jövőben tovább emelheti, ha a végzett hallgatókkal való kapcsolattartást a jövőben szervezetté, rendszeressé tesszük. A végzett hallgatókat a diploma átadásakor ünnepélyesen elbúcsúztatjuk, otthoni címüket összegyűjtjük, a további kapcsolatok azonban többnyire csak szórványosak. Pedig ha munkánk távlatait is látni kívánjuk – s ezt kívánjuk –, akkor e munkát a diploma átadásával nem szabad befejezettnek tekinteni. Ennek a feladatnak az elvégzése és megszervezése még előttünk van. Jelentsen ez a negyedszázados ünnepi alkalom kedvező fordulatot ezen a területen is.

Negyedszázados munkánk, tapasztalataink jó alappal szolgálnak a jövőben. Az elkövetkező évtizedekben igyekezzünk a szocialista országok tapasztalatainak gazdag kincsestárát még jobban hasznosítani.

A következő jubileumi ünnepségen sokan közülünk talán már nem lesznek itt, mint ahogy sokan hiányoznak innen azok közül, akik ezt a munkát elkezdték. Tisztelettel emlékezünk most ezekre az elvtársainkra, kollégáinkra. Biztosak lehetünk azonban abban, hogy az elmúlt években kialakult lelkes kollektíva, amely a külföldiek oktatását és nevelését szívügyének tekinti, a jövőben a korábbiakhoz hasonló vagy még nagyobb sikereket fog elérni.

ИНОСТРАННЫЕ СТУДЕНТЫ В БУДАПЕШТСКОМ ПОЛИТЕХНИЧЕСКОМ  
УНИВЕРСИТЕТЕ

Пирошка Чаки, главный референт Будапештского  
Технического Университета

(резюме)

Доклад даёт краткий отчёт о прошлом обучении иностранных студентов в Венгрии. Автор между прочим подчёркивает важность и необходимость контактов между разными учреждениями, занимающимися обучением иностранных студентов. Далее идёт речь о составе, о социальном положении, о проблемах воспитания и обучения иностранных студентов, обучающихся в БТУ. В заключении автор говорит о будущих задачах этой работы.

AUSLANDSSTUDENTEN AN DER TECHNISCHEN UNIVERSITÄT  
BUDAPEST

Piroska Csáky, Hauptreferentin der Studienabteilung  
an der Technischen Universität Budapest

Resümee

Im Diskussionsbeitrag wird die 25jährige Vergangenheit des Auslandsstudiums in Ungarn dargestellt. Im weiteren wird die Bedeutung der Beziehungen zwischen den ungarischen und den ausländischen Institutionen für Ausländer betont.

Schließlich wird über die Zahl und Lage der Auslandsstudenten an der Budapester Technischen Universität berichtet sowie über die Probleme auf dem Gebiet der Bildung und Erziehung und Aufgaben in der Zukunft eine kurze Zusammenfassung gegeben.



## A VILÁGNÉZETI NEVELÉS KÉRDÉSEI

*HAVAS ÁGNES, vezetőtanár, a Társadalomtudományi Szakcsoport vezetője*

Az internacionalizmusra való nevelés intézetünkben az ideológiai-politikai nevelés egyik legfontosabb területe. Ez az intézet feladataiból, hallgatóinak összetételéből következik.

A külföldi diákok internacionalista nevelése nem könnyű, és természetesen nem egy éves feladat. Intézetünkben csak megkezdhetjük a külföldi diákok internacionalista nevelésének megalapozását. Ennek a munkának a folytatása az egyetemek és a Nemzetközi Diáklklub feladata.

Nevelőmunkánkban tekintetbe kell vennünk a következőket: számos körülmény segíti, könnyíti hallgatóink internacionalista nevelését. Mindezekelőtt az, hogy a hozzánk érkező diákok többsége baloldali politikai nézeteket vall, határozottan a haladás híve, szimpatizál a szocializmussal. Ez igen sok olyan diákról is elmondható, akinek a világnézete ellentétes a miénkkel. Sok diák nemcsak szimpatizál a szocializmussal, hanem viszonylag komoly politikai műveltséggel, marxista tudással is rendelkezik /ez sok "harmadik világból" érkező hallgatónkra is jellemző/.

Az intézetünkben különböző országok, világrészek diákjai tanulnak, laknak együtt. Van nem egy olyan csoportunk, amelyben 8-10 különböző országból jött hallgató tanul együtt jó barátságban, egymás munkáját segítve. A közös munkában a legkülönbözőbb országok diákjai megismerik, megszeretik egymást, megtanulják megbecsülni egymás munkáját, eredményeit, ezen keresztül egymás hazáját. Tehát a személyes tapasztalatok is elősegítik az internacionalizmusra való nevelést.

Kedvezően hat hallgatóink világnézeti-politikai nevelésére – ezen belül az internacionalista nevelésre – a szocialista magyar társadalom ideológiai, politikai légköre is.

Az internacionalista nevelés nemcsak azt jelenti, hogy megmagyarázzuk, mi az internacionalizmus, hanem hogy fellépünk a különböző formákban jelentkező nacionalista nézetek ellen is. Az a célunk, hogy hallgatóink megértsék, magukévá tegyék az internacionalizmus lényegét, hogy világosan lássák, hogy a hazafiság nem ellentéte az internacionalizmusnak, hanem feltételezi azt.

A különböző nacionalista nézetek ellen szívós harcot kell folytatnunk. Ezzel kapcsolatban szem előtt kell tartanunk a következőket: A több, mint 50 országból érkezett hallgatók rendkívül különböző ideológiai-politikai néze-

teket képviselnek, amikor intézetünkben megkezdik a tanulmányaikat. A hallgatók jelentős része nacionalista nézeteket vall. Ugyánakkor tekintetbe kell vennünk, hogy ez a nacionalizmus – főleg a "harmadik világból" érkező diákoknál – általában antiimperialista jellegű, tehát haladó vonásokat is mutat. Ugyanakkor mint nacionalizmus burzsoá jellegű, és könnyen csap-  
hat át reakciós nacionalizmusba.

A nacionalista gondolkodásmód bizonyos elemei – pl. saját nemzetik eredményeinek eltúlzása, saját nemzetik történelmének egyoldalú szemlélete, bizonyos előítéletek más nemzetek fiaival szemben – előfordulnak a szocialista országokból érkező diákoknál is.

Elég gyakran nacionalista töltetű ellenszenvek, jóval ritkábban esetleg rokonszenvek mutatkoznak a különböző nemzetiségek között. /Pl. afrikai és arab diákok, vagy vietnamiak között./ Ezek az ellenszenvek szinte megfoghatatlanok, nem tudatos formában jelentkeznek, hanem ösztönösek, éppen ezért rendkívül nehezen küzdhetők le. Türelmes, tapintatos és nagyon céltudatos munka kell ahhoz, hogy az ilyen ellenszenvet oldódjanak. Fő követelmény, hogy a diákok valóban megismerjék egymást. Esetenként tudatosítani is kell ezeket a problémákat, meg kell mutatni megalapozatlanságukat.

Az afrikai és az ázsiai, helyenként a latin-amerikai diákok egy részénél fokozott érzékenység, bizalmatlanság található Európával, az európaiakkal szemben. Ez bizonyos esetekben zárkózottságban nyilvánul meg. Ennek a bizalmatlanságnak a feloldása szintén hosszú, türelmes munkát kíván. Ezt a bizalmatlanságot, fokozott érzékenységet időnként szinte igazolni látszik az a tény, hogy egyes afrikai, ázsiai diákok rossz tapasztalatokat is szereznek hazánkban, találkoznak a faji előítéletek egyes maradványaival a magyar környezetben is. Pl. üzletekben, éttermekben tegeznek őket, megjegyzéseket tesznek rájuk, főleg ha magyarok társaságban jelennek meg stb.

A hallgatók otthonról hozott nacionalista nézeteit természetesen erősíti az is, ha a magyar környezetben – nem ellenük irányuló – nacionalista jelenségekkel találkoznak, pl. cigányellenességgel, antiszemizmussal, cionizmussal stb.

Megerősítheti az otthonról hozott nemzeti, faji előítéleteket az is, hogy az intézetben a legkülönbözőbb országokból érkező diákok kényszerülnek együttélni. Az eltérő szokások, – pl. étkezési, kulturális, tisztálkodási stb., sokszor apróságok – az élet legelemibb szokásai is ellentétekhez, olyan ellenszenvekhez vezethetnek, amelyek a nacionalista töltésű ellenszenvet erősítik. Pl. egy ízben egy mongol és egy afrikai diák került egy szobába. Amint hidegre fordult az idő, megállás nélkül vitatkoztak azon, hogy kinyissák-e az ablakot a szobájukban, vagy sem. Az ilyen viták a személyi ellenszenveken is túlmutató helytelen általánosításokhoz, nemzeti, faji előítéletekhez vezethetnek. Az ilyen esetekben nagy tapintatra, sok tapasztalatra van szükség, hogy a konfliktushelyzeteket elkerüljük, vagy ha már konfliktusra került sor, a lehető leggyorsabban feloldjuk.

Időnként a nemzetközi életben jelentkező konfliktusok, politikai problémák lobbantják lánggra a nacionalista szenvedélyeket. Pl. néhány éve a kurd és a többi iraki diák között, vagy közelmúltban a libanoni és szíriai diákok, az etióp és a somáliai diákok között jelentkeztek problémák a világpolitikai helyzet tükröződéseként.

A Nemzetközi Előkészítő Intézetben problémaként jelentkezik, hogy az elméleti kérdések megmagyarázását, megvitatását megnehezíti az, hogy a hallgatók nyelvi szintje még nagyon alacsony. Tehát az elvi kérdéseket a lehető legegyszerűbb nyelven kell megmagyarázni, lehetőleg úgy, hogy a nyelvi egyszerűsítés ne primitivizálja a mondanivaló tartalmát. Ez sajnos nem mindig sikerül teljes mértékben.

Míndezen a tényezők azt mutatják, hogy az internacionalizmusra való nevelésben sok nehézséggel kell megbirkóznunk.

Az ideológiai-politikai nevelés terén eredményeket csak úgy érhetünk el, ha az intézet minden tanára – szakterületétől függetlenül – feladatának tartja a hallgatók világnézeti, politikai nevelését /ezen belül internacionalista nevelését/, s e munkához maga is kellő elméleti, politikai felkészültséggel rendelkezik. Természetesen szükséges a nevelés legmegfelelőbb kereteinek, módszereinek kialakítása és állandó fejlesztése is. Az internacionalizmusra való nevelés véleményem szerinti kettős feladatot jelent nálunk: Egyrészt elméletileg kell megértetni diákjainkkal a proletár internacionalizmus lényegét, másrészt az intézeti gyakorlatban, az együttes tanulásban, munkában, a diákokonokban kell a mindennapi életben megvalósítani az internacionalizmus eszméit.

Az internacionalizmust elméletileg részben a tananyagokban, az órákon, részben az órán kívüli foglalkozásokon kell megmagyaráznunk hallgatóinknak. Az oktatási folyamatban főleg a magyar nyelvi órák, a "Magyarország" című tantárgy és a társadalomtudományi tantárgyak /történelem, irodalom, politikai gazdaságtan/ nyújtanak lehetőséget az internacionalizmus elvi magyarázatára, megvitatására, az órán kívüli foglalkozások közül pedig a szekciókeretben idegen nyelven tartott előadások.

Az internacionalista nevelés megvalósításával az oktatási folyamatban a továbbiakban nem foglalkozom, tekintve hogy az oktatási kérdésekkel két külön ülés foglalkozik.

A gyakorlati életben megnyílvánuló internacionalizmusra tulajdonképpen az intézeti oktatás, a munka, az élet minden mozzanata nevelhet és kell, hogy neveljen. Különösen nagy szerepe van ebből a szempontból a diákokotthoni nevelésnek, a különböző kulturális megmozdulásoknak, a kirándulásoknak, szolidaritási rendezvényeknek stb.

Szeretnék külön kitérni a pedagógus egyéniségének a szerepére az internacionalista nevelésben.

Minden nevelőmunkában döntő szerepe van a pedagógusnak. Csak olyan tanár tudja meggyőzni diákjait eszméi helyességéről, aki jól felkészült, s akit emberi tulajdonságai is vonzóvá tesznek, tehát akit tisztelnek és szeretnek a diákjai. Ez a mi intézetünkben fokozottan így van. Magyar-

országra érkező, magyarul még nem, vagy alig tudó diákok számára az első hónapokban a tanáraik jelentik szinte az egyetlen támaszt, ők képviselik a szemükben Magyarországot, a szocialista társadalmat. Ha a tanár az első hónapokban emberi magatartásával, segítőkészségével, türelmével kivívja hallgatói rokonszenvét, úgy már félig nyert ügye van az elvi vitákban is. Ellenkező esetben, ha a diákok a tanárukat – pl. türelmetlensége miatt – ellenszenvesnek tartják, úgy gyakran a legjobb érvek, legvilágosabb elvi magyarázatok is hatástalanul peregnek le róluk.

A tanárnak olyan csoportokban, amelyekben különböző nemzetiségű diákok vannak, fokozottan kell ügyelnie arra, hogy diákjai tudják, érezzék, hogy tanáruk számára minden diák – nemzetiségétől függetlenül – egyenlő, egyformán kedves. Előfordul, hogy egy-egy diák gyengébb előképzettsége, vagy képessége miatt rossz jegyet kapva a tanárt nemzetiségi, vagy faji előítéllettel vádolja, ezzel igyekszik indokolni sikertelenségét. Az ilyen vádaskodások általában hamar elszigetelődnek, ha a tanár magatartása megfelelő. Ha azonban a tanár nem fordít fokozott figyelmet az esetleg jelentkező nemzeti érzékenységekre – főleg a gyengébb eredményt elérő hallgatóknál – a tanulmányi problémák fokozhatják a hallgatók körében jelentkező bizalmatlanságot.

Politikai vitákban mindig a legnagyobb türelemre van szükség még akkor is, vagy talán főleg akkor, ha a diák türelmetlen nacionalista nézeteket képvisel. Érvelni kell olyan esetekben is, amelyek a mi számunkra evidensnek, vitathatatlanak tűnnek, mert a hallgató számára nem azok, például; hogy nálunk szocialista tulajdon van és nem államkapitalizmus, hogy a Szovjetunió és más szocialista országok támogatják az elnyomott népek felszabadító mozgalmait, hogy nem lehet valaki a szocializmus híve, ha szovjetellenes stb. Az ilyen kérdésekben is részletesen kell érvelni, indokolni.

Külön problémát jelent, hogy egyes csoportokban hiányzik a politikai érdeklődés. Ilyenkor a legnehezebb a tanár helyzete, mert neki kell felkelteni a diákok érdeklődését. Ezt először általában csak közvetett és nem közvetlen politizálással tudja elérni.

Az internacionalizmusra való nevelés nem könnyű feladatában a tanár nincs egyedül. Nagy segítséget kaphat a politikailag képzett, internacionalista szellemű diákoktól, gyakran nemcsak azoktól, akik intézetünkben tanulnak, hanem azoktól is, akik már a különböző egyetemeken folytatják a tanulmányaikat. Egyes esetekben különösen nehéz, problematikus vitákban, konfliktusokban szinte csak az ő segítségükkel tudjuk megoldani a kérdéseket. Az ő segítségük mutatja egyben azt is, hogy nevelőmunkánkban érünk el eredményeket. Gyakran olyan diákok segítenek nekünk a vitákban, akikkel néhány hónapja, éve mi vitatkoztunk, akiket nekünk sikerült meggyőznünk.

## О ВОПРОСЕ ВОСПИТАНИЯ ИНТЕРНАЦИОНАЛИЗМУ В МЕЖДУНАРОДНОМ ПОДГОТОВИТЕЛЬНОМ ИНСТИТУТЕ

Агнеш Хаваш, старший преподаватель Международного  
подготовительного института, заведующая  
спецгруппой общественных наук

(резюме)

В нашем институте воспитание интернационализма представляет собой одну из наиболее важных областей политико-идеологического воспитания.

Наша задача в воспитании студентов к интернационализму является двусторонней:

- с одной стороны, мы должны пояснить теоретическую суть пролетарского интернационализма;
- с другой стороны, мы должны осуществлять принцип пролетарского интернационализма в нашей ежедневной практической деятельности.

Воспитание к интернационализму неразделимо связано с борьбой против националистических взглядов и предрассудков. Мы должны содействовать факторам, способствующим интернациональному воспитанию, в то же время, нам не следует забывать о факторах, препятствующих интернационализму, и должны неустанно бороться против них.

В деле воспитания интернационализма - как и во всякой педагогической деятельности личность учителя играет решающую роль.

## EINIGE PROBLEME BEI DER ERZIEHUNG ZUM PROLETARISCHEN INTERNATIONALISMUS IM INTERNATIONALEN VORBEREITUNGSINSTITUT

Agnes Havas, Dozent, Leiter der Sektion  
für Gesellschaftswissenschaften am  
Internationalen Vorbereitungsinstitut, Budapest

Resümee

Die Erziehung zum proletarischen Internationalismus ist eine der wichtigsten Aufgaben bei der ideologisch-politischen Persönlichkeitsbildung im unseren Institut. Diese wird durch zwei Aufgaben gekennzeichnet:

- erstens geht es darum, die Prinzipien des proletarischen Internationalismus theoretisch zu erklären,
- zweitens besteht unser Hauptanliegen darin, diese Prinzipien in unserem Alltag praktisch zu verwirklichen.

Die Erziehung zum proletarischen Internationalismus kann nicht vom Kampf gegen Vorurteile und nationalistische Ideen getrennt werden. Wir müssen mit dem Einfluß der ideologisch negativ wirkenden Faktoren rechnen, sie aber erfolgreich bekämpfen.

In der Erziehung zum proletarischen Internationalismus spielt - wie bei jeder pädagogischen Tätigkeit - die Persönlichkeit des Lehrers eine entscheidende Rolle.

## A KÖZÖSSÉGI NEVELÉS KÉRDÉSEI ÉS FELADATAI

*DR. JURÁNYI ISTVÁN, intézeti tanár, a Budaörsi úti  
Diákotthon igazgatója*

Hallgatóink különböző országokból érkeznek különböző világnézeti és emberi beállítottsággal. Ez nagyon bonyolult és összetett problémát jelent számunkra. A Nemzetközi Előkészítő Intézetben eltöltött 8-10 hónap után egy sokkal homogénebb közösségbe, a magyar egyetemi és főiskolai hallgatók közösségébe kell beilleszkedniük. Ebben az új közösségben mások az együttélés feltételei, szabályai, mint a Nemzetközi Előkészítő Intézetben. Ezt azért kell hangsúlyoznom, mert amikor a közösségi nevelés lehetőségeit, feladatait és eszközeit vizsgáljuk, akkor mindig ezt a célt kell szem előtt tartanunk. Csak az a hallgató tudja törés nélkül folytatni tanulmányait a felsőfokú intézetekben, aki ilyen irányú felkészítésben részesült.

A közösségi nevelés két vonalon folyik intézetünkben, egyrészt az oktatómunkával szoros kapcsolatban a tanulócsoportokban, másrészt a diákotthonokban. Mindkét területnek megvannak a maga sajátos lehetőségei és feladatai. Az utóbbiról szeretnék mondani néhány gondolatot.

A diákotthonokba érkező 50-60 ország hallgatói sokoldalú, szinte megoldhatatlan feladatot rónak a diákotthon dolgozóira. Ez a munka a diákotthonokban a nevelőtanároktól a takarítónőig mindenkét egyaránt érint. Az elsődleges cél az akklimatizáció elősegítése, hallgatóinknak a magyar életmódhoz szoktatása egy bizonyos zárt közösségen belül. A másik feladatunk, hogy a diákotthonokban olyan légkört és körülményeket teremtsünk, amelyben otthonosan érzik magukat a hallgatók, és nyugodtan tudnak tanulni, pihenni és szórakozni. Mindezt úgy kell végeznünk, hogy sohase érezze önérzetében megsértve magát a hallgató. Így valósulhat meg diákotthonainkban a népek közötti internacionalizmus gondolata.

Milyen lehetőségeink vannak ehhez?

1. A szoktatás egymás megbecsülésére, egymás iránti tiszteletadásra, a közösségi élet legelemibb feltételeinek tudatos vállalására /tisztaság, rend, fegyelem betartása, a mások érdekének szem előtt tartása/. Ebben a nevelési munkában nagyon fontos a személyes példamutatás. Türelmünkkel és következetes törődésünkkel elérjük, hogy a hallgatók többségében feloldódik a zárkózottság, és sikerül megnyernünk bizalmukat. Erre azért van szükségünk, mert később a hallgatók bizalmának a megnyerése biztosítja a politikai nevelés zavartalanságát.

2. A következetesség elve: a hallgatók már az első napokban megkapják a Házirendet saját nyelvükön, vagy közvetítő nyelven. Ez a közösségi együttélés egyik alapvető normája. A hallgatókban tudatosítanunk kell, hogy ebből a közösség érdekében nem engedhetünk semmit. Néhány hét múlva kiderül, hogy kik azok a hallgatók, akik egyéni önző érdekből nem tartják be a házirendet, sőt sértődékenységet, idegességet, betegségekre való hivatkozást stb. is latba vetnek, hogy kivonják magukat a házirend szabályai alól. Mindezt a közösség rovására teszik. Ha feladjuk elveinket, és egyéni kívánságait segítjük megvalósulni, akkor elsősorban a hallgatók ellen vétünk, akiknek néhány hónap múlva egy magyar egyetemi kollégiumban kell élniük és elkezdni egyetemi tanulmányaikat.

Ebben a nem könnyű munkában nagyon körültekintőnek kell lennünk, és állandóan figyelemmel kell kísérnünk minden hallgató életproblémáját, társaihoz való viszonyát. Így ismerhetjük meg világnézeti és politikai fel fogásukat is, amelynek ismerete elengedhetetlen politikai nevelőmunkánk végzéséhez.

Szólnom kell még az önkormányzati szerv, a diáktanács munkájáról. Ez az önkormányzati szervünk, amelyet az 1970/71-es tanévben hívtak életre, nem nőtt még fel hivatása magaslatára. Sok jó próbálkozása, kezdeményezése és segítőkész tevékenysége mellett még sokkal több és felelősségteljesebb munkát kellene végeznie. Most folyik a diáktanács szervezeti szabályzatának a kidolgozása, amely segíteni fog abban, hogy a diáktanács valóban önkormányzati szervvé váljon.

A lehetőségeket mindig a sokoldalú munkánk szabja meg. Nem sablonizálhatunk. Tudjuk, hogy amit ma elmulasztottunk, később már nem tehetjük jóvá. Ezért állandóan figyelemmel kísérjük a közösségi élet alakulását, változásait egy olyan sajátos intézetben, ahol a sok országból érkező hallgatókat olyan emberekké kell formálnunk, akik az egyetemi vagy főiskolai új közösségben és a munkában becsületesen helytállnak majd.



ВОЗМОЖНОСТИ И ЗАДАЧИ КОЛЛЕКТИВНОГО ВОСПИТАНИЯ  
СТУДЕНТОВ В НАШЕМ ИНСТИТУТЕ

д-р Иштван Юраньи, преподаватель, директор общежития  
на улице Будаорши Международного подготовительного  
института

(резюме)

Главная область воспитания студентов в коллективе и для коллектива -- это общежитие. Приятный внешний облик и хорошая атмосфера в общежитии являются важными факторами акклиматизации студентов. Личный пример преподавателей, их последовательность, единства подхода к воспитательным проблемам, а в то же время индивидуальный подход к каждому студенту, четко определённые требования к студентам и использование их активности -- всё это служит для осуществления общих воспитательных целей. В выступлении подробно анализируются выше указанные факторы воспитательной работы.

DIE MÖGLICHKEITEN UND AUFGABEN DER ERZIEHUNG DES  
KOLLEKTIVS IN STUDENTENHEIMEN DES INSTITUTS

Dr. István Jurányi, Oberassistent,  
Direktor des Studentenheimes im  
Internationalen Vorbereitungsinstitut, Budapest

Resümee

Das Studentenheim ist einer der wichtigsten Faktoren innerhalb der Erziehung des Kollektivs und der Sicherung des Anpassungsprozesses.

Die heimische Atmosphäre des Heimes und die sozialhygienischen Bedingungen sind außerordentlich bedeutende Momente bei der Anpassung der Studenten.

Das vorbildliche Verhalten des Lehrers, die Einheit des Erzieherkollektivs, die Aufstellung der gemeinsamen Anforderungen, die persönliche Behandlung und die Selbstverwaltung der Studenten dienen alle der Verwirklichung unserer erzieherischen Zielstellungen.

Das Korreferat analysiert ausführlich die oben genannten Faktoren der Erziehung.

## A TANÓRÁN FOLYÓ ÉS A TANÓRÁN KÍVÜLI NEVELÉS EGYSÉGÉNEK NÉHÁNY KÉRDÉSE

*GIAY BÉLA, intézeti tanár, a Nándorfehérvári úti  
Diákotthon igazgatója*

Az előkészítésre fordítható idő, a speciális oktatásszervezési feltételek, a hallgatók heterogenitása és a magyar nyelv ismeretének hiánya, továbbá még egy sor jól ismert körülmény szorosan meghatározza az oktató-nevelő munka lehetőségeit és módszereit intézetünkben.

Az itt folyó oktatás egy sajátos értelemben vett stúdium generále, amelyben a nyelvi jelleg a döntő tényező. A nevelés területén pedig a hallgatók akklimatizációja és a magyar viszonyokhoz való adaptálódásának elősegítésében végzett munka a meghatározó. Ez a tevékenység egyrészt magában foglalja az értelmi, érzelmi, akarati, erkölcsi, politikai, esztétikai és a testi nevelés elemeit, vagyis komplex munka, másrészt azonban a hallgatók itt tartózkodásának céljához viszonyítva részfeladatot jelent. A hallgatók tanórán folyó és tanórán kívüli nevelésének szintézisét az egyéges, nevelési célok, feltételek és a nevelési alkalmak rendszere biztosítja. A nevelőmunka keretei adottak, rövid távon nem változtathatók, tartalommal való kitöltésük azonban számos problémát vet fel.

A Nemzetközi Előkészítő Intézetben folyó nevelőmunkában fontos szerepe van a szocialista pedagógia azon alaptételének, amely szerint a nevelés a nevelők által támasztott követelményrendszerrel és a tanulók cselekvésének, tevékenységének mozgósításával kezdődik. A nevelés alapja nem a tudat, hanem a tapasztalás, a tevékenység. A cselekvésközpontú nevelés megvalósításában nagy jelentősége van a személyiség megismerésének. A hallgatóink személyiségének megismerésére – különösen az oktatás első szakaszában – korlátozott lehetőségeink vannak. Elég csak arra utalni, hogy sokszor az elemi kommunikáció is milyen akadályokba ütközik a nyelvi problémák miatt. Jelzéseket kapunk, amelyek sok esetben többféleképpen értelmezhetők. A személyiség pszichikus szerkezetének megismerése azért fontos, mert ez teszi világossá és egyértelművé, hogy milyen folyamatokat kell aktivizálni, és milyen képességeket kell egy adott hallgatónál fejleszteni. Kellő információ hiányában fennáll az uniformizálás veszélye, amely a nevelési folyamatban nem az egyénnel, hanem "az arab" vagy "az afrikai" hallgató sematikus modelljével számol, és ez szükségszerűen sztereotip megoldásokhoz vezet. A cselekvés, a tevékenység nemcsak az oktatásra, hanem a szabadidő felhasználására is vonatkozik, vagyis a hallgató egész napját átfogja. A fentiekből következően a nevelési folyamatban fokozott jelentősége van annak, hogy mikorra sikerül a magyar nyelvet a tényleges

kommunikáció eszközévé tennünk. A tapasztalatok szerint a hallgatók többségénél ez nagyjából az első félév végefelé következik be, amikor már véleményüket, elképzeléseiket többé-kevésbé adekvát módon magyarul is képesek megfogalmazni. Addig azonban nagy szerepe van a nyelvi szekciókban folyó nevelésnek, ahol anyanyelven, vagy közvetítő nyelv felhasználásával konkrét formában is megfogalmazódik a követelményrendszer, megtörténik a legszükségesebb információk átadása, a kollektív programok pedig erősítik a hallgatók közötti kohéziós folyamatokat. A követelményrendszer érvényesülésének erejét ugyanakkor csökkenti, hogy intézetünkben az az élő hagyománnyá váló belső rend normáit sok esetben azok a hallgatók, "a másodévesek" közvetítik, akik maguk sem tudtak eleget tenni a velük szemben támasztott követelményeknek, és ezért kellett évet ismételniük. Ebben a vonatkozásban tehát a "hiányzó felsőbb évfolyam" szintén munkánk meghatározó sajátosságai közé tartozik.

A cselekvés, a követelményrendszer elfogadása, a belső aktivitásból fakadó együttműködés kialakításának fő mozgatórugói az érzelmileg kísért motívumok. A nyelvoktatásban meglévő nevelési lehetőségek kihasználását korlátozza például az, hogy nyelvoktatásunk struktúrája lényegében uniformizált, nyelvkönyveink szituációi és szereplői érzelmileg kevésbé motiváltak, illetve sematikusak, s ez magától értetődően gátja az identifikáció kialakulásának. Ezt a feszültséget többek között úgy is csökkenteni lehetne, ha megnövekedne a szituatív nyelvoktatás szerepe, s a nyelvtanulásban nagyobb jelentősége lenne a közvetítő nyelvi rendszernek, valamint az iskolán kívüli szervezett akcióknak, ami egyúttal a beszélt nyelvi normák befogadását is meggyorsítaná.

Nevelőmunkánk a hallgatók személyiségében tartalmi és strukturális változásokat, tökéletesedést akar előidézni. A tartalmi gazdagodás ismeret- és tudásszerzést jelent elsősorban. A strukturális fejlesztés a képességek kibontakozását, a továbbfejlődést segíti. Ebben a folyamatban nagy jelentősége van a társadalmi hatásoknak és viszonyulásoknak. A társadalom egészéhez, a nevelési célokhoz és eszményekhez, a nevelőkhöz, a környező világhoz, más hallgatói közösségekhez és hallgatókhoz, önmagukhoz, a tanuláshoz, a munkához, a kultúrához való viszonyulásuk sajátos személyiségjegyekké, tulajdonságokká válnak.

Az objektív társadalmi folyamatok szubjektívizálódnak, sajátos egyedi rendszerben jelentkeznek. A társadalmi és környezeti hatások szerepének feltárása és elemzése szintén az elvégzendő feladataink közé sorolható. Hallgatóink társas kapcsolatainak kialakításában az intézeti belső rendezvényeken kívül fontos helyet foglalnak el a patronáló intézményekkel, illetve szervezetekkel fenntartott kapcsolatok. Ezek a kapcsolatok személyes jellegűknél fogva oldják a hallgatókban a "külföldi" komplexum görcseit, s egyúttal közvetítik a magyar társadalmi élet, szokások és hagyományok jellemző vonásait is.

Az intézetben folyó nevelőmunka egysége szempontjából nagy szerepe van annak, hogy a hallgatók egyazon épületben tanulnak és laknak. Az in-

tézet épületei a hallgatók egérsznapi tevékenységének fő színterét jelentik. Az oktatás és nevelés cselekvésformái csak időben válnak el egymástól, s ez a referátumban jelzett egyéb körülményekkel együtt megteremti az iskolaotthonos nevelési rendszer kialakításának feltételeit. Az iskolaotthonos rendszerrel, ezzel a pedagógiai gyakorlatunkban meglevő potenciális lehetőséggel többnyire csak a spontán tudomásulvétel és nem a tudatos felhasználás szintjén számolunk. Ez azt jelenti, hogy nem alakult ki még pedagógiai koncepció elemzésére és felhasználására. A fenti helyzet ugyanis többet jelent, mint azt, hogy a két fő tevékenységi forma egy szervezeti egységben, egymás mellett funkcionál. A pedagógiai munka más minőségét jelenti, ami egyúttal iskola- és oktatásszervezési következtetések levonását is igényli. A hallgatók nevelése szempontjából lényeges dolog, hogy helyben biztosítsuk a legfontosabb cselekvésformák gyakorlásának lehetőségét. Ernek eszközei mindenekelőtt a könyvtár, a tanulószobák, a klub, a stúdió, a játékszoba, kondíciószoza, fotó- és barkácsműhely lehetnek. A filmvetítések és a televíziónézés pedig az oktatás és nevelés további kiemíthetetlen lehetőségeit kínálják.

Az erkölcsi-politikai, de az érzelmi nevelés lehetőségeit is kítágítja a "Magyarország" című országismereti tantárgy oktatásának bevezetése intézetünkben. Az országismeret oktatásának jelentőségét elsősorban az adja, hogy remélhetőleg elmélyíti a hallgatók ismereteit, és megszünteti az esetlegességet a Magyarországról szóló ismeretek megszerzésében, és mint az első általánosan oktatott társadalomtudományi tárgy, világnézeti formálást tesz lehetővé, társadalmi-politikai szakszókincsének elsajátítása pedig a nyelvtanulás lehetőségeit is kítágítja. A kirándulások, üzemlátogatások, múzeumlátogatások, politikai gyűlések és találkozóok eseményei és élményei a "Magyarország" című tárgy oktatásánál felhasználhatók, azzal szerves egységet alkothatnak.

A fentiekben a hallgatók tanórán folyó és tanórán kívüli nevelésének néhány kérdését elemeztük. A nevelés egységének magasabb szintre való emelését a mindennapi pedagógiai gyakorlat, a folytonosan növekvő igények támasztják velünk szemben. A fejlődés lehetőségei elsősorban a globális akklimatizációs folyamat szakaszainak feltárásában és elemzésében, a személyiségfejlesztési módszerek hatékonyabbá válásában, az érzelmi motívációk növelésében és az iskolaotthonos rendszer módszertani eszközeinek kiaknázásában találhatók meg.

ПРОБЛЕМЫ ЕДИНСТВА ВОСПИТАНИЯ ИНОСТРАННЫХ СТУДЕНТОВ  
В МПИ В ХОДЕ И ВНЕ УРОКОВ

Бела Гиай, преподаватель института, директор общежития МПИ  
(резюме)

Анализируя проблемы воспитания студентов в ходе и вне уроков, автор считает, что главным методическим ресурсом этой работы в Международном Подготовительном Институте являются: развитие эффективности методов ознакомления и оформления личности студентов, использование возможностей системы воспитания в формах школы-интерната, стремление к воспитанию в центре действия студентов и введение обучения страноведения.

EINIGE FRAGEN DER EINHEIT DER ERZIEHUNG IM  
UNTERRICHT UND AUßER DEM UNTERRICHT

Béla Giay, Oberassistent, Direktor des Studentenheimes  
im Internationalen Vorbereitungsinstitut, Budapest

Resümme

Der Verfasser analysiert die Fragen der Einheit der Erziehungsarbeit im Unterricht und außer dem Unterricht sowie die Möglichkeiten zur Hebung des Niveaus in der Erziehung. Meiner Meinung nach sind auf diesem Gebiet im Internationalen Vorbereitungsinstitut zu Budapest in der Erziehung zur Aktivität, in der Hebung der Effektivität der Methoden für die Persönlichkeitsentwicklung und in der Ausnutzung der Erziehungsmöglichkeiten im Unterricht "Landeskunde" noch Reserven zu finden.

# A NYELVI SZEKCIÓK ÉS A KÖZVETÍTŐ NYELV SZEREPE A HALLGATÓK BEILLESZKEDÉSÉNEK BIZTOSÍTÁSÁBAN

*HIDVÉGI IMRE, intézeti vezetőtanár ...*  
*PONGRÁCZ FERENC, intézeti tanár*

A Nemzetközi Előkészítő Intézet hallgatói Földünk számos országából érkeznek. A hallgatókkal való szóbeli érintkezést a tanév első hónapjaiban a nyelvi szekciók biztosítják, s így alapvetően fontos nevelési feladatot teljesítenek. Ez nem jelenti azt, hogy ahány nemzetiség, annyi nyelv szekció van, de arra törekszünk, hogy a legmegfelelőbb nyelvi szekcióba soroljuk a diákokat. Az elmúlt tanévben angol, arab, bolgár, francia, koreai, lengyel, mongol, orosz és spanyol szekció működött.

A nyelvi szekciók száma és feladatköre évről-évre bővül. Ez érthető, mert mind a tanárok, mind a diákok egyre inkább felismerik a benne rejlő lehetőségeket. Minél jobban működnek a nyelvi szekciók, annál kevesebb megoldhatatlan probléma hárul a csoportvezető tanárokra, illetve a Tanulmányi Csoportra.

A szekciók elsődleges feladata, hogy a diákokat anyanyelvi kötődésük alapján szervezetbe tömörítse már a kezdet-kezdetén, s hogy ez a szervezet megadja számukra a szükséges támogatást problémáik megoldásához, és informálja őket a diákothtonról, annak rendjéről, a tanulmányi rendről, a követelményekről és egyéb más, a hallgatókat érintő problémákról. A szekció még inkább lehetőséget biztosít Magyarország társadalmi rendjének alaposabb megismeréséhez. Ez a keret alkalmas kulturális programok, baráti találkozók, kirándulások lebonyolítására is. Alkalmat ad a hallgatóknak magyar fiatalokkal való megismerkedésre, s ezzel felgyorsítja a magyar nyelv elsajátításának a folyamatát, valamint előmozdítja az internacionalista magatartás kialakítását is. Az egyes programok megszervezésében maguk a hallgatók is tevékenyen részt vesznek, így a közösségi emberré válás útját is egyengeti a szekció.

Példaként említendő az angol nyelvi szekció tavalyi programja:

1. Vasárnap délelőtti séták a Gellérthegyen és a Várban
2. Tájékoztató jellegű előadás, illetve beszélgetés a diákothtonok rendjéről, egészségügyi problémákról, az Intézet tanulmányi rendjéről stb.
3. Két információs előadás
  - a) Magyarország földrajzáról és történelméről
  - b) Magyarország gazdasági szerkezetéről és politikájáról

4. Két alkalommal autóbuszos városnézés
5. Múzeumlátogatás: Budapest Helytörténeti Múzeum, Nemzeti Galéria
6. Több alkalommal részvétel a Fáklya Klub angol nyelvű klubjának az összejövetelein, ahol magyar fiatalokkal ismerkedtek meg
7. Közös klubdelután szervezése a Kőbányai Textilfonó tanulóival és fiatal munkásaival.

A felsorolt és hozzájuk hasonló programok jelentős szerepet játszanak abban a folyamatban, amelynek célja a hallgatók beilleszkedésének, társadalmi akklimatizációjának a meggyorsítása. Az első 3-4 hónap eltelte után a nyelvi szekciók fokozatosan átadják a helyüket azoknak a közösségeknek, amelyekben a kommunikáció már a célnyelven, vagyis magyarul folyik. A nyelvi szekciók létjogosultságát és fontosságát nyomatékosá teszi az a tény is, hogy megérkezésüket követő időben diákjaink különösen fogékonyak az őket érő hatásokra.

#### РОЛЬ ЯЗЫКОВЫХ СЕКЦИЙ И ЯЗЫКА-ПОСРЕДНИКА В АКЛИМАТИЗАЦИИ СТУДЕНТОВ

Имре Хидвеги, старший преподаватель – Ференц Понграц,  
преподаватель института  
(резюме)

Средством языкового общения со студентами в первое время обучения является т.н. языковая секция, поэтому она выполняет исключительно важную роль в воспитании.

Языковые секции, работающие в Институте, имеют различные особенности и выполняют многообразную функцию: так напр. доведение до студентов актуальной информации (об окружающей общественной среде, о нашем общественном строе, об актуальных политических событиях и о других темах, интересующихся студентов); организация различных дружеских встреч (в рамках секций и вне её); помощь в разрешении индивидуальных проблем студентов.

DIE ROLLE DER SPRACHSEKTIONEN UND MITTLERSPRACHEN  
BEIM EINLEBEN DER AUSLÄNDISCHEN STUDENTEN  
IN DER UNGARISCHEN VOLKSREPUBLIK UND IM  
INTERNATIONALEN VORBEREITUNGSINSTITUT

Imre Hidvégi Dozent, Ferenc Pongrácz Oberassistent  
am Internationalen Vorbereitungsinstitut, Budapest

Resümee

Die Kommunikation mit den Studenten wird am Anfang des Studienjahres in den Sprachsektionen realisiert. Damit leisten wir einen wichtigen Beitrag zur Erfüllung unserer erzieherischen Pläne.

Die Sprachsektionen haben einen spezifischen Charakter und ein vielfältiges Aufgabengebiet; sie geben die ersten Informationen über unsere Umgebung, die Anforderungen der Universitäten, unsere gesellschaftliche Ordnung, aktuelle politische Fragen und über andere Themen, die die Studenten interessieren.

Weitere Aufgaben sind die Herausbildung freundschaftlicher Beziehungen innerhalb der Sektionen und mit ungarischen Jugendlichen. Die Sprachsektionen helfen auch die persönlichen Probleme der Studenten zu lösen.

Der Korreferat spricht noch vom Programm das englischen und französischen Sektionen im Studienjahr 1976/77.



# A TESTNEVELÉS SZEREPE AZ AKKLIMATIZÁCIÓBAN ÉS A SZEMÉLYISÉG FEJLŐDÉSÉBEN

*SZÁMELY ZOLTÁN, testnevelő tanár*

Különböző földrészek, tájak, nemzetek küldik hozzánk egyetemi tanulmányok elvégzésére fiaikat és lányukat. Jönnek hozzánk a környező országok tanulói, de jönnek több ezer kilométer távolságból, teljesen más éghajlatú és szokásaikban eltérő környezetből is.

Hallgatóink szellemi és fizikai nevelésénél, oktatásánál feltétlenül figyelembe kell venni az otthoni környezetet, éghajlati viszonyokat, szokásokat, a testkultúra fokát, az ottani emberi ideált, táplálkozást stb. Figyelembe kell venni azokat a biológiai, meteorológiai és társadalmi tényezőket, melyek közül hozzánk kerülnek.

A sportorvosi kutatások eredményeinek alapján ismert, hogy ezen tényezők bármelyikének megváltozása a szervezet biológiai egyensúlyának megbomlásához, ezen keresztül a szellemi és fizikai teljesítő képesség csökkentéséhez vezet.

A sportolók akklimatizálódását, a megváltozott környezethez való alkalmazkodás fokát a versenyzőknél a sportegészségtan vizsgálja. Megállapították, hogy a megváltozott környezetben a versenyzők kivétel nélkül a letörés állapotába kerültek, vagyis teljesítményük csökkent /pl. a magyar sportolók Dél-Amerikában, vagy magaslati helyeken/. Az erőnlét visszaszerzésének ideje az egyén edzettségi fokától, idegrendszeri érzékenységtől, alkalmazkodó képességétől, a versenyző akaratától függött. Volt versenyző, aki hamarabb és teljesen alkalmazkodott, volt, aki nem tudta elérni az itthoni teljesítményét, attól messze lemaradt. A versenyzők közül senki sem tudott az itthoninál jobb, kiválóbb eredményt nyújtani. Más nemzetek versenyzői, akiknél az akklimatizálódás jobban sikerült, mert korábban érkeztek, vagy jobb pszichológiai felkészítést kaptak, kiváló eredményeket értek el, elsősorban sprint- és ugrószámokban.

A sportolókéhoz hasonlóan a hozzánk került hallgatónak is csökken a teljesítő képességük a kezdeti időszakban. Ez fáradékonyságban, a mozgásvágy, illetve a fizikai megterhelés igényének csökkenésében mutatkozik meg. Természetesen ezek a tényezők negatív irányban befolyásolják a szellemi teljesítő képességet is. A letörés állapota függ a biológiai ritmus megváltozásának mértékétől.

Az intézetünkben folyó sportfoglalkozások fő célja a testi nevelésen túl az akklimatizáció megkönnyítése is. Éppen ezért a testnevelési anyag megválasztásánál arra kell törekedni, hogy az egyébként is csökkent szel-

lemi teljesítő képességet ne csökkentse /pl. ne okozzon túlfáradást/, hanem mint aktív pihenés, azt serkentse.

A mozgásanyag összeállításánál, illetőleg a testnevelési foglalkozások levezetésénél a kezdeti időszakban nem szabad magasabb fizikai teljesítmény elérésére törekedni, technikailag bonyolult mozgás-sorozatok megtanulását erőltetni.

Hét éves intézeti működésem alatt megfigyeléseket végeztem a Testnevelési Főiskolára készülő hallgatókon.

A megfigyeléseim során a hallgatók egyik csoportját a megérkezés pillanatától – a Testnevelési Főiskola felvételi anyagának követelményei alapján – rendszeres edzésterv szerint új mozgásanyag megtanításával terheltem. A másik csoportnál a megérkezéstől számított egy hónapig – többnyire sok mozgással járó ismert játékokból – mindig az adott foglalkozás időpontjában jelentkezett igény szerint állítottam össze a megterhelést.

Egy évig figyelemmel kísérve mindkét csoport fejlődését azt láttam, hogy az első csoport hallgatói az új mozgásanyagot nehezebben tanulták meg, náluk erősebben mutatkoztak meg a letörés jelei, és a periódusa tovább is tartott. Ezzel szemben a második csoport hallgatói teljesítményének a fejlődése folyamatos volt, és a letörés állapota alig, illetve egyáltalán nem jelentkezett.

A nem Testnevelési Főiskolára készülő hallgatóknak heti egy óra kötelező testnevelésük van. A heti egy óra nem elegendő egy 18–30 év körüli fiatal mozgásigényének kielégítésére. A testnevelési órák nem tudják biztosítani a hallgatók fizikumának növelését, edzetségét. Az erőnlét fokozására, az egészség megtartására, a szellemi és testi kondíció egyensúlyban tartására csak a rendszeres, mindennapos testmozgás, testedzés teszi őket képessé. A testnevelési órákon kell a hallgatókkal megszerettetni és megértetni a testi nevelés szükségességét, hogy a mindennapi mozgás napirendjükben szerepeljen. Keressék a hallgatók a módját mozgásvágyuk kielégítésének, vegyenek részt az uszodalátogatásokon, a különböző kirándulásokon, az Intézetben szervezett versenyeken, illetve maguk is szervezzenek barátságos mérkőzéseket egymás között.

A különböző versenyek, mérkőzések, csapatfoglalkozások kihatnak az egyén fizikai és szellemi kondícióban tartásán kívül az akarat erő fejlesztésére, a közösségi szellem és a jó kollektíva kialakulására is. Intézetünkben a sport kollektívát formáló erejét maximálisan ki kell használni ahhoz, hogy a különböző nemzetiségű és felfogású hallgatókból egy jó kollégiumi együtttest alakítsunk ki. Azok a hallgatók, akik nem hagyják el magukat, és tudatosan alkalmazkodnak a megváltozott környezethez, sportolnak, jól táplálkoznak, hamarabb visszanyerik jó kedélyállapotukat, szellemi és fizikai frissességüket. Az ilyen hallgatók nyugodtak, kiegyensúlyozott idegállapotban vannak, nem ingerlékenyek, a problémás helyzetekben nyugodtan tudnak dönteni.

Az intézeti nevelő- és oktató munka csak a sportfoglalkozások sokoldalú hatásai segítségével együtt tudja betölteni maradéktalanul hivatását.

РОЛЬ ФИЗИЧЕСКОГО ВОСПИТАНИЯ В АКЛИМАТИЗАЦИИ И  
РАЗВИТИИ ЛИЧНОСТИ СТУДЕНТОВ

Золтан Самей, преподаватель института  
(резюме)

В выступлении освещаются проблемы и условия акклиматизации на основе исследований по спортивной гигиене.

Цель спортивных занятий помимо развития личности способствует преодолению трудностей акклиматизации. Степень физической нагрузки определяется индивидуально. Это способствует тому, чтобы с помощью активного отдыха могла повыситься умственная работоспособность. Любовь к спорту приводит студентов к регулярному занятию спортом. А спорт в свою очередь является важным средством сознательного приспособления к новой среде, а также образования хорошего коллектива.

DIE BEDEUTUNG DER SPORTERZIEHUNG INNERHALB DES  
INSTITUTS IN BEZUG AUF DIE ENTWICKLUNG DER  
PERSÖNLICHKEIT UNSERER AUSLÄNDISCHEN STUDENTEN

Zoltán Számely, Oberassistent am  
Internationalen Vorbereitungsinstitut, Budapest

Resümee

Das Korreferat beschäftigt sich mit den Fragen und Bedingungen des Sicheinlebens der Studenten auf grund der neuesten Forschungsergebnissen der Sportwissenschaft. Die Zielstellungen der Sportbeschäftigungen im Institut sind neben der Formung der Persönlichkeit unserer Studenten auch Beiträge dazu, die Anpassungsschwierigkeiten zu überwinden.

Der Grad der körperlichen Belastung wird auf grund der Beurteilung der individuellen Leistungsfähigkeiten der einzelnen Studenten festgestellt. Dadurch können wir auch durch aktive Erholung die geistige Leistungsfähigkeit der Studenten steigern.

Das führt oft zur regelmäßigen Sporttätigkeit.

Die Sporterziehung ist ein wichtiges Mittel zur Herausbildung guter Kollektiven und zur Beschleunigung des Anpassungsprozesses in einer neuen gesellschaftlichen Umwelt.

## A TANULMÁNYI KIRÁNDULÁSOK SZEREPE

*NAGY ILONA, intézeti vezetőtanár,  
a Tanulmányi Csoport vezetője*

Mind oktatási, mind nevelési, mind pedig politikai szempontból fontosnak tartjuk, hogy hallgatóink megismerjék hazánkat, nemzeti kultúránkat, szocialista létesítményeinket, oktatási intézményeinket.

E célból többféle tanulmányi kirándulást szervezünk, melyen minden ösztöndíjas hallgató részt vesz.

Évek óta hagyományosan az alábbi kirándulásokat szervezzük:

1. Félnapos autóbuzos városnézés, amelyet nem sokkal a hallgatók érkezése után nyelvi szekció keretben szervezünk, hogy a hallgatók egy összképet kapjanak fővárosunkról.
2. Októberben egynapos autóbuzos kirándulás a Duna-kanyarba, és az agrárcsoportok részére a vácrátóti Arborétumba: a 700 méter magasan fekvő Dobogókőről remek panoráma nyílik a Duna egyik legfestőibb szakaszára. Mátyás király visegrádi palotája, az esztergomi vár egy kis ízelítő gazdag műemlékeinkből.
3. Május végén háromnapos autóbuzos kirándulás az ország legtávolabbi részeire, szállodai elhelyezés általában egyetemi várásokban: Sopron, Pécs, Szeged, Debrecen, Miskolc stb.

E kirándulásokon a hallgatók a szakirányuknak megfelelő gyár-, üzem-, Tsz-látogatáson vesznek részt. Egy-egy vidéki egyetemet /főiskolát/, európai hírű kutatóintézetet látogatnak meg, ahol a legmodernebb oktatási eszközöket, eljárásokat, kutatási témákat ismerhetik meg, pl. SOTE Biokémiai Intézete, MTA Mezőgazdasági Kutatóintézete, Martonvásár, BIOGAL Gyógyszergyár, Nádudvari Vöröscsillag Termelőszövetkezet, Péti Nitrogénmű, Tiszai Vegyikombinát, Leninváros, Dunai Vasmű, Herendi Porcelángyár stb.

A kirándulásnak mindig kedves színfoltja a magyar fiatalokkal való találkozás. A baráti találkozók jó alkalmat nyújtanak a közösségi, az internacionális érzés erősítésére.

A program barlangtúrával, fürdéssel, sétákkal egészül ki.

4. Egyes csoportok részére külön is szervezünk egynapos tanulmányi kirándulásokat a közeli termelőszövetkezetbe, tangazdaságba.
5. A szövetkezeti tanfolyam befejezésekképpen ugyancsak egynapos termelőszövetkezeti látogatáson vesznek részt a tanfolyam tagjai:

agrár- és közgazdász szakirányon tanuló diákok. A szövetkezeti tanfolyam a SZÖVOSz szervezésében 3 hónapig tart, heti egy délutáni elfoglaltsággal, fakultatív jelleggel. Hallgatóink nagy érdeklődéssel vesznek részt ezen a tanfolyamon, mert szakemberek tájékoztatják őket a szocialista gazdálkodás ismérveiről.

A kirándulások tervezése, szervezése, lebonyolítása a tanárok aktív közreműködésével történik, így még szervezesebben beépül az oktató-nevelő munkába. A kirándulás nemcsak nagy élményt jelent a hallgatóknak, de a sok ismeretanyagon túl közelebb kerülnek a magyar valósághoz, a magyar néphez, s felkelti érdeklődésüket a szocialista rendszer iránt.

### ЗНАЧЕНИЕ УЧЕБНЫХ ЭКСКУРСИЙ

Илона Надь, старший преподаватель, заведующая  
Учебной частью МПИ

(резюме)

Мы считаем познание нашей родины, венгерского народа, национальной культуры, социалистических и учебных заведений важным для студентов как с учебной, так и с воспитательной и политической точки зрения.

Поэтому мы организуем различные ознакомительные экскурсии:

- 1) прогулка автобусом по Будапешту
- 2) однодневная экскурсия в октябре к изгибу Дуная и в арборет в деревне "Вапратот".
- 3) трёхдневная экскурсия автобусом в разные места страны в конце мая, где студенты принимают участие в дружеской встрече, в посещении фабрик, сельскохозяйственных кооперативов и университетов.
- 4) по возможности посещение колхозов и учебных хозяйств определёнными группами
- 5) посещение колхоза для студентов кооперативного курса в организации Общегосударственного Союза Кооперативов.

Экскурсия является хорошей возможностью усилить интернациональное чувство слушателей и разбудить их интерес к социалистическому строю.

## DIE ROLLE DER EXKURSIONEN

Ilona Nagy, Dozent am  
Internationalen Vorbereitungsinstitut, Budapest

### Resümee

Sowohl in pädagogischer, als auch in erzieherischer und politischer Hinsicht wird es für wichtig gehalten, daß unsere Studenten unsere Heimat, das ungarische Volk, unsere Kultur, unsere sozialistischen Einrichtungen und Bildungsinstitutionen kennenlernen.

Zu diesem Zweck werden mehrere Studienausflüge organisiert:

1. Eine Stadtrundfahrt mit       Autobus in Budapest,
2. Eine eintägige Exkursion zum Donauknie und ins Vác-rátóter Arboretum im Oktober,
3. Eine dreitägige Exkursion Ende Mai mit Autobussen in verschiedene Gegenden des Landes, wo die Studenten Betriebe, landwirtschaftliche Produktionsgenossenschaften und Universitäten besuchen und an Freundschaftstreffen teilnehmen,
4. Gelegentliche Besichtigungen einiger landwirtschaftlichen Produktionsgenossenschaften und Lehrbetriebe für einzelne Gruppen,
5. LPG-Besuche für die Studenten des Genossenschaftskurses, welche vom Landesverband der Genossenschaften organisiert werden.

Die Exkursion ist eine gute Gelegenheit dazu, daß das Gefühl des Internationalismus in unseren Studenten verstärkt wird, und ihr Interesse für das sozialistische Gesellschaftssystem erweckt wird.

## A TANULÓCSOPORTBAN VÉGZETT NEVELŐMUNKA SZERVEZETI KERETEI ÉS FELTÉTELEI

*KOVÁCSI MÁRIA, intézeti vezetőtanár*

Az intézetünkben folyó nevelőmunka alapvető egysége a tanulócsoport. A különféle közösségek közül, melyeknek hallgatónk tagja, a leginkább igazi közösség, amennyiben egyedül ez felel meg a közösség kritériumának: olyan emberek csoportja, akik valamilyen közös cél érdekében dolgoznak együtt. A nyelvi szekció, a diákegyesület támogatja a hozzá tartozó egyént, de természetesen nem törekszik valamilyen cél elérésére, míg a csoport célja: a sikeres vizsga, az egyetemre való bejutás, az életpályára való felkészülés. A csoport tagjai egy tanéven át minden napjuk felét közös munkában töltik. A csoportkeretben szervezett sokféle program közös élmények – kirándulások, színház –, múzeumlátogatások, társadalmi munka, baráti találkozók stb. – amellett, hogy segítenek hasznosan és kellemesen töltetni ki a hallgatók szabad idejét, eszköz-jellegűek, segítenek összeforrasztani a közösséget, amire pedig elsősorban azért van szükség, hogy a közös munka egymást segítő, igazi közösségben, harmonikus, derűs légkörben folyjék, és segítsen sikerre vinni a célt.

Annak, hogy valóban jó közösséget alakíthassunk ki, feltétele a csoport körütekintő, gondos összeállítása. Vannak olyan összeférhetlenségek, amelyek nagyon megnehezítik a közösséggé válást.

Ilyen összeférhetlenség pl. ha túlságosan nagy tudásbeli színvonalkülönbség van a csoport tagjai között. Ilyenkor kölcsönösen gátolják egymást a tanulásban. Itt csakis az otthonról hozott előképzettségbeli különbségről van szó: azokat igyekszünk külön csoportokba helyezni, akikről tudjuk, hogy jobb iskolából jöttek, többségük jobb felkészültségű. Itteni eredményeik alapján, tanév közben azonban nem folytatunk szelekciót, mivel ezt már régebben kipróbáltuk és bebizonyosodott, hogy az úgynevezett "gyenge" csoportban az egyéni eredmények a korábbi csoportban elért eredményhez képest még tovább süllyedtek – egyenes arányban a követelmény csökkenésével.

Ilyen összeférhetlenség az is, ha a hallgatók országai között történelmi okokból fakadó súlyos előítéletek, vagy aktuális politikai ellentétek vannak /ez még egy országon belül is előfordul, pl. konzervatív kormányok hívei és ellenzéke között/, vagy nagyon eltérő kultúra és szokásrendszerek.

Ezek az ellentétek tulajdonképpen főleg akkor jelentkeznek élesen, ha a csoport két részből áll, így két tábor alakulhat ki. Nevelési szempontból vagy a homogén csoportot tartjuk jónak, vagy a nagyon sokféle elemből állót,





Мария Ковачи, старший преподаватель института  
(резюме)

В ряду различных студенческих коллективов, к которым относятся наши студенты, учебные группы имеют особенно важную роль. Поэтому имеет исключительно большое значение, чтобы эти группы могли стать настоящими коллективами, в котором осуществляется взаимопомощь студентов, и которые в известной степени могут заменить семью студентов. Необходимое условие этого – внимательное отношение к составлению учебных групп. Важно, чтобы исходные знания студентов не слишком различались, а также чтобы не направлялись в одну группу студенты, между странами которых наблюдаются древние исторические или актуальные политические противоречия, хотя бы не так, чтобы они могли образовать противостоящие друг другу лагеря.

Учебные группы вначале были составлены по порядку прибытия студентов, затем по языковому принципу, но эта система не оправдала себя, так как в период специализации учебного материала приходилось переорганизовать группы, в составе которых находились студенты с различными специальностями. Это оказалось вредным с воспитательной точки зрения. За последние годы группы составляются стабильные, то есть с самого начала на основе специальности студентов, а при этом по возможности учитываем принцип языковой общности и другие факторы, необходимые для образования хороших коллективов.

#### DIE ASPEKTE BEI DER HERAUSBILDUNG VON UNTERRICHTSGRUPPEN

Mária Kovács, Dozent am  
Internationalen Vorbereitungsinstitut, Budapest

Resümee

Der Student des Internationalen Vorbereitungsinstituts gehört zu verschiedenen Kollektiven (z.B. Jugendverband, Sprachsektionen usw.) unter denen spielt aber die Unterrichtsgruppe die bedeutendste Rolle. Deshalb ist es außerordentlich wichtig, daß wir hier ein gutes Kollektiv herausbilden, in dem sich die Studenten gegenseitig unterstützen und welches die Familie weit von der Heimat ersetzt.

Dazu ist die außerordentlich sorgfältige Zusammenstellung der Gruppen unentbehrlich. Es ist wichtig, daß keine allzu großen Nivauunterschiede in den Vorkenntnissen der Studenten existieren. Wenn möglich, sollen wir keine solchen Studenten in einer Gruppe zusammenfassen, die Angehörige solcher Länder sind, die traditionelle oder aktuelle po-

litische Meinungsverschiedenheiten haben. Wir müssen verhindern, daß sich zwei gegeneinander gerichtete Truppen in der Unterrichtsgruppe herausbilden können.

Am Anfang haben wir in unserem Institut die Studenten in der Reihenfolge ihrer Ankunft in Gruppen eingeteilt, später nach ihren Sprachen. Es hat sich aber herausgestellt, daß diese Methoden nicht richtig waren, weil wir mit dem Eintritt des Fachunterrichts die Gruppen auflösen mußten, was mehrere erzieherische Nachteile zur Folge hatte.

Seit einigen Jahren bilden wir vom Anfang an stabile, fachbezogene Unterrichtsgruppen, wobei wir nach Möglichkeit auch die sprachlichen Gesichtspunkte in Betracht ziehen sowie auch andere Faktoren, die zur Herausbildung von guten Kollektiven unentbehrlich sind.

## A NEMZETKÖZI DIÁKKLUBB TEVÉKENYSÉGE

*WIESEL KATALIN, a Nemzetközi Diákklub főelőadója*

Az Oktatási Minisztérium /akkor Művelődésügyi Minisztérium/ Nemzetközi Kapcsolatok Főosztálya 1971-ben célul tűzte ki a Nemzetközi Diákklub megalakítását. A határozat okai a következők voltak. A Magyarországon tanuló több ezer külföldi hallgató nagy része különböző szövetségekbe tömörült. Ezek a szövetségek szabálytalanul folytatták tevékenységüket, és működésük mindig esetleges volt. Szükségessé vált tehát egy olyan intézmény létrehozása, melynek keretei között – a rájuk vonatkozó hatályos rendelkezéseknek megfelelően – ezek a diákszövetségek szabályos egyesületekké alakulva tervszerű munkát végeznek. 1972-ben megnyílt a Nemzetközi Diákklub.

A Nemzetközi Diákklub alapvető célkitűzése a Magyarországon tanuló külföldi diákok között az internacionalizmus, a béke és a haladás ügyének tudatosítása, elmélyítése, a világ fiataljaival – köztük a magyar fiatalokkal – való barátság erősítése. A Nemzetközi Diákklub segíti a Magyarországon tartósan tanulmányokat folytató külföldi hallgatók számára kulturális öntevékenységük gyakorlását, a szabadidő hasznos és kulturált eltöltését, szakmai továbbképzésüket, a Magyar Népköztársaság kulturális, társadalmi, történeti, gazdasági életének megismerését.

A Nemzetközi Diákklub célkitűzéseinek megvalósítása érdekében a kulturális öntevékenység, a kulturális tömegfelvilágosító munka és szórazoztatás formáit alkalmazza.

A Nemzetközi Diákklub élén a Klubtitkárság áll. Ez koordinálja és irányítja a klub munkáját. Mellette működik a Klubtanács, melynek tagjai a magyar állami és társadalmi szervek illetékes képviselői, valamint az Oktatási Minisztérium Nemzetközi Kapcsolatok Főosztálya által jóváhagyott kulturális egyesületek elnökei.

A Nemzetközi Diákklub alapvető szervei a kulturális egyesületek. A kulturális egyesületek a vezetőségeik irányításával működnek. Az 5–7 tagú vezetőséget az egyesületek éves konferenciáin választják.

A Nemzetközi Diákklub tevékenysége az éves munkaterv alapján történik. Munkatervük úgy készül, hogy az évi vezetőképző tábor gyűlésén a hallgatók betérjesztik az egyesület éves munkatervét, és a Klubtitkárság is betérjeszti központi munkatervét. A kettőt koordinálva és megvitatva készül el a klub végleges munkaterve. A Nemzetközi Diákklub speciális jellegéből adódóan feladatai sokrétűek és szerteágazóak.

Az elmúlt tanév során például az alábbi rendezvényeket tartottuk:

rendezvény megnevezése	rendezvény száma	résztevők /átlag/ száma
I.kontinens est	2	1200 fő
II.nemzeti ünnep	23	900-1000 fő
III.szolidaritási est	25	300- 500 fő
IV. baráti találkozó	28	50- 100 fő
V.társadalmi munka	17	30- 40 fő
VI.konferenciák	17	50- 100 fő
VII.intézeti központi rendezvény	9	100- 300 fő
VIII.fórum	5	100- 150 fő
IX.előadás	11	30- 50 fő
X.emlékinnepségek	5	100- 300 fő
XI.esztívó	5	50- 100 fő
XII.kirándulás	5	50 fő
XIII.táborok		400 fő
XIV.nyári munka		900-1000 fő

Ugy érezzük, a Nemzetközi Diákklub az elmúlt évek során megvalósította célkitűzéseit, és a külföldi hallgatók kulturális tevékenységének összefogásával ténylegesen is előmozdította a Magyarországon tartósan tanulmányokat folytató külföldi diákok között az internacionalizmus, a béke és a haladás ügyének támogatását.

#### РАБОТА МЕЖДУНАРОДНОГО СТУДЕНЧЕСКОГО КЛУБА

Каталин Визел, сотрудник международного  
студенческого клуба  
(резюме)

Международный Студенческий Клуб создан по решению Министерства Образования ВНР в 1972 году. Его задачей является координация деятельности культурных организаций и разных групп иностранных студентов, аспирантов, обучающихся в Венгрии. Цель работы - укрепление и развитие среди иностранных студентов интернационализма, сознательного отношения к миру и общественному прогрессу. С этой целью организуются в Клубе различного типа мероприятия (вечера разных континентов, национальные праздники, митинги солидарности и т.п.).

В круг основных задач клуба входит помощь в воспитательной работе Подготовительного института.

В клубе действуют различные кружки, помогающие студентам в развитии профессиональных знаний.

## DIE ARBEIT DES INTERNATIONALEN STUDENTENKLUBS

Katalin Wiesel, Hauptreferentin des  
Internationalen Studentenklubs  
am Internationalen Vorbereitungsinstitut, Budapest

### Resümee

Der Internationale Studentenklub wurde auf Beschluß der Hauptabteilung für Internationale Beziehungen des Ministeriums für Bildungswesen gegründet. Seine Aufgabe ist die Organisation und Integration der Studentengruppen von verschiedenen ausländischen Stipendiaten und Aspiranten sowie TESCO-Lehrlingen.

Unsere Zielstellung ist die Verbreitung und Vertiefung der Ideen des Internationalismus, des Friedens und der gesellschaftlichen Entwicklung unter den ausländischen Studenten.

Zu diesem Zweck organisieren wir verschiedene Veranstaltungen für die ausländischen Studenten: Kontinent-Abende, Veranstaltungen anlässlich nationaler Feiertage, Solidaritätsaktionen und weitere Programme. Unsere grundsätzliche Aufgabe ist aber die Unterstützung der erzieherischen Arbeit im Internationalen Vorbereitungsinstitut.

Mit Hilfe von Fachklubs leisten wir auch einen hohen Beitrag zum Studium der Studenten.

# SZAKTÁRGYI OKTATÁS

## A TERMÉSZETTUDOMÁNYI SZAKTÁRGYAK OKTATÁSÁNAK RENDSZERE ÉS FELADATAI A NEMZETKÖZI ELŐKÉSZÍTŐ INTÉZETBEN

CSÖRFÖLY ENDRE, intézeti vezetőtanár,  
a Matematika-Fizika Szakcsoport vezetőhelyettese

### 1. A szaktárgyi oktatás kialakulása

Az elmúlt 25 év történetére visszatekintve elmondhatjuk, hogy a természettudományi tárgyak intézeti oktatásának mai rendszere hosszú fejlődés eredménye.

Kezdetben a szaktárgyi ismeretek közlése a nyelvtanárok feladata volt a magyar nyelvi órák keretében. Szaktanárok akkor még nem dolgoztak az Intézetben. Később is – több éven keresztül – a magyar középiskolákból, illetve az egyetemekről felkért oktatók tartottak szaktárgyi órákat. Ez sok nyelvi nehézséget okozott a hallgatóknak, mert egy más iskolatípusból idekerült tanár nem láthatta, nem érzékelhette annyira hallgatóink problémáit, mint azok a tanárok, akik nap mint nap együtt voltak velük. Ez utóbbiak jobban tájékozottabbak voltak például az egyes nyelvterületekről érkezett hallgatók nyelvi sajátosságairól és szaktárgyi hiányosságairól.

A természettudományi tárgyak oktatását elsőként az 1964/65-ös tanévben alkalmazott 5 tanár – akik közül 4 jelenleg is intézetünk dolgozója – alapozta meg. Nevükhöz fűződik a tantervek és a módszertani alapvetés kialakítása.

Ebben a kezdeti időszakban tananyagként minden szaktárgynál a magyar középiskolai /gimnáziumi/ tankönyvek anyagát használták. Az intézeti oktatás jellegéből következően mindinkább elkerülhetlenné vált a speciális követelményeknek megfelelő oktatási anyagok készítése. Tanáraink azonnal belátták a feladat fontosságát, s így rövidesen egymást követték a szaktárgyi jegyzetek.

Mint szaktárgyi módszer is elengedhetetlen a szemléltetés, nálunk ennek külön jelentősége van, mert a vizualitás mint pszichológiai tényező nagymértékben segíti a hallgatókat a nyelvoktatásban. Emellett fontos szerepe van a kísérletezésnek is.

A régi épületben már volt kémia előadóterem és szertár. A biológiának és fizikának egyelőre csak 1-1 kis helyiség jutott "szertár" elnevezéssel. Mindenesetre ahhoz képest, hogy az első években semmiféle kísérletre, demonstrációra nem volt mód a tárgyi feltételek hiánya miatt, nagy előrelépést jelentett ez a lehetőség.

Kezdetben még csupán a műszaki, illetve az orvosi szakirányú csoportok kaptak előképzést. Később folyamatosan e tekintetben is differenciálódtak a csoportok, és a választott szakiránynak egyre jobban megfelelő tematika szerint tanulhattak. A tanévet többnyire beszámoló, nem vizsga zárta le. Évközben még nem történtek a szakmai előrehaladást mérő értékelő vizsgálatok.

Az Intézet "nagy korszaka" – ha szabad ezt a kifejezést használnom – 1967-ben kezdődött. Ekkor növekedett meg lényegesen a szaktanári létszám. Ennek a tanári együttesnek javarésze szintén velünk ünnepel, megtalálták helyüket a pedagógus pályának ezen a speciális területén, törzstagjai az Intézetnek. Jómagam is közéjük tartozom, s azóta a saját tapasztalataim alapján is tudom mérni és értékelni azt a folyamatos fejlődést, amely az Intézet munkáját jellemzi.

## II. Az elmúlt 10 év során történt fejlődés eredményei

Ahhoz, hogy az Intézet ezt az utat megtehesse, számos feltétel megteremtésére volt szükség. Ezek három fő csoportjáról: a személyi, tárgyi és módszertani feltételekről kívánok beszélni.

### 1. Személyi feltételek

A már említett szaktanári létszám bővítése folyamatosan történik az egyre növekvő hallgatói létszámtól függő igények alapján. F fiatal pedagógusokat is szívesen fogadunk, mert a pályakezdők könnyebben sajátítják el azokat a módszereket, amelyekkel hallgatóinkat eredményesen lehet felkészíteni. Az őpatronálásuk, a tapasztalatátadás a régebben itt dolgozók feladata. A színvonalas oktatás elsőrendű bázisa ugyanis a rátermett, és szakmailag jól felkészült tanári kar. A szakmai felkészültség színvonalának emelése érdekében állandó nyelvi, szakmai és politikai-ideológiai továbbképzés folyik intézetünkben. Intézeti pályázatokon eredményesen vesznek részt tanáraink, jó részük végez kutatómunkát a módszertan területén is. Rendszeresen publikálják eredményeiket – például – az Intézeti Szemlében. Ugyancsak többen tettek már állami nyelvvizsgát, tanulnak idegen nyelvet. Tudományos fokozat elnyerése érdekében is dolgoznak tanáraink.

### 2. Tárgyi feltételek

Az eredményes oktatásnak természetesen vannak tárgyi feltételei is. Ezek megteremtése, az ellátás folyamatosságának biztosítása, színvonalának emelése az Intézet egyik központi feladata.

- a) E feltételek közül elsőnek említtem a tankönyvek és a jegyzetek írásait. Mint már említettem, a kezdeti időszakban is nyilvánvaló volt, hogy a speciális követelmények speciális tankönyveket

igényelnek. Ezért megkezdődött a szaktárgyi jegyzetek, tankönyvek írása.

Ma már minden szakcsoport rendelkezik jegyzettel, amelyek segítik a hallgatók egyéni tanulását, és az egységes ismeretanyag forrását biztosítják. Ahol arra szükség van, így a példatárak területén, ott a középiskolai, illetve az egyetemi példatárakat is használjuk. Jelenleg is folyamatban van néhány jegyzet írása, átdolgozása, valamint a Tankönyvkiadó Vállalat útján történő megjelentetése. Az átdolgozások a később ismertetendő módszertani eredmények alapján készülnek.

b) A szemléltetés, a kísérletezés feltételeinek biztosítását szolgálják a szertárak. Mivel az Intézet fejlődése során napjainkban már két épületben folyik szaktárgyi oktatás, így feltétlenül nagy eredmény az, hogy mindkét helyen azonos feltételeket sikerült teremteni. Ez azt jelenti, hogy szertáraink szinte minden lényeges demonstrációs eszközből duplikáttal, más eszközökből sorozatokkal rendelkeznek. Fejlesztésük jelenleg kielégítő. Arra törekszünk, hogy a legkorszerűbb oktatási segédeszközökkel szerelhessek fel azokat. Jelentős számban alkalmazzuk a vetítógépeket /Aspectomat, diafilm, hurokfilmvetítők, írásvetítők/, továbbá modellek, mikroszkópok, faliképek és falitáblák, valamint magnetofonok egészítik ki a sort.

c) A szaktárgyi órákon való szemléltetés és kísérletezés fontosságának előtérbe kerülése a szaktárgyi kabinetek kialakítását törvényszerűen maga után vonta. Ma már van néhány jól felszerelt szakelőadó termünk.

E felszereltség értékét csak növeli az, hogy tanáraink a szükséges anyagot, programot folyamatosan és öntevékenyen készítik el.

### 3. A módszertan fejlődése

Oktatásunkban a legkorszerűbb módszerek alkalmazására törekszünk. Ezek között vannak olyanok, amelyek csak az előkészítés során alakulhattak ki, és csak nálunk használhatók. Nagy figyelmet fordítunk többek között arra, hogy a hallgatóknak az előképzettségüktől függően mikor kell csak nyelvi és mikor kell szakmai magyarázatot is adni.

Bizonyos fogalmak megértésére kiválóan alkalmas a szemléltetés. Kitűnően hasznosítjuk azonban a nemzetközi jelrendszer adta könnyítési lehetőségeket is.

Eredménnyel alkalmazott módszerünk az is, hogy a hallgatók felkészültségéről még hazájukban igyekeztünk tájékozódni írásbeli tesztfeladatok kiküldésével. A hallgatók megérkezése után felmérő dolgozatok íratásával térképezzük fel ismereteiket. E dolgozatoktájékoztatnak bennünket egyrészt az ismeretek mennyisége, másrészt pedig az otthon követett oktatá-



si rendszer, illetve módszerek felől. Ezek birtokában tudunk dönteni a csoportbeosztásokról, illetve az itt követendő módszerekről.

Módszertani munkánk egyik legfontosabb területe a tantárgyi követelmények meghatározása volt. Követelni ugyanis csak attól a hallgatótól lehet, akinek adottunk is. A szakcsoportok gondosan kidolgozták azt a követelményrendszert, amely a hallgatók teljesítőképességét nem lépi túl, de amely feltétlen szükséges ahhoz, hogy hallgatóink eredményesen kezdhesék el felsőfokú tanulmányaikat hazánk különböző oktatási intézményeiben.

A megtanítandó tematikát a Tanterv rögzíti. Előrelépésünket ezen a téren az is bizonyítja, hogy az elmúlt 20 év során kialakított tanterv tapasztalatai alapján, valamint a fogadó intézmények igényeinek figyelembevételével most készült el második tantervünk. Ez már a szakirányok nagyobb mérvű differenciálódását is lehetővé teszi.

A tanterv igényli, de automatikusan létre is hozza azt a fegyelmet, mely az intézet minden tanárára kötelező. Ennek megtartása biztosítja az egységes felkészítést és az egységes számonkérést évközben és a vizsgákon egyaránt.

Erről az egységességről még néhány dolgot részletesebben kívánok megemlíteni.

Az évközi munka ellenőrzése központi írásbeli dolgozatok íratásával is történik. E rendszert az 1969–70-es tanévben próbáltuk ki, és azóta – hatásosságára való tekintettel – állandósítottuk. A cél, mint említettem, az egységes követelményszint biztosítása volt. Ahol a tantárgy jellege megengedi, ott a teszt-feladatos módszert alkalmazzuk.

Oktatásunk két-féléves rendszere alapján félévkor és év végén szóbeli és írásbeli vizsgák segítségével állapítjuk meg hallgatóink felkészültségét. E vizsgák anyaga szintén központi, éppen az egységes követelmény kialakítása érdekében. A vizsgák előtt régebben tételjegyzéket adtunk ki, ezt azonban a vizsgára való felkészülés formálissá válása miatt megszüntettük. Azt tapasztaltuk ugyanis, hogy a hallgatók csak az egységes tételek megtanulására koncentráltak, s eközben éppen emiatt nem látták az egész tananyagot összefüggéseiben. Uttörő, de kezdettől bevált módszer volt, hogy a hallgató egy konkrét feladat megoldása után az ezzel kapcsolatos elméleti ismereteiről adjon számot.

A hallgatók tanulmányi eredményének értékelése komplex módon történik. Az évközi teljesítmény – tanórákon való szereplés, aktivitás, írásbeli dolgozat – alapján kapják a gyakorlati, a vizsgán mutatott felkészültségük szerint pedig a szóbeli érdemjegyet. A jó tanári munka és a hallgató kellő vizsgai felkészülése esetén e két osztályzat között túl nagy különbség nem alakulhat ki. A végső érdemjegyet ezek figyelembevételével állapítja meg a vizsgabizottság.

Figyelmet fordítunk a hallgatók tanórán kívüli foglalkoztatására is, amely nem korlátozódhat csupán a tanórán hallottak megtanulására. A feladatmegoldó készség, valamint a probléma-meglátás fejlesztése érdekében kapnak külön házi feladatokat. Itt a hallgatókkal való differenciált foglalkozásra alkalmasnak bizonyult, hogy a tanár külön megjelölje a mindenki szá-

mára megoldandó feladatokon kívül azokat is, amelyeket a jobb előképzettségű, mélyebben érdeklődő hallgatók oldhatnak meg. Pozitív tapasztalat az, hogy ez a módszer a gyengébbekre is serkentően hat. Azok részére, akiknek a tanórán hallottak nem elegendőek az anyag megértéséhez és elsajátításához, külön korrepetálási és konzultációs lehetőségeket szervezünk. A jobbak részére évközi feladatmegoldó versenyt frunk ki, év végén pedig az intézeti tanulmányi versenyen vehetnek részt a kiemelkedő eredményű hallgatóink.

A hallgatókkal való kommunikáció megkönnyítése érdekében folyamatosan végezzük a szakszavak, szókapcsolatok gyűjtését, és szoros együttműködés folyik a nyelvtanárokkal ezek megtanítására.

Ujra meg kell említenem ezen a helyen is azokat az eredményeket, amelyekről a kísérletezés és demonstráció fejlődése kapcsán már szóltam.

A házilag előállított tansegédletek – írásvetítőre készített fóliák, a hallgatók teljesítményének gépi mérésére alkalmas tesz sorozatok – szintén eredményes módszertani tényezőkknek bizonyultak.

Az oktatási-nevelési feladataink további tökéletesítésében jelentősek a fogadó intézményeknél évenként tett látogatások, s nem utolsósorban a társintézményekkel kiépült aktív, eredményes és gyümölcsöző kapcsolatrendszerünk és tapasztalatcserénk.

Befejezésül elmondható, hogy a szaktárgyak oktatásának rendszere a Nemzetközi Előkészítő Intézetben kialakult, problémaköre és feladatai ki-rajzolódtak. A továbbiakban a tartalmi munka színvonalának emelésén kell fáradoznunk.

#### СИСТЕМА И ЗАДАЧИ ПРЕПОДАВАНИЯ СПЕЦИАЛЬНЫХ ПРЕДМЕТОВ ПО ЕСТЕСТВЕННЫМ НАУКАМ

Эндре Черфей, старший преподаватель института,  
заместитель заведующего спецгруппой Математики и  
физики

(резюме)

Учебная и воспитательная работа в МПИ, а в рамках этого и преподавание специальных предметов имеет ряд особенностей по сравнению с работой других учебных заведений страны. Нынешняя система преподавания является результатом развития около 15 лет. В методах и прослемах преподавания специальных предметов можно обнаружить общие черты.

Система преподавания естественных наук формируется по требованиям и запросам ВУЗов, в которых наши студенты будут продолжать учёбу. Изменение требований отражается в реформе учебных программ, в результате которого в 1977 году на новых основах начался учебный процесс.

Взаимно стремимся к тому, чтобы использовали опыт отечественных учебных заведений приспособивая к особенностям нашего института.

Координация обучения языку и специальным предметам является нашей повседневной задачей.

Наши преподаватели - как и преподаватели зарубежных подготовительных заведений - своей постоянной методической работой, составлением новых учебников, учебных пособий, стремятся сделать всё эффективней нашу учебную работу.

## DAS SYSTEM UND DIE AUFGABEN DES FACHUNTERRICHTS IN DEN NATURWISSENSCHAFTLICHEN FÄCHERN

Endre Csörföly, Dozent, stellvertretender Leiter  
der Sektion für Mathematik und Physik am  
Internationalen Vorbereitungsinstitut, Budapest

### Resümee

Der Fachunterricht sowie die anderen Gebiete unserer Arbeit im Internationalen Vorbereitungsinstitut weisen - in Bezug, auf den Unterricht an anderen Institutionen Ungarns - eine ganz spezifische Situation auf. Das System des Fachunterrichts ist ein Ergebnis einer etwa fünfzehnjährigen Entwicklung.

In der Methodik und in der Problematik aller naturwissenschaftlichen Fächer kann man gemeinsame Charakterzüge feststellen. Das System des Fachunterrichts hat sich auf der Basis der Anforderungen der verschiedenen Hochschulinstitutionen herausgebildet, und dementsprechend entwickelt es sich auch heute noch weiter. In unserer Lehrplanreform kommt zum Ausdruck, wie wir mit der Entwicklung der Anforderungen Schritt halten. Im Studienjahr 1977/78 begann der Unterricht nach den neuen Lehrplänen und Studienprogrammen.

Wir bemühen uns weitgehend, die Erfahrungen und die neuen Methoden der ausländischen Partnerinstitutionen kennenzulernen und diese nach unseren Möglichkeiten zu verwenden.

Die Koordinierung des Sprach- und Fachunterrichts ist unsere tägliche Aufgabe.

Unsere Mitarbeiter - wie auch die Kollegen in unseren Partnerinstitutionen - machen durch die Gestaltung und Neugestaltung von Lehrbüchern, Hilfsmaterialien, Veranschaulichungsmitteln unseren Unterricht immer wirksamer.

# AZ OKTATÁSI FOLYAMAT TUDOMÁNYOS TERVEZÉSE A KIJEVI ÁLLAMI EGYETEM ELŐKÉSZÍTŐ FAKULTÁSÁN

**TATJANA VLAGYIMIROVNA TABENSZKAJA,**  
az *Előkészítő Fakultás Természettudományi Tanszékének vezetője*

A szovjet felsőoktatás a párt és a kormány vezetésével rövid történelmi időszak alatt nagy eredményeket ért el. A marxizmus-leninizmus tanításának következetes megvalósítása és a múlt tudósai és pedagógusai örökségének kritikai átvétele egyaránt hozzájárul ahhoz, hogy kidolgozhasuk a szocialista népgazdaság, tudomány és kultúra szakemberképzésének legfontosabb alapelveit, hogy értékes tapasztalatokat gyűjthessünk az ifjúság oktatása és nevelése területén.

A korszerűség követelménye a felsőoktatás rendszere elé egyre összetettebb feladatokat állít. A Párt XXV. kongresszusa, valamint az SzKP KB 1976. októberi plénuma történelmi határozatának megfelelően a szakemberképzés minőségének további javítása a felsőoktatás fontos feladata. Ez a határozat a fejlődő országok szakembereinek szovjetunióbeli képzésében fontos szerepet játszó előkészítő fakultások munkájára is vonatkozik.

Az oktatás minőségének javításában nélkülözhetetlen feltétel az oktató-nevelő munka szerves összekapcsolása az oktatási folyamat tudományos szervezésének intenzív kutatásával.

Az oktatási folyamat tudományos szervezése két alapkérdés megoldását feltételezi:

1. az előkészítő tanfolyam irányítását és szervezését;
2. a hallgatók tudatos tevékenységének irányítását.

Az első kérdés megoldása a képzés tartalmi részét jelentő ismeretközlő információ kiválasztásával, az oktató-nevelő munka tervezésével kapcsolatos. A második kérdés megoldása az oktatás formái, módszerei és eszközei megteremtésével és tökéletesítésével kapcsolódik össze.

Az oktatás tartalmát és módszereit elsősorban az oktatás célja határozza meg. A célra pedig az oktatási folyamat dialektikus jellege miatt hatnak az oktatás tartalma és módszerei.

A természettudományos tárgyak /matematika, fizika, kémia, biológia, műszaki rajz/ célja az előkészítő fakultáson az, hogy a korszerű tudományos elméletek alapján rendszerezzük azokat az ismereteket, amelyeket hallgatóink hazájukban szereztek, pótoljuk hazai képzésük fogyatékoságait, tudományos világképet alakítsunk ki, megértessük a világ anyagiségá-

nak főbb törvényszerűségeit. Mindezt a természettudományos lexika olyan szintű megtanításának kell kísérnie, amely lehetővé teszi normális beszédtempójú előadások megértését.

Az oktatás tartalmának és módszereinek a kialakítására az előkészítő fakultás speciális sajátosságai is hatást gyakorolnak. Ezek a következők:

- a külföldi hallgatók előképzettségének eltérő szintje;
- az úgynevezett "módszertani gát", amelyet a Szovjetunió és a fejlődő országok középfokú oktatása közötti különbség eredményez;
- gyakran teljesen új információt kell átadni a hallgatónak idegen nyelven rövid 8-10 hónapos időszak alatt.

Mindezek a sajátosságok különleges követelményeket támasztanak a természettudományos tárgyak oktatásával szemben. Célunk olyan módszerek és formák kutatása, amelyek segítségével kiküszöbölhetjük a tartalmi és nyelvi információ nagy mennyisége és az oktatás rövid időtartama közötti ellentmondást. Ez nagy és összetett probléma, amely a tananyag, az oktatás formációinak és módszereinek optimalizálását követeli meg.

A matematikai, fizikai, kémiai és biológiai anyag interdiszciplináris kapcsolatait tartalmi, nyelvi és világnézeti szempontból tanulmányoztuk. A tudományosság szempontja a tartalmi /szaktárgyi/ és nyelvi /lexikai és grammatikai/ információk tudományosan megalapozott kiválasztását jelenti az egyes tantárgyak belső logikája szerint, az oktatás folyamatosságának figyelembevételével. Mindez a természettudományos tárgyak és az orosz nyelv oktatásának koordinálása útján történik. Ennek alapján határozzuk meg minden tantárgy szerkezetét és tartalmát. Elkészítettük a tantárgyak bevezetésének tudományosan megalapozott ütemtervét, kidolgoztuk a szaktárgyak és az orosz nyelv oktatásának összehangolt programját. Kiadtunk egy speciális anyagot: "Fizika, kémia és matematika segédkönyv"-et, amely a hallgatók önálló munkáját segíti a szaktárgyak belépésének időszakában. Az ilyen típusú segédanyagok összehangolják a különböző szaktárgyakat oktató tanárok munkáját a tananyag és a szaklexika oktatásában. Másik célunk a segédkönyvvel az, hogy a hallgató eligazodhasson a különböző szaktárgyak anyagának és nyelvezetének megegyező és eltérő vonásai között. A segédkönyv elősegíti a tudományos stílus minden szaktárgy számára közös elemeinek az eddigieknél tartósabb elsajátítását.

Mivel az egyik legfontosabb tényező, amely az oktatás tartalmára, formáira és módszereire hat, a hallgató előképzettsége, elvégeztük a különböző külföldi oktatási rendszerek sajátosságainak elemzését. Az elemzés, valamint a hallgatók teljesítményének korszerű mérése alapján ellenőrző tesztek állítottunk össze, amelyek segítségével meg tudjuk állapítani a hallgatók szaktárgyi előképzettségének a szintjét az előkészítő fakultásra való érkezéskor. Három tantárgy /matematika, fizika, kémia/ tesztelésének egységes elveit dolgoztuk ki azzal a céllal, hogy tudásszint szempontjából egynemű csoportokat hozzunk létre. E három tantárgy anyagából 5 nyelven /angol, francia, spanyol, arab, vietnami/ állítottuk össze az ellenőrző tesztek.

Az előkészítő fakultás természettudományi tanszékén folyó oktatómunka szervezettsége a tanév folyamán a következő munkaszakaszokban valósul meg:

1. a hallgatók szaktárgyi előképzettségének megállapítása az érkezés után;
2. tanulmányi csoportok kialakítása /tehát nem az orosz nyelvi tanszéken történik! /;
3. az éves munkaterv és tanmenetek elkészítése;
4. a tanárok megterhelésének elosztása;
5. az oktatási folyamat;
6. a diákok szétosztása a Szovjetunió közép- és felsőfokú oktatási intézményeibe.

### Néhány munkaszakasz jellemzése

1. A külföldi hallgatók szaktárgyi előképzettségének a szintjét augusztusban és szeptemberben közvetlenül a megérkezésük után mérjük. A felvételi-ellenőrző vizsgák eredményeinek elemzése alapján alakítjuk ki az egyes csoportokat. A felvételi-ellenőrző vizsgák eredményeinek elemzése lehetővé teszi a tananyag hallgatóra szabott kiigazítását is.

A fakultásra érkező hallgatók teszteredményei, valamint a külföldi tankönyvek anyagának elemzése az elmúlt öt éves időszakban érdekes törvényszerűségeket mutat 5 általunk vizsgált oktatási rendszer /az angol, francia, spanyol, arab és vietnami/ sajátosságait illetően. Az angol iskolarendszertől érkező hallgatók például jól ismerik a mechanikát, kevésbé jól, sőt rosszul az optikát és elektromosságtant. A francia iskolarendszertől érkezők jól ismerik az atom szerkezetét, de nem ismerik kapcsolatát az elemek periódusos rendszerével.

2. A csoportformálás alapelvei a következők:

- a) a hallgató szaktárgyi előképzettségének a szintje /tesztek! /;
- b) a hallgató választott szakja;
- c) középfokú végzettség megléte vagy hiánya;
- d) egységes közvetítő nyelv.

3. Az oktatás folyamatában a következő oktatási formákat és módszereket használjuk a tanszéken:

- a) előadások, kísérletek bemutatásával és a lehetséges oktatástechnikai eszközök bevonásával;
- b) gyakorlati foglalkozások;
- c) laboratóriumi munka;
- d) ellenőrző dolgozatok;
- e) vizsgáztató gép használata;
- f) beszámolók, vizsgák;

- g) konzultációk;
- h) kiegészítő foglalkozások;
- i) fakultatív előadások, tanfolyamok.

A tanszéken olyan komplex módszertani anyagot, tanári segédkönyvet készítettünk el, amely minden egyes szaktárgy valamennyi fő témájával kapcsolatos, és a következőket tartalmazza:

1. minden óra céljának pontos leírását tartalmi, nevelési és nyelvi szempontból;
2. didaktikai segédanyagokat, amelyek más szaktárgyak korábban tanult nyelvi anyagát tartalmazó szövegekből, gyakorlatokból állnak: ezt a tanár az új anyag tanításakor használhatja fel;
3. az új anyag oktatásának módszeres fogásait, eljárásait;
4. a felhasználható oktatástechnikai eszközöket /egyes tanórák magnetofonfelvételei, dia- és mozgófilmek stb./;
5. a tanórán vagy laboratóriumban bemutatható, az új anyaghoz kapcsolódó kísérlet leírását;
6. a diákok tanórán folyó és tanórán kívüli önálló munkájának megszervezésével kapcsolatos módszerek és formák leírását /tananyaghasználat, vizsgáztató gép működése stb./.

Az ilyen és ehhez hasonló komplex módszertani anyagok segítik a tanári munkát a hallgatók tudatos tevékenységének irányításában, az oktatási folyamat intenzitásának növelésében.

НАУЧНОЕ ПЛАНИРОВАНИЕ УЧЕБНОГО ПРОЦЕССА НА КАФЕДРЕ  
ЕСТЕСТВЕННЫХ ДИСЦИПЛИН ПОДГОТОВИТЕЛЬНОГО  
ФАКУЛЬТЕТА ИНОСТРАННЫХ ГРАЖДАН КИЕВСКОГО  
ГОСУДАРСТВЕННОГО УНИВЕРСИТЕТА

Татьяна Владимировна Табенская, заведующий кафедрой  
естественных дисциплин подготовительного факультета  
(резюме)

Научная организация учебного процесса предполагает решение двух основных вопросов:

1. организацию и управление содержанием подготовки студентов
  2. управление познавательной деятельностью студентов.
- Межпредметная координация в преподавании дисциплин естественного цикла и русского языка играет большую роль в этом процессе. Сотрудники кафедры составили "Учебное пособие для самостоятельной работы по физике, химии, математике на этапе ввода пред-

метов." Это пособие способствует более прочному усвоению элементов научного стиля речи, общего для разных предметов.

В настоящее время на кафедре созданы методические комплекты для преподавателей, по всем темам всех предметов.

DIE WISSENSCHAFTLICHE PLANUNG  
DES UNTERRICHTSPROZESSES AN DER  
VORBEREITUNGSFAKULTÄT DER UNIVERSITÄT KIEW

T.W. Tabenskaja, Leiter des Lehrstuhls  
für Naturwissenschaften an der  
mit Lenin-Orden ausgezeichneten  
Sewtschenko-Universität, Kiew

Resümee

Die wissenschaftliche Organisierung des Unterrichtsprozesses bedingt die Lösung zweier Grundfragen:

1. Die Leitung und Organisierung der Vorbereitungs-fakultät,
2. Die Leitung der bewußten Tätigkeit der Studenten.

Die Koordinierung der naturwissenschaftlichen Fächer und des Russischunterrichts spielt eine bedeutende Rolle in diesem Prozeß. Der wissenschaftlich begründete Terminplan der Einführung der Fächer ist fertig geworden. Es ist ein spezielles Material herausgegeben worden, mit dem Titel

"Unterrichtshilfen der Physik, Chemie und Mathematik zur Erleichterung der selbständigen Arbeit der Studenten in der Periode des Erlernens der naturwissenschaftlichen Fächer".

Dieses Hilfsbuch fördert die dauerhafte Aneignung der für alle Fächer gemeinsamen Elemente des wissenschaftlichen Stils besser als vorher. Im Lehrstuhl ist ein komplexer methodischer Lehrstoff, ein Hilfsbuch für die Dozenten zusammengestellt worden, das mit allen Hauptthemen aller Fächer verbunden ist.



# A MATEMATIKA TANÍTÁSÁNAK NÉHÁNY MÓDSZERTANI KÉRDÉSE A DIFFERENCIÁLT OKTATÁS

*EXNER HELMUTNÉ, intézeti vezetőtanár,  
a Matematika–Fizika Szakcsoport vezetője*

Intézetünkben a matematikatanítás célja a hallgatók szaktárgyi és szaknyelvi felkészítése a felsőfokú matematikai tanulmányok megkezdésére. E cél irányában történő oktatói tevékenységünk során számos módszertani problémával találkozunk, amelyek megoldása a sikeres előkészítés egyik fontos feltétele.

Ilyen alapvető módszertani kérdések pl.: Milyen elvek alapján válaszszuk ki tananyagunkat? Mit lehet és kell követelnünk hallgatóinktól? Hogyan lehet felkelteni a matematika iránti érdeklődést? Mit kell tennünk, hogy a hallgatók képességei adottságuknak megfelelően kibontakozzanak? Milyen módon állapíthatjuk meg tanulóink optimális terhelését? Hogyan értékeljük teljesítményüket?

A teljesség igénye nélkül felsorolt kérdések száma is bizonyítja, hogy módszertani kutatásainknak igen tág tere van.

A továbbiakban a matematikatanítás módszertanának számunkra egyik legfontosabb kérdésével, a hallgatókkal való differenciált foglalkozás problémájával szeretnék foglalkozni.

Intézetünkben az oktatás legkisebb szervezeti egysége a tanulócsoport. A csoportrendszerű oktatás általában feltételezi, hogy a diákok képességei megközelítőleg egyformák, fejlődésük üteme és elért szintje megegyezik, munkatempójuk azonos.

Intézetünkben ilyen homogén csoportok létrehozásának számos akadálya van:

- a hallgatók matematikai előképzettsége, szellemi fejlettségi foka igen széles skálán mozog;
- választott pályájuknak megfelelő szakirányú képzést kell kapniuk, ami befolyásolja a csoportbeosztásukat;
- érkezési időpontjuk különbözősége miatt oktatásuk megkezdése nem történhet egyidőben.

Ezek a problémák azt eredményezik, hogy tanulócsoportjaink jelentős hányada heterogén. A matematikatanítás eredményes, optimálisan hatékony tehát csak akkor lehet, ha a csoportokat kisebb egységekre bontva megszervezzük a hallgatókkal való differenciált foglalkozást. A kisebb egységek kialakításának és rugalmas változtatásának alapja a diákok teljesít-

ményképes tudása. Ez a matematikában helyesen megválasztott feladatok segítségével viszonylag könnyen mérhető.

Az elmúlt években folytatott kísérleteink is igazolták, hogy a csoport differenciálásának számos előnye van. Lényegesen nagyobb lehetőséget biztosít diákjaink egyéniségének, teherbíróképességének, sajátos tanulási és munkaritmusának figyelembevételére. Megszünteti azt a kedvezőtlen gyakorlatot, hogy az oktatás azokhoz igazodik, akik a közepszerúséget reprezentálják. Meggátolja, hogy a gyengébb előképzettségű vagy képességű hallgatók lemaradjanak, a tehetségesebbek, érdeklődőbbek lendülete megtörjön. Hasznos tényező továbbá a tanulás motiválásában is. Mindez reális értékeléshez és a helyes értékrend kialakításához vezet, az elvárások, elismerések és a sokasodó sikerélmények ösztönzően hatnak. A tanár-diák kapcsolat közvetlenebb lesz, a nevelő segítő szerepe erősödik.

Ez a tanítási módszer természetesen a tanárral szemben fokozott igényeket támaszt. Elengedhetetlen követelmény a biztos szaktudás, módszertani kultúráltság, pedagógiai felkészültség és jó szervezési képesség.

Munkánkat nagymértékben megkönnyítené, ha jól megszerkesztett feladatlappal rendelkeznénk. Ezek elkészítésének a jövőben feltétlenül feladataink között kell szerepelniük.

A differenciált oktatás eredményei kétségtelenek, előnyei szembetűnőek, de vannak veszélyei és korlátai is.

Vigyáznunk kell például arra, nehogy jó előképzettséggel rendelkező hallgatóinkban kivételes helyzetük tudata, a gyengébbekben pedig kisebbségi érzés alakuljon ki. Intézetünkben különösen fontos, hogy a hallgatóinkban tudatosítsuk: a differenciálás az ő fejlődésük érdekében történik, alapja kizárólag az eddig felhalmozott tudás, és semmiféle előítélet nem befolyásol bennünket.

Veszélyt jelenthet az is, ha a diákok kisebb egységekbe való beosztása merev, változatlan kategóriát eredményez. Célszerű megadni annak lehetőségét, hogy bármikor át lehessen lépni a nagyobb követelmények elé állítottak egységébe, ha a hallgató teljesítményével megfelelő fejlődését igazolja.

Azt is figyelembe kell vennünk, hogy a differenciált oktatás csak egyike az alkalmas foglalkoztatási formáknak. Főleg gyakorlati órákon és ismerlések alkalmazásával hasznos, hiszen a matematikai terminológia elsajátítása minden hallgató számára követelmény.

A diákokkal való differenciált foglalkozásra nemcsak a tanórán, hanem azon kívül is több lehetőség kínálkozik.

Számos hallgatónk matematikai előképzettsége nem kielégítő, kisebb-nagyobb fokú hiányosságokat mutat, amelyek pótlására a matematika tanításra fordítható órák száma nem mindig elegendő. Ezért szükség van az ilyen diákok tanórán kívüli segítésére is. Erre egyik lehetőségünk a korrepetálás. A tapasztalat azt bizonyítja, hogy a korrepetálásnak akkor van létjogosultsága, ha maguk a diákok elfogadják és igénylik a szaktanár segit-

ségét. Legyen a korrepetáláson való részvétel önkéntes, de igyekezzünk meggyőzni a rászorulókat arról, hogy ez hasznos számukra. Az elmúlt tanévben ezen a területen szép sikereket értünk el. A foglalkozások tartalmát elsősorban az önállóságra, logikus gondolkodásra való nevelésnek kell adnia. A korrepetálások keretében arra is sor kerülhet, hogy megtanítsuk diákjainkat a helyes tanulás módszereire, a jegyzetek használatára, a matematikai szövegek értelmes olvasására.

Tehetséges, jó előképzettségű hallgatóink számára is biztosítunk olyan lehetőségeket, amelyek a matematika iránti érdeklődésük fokozását és töretlen fejlődésüket szolgálják. Ilyen lehetőség például a verseny.

A matematikai versenyeknek két formáját alkalmazzuk. Az egyik a januártól júniusig tartó folyamatos pontverseny, a másik pedig az évenként egyszer megrendezésre kerülő intézeti tanulmányi verseny. Mindkét forma nagy népszerűségnek örvend hallgatóink körében, amit a résztvevők nagy száma is bizonyít. Versenyfeladataink olyanok, amelyek megoldásához a középiskolai tananyagon túlmenő ismeretekre nincs szükség, viszont próbára teszik a versenyző önálló matematikai gondolkodó képességét.

Meg kell említenem, hogy a versenyfeladatok megoldásának akár írásban, akár szóban történő ismertetése fejleszti a hallgatók matematikai kifejezőképességét, aktivizálja szókincsüket is.

A tehetséges diákjaink számára fejlődési lehetőséget biztosít még a szakkör is. Ezeken a foglalkozásokon olyan ismereteket sajátítanak el, amelyek tantervünkben nem szerepelnek ugyan, de bizonyos mértékben segítséget jelentenek számukra felsőfokú tanulmányaik kezdeti szakaszában.

Végül említtem meg, de elsődleges fontosságúnak tartom a matematikatanár szerepét tehetséges tanítványa fejlődésének elősegítésében, akár külön foglalkozás, akár szakirodalommal való ellátás formájában jut ez kifejezésre.

Röviden összefoglalva az elmondottakat: a matematikatanítás módszertani problémáinak megoldásában az elmúlt évek során jelentős eredményeket értünk el. Feladatunk, hogy a megkezdett úton továbbhaladva a még meglévő hiányosságokat felszámoljuk. Ebben a munkában támaszkodni kívánunk a társintézeink további tapasztalataira is.

НЕСКОЛЬКО МЕТОДИЧЕСКИХ ВОПРОСОВ ОБУЧЕНИЯ  
МАТЕМАТИКЕ-ДИФФЕРЕНЦИРОВАННОЕ ОБУЧЕНИЕ

Ализ Экснер, старший преподаватель, заведующий  
спецгруппой математики и физики МПИ

(резюме)

В нашем институте целью обучения математики является подготовка студентов по специальным предметам и специальному языку, чтобы они могли начать учёбу в высших учебных заведениях. В нашей учебной деятельности мы встречаемся с многочисленными проблемами, решение которых является одним из важных условий удачной подготовки.

Наша постоянно возвращающаяся проблема — значительная гетерогенность наших студентов, — делает необходимым вводить дифференцированное занятие и продолжать развивать её на уроках и вне уроков.

Произведённые в прошлых годах опыты доказали успешность этого метода, однако открыли его предел и опасности.

В этой области мы считаем дальнейшей задачей совершенствовать наши методы и осуществлять их во всём институте. В этой работе мы намереваемся опираться на исследовательские опыты, проводимые в подготовительных институтах в других странах.

ÜBER EINIGE METHODISCHE FRAGEN DES MATHEMATISCHEN  
UNTERRICHTS. DER DIFFERENZIERTER UNTERRICHT

Aliz Exner, Dozent,  
Leiter der Sektion Mathematik-Physik am  
Internationalen Vorbereitungsinstitut, Budapest

Resümee

Das Ziel des Mathematikunterrichts in unserem Institut ist es, die Studenten fachlich und fachsprachlich auf das Studium der mathematischen Fächer an den Hochschulen vorzubereiten. Bei unserer Lehrtätigkeit stoßen wir auf zahlreiche methodische Probleme, deren Lösung wichtig für die erfolgreiche Vorbereitung ist.

Ein immer wieder auftretendes Problem bedeutet die starke Heterogenität unserer Studenten, die die Einführung und Weiterentwicklung der differenzierten Beschäftigung während und außerhalb des Unterrichts erfordert. Die in den vergangenen Jahren durchgeführten Versuche bewiesen die Wirksamkeit dieser Methode, deckten aber auch deren Grenzen und Gefahren auf. Wir betrachten die Vervollstän-

digung der differenzierten Methode und deren Einführung auf Institutsebene als unsere weitere Aufgabe. Dabei würden wir uns gerne auch auf die Erfahrungen der Schwesterinstitute stützen.

# AZ ÁBRÁZOLÓ GEOMETRIA OKTATÁSÁRÓL

DR. MÁTHÉ GÁBORNÉ, intézeti tanár

Az intézet jelenleg hatályos tanterve szerint a természettudományi tárgyak között szerepel az ábrázoló geometria is.

A diszciplína egységes oktatásáról ténylegesen csak az elmúlt évtizedben beszélhetünk. Azt megelőzően – 1965-től, a szaktárgyi oktatás bevezetésével – tematika hiányában az ábrázoló geometria címszó alatt oktattak rajzot, műszaki rajzot, géptant, vagy éppen az akkor még a gimnáziumokban tanított ábrázoló geometriát. Ezt a munkát óraadók végezték, ki-ki a saját elképzeléseinek és adott szakterületének megfelelően.

A műszaki egyetemeknek és a főiskoláknak a tárgy előkészítésével kapcsolatban támasztott igényei s nem utolsósorban a hallgatók zömének előképzettségében mutatkozó hiányok nélkülözhetetlenné tették az ábrázoló geometria intézeti oktatási programjának és tananyagának mielőbbi elkészítését.

Erre először 1967-ben került sor, amit főként a főhivatású oktató alkalmazása tett lehetővé. Az eredményt az akkor ideiglenesnek szánt és máig is használatban levő jegyzet híven érzékelteti.

Időközben azonban az ábrázoló geometria hazai középfokú oktatásában változások történtek. A tárgy, mint ismeretes, részben beolvadt a matematika anyagába, másfelől pedig bevezették a rajz oktatását, amely magában foglalja a műszaki rajz elemeit is.

Ennek hatása a tárgy vitatott helyzetét eredményezte az intézetben. Az oktatási cél viszont továbbra is egyértelműen megkövetelte a tárgy szempontjából különösen gyenge képzettségű hallgatók felsőfokú tanulmányokra történő előkészítését.

A vita nyugvópontra jutott, kialakult a hosszabb időre szóló program. A tantervi óraszám a korábbi elégtelen órakeretet meghaladva évi 80-ra emelkedett. Az oktatás hatékonyabbá válása érdekében a jegyzet kiegészítése és módszertani példatár összeállítása vált szükségessé. Ez utóbbit az ábrázoló geometriát oktatók munkaközössége készítette el.

A közelmúlt eredményeit pedig az oktatási tapasztalatokon alapuló új jegyzet és az intézetben használatos módszertani segédanyagok képezik.

A jövőt tekintve a metodika tökéletesítését és intézeti alkalmazásának rendszerező összefoglalását tűztük ki célul.

A történeti áttekintést követően röviden a tantárgy strukturáját és módszertani segédleteinek kérdését kívánom érinteni.

A műszaki képzés feltétlenül megkívánja az ábrázoló geometria alapjainak ismeretét, hiszen a műszaki gondolatközlés legcélszerűbb formája a műszaki rajz. A Nemzetközi Előkészítő Intézetből évente mintegy 200-250 hallgató folytatja tanulmányait különböző műszaki egyetemeken, illetve főiskolákon.

A fogadó intézményekkel az utóbbi években kialakult rendszeres kapcsolat munkánk eredményességét segítette. Így az ábrázoló geometria programját – bizonyos finomításoktól eltekintve – a támasztott követelmények függvényében megfelelőnek értékelték.

A felmérések tapasztalatai szerint – a korábbi évek gyakorlatával ellentétben – kiterjesztettük az oktatást a vegyészmérnöki és vegyipari egyetemekre készülő hallgatókra is, illetve az építészmérnöki karra pályázóknak kisegítő képzésként szabadkézi rajz foglalkozásokat rendszeresítettünk.

Az említettek konzekvenciájaként az Intézetben az ábrázoló geometria oktatása magában foglalja a geometria és az ábrázoló geometria oktatását egyaránt. Az ábrázoló geometriát térgeometriai ismeretekre kell alapozni. Geometriai ismeretek nélkül ugyanis az ábrázoló geometria oktatása értelmetlen és formális. Ezért előzi meg az ábrázolót a geometriai alapvetés, amely a sík- és a térgeometria fogalmait rendszerezi és mélyíti.

Ábrázoló geometriából pedig a Monge-féle kétképsíkos projekció elemeit oktadjuk. Ez valamennyi műszaki felsőfokú intézmény képzési követelményeivel adekvát alapismereteket nyújt.

E tantárgy oktatásánál valósul meg tehát a tényleges előkészítés. Míg a többi természettudományi tárgyból a feltételezeten már ismert tananyag magyar nyelvű rendszerezése és elmélyítése dominál, addig ennél a tárgynál jobbra új tananyagot sajátítanak el a hallgatók számukra idegen nyelven.

Ebből értelemszerűen következik, hogy a módszertani kérdések különös nyomatékkaal szerepelnek.

A tárgy természetéből és az Intézet jellegéből eredően elsődleges a szemléltetésből szerzett tapasztalat, hogy így elősegítsük az anyagi világ térbeli formáinak és összefüggéseinek helyes megismerését.

Meghatározó tehát a térszemlélet fejlesztése, amely egy hosszabb időn át tartó folyamat, és a konstruktív képzéshez elengedhetetlen. A többi szaktárggyal együtt a hallgatók világnézetének formálásában aktív részt vállal az ábrázoló geometria is. A teljesség igénye nélkül csupán néhány nevelési feladatra utalnék, amelyre a tantárgyunk oktatása különös lehetőséget nyújt. Felsorolásszerűen említem: az önálló, logikus gondolkodásra nevelést, az alkotókészség és a kombinatív-készség fejlesztését, a pontosság, az ellenőrzés igényének kialakítását, a célszerűségre való törekvést, és nem utolsósorban az esztétikai nevelést.

E feladatok komplex megoldásánál a még meglevő problémákra ez alkalommal nem térek ki. Az eredményeink közül is elsősorban a szemléltető oktatást jellemző változásokat hangsúlyozom. Külön kiemelem a modellek, a diapozitív képek, illetve a feladatlapok alkalmazását, amelyek a tananyag valamennyi részét átfogják. A tanítás és a tanulás mechanizmusában nélkülözhetetlen szerepük van. A feladatlapok az egységes követelményszint elérését szolgálják, egyben lehetővé teszik a differenciált oktatást, s önálló munkára ösztönöznek. Szervesen kapcsolódnak hozzájuk a térbeli modellek és a feladatokat lépésekben feldolgozó diapozitív képek. Így a térszemlélet alakítására, az ismeretek befogadása és alkalmazása együttesen érvényesül.

Az oktatási módszereink sikeresnek bizonyultak. Ez nemcsak az intézeti számonkérésnél mérhető le, hanem sokkal inkább azzal, hogy hallgatóink megállják helyüket a felsőfokú intézményekben, és eredményeik nem maradnak el a magyar társaikétól.

A tantárgy 10 éves fejlődéséről készült áttekintés pozitív mérlege azonban további feladatok elvégzésére ösztönöz. Az oktatási-nevelési feltételek kedvezőbbé válásával párhuzamosan az ábrázoló geometria programjában rögzített célkitűzések is maradéktalanabban érvényesülhetnek.

## ПРЕПОДАВАНИЕ НАЧЕРТАТЕЛЬНОЙ ГЕОМЕТРИИ В МПИ

Каталин Матэ, преподаватель института

(резюме)

Выступление знакомит нас с возникновением обучения этому предмету в институте, с этапами его десятилетнего развития.

Начертательная геометрия один из основных предметов технического обучения. Этот предмет занимает специальное место в системе обучения естественным наукам в МПИ.

Его специальное положение обосновывается:

- а) ролью конструкции в техническом обучении
- б) проблемами в образовании студентов в этой области в момент поступления в МПИ.
- в) связью обучения начертательной геометрии с математикой.

Выступление излагает учебный план этого предмета и уделяет особое внимание методическим вопросам. Выступление обращает внимание на богатые возможности обучения начертательной геометрии в области воспитательной работы.



DER UNTERRICHT DES FACHES DARSTELLENDEN GEOMETRIE  
IM INTERNATIONALEN VORBEREITUNGSINSTITUT

Katalin Máthé, Oberassistentin im  
Internationalen Vorbereitungsinstitut, Budapest

Resümee

Im Korreferat werden die Bedingungen zur Einführung für das Fach und die wichtigsten Etappen seiner 10jährigen Entwicklung im Institut dargelegt.

Die darstellende Geometrie zählt zu den Grundfächern der technischen Ausbildung. Sie hat im Unterricht der naturwissenschaftlichen Fächer im Internationalen Vorbereitungsinstitut einen speziellen Platz.

Ihre spezifische Lage ergibt sich:

- a) aus ihrer Rolle in der konstruktiven Ausbildung,
- b) aus Mangel an Vorbildung der Studenten,
- c) aus den Zusammenhängen zwischen der darstellenden Geometrie und der Mathematik im Unterricht.

Der Vortrag beschreibt den Aufbau dieses Faches, betont seine methodischen Probleme und lenkt die Aufmerksamkeit auf die vielseitigen erzieherischen Möglichkeiten, die im Unterricht der darstellenden Geometrie liegen.

# KORSZERŰ OKTATÁSI ESZKÖZÖK ALKALMAZÁSA A BIOLÓGIA TÁNÓRÁKON

*DR. HOSCHKE KÁROLY, intézeti vezetőtanár,  
a Kémia–Biológia Szakcsoport vezetője*

A biológia oktatása – külföldi diákok számára – speciális helyet foglal el a többi szaktárgy között. Ennek legfőbb oka az, hogy az ismeretek közlése sok lexikát igényel. Néhány – elsősorban vietnami és arab – diáknál ezen felül még gondot jelent a latin terminológia elsajátítása is.

Tény, hogy a kizárólag hagyományos módszerrel történő információ átadás-átvétel nagyon lassú, és ez különösen vonatkozik a külföldi hallgatók oktatására. Mivel ezen az úton megfelelő hatásfokot a képzésben nem lehet biztosítani, fokozottabban kell alkalmazni korszerű technikai eszközöket az ismeretközlés-ismeretszerzés folyamatában.

A tanulás hatékonyabbá tételéhez az audio-vizuális módszer az egyik lehetséges megközelítés. Hangsúlyozni szeretném, hogy az audio-vizuális módszert hiba lenne abszolutizálni. Nyilvánvaló, hogy a tanár személyes befolyása a módszer alkalmazása mellett is elengedhetetlen.

E rövid bevezető után engedjék meg, hogy ismertessem azt a haladást, amelyet a biológia tanításában korszerű oktatási eszközök alkalmazásával az elmúlt évek során elértünk.

A biológia tanórákon lényegében az élőlények szervezetének felépítését és működését tanítjuk. Célunk a szerkezet és a funkció megtanítása.

A korábbi években legfőbb gondunk volt az életfolyamatoknak, vagyis a funkciónak a megértése. Ezekben az években faliképek, táblai rajzok, modellek és diafilmek segítségével próbáltuk megtanítani a szervek működését. Az említett eszközöket kísérte meg életre kelteni a hasonlatokkal operáló tanári magyarázat, több-kevesebb sikerrel.

Nagy változást hozott oktatásunkban a mozgófilmek bevezetése a tanórákon. Ma már csaknem valamennyi szerv működését bemutatjuk a maguk természetes dinamikájában. Ezeknek a mozgófilmeknek a didaktikai jelentősége abban áll, hogy helyes irányba tereli a hiányosan vagy helytelenül elképzelt folyamatokról kialakult gondolatokat. A filmvetítő a leghatásosabb szemléletető eszköz, mert a valóságot mozgásban, a környezettel való összefüggésében mutatja be. Így a film jelentékeny hatást gyakorol a tanulók pontos fogalmainak kialakítására. A fogalmak viszonylag gyors és helyes megértése időmegtakarítást is jelent, amely a gyakorlatok és a feladatok elvégzésére fordítható.

Az írásvetítő, bár statikus jellegű szemléltető eszköz, mégis sok új lehetőséget hozott az oktatásban. A korábbi táblai rajzok sok időt vettek el

a tanításból. Ezenfelül a rajz készítése és a diákokkal való kapcsolat együttes biztosítása is gondot jelentett. Komplikáltabb, időigényes rajzokat pedig nem lehetett elkészíteni. Az írásvetítő használata ezeken a problémákon segített. Előnyös az is, hogy a fóliára a színes rajzok, vázlatok, táblázatok, ellenőrző feladatok a tanórán kívül készíthetők, és így több idő jut a gyakorlásra. Átgondoltabb, jobban tervezett tanítási programok készülhetnek. Természetesen emellett nem szabad elhanyagolni a diákok rajzkészségének fejlesztését sem.

Oktatástechnikai ismereteink bővülése hozta magával a mikroszkóp használatának kiszélesítését is. Néhány évvel ezelőtt még nehézséget jelentett a mikroszkóp használata. A fő problémát az okozta, hogy a diákok többsége nem a lényegre figyelte meg a mikroszkópi képen. A tanári orientáció hosszadalmas volt.

Az új módszer szerint a mikroszkópi képeket a tanár által kezelt mikroszkópból prizma segítségével kivethetjük. Így a tanár a vetítőlapon képén orientálhatja a tanulók figyelmét.

Programok készültek az írásvetítő, a mikroszkóp és a mozgófilm együttes alkalmazására is. A programok lényege, hogy egy-egy tanítandó szerv természetes nagyságában és mikroszkópius részleteiben is tanulmányozható. A szerkezet pontos ismeretében a film segítségével a működés könnyen megérthető. A programok az új szavakat kiemelik, figyelmet felkeltő kérdéseket adnak, a tanóra végén pedig az ismereteket rögzítik, számonkérlik.

Ujabb kísérletek kezdődtek a hangosfilmek bevezetésére is. A technikai kivitelezés lényege a magnetofonnal kombinált vetítés, amelyet szinkronizátorral biztosítunk. Külön diafilmre és hangszalagra rögzített programokat tervezünk a hallgatók tanórán kívüli gyakorlataira.

#### ПРИМЕНЕНИЕ СОВРЕМЕННЫХ ТЕХНИЧЕСКИХ ПРИБОРОВ И МЕТОДОВ НА УРОКАХ БИОЛОГИИ

д-р Карой Хошке, старший преподаватель института,  
заведующий спецгруппой химии и биологии

(резюме)

За последние 10-15 лет в зарубежных и отечественных журналах было опубликовано много статей, разбирающих вопросы интенсификации обучения.

Эти статьи, а также наш опыт поощряли наши стремление найти новые пути в обучении иностранных студентов. Таким образом уже несколько лет назад начали пользоваться современными аудио-визуальными техническими приборами на уроках биологии (проектирующими приборами фолей, диапозитивов, кинофильмов).

Среди этих средств наибольшую пользу приносили в обучении кинофильмы. С помощью кинофильмов нам удалось продемонстрировать биологические процессы не статично, как раньше, а в своей естественной динамике. В этом году приступили к разработке новых аудиовизуальных программ, в которых будут использованы озвученные диа-и кинофильмы.

## DIE VERWENDUNG MODERNER, AUDIOVISUELLER ANSCHAUUNGSMITTEL IM BIOLOGIEUNTERRICHT

Dr. Károly Hoschke, Dozent,  
Leiter der Sektion für Biologie-Chemie am  
Internationalen Vorbereitungsinstitut, Budapest

### Resümee

In den letzten vergangenen 10-15 Jahren erschienen in den ungarischen und ausländischen Fachzeitschriften zahlreiche Arbeiten über die Verwendungsmöglichkeiten der audiovisuellen Anschauungsmitteln, um die Intensivierung des Unterrichts zu fördern.

Das regelmäßige Studium der veröffentlichten Artikel, aber auch unsere eigenen Erfahrungen führten uns dazu, daß wir für die ausländischen Studenten auch im Biologieunterricht nach neuen Wegen suchten.

Vor einigen Jahren haben wir schon verschiedene Arten von Projektoren, Dias und Filme in unsere Arbeit eingesetzt.

Die Einführung von Rollfilmen hat sich als besonders nützlich erwiesen. Dadurch können wir die Lebensprozesse in ihren natürlichen Dynamismus demonstrieren.

In diesem Schuljahr haben wir mit der Ausarbeitung von neuen audiovisuellen Programmen begonnen.

# NÉHÁNY GONDOLAT A FIZIKA- ÉS A NYELVOKTATÁS KAPCSOLATÁRÓL

SOMOS BÉLÁNÉ, intézeti tanár

Az oktatás általában fogalmak átadását, elsajátítását jelenti, ez pedig szinte minden esetben együtt jár a terminológia tanításával. Minden tudományágnak – s a tudományág iskolai megfelelőjének a tantárgynak – sajátos szakszókincse van, s ennek ismerete feltétele az adott szakterületen való bármiféle tevékenységnek.

Az anyanyelvi iskolákban folyó oktatásban az új fogalmakat jelölő szókincs hosszabb időre, több tanévre s több tanórára elosztva jelenik meg, mondhatni szórványként a nagytömegű, korábbról ismert szó között, így ritkán vetődik fel, hogy a fizikatanítás /s a többi szaktudomány iskolai oktatása is/ az anyanyelvi nevelésnek is része. Pedig az, különösen akkor, ha a tanár megköveteli diákjaitól az érthető, szépen tagolt, kifejező beszédet, a világos és logikus fogalmazást, a fogalmak egyértelmű használatát.

E bevezető is utal arra, hogy a továbbiakban – egy tantárgy prizmján át – az előkészítő munka egyik legkritikusabb pontjáról, a nyelvoktatás és a szaktárgyi oktatás viszonyáról lesz szó. A témának rengeteg vonatkozása van: munkaszervezési, oktatáslélektani, tudományelméleti és rendszertani, tantárgypedagógiai, nevelési stb.

Bármilyen megközelítésből érkezzünk is, több fontos kérdés, sőt elmentmondás kerülhet felszínre, amelyek megoldása, fokozatos és részleges feloldása az egyetemi előkészítő oktatás sikerének egyik kulcskérdése.

Néhány ellentmondás és kérdés az előbb említettek közül:

- a) oktatásszervezési: a tanév egyik időszakában aránytalanul nagy terhelés eshet az oktatók egyik csoportjára, a nyelvtanárookra, a tanév másik szakaszában pedig a szaktanárookra. Az optimális viszont mind a pedagógiai munka, mind az egyének szempontjából az arányos teherelosztás lenne;
- b) oktatáslélektani: mi a jobb a nyelvoktatás szempontjából, ha magasabb nyelvi szinten kezdik a külföldiek a szaktárgyak tanulását, tehát hosszabb a nyelvi előkészítő szakasz, vagy alacsonyabb szintű nyelvtudással, de a szaktárgyi ismeretek érlelődése kap nagyobb teret?;
- c) mi a legjobb arány /óraszám, szókincsben, az ismeretanyag mélysége tekintetében/ a szakirányú és a köznyelvi nyelvtudás között?

A kérdéseket lehetne még folytatni. A megoldás útját minden bizonynyal a bevezetőben említett gondolat jelentheti, az tudniillik, hogy az általában szokásos szaktárgyi oktatásnak is vannak beszédpedagógiai, nyelvpedagógiai vonatkozásai. Éppen ezért helytelen lenne ezt a jogát és kötelességét elvitatni tőle. Ez nem veszélyezteti a szaktudományi jelleg elsőbbségét, és talán hiba is bármiféle elsőbbségről beszélni, hiszen a feladatok keresztül-kasul átszövik egymást, összefonódnak egymással a nyelvoktatási és direkt szakmai jellegű tennivalók.

Míg az anyanyelvi iskolákban egy gazdag anyagban elszórtan jelenik meg egy-egy ismeretlen nyelvi elem, addig a külföldiek egyetemi előkészítő oktatásakor egy viszonylag sekély közegben hemzsegnek a zátonyra futás veszélyével fenyegető ismeretlen elemek. A szaktárgyak intézetben belüli oktatásának sajátosságai éppen ebből adódnak. Ahogy mélyül a nyelv tengere, s csökken az ismeretlen nyelvi zátonyok száma, úgy közeledik oktatásunk jellege a hagyományos és szokványos középiskolai oktatáshoz. Ám addig hosszú az út, s munkánkat a három fázisból:

1. a szaktudományból, tehát esetünkben a fizikából;
2. a szaktárgy, tehát a fizika tanításának módszertanából;
3. a nyelvoktatás módszertanából összegeződő specifikum határozza meg és jellemzi.

Intézetünkben az elmúlt évek során végzett oktatásszervezési kísérlet eredményeként a korábbi 11. heti belépéssel szemben a szaktárgyak korábban és lépcsőzetesen lépnek be órarendjeinkbe:

mérnök csoportokban	a 11 héten	2. szaktárgyként
orvos "	a 7. "	1. "
vegyész "	a 15. "	3. "
agrár "	a 11. "	2. "

A korábbi kezdést a lépcsőzetes belépés során készült tananyagok segítik. Hasonló, s egyrészt az arányos teherelosztást, másrészt a két fő szakterület közötti erősödő kapcsolatot jelzi a természettudományi tárgyakat oktató tanárok bekapcsolódása az első hetek társalgási, nyelvi gyakorló óráinak tartásába. A hiányzó tanári létszám pótlásán túl ez még arra is jó, hogy diákjainkat, nyelvtudásukat, nehézségeiket jobban ismerve a segítség nagyobb lehetőségével, kisebb zökkenővel kezdhetjük a szaktárgyak oktatását.

Természetes, hogy az elmondottak nem merítik ki az együttműködés lehetőségeit. További erőfeszítések szükségesek a szaknyelvi frekvencia-

vizsgálatok végrehajtáshoz, a jegyzetekben a nyelvi fokozatosság érvényesítéséhez, valamint a két fő szakterület munkája közötti napi és távlati koordinációhoz.

A koordináció lehetőségének biztosítása, hogy a fizika a maga sajátos szaktárgyi célkitűzéseinek teljesítése mellett tanórái és tananyaga révén állandó gyakorlóterepe a köznyelv tanulásának is.

## МЕСТО ФИЗИКИ В УЧЕБНОМ ПРОЦЕССЕ ПОДГОТОВКИ СТУДЕНТОВ К ОБУЧЕНИЮ В ВУЗАХ

Анна Шомош, преподаватель института  
(резюме)

Ключевой вопрос успешного подготовительного учебного процесса – координация и установление правильных соотношений между преподаванием по специальным предметам и языку. Такая цель достигается путём устранения ряда противоречий. В этой работе нами достигнуты положительные результаты, но всё же имеются проблемы, разрешение которых предстоит в будущем.

Обучение физике является частью системы обучения специальным предметам в целом, но вместе с тем и частью обучения языку. Таким образом его характеризует тройная специфика.

Обучение физике является постоянным поводом для практики использования языковых знаний и навыков.

## DER PHYSIKUNTERRICHT IM SYSTEM DER VORBEREITUNG DER AUSLANDSSTUDENTEN AUF DAS HOCHSCHULSTUDIUM

Anna Somos, Oberassistent am  
Internationales Vorbereitungsinstitut, Budapest

### Resümee

Die Koordinierung und Herausbildung der richtigen Verhältnisse zwischen Sprachunterricht und Fachunterricht ist eine der wichtigsten Fragen der Vorbereitung.

Dazu müssen wir mehrere Widersprüche bekämpfen. Auf diesem Gebiet können wir schon über mehrere Erfolge berichten, aber wir haben noch viel zu tun.

Der Physikunterricht ist ein Teil des Systems des Fachunterrichts und auch ein Teil des Sprachunterrichts, so er wird durch ein dreifaches Spezifikum gekennzeichnet.

Der Physikunterricht ermöglicht auch die umgangs-  
sprachliche Einprägung.



## A KÉMIA OKTATÁSÁNAK KÉRDÉSEIHEZ

SOÓS KÁROLYNÉ, intézeti vezetőtanár

A kémia tanításának az iskolában kettős feladata van: egyrészt az általános műveltség mai követelményeihez az anyag belső szerkezetére vonatkozó ismereteket nyújtani, hozzájárulva ezzel a természettudományos világkép kialakításához; másrészt olyan további szakmai felkészültséget kell biztosítani, amelyet az egyetem és főiskola elvár a továbbtanuló fiataloktól.

Intézetünkben a heterogén előképzettséggel érkező hallgatók számára – e két feladat teljesítésén túl – harmadikként szakterminológiát is kell nyújtanunk, mégpedig olyan szinten, hogy az egyetemi, főiskolai oktatásba legalább minimális nyelvtudással bekapcsolódhassanak. Emellett a kémia-tanítást a továbbtanulási szakirány szerint differenciáltan, a középiskolánál magasabb szinten kell megoldanunk, mást tanítva például az orvos- és mást a mérnökjelölteknek, az egyetemek követelményeihez alkalmazkodva.

Sajátos feladataink és feltételeink a tananyag gondos kiválasztását, megfontolt elrendezését és hatékony módszerek alkalmazását igénylik. A kémia-tanítás módszereit illetően világszerte két alapvetően szembenálló törekvés ütközik egymással. Az egyik szemlélet szerint az anyagi világ törvényeit a környezetünkben fellelhető vegyi anyagok tanulmányozásával kell kezdeni. Majd a makroszkópikus anyag folyamatainak ismeretében kerülhet sor arra, hogy az anyag belső szerkezetéről fokozatosan képet alkossunk, és a mikrovilág törvényeit is feltárjuk. Fő vonásaiban úgy, ahogyan az a tudományos megismerés történetében végbement. A másik, újabban terjedő módszertani szemlélet fordított. Ez abból indul ki, hogy napjainkban a kémiai anyag alapvető tulajdonságait ismerjük meg.

Nukleonokból az atommagot, magból és elektronejből az atomot, atomokból a molekulát, és így tovább, végső soron a makroanyagokat fel tudjuk építeni. A kémiai folyamatok értelmezéséhez tehát általános természeti törvényekre alapozva jutunk el.

Az első szemlélet fenomenológiára alapozott, tárgyalásmódja induktív. A második döntően deduktív módszerű.

Mindkét módszertani eljárás mellett – és ellen – számos érv, tanítási eredmény és kudarc sorolható fel.

Intézetünkben mi már hosszú évek óta a második módszertani megoldás szerint oktatunk. Egyrészt, mert az tapasztaltuk, hogy hallgatóink ko-

rábbi tanulmányaikban általában az első felépítés szerint jutottak több-kevesebb kémiai ismerethez. Másrészt pedig azért, mely ilyen módon a tananyag jobban tömöríthető, a rendelkezésünkre álló szűk időkeretben jól megtanítható. Az egyetemi, főiskolai továbbtanulást pedig direkter módon segíti elő.

Az egyetemekről kapott jelzések szerint hallgatóink zöme jól tudja hasznosítani az intézet kémia óráin tanultakat. Ehhez bizonyára hozzájárul a sok bemutatott kísérlet, a modern szemléltetési technikát is egyre jobban felhasználó oktatási gyakorlatunk, továbbá az az együttműködés, amelyet a magyar nyelvtanítás és a kémia tanítás között az évek során kialakítottunk.

#### К ВОПРОСАМ ОБУЧЕНИЯ ХИМИИ

Каталин Шош, старший преподаватель института  
(резюме)

Задачи обучения химии:

- подготовить студентов по специальным предметам и специальному языку к началу учёбы в высших учебных заведениях;
- заложить фундаменты мировоззрения по естествознанию.

Метод разработки учебного материала вместо традиционного феноменологического является современным. Наши вспомогательные средства - эксперименты и применение учебной техники.

Координация обучения по химии и венгерскому языку содействует вузовским результатам наших студентов.

#### ZU DEN FRAGEN DES CHEMIEUNTERRICHTS

Katalin Soós, Dozent am  
Internationalen Vorbereitungsinstitut, Budapest

Resümee

Die Aufgaben des Chemieunterrichts:

- die fachliche und fachsprachliche Vorbereitung der Studenten auf das Studium,
- die Vermittlung der Grundlagen des naturwissenschaftlichen Weltbildes.

Die Methode der Bearbeitung des Lehrstoffes ist nicht durch die traditionelle Phänomenologie, sondern durch die moderne atomistische Anschauung beeinflusst. Unsere Hilfsmittel sind die Experimente und die Anwendung der Unterrichtstechnik.

Die Zusammenarbeit des Chemieunterrichts und des Sprachunterrichts ist ein Beitrag zum Studienerfolg unserer Studenten an den Hochschulinstitutionen.

## A TUDOMÁNYOS ÜLÉSSZAK MUNKÁJÁNAK ÖSSZEFOGLALÁSA

*DR. SZTANKÓ ISTVÁN, intézeti vezetőtanár, igazgató*

Nehéz feladat két és fél napos sokrétű, gondolatébresztő és tanulságos tanácskozás főbb mondanivalóit néhány percbe összesűríteni. Még nehezebb abból mindenre kiterjedő következtetéseket levonni. Ezért, ha összefoglalóban nem tudok minden felvetődött problémára reflektálni, elnézést kérek.

A jubileumi tanácskozásunkon négy fő referátum és több, mint 30 korreferátum, hozzászólás hangzott el. Ez a szám önmagában is figyelemreméltó. Azonban ha a belső tartalom színvonalát vizsgáljuk, úgy vélem, az valamennyiünknek nagyon sokat adott még akkor is, ha a Szovjetunióban és a népi demokratikus országokban némileg eltérőek is az előkészítés formái.

Hallottuk, hogy a csehszlovák elvtársaknál jelenleg nyolc központban, míg nálunk és a többi népi demokratikus országban a külföldi hallgatók egyetemi előkészítése egy főbázison folyik. Eltérőek szervezeti kereteink is. Egyes helyeken az egyetemekhez tartozó intézetek, másol – például hazánkban is – önálló intézetek végzik az előkészítés nehéz, de szép munkáját. Mások a hallgatók elhelyezésének körülményei is. Kijevben például a külföldi hallgatók a szovjet hallgatókkal közösen nyernek elhelyezést a diákotthonokban. Ez több szempontból hasznos lehet – például a nyelvgyakorlás a fegyelemre, rendre szoktatás stb. szempontjából.

Természetes vannak eltérések az oktató és nevelőmunkánk módszereiben is. Bár úgy vélem, e téren az elkészítő munkánkban a közeledés egyre nyilvánvalóbb. Hiszen igyekszünk – most is ezt tettük – egymástól tanulni. Törekszünk egymás hasznos tapasztalatait átvenni. Őrizkedniünk kell azonban attól, hogy valamilyen általános sablont vagy receptet próbáljunk erőszakolni.

A külföldi tapasztalatok hasznosítását jól dokumentálja intézetünk 25 éves fejlődése. Hiszen Csáky Jenőné, a Budapesti Műszaki Egyetem küldötte elmondotta, hogy néhány évtizeddel ezelőtt Magyarországon éppen az NDK-ban külföldieket tanító elvtársak útmutatása, segítése és támogatása alapján indult el az előkészítő munka.

Vagy például a következő félévben – amikor valamennyi csoportnál bevezetjük a Magyarország című országismereti tantárgyat – nagyon oda kell figyelniük azokra a tanácsokra, amit dr. Witold Dembowski és dr.

Gerhard Müller elvtársak eimondottak a világnézeti formálással kapcsolatban. Konsztantin Gancsev elvtárs hozzászólásából mindjárt leszűrtük azt a következtetést, hogy nekünk is meg kell találnunk azt a formát, ami lehetővé teszi hallgatóink számára a vidéki lakossággal való találkozást.

Az elmondottak is dokumentálják, hogy a tapasztalatok átadására, egymás intézeteibe való látogatásra — előrehaladásunk érdekében — továbbra is szükség van. Ezért is üdvözljük örömmel Vladimir Szeges csehszlovák elvtársnak azt a bejelentését, hogy ők is szükségesnek tartják kapcsolataink tervszerűbbé tétele érdekében az együttműködési szerződés megkötését. Öröm számunkra, hogy a bolgár elvtársakkal ma írjuk alá az 1978/79-es évre szóló munkatervünket. A lengyel elvtársakkal pedig ez év novemberében Lodzban kerül sor további kapcsolataink írásbeli rögzítésére. /A szerződés aláírása megtörtént./

Az intézetünkben folyó munka a többi előkészítő intézet és fakultás munkájához több szempontból hasonló. Vannak azonban egyedi sajátosságaink is, pl. a Nemzetközi Diákklub, amely nálunk eredményesen funkcionál. Vagy a Külföldi Diákok Osztálya /KDO/, ami lehetőséget ad arra, hogy a külföldi hallgatókkal az előkészítőből kikerülve az egyetemeken is megmaradjanak kapcsolataink. Reméljük, hogy a KDO-nak sikerül kiépíteni a végzett hallgatókkal a további együttműködést.

A tanácskozáson megpróbáltuk felvázolni oktató- nevelő- és kutatómunkánk keresztmetszetét. Beszéltünk eredményeinkről, gondjainkról. Például elmondottuk, milyen erőfeszítéseket teszünk annak érdekében, hogy a diákönkormányzatot, azaz a diáktanácsok munkáját aktívvá és eredményesen működővé tegyük. Így például az intézeti diákcsoportok érdekvédelmét az első időszakban a diákklubban létrehozott nemzeti egyesületek látják el.

A diákotthonainkat neveléscentrikussá akarjuk fejleszteni. Mind az oktató, mind a nevelőmunkában döntően fontosnak tartjuk a hallgatók cselekvőkészségének fejlesztését, amely elvezeti őket az egyetemeken folyó önálló munka végzéséhez, továbbá elvezetheti őket a különböző önkormányzati tevékenység megvalósításához is.

Őszintén elmondhatjuk, hogy a Szovjetunióból és a népi demokratikus országokból jött hallgatóktól több öntevékenységet és határozottabb politikai állásfoglalást kérünk. Az ő aktivitásuk tovább segíthetné ideológiai, politikai nevelőmunkánkat.

A tanácskozáson felszínre került, hogy nagyon sokat foglalkozunk az-zal a kérdéssel, hogyan, illetve milyen mélységben oktassuk a szaktárgyakat. Mindenesetre úgy vélem, egy év semmi esetre sem elég arra, hogy a küldő ország középiskoláiban elmulasztottakat teljes egészében pótolni tudjuk. Mi legfeljebb arra vállalkozhatunk, hogy az egyetem első félévét, esetleg első évét szaktárgyi szempontból bizonyos mértékben megalapozzuk. Tehát főleg arra kell törekednünk, hogy a magukkal hozott és ismert szaktárgyi anyagot a magyar nyelvre átültessük, illetve annak kifejezéseit

begyakoroltassuk. Itt a megfelelő arányok megkeresése és kialakítása most van folyamatban, ezért is kívánjuk kiemelten tanulmányozni a szaktárgyi oktatást testvérintézeteinkben.

Egyetértve a Herder Intézetből jött kollégákkal, az a véleményünk, hogy az előkészítőkön eredményeket csak úgy lehet felmutatni, ha a nyelvi és szaktárgyi oktatást jól összehangoljuk. Vagyis a szaktárgyi órákon nyelvet is tanítunk. Ennek viszont egyik alapvető feltétele, hogy a tanárok szüntelenül képezzék magukat szakmailag és módszertanilag egyaránt. Ezért is tartunk ez évben a szaktanárok részére nyelvi tájékoztató előadás-sorozatot, sőt bevonjuk őket — önkéntes jelentkezés alapján — a társalgás és a nyelvi labor munkájába is. Kívánatosnak tartanánk, ha a szaktanáraink — legalább a fiatalabbak — az egyetemeken, vagy a tanárképző főiskolákon magyar nyelvtanári kiegészítő képzést szereznének. A nyelvtanárokkal viszont továbbképzés keretében megismertetjük a szaktárgyi oktatás problémáit.

Az előkészítő munka előbb vázolt eltérő nemzeti sajátosságai mellett azonban, úgy vélem, vannak általános ismérvek is. Ez abból adódik, hogy a Szovjetunió és a népi demokratikus országok egyaránt arra törekszenek, hogy minél jobb tudással felvértezett szakemberekkel segítsék a fejlődő országokat és más baráti országokat. Ezen a téren ha néha érnek is bennünket kudarcok, akkor sem szabad elfelejteni, hogy munkánk hasznossága a társadalmi haladás számára végülis visszatérül. Így valamennyiünk számára elfogadható szempont lehet Ivan Ivanovics Nyikolajenko kijevi dékán elvtárs által ismertetett szovjet előkészítő fakultások össz-szövetségi nevelési konferenciájának ajánlása. Ez ugyanis jól összegezi az előkészítőkön folyó nevelőmunka legfontosabb feladatait. Melyek ezek:

- a marxista-leninista világnézet alapjainak kialakítása;
- a szocialista életmódhoz való viszony pozitív kialakítása;
- a Szovjetunió és a szocialista országok gazdasági, társadalmi rendszerének, a társadalom ideológiájának, külpolitikájának megismertetése;
- az internacionalizmus és a népek közötti barátság érzésének kifejllesztése.

Végezetül köszönetet mondok mindazoknak — hazaiaknak és külföldieknek egyaránt — akik jubileumi tanácskozásunk előkészítésével, azon való részvételükkel és aktív szereplésükkel hozzájárultak ünnepségünk sikeréhez.

A további sikeres együttműködés érdekében a Nemzetközi Előkészítő Intézet a következő ajánlásokat terjeszti a szocialista társintézetek elé:

- Fokozzuk a kétoldali megállapodásokban rögzített együttműködést az előkészítő munka hatékonyságának növelésére munkánk elméleti alapjainak további feltárásával! Ennek keretében célszerű az azonosságok megkeresésén kívül megvizsgálni a különbségek objektív okait is.

- A nyelvi és a szakmai előkészítést tekintjük egyazon előkészítő munka két aspektusának, s törekedjünk a kettő szerves egységének létrehozására!
- A nevelési eljárások és tapasztalatok ismertetésével, a tapasztalatok kölcsönös felhasználásával erősítsük az egységes marxista-leninista világnézet kialakítását az intézményeinkben!
- A társintézmények közös publikációkkal tegyék elérhetővé kutatási eredményeik tanulmányozását valamennyiünk számára!
- Különösen fontos lenne az előkészítő oktatás intenzitását és a jobb időkihasználást biztosító tényezők közös kutatása.

Utoljára engedjék meg, hogy idézzem Marx Károlynak, a tudományos szocializmus megalapítójának szavait, amit több, mint egy évszázaddal ezelőtt, 1874-ben az I. Internacionálé Főtanácsának záróülésén mondott: "Több napig érdekes és hasznos dolgokról tanácskoztunk, vitatkoztunk egymással, most már csak rajtunk múlik, hogy ebből mit valósítunk meg magunk és a társadalom javára."

#### ОБОБЩЕНИЕ РАБОТЫ НАУЧНОЙ СЕССИИ

д-р Иштван Станко, старший преподаватель,  
директор института

(резюме)

Четыре корреферата и около 30 прослушанных выступлений дали очень много полезного и указали наиболее общие направления в подготовке студентов, хотя эта работа в социалистических странах имеет различные организационные и методические свойства.

Коррефераты иностранных товарищей подняли несколько важных проблем:

Клуб студентов в нашем институте - эта культурная организация объединяющая иностранцев, учащихся в нашей стране - является единственным.

Отдел иностранных студентов занимается делами студентов, посещающих университет. Значит, мы сохраняем постоянную связь со студентами нашего института на протяжении полного срока их обучения в университете.

Одной из наших важных проблем является более глубокое и результативное обучение специальным предметам. Мы считаем, что может заложить хорошую основу знаний для I-го курса университета, то есть перенести известный технический материал специальных предметов на более доступный венгерский язык. В этой работе успех определяется и курсами повышения квалификации преподавателей.

Образование специалистов, обладающих социалистическим сознанием - вот наша обязательная задача. Дальнейшее сотрудничество определяется рамками договоров, общей работой, основывающейся на обмене положительным опытом, на проведении и опубликовании совместных исследований.

dr. István Sztankó, Direktor des  
Internationalen Vorbereitungsinstituts, Budapest

Resümee

Die vier Korreferate und die etwa 30 Diskussionsbeiträge brachten für uns trotz der organisatorischen und methodischen Unterschiede in der Vorbereitung auf das Universitätsstudium in den sozialistischen Ländern viele nützliche Erfahrungen und Anregungen. Die Korreferate der ausländischen Genossen warfen mehrere Probleme auf.

In unserem Institut ist der Studentenklub, der die Kulturorganisation der ausländischen Studenten ist, eine spezifische Institution. Die Abteilung der ausländischen Studenten hat die Aufgabe, die Probleme der ausländischen Studenten, die an unseren Universitäten studieren, zu lösen.

Somit haben wir zu unseren Studenten während der gesamten Studienzeit enge Beziehungen.

Eines unserer, im Vordergrund stehenden Probleme ist, den Fachunterricht noch wirksamer zu gestalten. Wir sind der Meinung, wir können für das erste Studienjahr nur die Basis sichern, d.h. die schon bekannten Fachkenntnisse der Studenten in ungarischer Sprache vermitteln – und nichts mehr. Die Weiterbildung der Lehrer dient auch dieser Zielsetzung.

Die sozialistischen Länder haben die Pflicht, für die Bruderländer gut qualifizierte und mit unserer Gesellschaftsordnung sympatisierende Fachleute auszubilden.

Die weitere Zusammenarbeit – im Rahmen von Verträgen und gemeinsamen Arbeitsplänen – verlangt auch mehr Erfahrungsaustausch, gemeinsame Forschungsarbeit und Veröffentlichung gemeinsamer Publikationen.





# TARTALOM

I. Előszó	3
II. Köszöntő	4
1. Dr. Sztankó István üdvözlő beszéde	4
2. Dr. Garamvölgyi Károly ünnepi megnyitója	6
III. Visszatekintés	
1. <u>Dr. Sztankó István</u> : Intézetünk negyedszázados útja	11
2. <u>Dr. Hegyi Endre</u> : Jubileumi gondolatok	19
3. <u>Dr. Jurányi István</u> : A szimpozion alkalmából rendezett kiállítás megnyitásáról	22
IV. Nyelvoktatás	
1. <u>Dr. Ginter Károly</u> : A Nemzetközi Előkészítő Intézet magyaroktatásának néhány elvi és gyakorlati kérdése	23
2. <u>Dr. Lothar Kaiser</u> : A nyelvi és szaktárgyi oktatás koordinációjának lehetőségei és hatásai a külföldi hallgatók tanulmányi előkészítésében	32
3. <u>Hársné Kígyóssy Edit</u> : A magyar nyelvi oktatás a Budapesti Műszaki Egyetemen	37
4. <u>Andrássy Attila</u> : A magyar irodalom tanításának helyzete és néhány fontosabb problémája	41
5. <u>Fügedi István</u> : A vietnami hallgatók magyar nyelvi oktatása	46
6. <u>Lilienberg Sándor</u> : Szaknyelv? Csoportnyelv? Rétegnyelv?	51
7. <u>Máhr Lászlóné</u> : Az intenzív nyelvoktatás szerepe és jelentősége a személyiség alakításában	54
8. <u>Osváth Gábor</u> : A kontrasztív elemzés jelentősége a koreai hallgatók kiejtéstanításában	59
9. <u>Székely József</u> : A másodéves hallgatók nyelvoktatásának speciális feladatai és módszerei	64

V. Nevelés	
1. <u>Somos Béla</u> : A nevelési folyamat elvi és gyakorlati egysége a külföldi hallgatók teljes tanulmányi ideje alatt	69
2. <u>Iván Ivanovics Nyikolajenko</u> : A nevelési folyamat tervezésének és szervezésének tapasztalatai	79
3. <u>Dr. Gerhard Müller</u> : A kommunista nevelés aspektusai	87
4. <u>Konsztantin Gancsev</u> : Az ideológiai nevelőmunka hatékonysága	94
5. <u>Dr. Witold Dembowsky</u> : Az eszmei nevelőmunka néhány kérdése	98
6. <u>Csáky Jenőné</u> : Külföldi hallgatók a Budapesti Műszaki Egyetemen	102
7. <u>Havas Ágnes</u> : A világnézeti nevelés kérdései	106
8. <u>Dr. Jurányi István</u> : A közösségi nevelés lehetőségei és feladatai	112
9. <u>Giay Béla</u> : A tanórán folyó és a tanórán kívüli nevelés egységének néhány kérdése	115
10. <u>Pongrácz Ferenc – Hidvégi Imre</u> : A nyelvi szekciók és a közvetítő nyelv szerepe a hallgatók beilleszkedésében	119
11. <u>Számely Zoltán</u> : A testnevelés szerepe az akklimatizációban és a személyiség fejlődésében	122
12. <u>Nagy Ilona</u> : A tanulmányi kirándulások szerepe	125
13. <u>Kovácsi Mária</u> : A tanulócsportokban végzett nevelőmunka szervezeti keretei és feltételei	128
14. <u>Wiesel Katalin</u> : A Nemzetközi Diákklub tevékenysége	132
VI. Szaktárgyi oktatás	
1. <u>Csörföly Endre</u> : A természettudományi szaktárgyak oktatásának rendszere és feladatai a Nemzetközi Előkészítő Intézetben	135
2. <u>Tatjana Vlagyimirovna Tabenszkaja</u> : Az oktatási folyamat tudományos tervezése a Kijevi Állami Egyetem Előkészítő Fakultásán	141
3. <u>Exner Helmutné</u> : A matematika tanításának néhány módszertani kérdése – A differenciált oktatás	146
4. <u>Dr. Máthé Gáborné</u> : Az ábrázoló geometria oktatásáról	151

5. <u>Dr. Hoschke Károly</u> : Korszerű oktatási eszközök alkalmazása a biológia tanórákon .....	155
6. <u>Somos Béláné</u> : Néhány gondolat a fizika és a nyelv- oktatás kapcsolatáról .....	158
7. <u>Soós Károlyné</u> : A kémia oktatásának kérdéseihez .....	162
VII. Zárszó .....	
<u>Dr. Sztankó István</u> : A tudományos ülészak munkájának összefoglalása .....	165



I. ПРЕДИСЛОВИЕ	3
II. ПОЗДРАВЛЕНИЕ	
1. Поздравительная речь д-р Иштвана Станко	4
2. Торжественная вступительная речь д-р Каройа Гарамвелди	6
III. РЕТРОСПЕКЦИЯ	
1. д-р Иштван Станко: Развитие Международного подготовительного института за 25 лет	11
2. д-р Эндрэ Хеди: Мысли по поводу юбилея	19
3. д-р Иштван Юрани: О выставке, устроенной по поводу симпозиума	22
IV. ОБУЧЕНИЕ ЯЗЫКАМ	
1. д-р Карой Гинтер: Принципиальные и практические вопросы обучения венгерскому языку в МПИ	23
2. д-р Л. Кайзер: Возможности и влияния координации языкового обучения к специальности в учебной подготовке иностранных студентов	32
3. Эдит Кидьоши: Об обучении венгерскому языку	
4. Аттила Андраши: Положение и некоторые важные проблемы обучения венгерской литературе	37
5. Иштван Фюгеди: Обучение вьетнамских студентов венгерскому языку	46
6. Шандор Лилиенберг: Спецязык, язык групп или общественных слоев	51
7. Клара Мар: Роль и значение интенсивного обучения языкам в формировании личности	54
8. Габор Омват: Значение контрастивного анализа в обучении поризношению корейских студентов	59
9. Йожеф Сскей: Специальные задачи и методы обучения языку студентов второго курса	64
V. ВОСПИТАНИЕ	

1. Бела Шомш: Принципиальное и практическое единство процесса воспитания во время полного курса обучения иностранных студентов	69
2. И.И. Николаенко: Опыт организации и планирования воспитательного процесса на подготовительном факультете иностранцев киевского государственного университета им. Шевченко	79
3. д-р Герхард Мюллер: Аспекты коммунистического воспитания	87
4. Константин Ганчев: Эффективность политико-идеологического воспитания иностранных студентов	94
5. д-р Витолд Дембовски: Некоторые вопросы идейного воспитания иностранных студентов в институте польского языка университета г. Лудза	98
6. Пирошка Чаки: Иностранные студенты в Будапештском Политехническом университете	102
7. Агнеш Хаваш: О вопросе воспитания к интернационализму в Международном подготовительном институте	106
8. д-р Иштван Юрани: Возможности и задачи коллективного воспитания студентов в нашем институте	112
9. Бела Гиай: Проблемы единства воспитания иностранных студентов в МПИ в ходе и вне уроков	115
10. Имре Хидвеги, Ференц Понграц: Роль языковых секций и языка-посредника в акклиматизации студентов	119
11. Золтан Самей: Роль финического воспитания в акклиматизации и развитии личности студентов	122
12. Илона Надь: Значение учебных экскурсий	125
13. Мария Ковачи: Проблемы составления учебных групп	128
14. Каталин Визел: Работа международного студенческого клуба	132

#### VI. ОБУЧЕНИЕ СПЕЦПРЕДМЕТАМ

1. Эндре Черфей: Система и задачи преподавания специальных предметов по естественным наукам	135
2. Т.В. Табенская: Научное планирование учебного процесса на кафедре естественных дисциплин подготовительного факультета иностранных граждан киевского государственного университета	141
3. Ализ Экснер: Несколько методических вопросов обучения математике - дифференцированное обучение	146
4. Каталин Матэ: Преподавание начертательной геометрии в МПИ	151

5. д-р Карой Хошке: Применение современных технических приборов и методов на уроках биологии 155
6. Анна Шомш: Место физики в учебном процессе подготовки студентов к обучению в ВУЗ-ах 158
7. Каталин Шош: К вопросам обучения химии 162

#### VII. ЗАКЛЮЧИТЕЛЬНОЕ СЛОВО

- д-р Иштван Станко: Обобщение работы научной сессии 165





I. VORWORT	3
II. BEGRÜßUNG	4
1. Die Begrüßungsrede von Dr. István Sztankó	
2. Die feierliche Eröffnungsrede von Dr. Károly Garamvölgyi	6
III. RÜCKBLICK	
1. Dr. István Sztankó: "25 Jahre des Internationalen Vorbereitungsinstituts"	11
2. Dr. Endre Hegyi: "Einige Gedanken anlässlich des Jubiläums"	19
3. Dr. István Jurányi: Über die Eröffnung der anlässlich des Symposiums eröffneten Ausstellung	22
IV. SPRACHUNTERRICHT	
1. Dr. Károly Ginter: Einige theoretische und praktische Fragen des Ungarischunterrichts im internationalen Vorbereitungsinstitut	23
2. Dr. Lothar Kaiser: Über Möglichkeiten und Grenzen der Koordinierung von Sprach- und Fachunterricht in der Studienvorbereitung der Ausländer	32
3. Edith Kigyóssy: Beitrag zum Ungarischunterricht	37
4. Attila Andrásy: Die Lage und einige wichtige Probleme des Unterrichts der ungarischen Literatur in unserem Institut	41
5. István Fügedi: Der Ungarischunterricht der in Vietnam vorbereiteten vietnamesischen Studenten	46
6. Sándor Lilienberg: Fachsprache, Sonder-sprache, Fachwort, Fachausdruck?	51
7. Klára Mahr: Die Rolle und Bedeutung der Intensität im Fremdsprachenunterricht bei der Bildung der Persönlichkeit	54

8. Gábor Osváth: Die Bedeutung der kontrastiven Analyse im Aussprachenunterricht der koreanischen Studenten	59
9. József Székely: Die speziellen Aufgaben und Methoden des Sprachunterrichts der Studenten im zweiten Studienjahr	64
V. ERZIEHUNG	
1. Béla Somos: Die theoretische und praktische Einheit des Erziehungsprozesses während der ganzen Studienzeit der ausländischen Studenten	69
2. Iwan Iwanowitsch Nikolajenko: Die Erfahrungen bei der Planung und Organisation des Erziehungsprozesses an der Fakultät zur Vorbereitung auf das Auslandsstudium der Sewtschenko-Universität, Kiew	79
3. Dr. Gerhard Müller: Die Aspekten der kommunistischen Erziehung	87
4. Konstantin Gantschew: Die Wirksamkeit der ideologischen Arbeit bei der Erziehung der ausländischen Studenten	94
5. Dr. Witold Dembovszky: Einige Fragen der Erziehungsarbeit im Institut für Ausländer an der Universität Lodz	98
6. Piroška Csáky: Auslandsstudenten an der Technischen Universität Budapest	102
7. Agnes Havas: Einige Probleme bei der Erziehung zum proletarischen Internationalismus im Internationalen Vorbereitungsinstitut	106
8. Dr. István Jurányi: Die Möglichkeiten und Aufgaben der Erziehung des Kollektivs in Studienheimen des Instituts	112
9. Béla Giay: Einige Fragen der Einheit der Erziehung im Unterricht und außer dem Unterricht	115
10. Imre Hidvégi, Ferenc Pongrácz: Die Rolle der Sprachsektionen und Mittlersprachen beim Einleben der ausländischen Studenten in der UVR und im Internationalen Vorbereitungsinstitut	119
11. Zoltán Számely: Die Bedeutung der Sporterziehung innerhalb des Instituts in Bezug auf die Entwicklung der Persönlichkeit unserer ausländischen Studenten	122
12. Ilona Nagy: Die Rolle der Exkursionen	125
13. Mária Kovács: Die Aspekten bei der Herausbildung von Unterrichtsgruppen	128
14. Katalin Wiesel: Die Arbeit des internationalen Studentenklubs	132

## VI. FACHUNTERRICHT

1. Endre Csörföly: Das System und die Aufgaben des Fachunterrichts in den naturwissenschaftlichen Fächern 135
2. Tatjana Wladimirovna Tabenskaja: Die wissenschaftliche Planung des Unterrichtsprozesses an der Vorbereitungsfakultät der Universität Kiew 141
3. Aliz Exner: Über einige methodische Fragen des mathematischen Unterrichts. Der differenzierte Unterricht 146
4. Katalin Máthé: Der Unterricht des Faches darstellende Geometrie im Internationalen Vorbereitungsinstitut 151
5. Dr. Károly Hoschke: Die Verwendung moderner, audiovisueller Anschauungsmittel im Biologieunterricht 155
6. Anna Somos: Der Physikunterricht im System der Vorbereitung der Auslandsstudenten auf des Hochschulstudium 158
7. Katalin Soós: Zu den Fragen des Chemieunterrichts 162

## VII. SCHLUßWORT

- Dr. István Sztankó: Überblick der Arbeit des Symposions 165



# CONTENTS

I. PREFACE	3
II. WELCOME	
1. Welcoming Speech of Dr. István Sztankó	4
2. Opening Speech of Dr. Károly Garamvölgyi	6
III. LOOKING BACK	
1. Dr. István Sztankó: The twenty five Years of Existence of our Institute	11
2. Dr. Endre Hegyi: Thoughts of Jubilee	19
3. Dr. István Jurányi: On the Opening of the Exhibition Organized on the Occasion of the Symposium	22
IV. TEACHING OF LANGUAGE	
1. Dr. Károly Ginter: Principal Problems Encountered in the Teaching of Hungarian in the International Preparatory School	23
2. Dr. Lothar Kaiser: The Possibilities of Coordinating the Teaching of the Language with the Special Subjects and its Influ- ence on the Educational Preparation of the Foreign Students	32
3. Edit Hárs: The Teaching of the Hungarian Language in the Technical University of Budapest	37
4. Attila Andrásy: The Situation and some Relevant Problems of Teaching Hungarian Literature	41
5. István Fűgedi: Teaching Hungarian Language to Vietnamese Students	46
6. Sándor Lilienberg: Technical language, Jargon, Layer Language?	51
7. Klára Mahr: The Role and the Importance of the Intensive Language Teaching in the Forming of the Personality	54

8. Gábor Osváth: The Importance of Constructive Analysis in the Teaching of Phonetics to the Korean Students	59
9. József Székely: The Special Tasks and System of Language Teaching to the Second Year Students	64
V. EDUCATION	
1. Béla Somos: The Unity of Principle and Practice in the Course of Education	69
2. Ivan Ivanovitsh Nikolaenko: The Experiences of Planning and Organizing of the Educational Course	79
3. Dr. Gerhard Mueller: The Aspects of Communist Education	87
4. Kostantin Gantschew: The Efficacy of the Ideological Education	94
5. Dr. Witold Dembowsky: Some Problems of Ideological Education	98
6. Piroska Csáky: Foreign Students at the Technical University of Budapest	102
7. Agnes Havas: The Problems of Ideological Education	106
8. Dr. István Jurányi: The Tasks and Possibilities of Communal Education	112
9. Béla Giay: Some Problems of the Unit of Education inside and outside the School Classes	115
10. Ferenc Pongrácz, Imre Hidvégi: The Role of the Intermediate Language and of the Language Sections in the Adaptation of the Students	119
11. Zoltán Számely: The Role of Physical Education in the Acclimatization and Development of the Personality	122
12. Ilona Nagy: The Importance of School Excursions	125
13. Mária Kovácsi: The Conditions and Framework of Education in the Student's Groups	128
14. Katalin Wiesel: The Activities of the International Students' Club	132
VI. TEACHING OF THE SPECIAL SUBJECTS	
1. Endre Csörföly: The Tasks and Method of Teaching Natural Sciences	135
2. Tatyana Wladimirovna Tabenskaya: The Scientific Planning of the Educational Curriculum at the Preparatory Faculty of the State University of Kiev	141

3. Aliz Exner: Some Methodological Problems of Teaching Mathematics	146
4. Katalin Máthé: On the Teaching of Descriptive Geometry	151
5. Dr. Károly Hoschke: The Use of Modern Means of Education in Biology Classes	155
6. Anna Somos: Some Thoughts on the Relationship between Physics and Language Teaching	158
7. Katalin Soós: To the Problems of Teaching Chemistry	162

#### VII. CLOSING REMARKS

Dr. István Sztankó: The Summary of the Work of the Scientific Session	165
---	-----





I. INTRODUCCION	3
II. SALUDOS	
1. Discurso de saludo pronunciado por el dr. István Sztankó	4
2. Discurso de inauguración pronunciado por el dr. Károly Garamvölgyi	6
III. RETROSPECCION	
1. dr. István Sztankó: Los 25 años de nuestro Instituto	11
2. dr. Endre Hegyi: Pensamientos para el aniversario	19
3. dr. István Jurányi: Inauguración de la exposición organizada con motivo del simposio	22
IV. ENSEÑANZA DE IDIOMAS	
1. dr. Károly Ginter: Algunas cuestiones teóricas y práctica de la enseñanza del idioma húngaro en el Instituto Preparatorio Internacional	23
2. dr. Lothar Kaiser: Las posibilidades de la coordinación de la enseñanza de idiomas y asignaturas de especialización y sus efectos en la preparación de los estudiantes extranjeros	32
3. Hársné, Edit Kigyóssy: La enseñanza del idioma húngaro en la Universidad Técnica de Budapest	37
4. Attila Andrásy: La situación y algunos problemas fundamentales de la enseñanza de la literatura húngara	41
5. István Fügedi: La enseñanza del idioma húngaro para estudiantes vietnamitas	46
6. Sándor Lilienberg: Idioma profesional, idioma de grupo, idioma de capa?	51

7. Klara Máhr: El papel y la importancia de la enseñanza intensiva de idiomas en la formación de la individualidad 54
8. Gábor Osváth: La importancia del análisis contrastivo en la enseñanza de la pronunciación para los estudiantes coreanos 59
9. József Székely: Las tareas y los métodos especiales de la enseñanza de idiomas para los estudiantes del segundo grado 64

#### V. EDUCACION

1. Béla Somos: La unidad teórica y práctica del proceso educativo durante los estudios completos de los estudiantes extranjeros 69
2. Ivan Ivanovich Nikolaienko: Las experiencias de la planificación y la organización del proceso educativo 79
3. dr. Gerhard Müller: Los aspectos de la educación comunista 87
4. Konstantin Ganchev: La eficiencia del trabajo educativo ideológico 94
5. dr. Witold Dembowsky: Algunas cuestiones del trabajo educativo ideológico 98
6. Piroška Csáky: Estudiantes extranjeros en la Universidad Técnica de Budapest 102
7. Ágnes Havas: Cuestiones de la educación ideológica 106
8. dr. István Jurányi: Las tareas y las posibilidades de la educación de comunidad 112
9. Béla Gay: Algunas cuestiones de la unidad de la educación en la clase y fuera de ella 115
10. Ferenc Pongrácz, Imre Hidvégi: El papel del idioma intermediario y las secciones lingüísticas en la adaptación de los estudiantes 119
11. Zoltán Szamely: Importancia de la educación física en la aclimatización y en el desarrollo de la individualidad 122
12. Ilona Nagy: Importancia de las excursiones con fines didácticos 125
13. Mária Kovácsi: Los marcos y las condiciones del trabajo educativo en grupos de estudio 128
14. Katalin Wiesel: Las actividades del Club Internacional de Estudiantes 132

#### VI. ENSEÑANZA DE ASIGNATURAS DE ESPECIALIZACION

1. Endre Csörföly: Las tareas y el sistema de la enseñanza de las asignaturas de ciencias naturales en el Instituto Preparatorio Internacional 135

2. Tatiana Vladimirovna Tabenskaia: La planificación científica del proceso didáctico en la Facultad Preparatoria de la Universidad Nacional de Kiev	141
3. Aliz Exner: Algunas cuestiones metodológicas de la enseñanza de las matemáticas. La enseñanza diferencial	146
4. Katalin Máthé: Sobre la enseñanza de la geometría descriptiva	151
5. dr. Károly Hoschke: La aplicación de los instrumentos didácticos modernos en las clases de biología	155
6. Anna Somos: Algunas reflexiones sobre la relación de la enseñanza de la física y las lenguas extranjeras	158
7. Katalin Soós: Sobre la enseñanza de la química	162

#### VII. PALABRAS DE CLAUSURA

dr. István Sztankó: Resumen del trabajo de las reuniones científicas	165
--	-----